

๓๗๓.๑๖๑
ส ๗๑๒๗
ร.๓

การศึกษาสาเหตุการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในจังหวัดนครนายก

ปริญญานิพนธ์

ของ

สำเร็จ เกราะสุวรรณสุข

๙ ๙ พ.ค. ๒๕๔๓

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์

มีนาคม ๒๕๔๓

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาสาเหตุการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในจังหวัดนครนายก

บทคัดย่อ

ของ

สำเร็จ เกราะสุวรรณสุข

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์
มีนาคม 2543

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสาเหตุการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในจังหวัดนครนายก ข้อมูลการศึกษาได้จากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2542 จำนวน 11 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคชั้นทับแผนที่ และการทดสอบแบบไค - สแควร์

ผลการศึกษาพบว่า

1. การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีความแตกต่างกัน 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนนครนายกวิทยาคม โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ โรงเรียนปิยะชาติพัฒนา โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” โรงเรียนองครักษ์ โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร และไม่มีความแตกต่างกัน มี 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนเมืองนครนายก โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม และโรงเรียนภัทรพิทยาคาร
2. จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
3. การวิเคราะห์สาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียน ข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ และกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ในกรณีความมีชื่อเสียงของโรงเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง
4. เปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียน ข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ และกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ในกรณีความมีชื่อเสียงของโรงเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง

THE STUDY OF REASONS IN CATCHMENT AREA ENROLLING
OF THE SECONDARY SCHOOL STUDENTS ACCORDING TO
GOVERNMENT CRITERIA IN NAKORNNAYOK PROVINCE

AN ABSTRACT

BY

SAMREUNG KROHSUWANASUK

Presented in partial fulfillment of the requirements of the Master
of Education degree in Geography
at Srinakharinwirot University
March 2000

The purpose of this research is to study the reasons in catchment area enrolling of the secondary school students according to government criteria in Nakornnayok Province. The data are collected from those students studying in Matayom 1 to 6 in 11 secondary schools of Department of General Education in 1999. Overlay technique and Chi - square test are used for analysing.

The results of this study

1. The distribution of student from secondary school as actual data differs from service area of the secondary school students according to government criteria 6 schools - Nakornnayok Wittayakom , Navama Rachanusorn , Piyachat Pattana , Ban - na 'Nayok Pitayakom' , Ongkarak and Park - plee Wittayakam. And no difference 5 schools - Meung Nakornnayok , Matayom Sri - Chula , Khaopeum Nareepol Wittaya , Lekthamakij Wittayakom and Patara Pittayajam.

2. The number and the percentage of students who enroll in catchment area of the secondary students according to government criteria have different significance in each schools.

3. The analysis of the reasons why the secondary school students decide to enroll in catchment area according to government criteria. Big Schools which all have different significance. Medium Schools which all have no different significance and Small Schools which all have different significance in well - known schools , parents' economy and parents' occupations.

4. The comparison of the percentage of the number of students who decide to enroll in catchment area according to government criteria in each schools and each reasons. Big Schools which all have different significance. Medium Schools which all have no different significance and Small Schools which all have different significance in well - known schools , parents' economy and parents' occupations.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
ภูมิศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณ พุทธาภูมิไกร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อม งามนิตย์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณ พุทธาภูมิไกร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อม งามนิตย์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์วรรณ วรรณานิช)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เบญจมา ส่งเจริญ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์)
วันที่ 10 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2543

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงจากหลายฝ่าย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรณี พุททาวุฒิไกร ที่ให้ความเมตตา เป็นประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ตรวจแก้ไข ให้คำแนะนำ และให้ข้อคิดเห็นทางวิชาการในการเขียนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้อม งามนิสัย กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ให้ความรัก ความเมตตา ความห่วงใย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วรณา วงษ์วานิช ที่ให้ความกรุณาร่วมเป็นกรรมการสอบปากเปล่า

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เบญจา ส่งเจริญ ที่ให้ความกรุณาร่วมเป็นกรรมการสอบปากเปล่า

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ คุณสมบัติ แจ่มดวง หัวหน้า สปช.อำเภอเมืองนครนายก ที่ช่วยเหลือเก็บข้อมูลนักเรียน

ขอขอบคุณ คุณประสงค์ กิตติวรพันธ์ หัวหน้าสำนักผังเมืองจังหวัดนครนายก ที่ช่วยเหลือด้านข้อมูลแผนที่

ขอขอบคุณ คุณมนัส และคุณเดือนใจ ปิ่นนิกร ที่ช่วยเหลือข้อมูลทางสถิติ

ขอขอบคุณ คุณสิริรัตน์ พงศ์พิพัฒน์พันธุ์ ที่ช่วยเหลือเก็บข้อมูลนักเรียนและให้ข้อคิดเห็นในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณวรางคณา เกระสุวรรณสุข และคุณณัฐภูมิ ศุภกาญจน์ ที่ช่วยพิมพ์ปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณทั้งปวงแต่ ภรรยา บุตรสาว บุตรชาย ที่ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สำเร็จ เกระสุวรรณสุข

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการค้นคว้า	13
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	14
สมมติฐานของการศึกษา	14
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	15
นิยามศัพท์เฉพาะ	17
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
แนวความคิดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจของผู้ปกครองและนักเรียน	20
ทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน	20
ความคาดหวังของผู้ปกครอง	29
อาชีพของผู้ปกครอง	33
ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง	36
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจายตัวของนักเรียน	40
ที่อยู่ของนักเรียน ระยะทางและการใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน.....	40
ความสะดวกในการคมนาคม	44
ระดับชั้นเรียน และขนาดของโรงเรียน	46
การกำหนดขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง	48
การกำหนดเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์ที่ราช การกำหนด	52
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	62
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง	62
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	65
วิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล	69
วิธีจัดกระทำข้อมูล	69
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	69

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
การเปรียบเทียบการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขต บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน	70
โรงเรียนนครนายกวิทยาคม	72
โรงเรียนนวมราชานุสรณ์	72
โรงเรียนปิยชาติพัฒนา	79
โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”	83
โรงเรียนโรงเรียนนอครักษ์	87
โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร	91
โรงเรียนเมืองนครนายก	95
โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา	99
โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา	103
โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม	107
โรงเรียนภัทรพิทยาคาร	111
จำนวนและคำร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับ นักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	116
กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่	116
กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง	119
กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก	122
ผลการวิเคราะห์ เพื่อหาสาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียน ข้ามเขตบริการใน การรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	127
การเปรียบเทียบคำร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียน ข้ามเขต บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ	134
กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่	134
กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง	154
กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก	155

บทที่	หน้า
5 สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา	163
สรุปผลการศึกษา	163
อภิปรายผลการศึกษา	166
เปรียบเทียบการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริงกับเขตบริการ	
ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ใน	
จังหวัดนครนายก	166
กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่	167
โรงเรียนนครนายกวิทยาคม	167
โรงเรียนนวมราชานุสรณ์	168
โรงเรียนปิยชาติพัฒนา	168
โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”	169
โรงเรียนองครักษ์	170
กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง	170
โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร	170
โรงเรียนเมืองนครนายก	171
กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก	172
โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา	172
โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล	173
โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม	173
โรงเรียนภัทรพิทยาคาร	174
จำนวนและคำร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่เรียนข้ามเขตบริการในการ	
รับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	174
กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่	174
กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง	176
กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก	177
ผลการวิเคราะห์ เพื่อหาสาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ	
ในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	178
กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่	178
กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง	180
กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก	181

บทที่	หน้า
เปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ใน แต่ละโรงเรียน และแต่ละสาเหตุ	183
กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่	183
กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง	187
กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก	188
ข้อบกพร่องของการวิจัย	189
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	190
 บรรณานุกรม	 192
 ภาคผนวก	 201
 ประวัติย่อผู้วิจัย	 234

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงสาเหตุการตายตามอัตราต่อประชากร 100,000 คน 10 กลุ่มแรกตามบัญชี ตารางโรคพื้นฐาน จากบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ (แก้ไขครั้งที่ 9) พ.ศ.2532 – 2536	6
2	แสดงจำนวนผู้ป่วยที่ตายด้วยอุบัติเหตุต่าง ๆ จากโรงพยาบาลทั่วประเทศ ในปี พ.ศ.2537	7
3	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน	64
4	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนนครนายกวิทยาคม จำแนกตามที่อยู่ อาศัย ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	73
5	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ จำแนกตามที่อยู่อาศัย ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	77
6	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนปิยะชาติพัฒนา จำแนกตามที่อยู่อาศัย ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	81
7	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” จำแนกตามที่อยู่ อาศัย ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	85
8	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนองครักษ์ จำแนกตามที่อยู่อาศัย ในและ นอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	89
9	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร จำแนกตามที่อยู่อาศัย ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	93
10	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนเมืองนครนายก จำแนกตามที่อยู่อาศัย ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	97
11	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา จำแนกตามที่อยู่อาศัย ใน และนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	101
12	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา จำแนกตามที่อยู่ อาศัย ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	105
13	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนเลขธรรมกิตติ์วิทยาคม จำแนกตามที่อยู่ อาศัย ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	109
14	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนภัทรพิทยาคาร จำแนกตามที่อยู่อาศัย ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	113
15	สรุปผลการศึกษาเปรียบเทียบการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการ กำหนด ในแต่ละโรงเรียน	115

ตาราง	หน้า
16 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มาเรียนใน/นอกเขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ของกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่	117
17 สรุปผลการศึกษา ความแตกต่างระหว่างจำนวนและร้อยละ ของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ระหว่างชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่	119
18 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มาเรียนใน/นอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดของกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง	120
19 สรุปผลการศึกษา ความแตกต่างระหว่างจำนวนและค่าร้อยละ ของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ระหว่างชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง	121
20 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มาเรียนใน/นอกเขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ของกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก	122
21 สรุปผลการศึกษา ความแตกต่างระหว่างจำนวนและค่าร้อยละ ของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ระหว่างชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก	124
22 ค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง และนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ จากแบบสอบถามตอนที่ 1 – 3	127
23 สรุปผลค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง และนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่	129
24 ค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง และนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง จากแบบสอบถามตอนที่ 1 – 3	130
25 สรุปผลค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง และนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง	131
26 ค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง และนำไปใช้เป็นประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก จากแบบสอบถามตอนที่ 1 – 3	132
27 สรุปผลค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง และนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก	133
28 จำนวนและลักษณะตัวแปรที่ใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	134

ตาราง	หน้า
29 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามขนาดของโรงเรียน	135
30 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามการใช้เวลาเดินทางไป – กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน	136
31 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง	139
32 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน	141
33 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามตัวแปรประเภทอาชีพของผู้ปกครอง ..	143
34 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ที่ต้องการให้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา	146
35 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามโรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม	148
36 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ตัดสินใจเลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	149
37 จำนวนและร้อยละของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามความสะดวกในการคมนาคม	151
38 สรุปผลการศึกษา เปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ	153
39 สรุปผลการศึกษา เปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ	154
40 จำนวนและลักษณะตัวแปรที่ใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	155
41 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนตามตัวแปร ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	155

ตาราง	หน้า
42 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ ตัดสินใจเลือกโรงเรียนตามตัวแปร ประเภทอาชีพของผู้ปกครอง	157
43 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ ตัดสินใจเลือกโรงเรียนตามตัวแปรในด้านโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับใน สังคม	159
44 สรุปผลการศึกษา การเปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาด เล็ก ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในการรับนักเรียนโรงเรียนมัธยม ศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ	160

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงแผนที่บ้านเด็กหญิงอายุ 6 ปี	48
2 แสดงแผนที่บ้านเด็กหญิงอายุ 10 ปี	49
3 แสดงแผนที่บ้านเด็กหญิงอายุ 13 ปี	49
4 แสดงแผนที่แสดงกิจกรรมของครอบครัวในรอบสัปดาห์หนึ่ง	50
5 แสดงแผนที่การเดินทางของกลุ่มพ่อค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปและสิ่งทอ	51
6 แสดงการแบ่งกลุ่มโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน	56
7 แสดงการกำหนดเขตบริการเป็นรูปวงกลม (Circular) และรูปหกเหลี่ยม (Hexagon) ...	58

บัญชีแผนที่

แผนที่แผนที่	หน้า
1 แสดงเขตบริการโรงเรียนนครนายกวิทยาคม ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	71
2 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนนครนายกวิทยาคม เฉพาะผู้ที่มีที่อยู่อาศัย อยู่นอกเขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	74
3 แสดงเขตบริการโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	76
4 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ เฉพาะผู้ที่มีที่อยู่อาศัยอยู่ นอกเขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	78
5 แสดงเขตบริการโรงเรียนปิยะาติพัฒนา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	80
6 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนปิยะาติพัฒนา เฉพาะผู้ที่มีที่อยู่อาศัยอยู่ นอกเขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	82
7 แสดงเขตบริการโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	84
8 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนบ้านนา “นครนายกพิทยากร” เฉพาะผู้ที่มีที่ อยู่อาศัยอยู่นอกเขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	86
9 แสดงเขตบริการโรงเรียนองครักษ์ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	88
10 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนองครักษ์ เฉพาะผู้ที่มีที่อยู่อาศัยอยู่นอกเขต บริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	90
11 แสดงเขตบริการโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	92
12 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร เฉพาะผู้ที่มีที่อยู่อาศัยอยู่ นอกเขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	94
13 แสดงเขตบริการโรงเรียนเมืองนครนายก ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	96
14 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนเมืองนครนายก เฉพาะผู้ที่มีที่อยู่อาศัยอยู่ นอกเขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	98
15 แสดงเขตบริการโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	100
16 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา เฉพาะผู้ที่มีที่อยู่อาศัยอยู่นอก เขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	102
17 แสดงเขตบริการโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	104
18 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา เฉพาะผู้ที่มีที่อยู่อาศัย อยู่นอกเขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	106
19 แสดงเขตบริการโรงเรียนเลขาธรรมกิตติวิทยาคม ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	108
20 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนเลขาธรรมกิตติวิทยาคม เฉพาะผู้ที่มีที่อยู่ อาศัยอยู่นอกเขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	110

แผนที่แผนที่	หน้า
21 แสดงเขตบริการโรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	112
22 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ เฉพาะผู้ที่มีที่อยู่อาศัยอยู่ นอกเขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด	114

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โลก “ไร้พรมแดน” ประเทศไทยจึงต้องแข่งขันกับนานาประเทศในด้านต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขัน และยืนหยัดอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรี จากการศึกษาเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544 พบว่า ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 นี้ เน้น “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพราะคนเป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้โดยคาดหวังว่า เมื่อคนซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม มีการพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกายและจิตใจแล้ว จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสร้างสรรประชาคมโลก ให้มีบรรยากาศส่งเสริมความก้าวหน้าระหว่างกัน และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข นอกจากนี้ ในแผนงานหลักเพื่อพัฒนาการศึกษาพื้นฐานของปวงชนให้เป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้มีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 9 ปี และเตรียมการขยายเพิ่มเป็น 12 ปี ในระยะเวลาอันใกล้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539 : 56)

ในกรณีของปัจเจกบุคคล กล่าวได้ว่า การศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดโอกาสของการดำรงชีพของบุคคลในสังคม โอกาสดังกล่าวนี้ ครอบคลุมทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวพันอยู่กับวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม การศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบที่ทำหน้าที่ทั้งในด้านที่เป็นเครื่องมือ หรือสื่อ นำ และเป็นจุดหมายปลายทาง ในกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่า ประเทศที่ได้ชื่อว่า มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในระดับสูง หรือกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว การศึกษาของประชาชนในประเทศเหล่านี้ จะอยู่ในระดับสูงด้วย (Inkeles and Smith . 1979 ; Todaro . 1981 ; Anouar and Malek . 1983 ; Hansen and others . 1989) ข้อสรุปดังกล่าวนี้ ทำให้ประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย จำเป็นต้องมาพิจารณาและวางแผนการจัดการศึกษา เพื่อให้ประชากรของตนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศมากขึ้น

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งนับเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป หรือออกไปประกอบอาชีพ ดังที่ ก่อ สวัสดิพานิชย์ ได้กล่าวว่า การมัธยมศึกษาเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง

ที่สมควรได้รับการเอาใจใส่จากทุกฝ่ายอย่างจริงจัง ปัญหาคุณภาพของพลเมืองที่ดี ปัญหาอื่น ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศที่ดี ย่อมเกี่ยวกับการมัธยมศึกษาทั้งสิ้น (ก่อ สวัสดิพานิชย์, 2513 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญเรือน อาชีวบูลโยบล ที่กล่าวว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าระดับอื่น ๆ และเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นตัวเชื่อมที่สำคัญที่จะทำให้มาตรฐานการศึกษาของทรัพยากรคนมีประสิทธิภาพได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพราะ นักเรียนมัธยมเป็นวัยที่มีความเชื่อ ศรัทธา และหลงใหลในสิ่งที่เขายึดมั่นและถูกปลูกฝัง ซึ่งความคิด และความเชื่อเหล่านี้จะพัฒนาต่อไป เมื่อทรัพยากรคนเหล่านี้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (ขวัญเรือน อาชีวบูลโยบล, 2527 : 67) ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงควรตระหนักถึงความสำคัญ มีการวางแผนการจัดการศึกษาอย่างรอบคอบ รัดกุม และมีแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เยาวชนในวัยนี้ มีความรู้ความสามารถตามที่ประเทศต้องการ และก้าวไปสู่การดำเนินชีวิตอันซับซ้อนในสังคมได้อย่างมีศักยภาพต่อไป

กรมสามัญศึกษา เป็นหน่วยงานของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ต้องประสบกับปัญหาการเรียนข้ามเขตบริการของนักเรียนมาโดยตลอด กล่าวคือ มีนักเรียนจำนวนหนึ่ง เข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียน ซึ่งอยู่นอกพื้นที่เขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียนในละแวกใกล้บ้านที่นักเรียนเหล่านั้นอาศัยอยู่ ปัญหาที่กรมสามัญศึกษาได้ดำเนินการแก้ไขมาทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขเท่าที่ควร และนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ หลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยในหมวด 3 มาตรา 43 ที่กล่าวถึง สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาว่า บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในด้านโอกาส หมายถึง ความเท่าเทียมกันของคนในสังคม ที่จะได้รับโอกาสในการเข้ารับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาของรัฐ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 : 15) ตามนัยนี้ นักเรียนจะมีสิทธิและเสรีภาพในการเลือกเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้ได้อย่างเสรี ซึ่งเท่ากับว่า เป็นการคอกย้ำปัญหาการเรียนข้ามเขตบริการของนักเรียนให้รุนแรงเพิ่มขึ้นอีก หากว่าไม่มีมาตรการที่ดี หรือแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมมารองรับ

การศึกษามูลเหตุปัจจัยการเรียนข้ามเขตบริการของนักเรียนมัศึกษานั้น มีองค์ประกอบตลอดจนบริบทของสภาพแวดล้อมในชุมชน และครอบครัวเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหลากหลายประการ โดยในขั้นตอนแรกนั้นเกิดจากแรงจูงใจ ก่อนที่จะนำไปสู่การตัดสินใจกระทำการใด ๆ ของบุคคล จากการศึกษาของ ชมภู ชูตินันท์กุล พบว่า แรงจูงใจเป็นองค์ประกอบที่ซ่อนเร้นอยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำ หรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล เพื่อสนองความต้องการ หรือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ สำหรับแรงจูงใจด้านการศึกษา นั้น เป็นการตัดสินใจที่สลับซับซ้อน เนื่องจากต้องลงทุนทั้งด้านค่าใช้จ่าย และด้านเวลา นอกจากนี้ การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาอย่างใดอย่างหนึ่ง จะรวมถึงการยอมรับเงื่อนไข ข้อตกลง และกฎระเบียบต่าง ๆ ด้วย บางอย่างอาจส่งผลกระทบไปยังกิจกรรมอื่น ๆ ของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นชีวิตครอบครัวหรือการทำงาน รวมทั้งเวลาสำหรับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน (ชมภู ชูตินันท์กุล,

2538 : 6) ดังนั้น การที่บุคคลจะเลือกเข้าร่วมกิจกรรมใดด้วยความเต็มใจนั้น ย่อมคาดหวังว่าจะได้รับสิ่งที่พึงพอใจและคุ้มค่า ประเด็นดังกล่าวเป็นไปในทำนองเดียวกันกับที่ เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ กล่าวหาเหตุจูงใจในการศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยในด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ตลอดจนที่ตั้งของสถานศึกษาที่อยู่ในส่วนกลางหรือภูมิภาค ปัจจัยดังกล่าวนี้ เป็นผลให้นักเรียนมีเหตุจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อต่างกัน (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. 2525 : 19 – 20)

แม้ว่าภาครัฐจะทุ่มเทลงทุนเพื่อศึกษามากมายเพียงใดก็มิได้หมายความว่า นักเรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเท่าเทียมกันหมด เพราะโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับกระบวนการตัดสินใจของผู้ปกครองหรือ พ่อแม่ เป็นส่วนใหญ่ จากการศึกษาของสุวจิ กุศลจริยา กุล พบว่า อนาคตทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของเด็ก ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้ปกครองเป็นหลัก เพราะเด็กย่อมไม่สามารถพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจได้ นั่นคือ ถึงแม้ภาครัฐจะลงทุนเพื่อการศึกษาโดยจัดแบบให้เปล่า แต่การลงทุนของรัฐมิได้ครอบคลุมไปถึงค่าใช้จ่ายส่วนตัวของเด็ก ผู้ปกครองจึงเป็นผู้แบกรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมดของเด็กโดยตรง ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ย่อมเป็นภาระของผู้ปกครองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน คือผลผลิตที่เป็นเด็กที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น และมีโอกาสที่จะเข้าสู่แรงงานที่มีฝีมือ และได้ค่าจ้างสูงกว่าเด็กที่จบการศึกษาเพียงภาคบังคับ (สุวจิ กุศลจริยา กุล. 2533 : 3)

เมื่อเป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่มีผลโดยตรงต่อโอกาสในการศึกษาต่อของเด็ก โดยเชื่อและคาดหวังกันว่า การศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นกระบวนการในการพัฒนามนุษย์ที่ดีที่สุด ดังนั้น ผู้ที่อยู่ในระบบโรงเรียนนานกว่าจึงได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ บุคลิกภาพ การงานอาชีพ ได้มากกว่าผู้ที่อยู่ในระบบโรงเรียนด้วยเวลาอันสั้นกว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจึงสามารถปรับตัวเข้ากับสภาวะสังคม และเลือกดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา

ปรากฏการณ์ดังกล่าว เป็นการแสดงถึงความเหลื่อมล้ำในโอกาสที่เยาวชนจะได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในชนบท กล่าวได้ว่า ในช่วงชีวิตของบุคคลหนึ่ง การศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาจัดเป็นช่วงวิกฤติช่วงหนึ่งของชีวิต ในการที่จะได้รับโอกาสหรือไม่ได้รับโอกาส ในการพัฒนาศักยภาพของตน เพื่ออนาคตที่ดีกว่าสภาพปัจจุบัน ดังนั้น การจะทำความเข้าใจโอกาสของบุคคลที่จะได้รับการศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษา จึงขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของตัวผู้ปกครองและตัวเด็กเอง ซึ่งในการตัดสินใจนั้นมีขั้นตอนและกระบวนการที่ค่อนข้างซับซ้อน ตัวอย่างเช่น การเลือกสถานศึกษาของบุตร จะเป็นตัวกำหนดทางเลือกทางการศึกษาของบุตรด้วย อาจเป็นผลมาจากประสบการณ์ของผู้เป็นพ่อ แม่ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากบริบทในสังคม อันสืบเนื่องมาจากการติดต่อสื่อสาร ปะทะสังสรรค์กับบุคคลอื่น ตลอดจนสื่อสารมวลชนต่าง ๆ เช่น การมีกลุ่มอ้างอิงในความนึกคิด ที่พ่อแม่ไม่ฝันอยากให้บุตรของตน ได้เข้าไปมีสถานภาพและบทบาทเดียวกับกลุ่มอ้างอิงนั้น เป็นต้น ความซับซ้อนดังกล่าว เราจึงมีอาจสรุปวินิจฉัยแทนผู้กระทำได้ นอกจากจะได้พยายามทำความเข้าใจ ศึกษาหาคำตอบ

จากผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุที่มีความหลากหลายเหล่านั้น และเสนอแนวทางแก้ปัญหาต่อไป

เหตุผลที่ผู้ปกครอง ตัดสินใจส่งบุตรหลานเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สาเหตุหนึ่งมาจากมีกลุ่มอ้างอิงที่บุคคลคาดหวังว่า การได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นจะทำให้เขามีโอกาส ที่จะได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ตามตัวแบบที่เขาได้ประเมินไว้แล้ว จากการศึกษาของ โรเจอร์ และชูเมกเกอร์ พบว่า บุคคลผู้ร่ำรวย หรือมีการศึกษาที่ดีกว่าจะได้รับการยกย่องในฐานะของ “รูปแบบทางบทบาท” (role models) จากบุคคลผู้มีสถานภาพต่ำกว่า ตัวอย่างเช่น ในประเด็นของการลงทุนทางการศึกษาของผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศด้อยพัฒนาแล้ว กลุ่มอ้างอิงของเกษตรกร คือ กลุ่มอาชีพอื่นที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากชาวบ้านเห็นว่า อาชีพเกษตรกรรมมีรายได้ไม่แน่นอน เพราะขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของตนเอง (Rogers and Shoemaker . 1971 : 32) ดังนั้น การศึกษาที่สูงขึ้นจึงเป็นความหวังที่จะเลื่อนชั้นทางสังคมให้ลูก เพื่อลูกจะได้มีชีวิตสุขสบายกว่าตนเอง และอยู่ในฐานะที่พอจะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่พ่อแม่ในยามชราได้

การเลือกสถานศึกษาให้แก่บุตรเป็นทางหนึ่งที่ผู้ปกครองคาดหวังว่า จะเป็นช่องทางให้บุตรของตนมีโอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้น จึงสนับสนุนให้บุตรได้ศึกษาเล่าเรียน ในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง โดยไม่คำนึงถึงเขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียน ในละแวกบ้านพักอาศัย แต่จะส่งบุตรเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนตามค่านิยมของตน จากการศึกษาของ เทียนฉาย กิระนันท์ และคณะ พบว่า คนกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่จะช่วยในการเลื่อนชั้นทางสังคมได้ ในอีก 20 ปีข้างหน้า และความคาดหวังดังกล่าว จะมีความสำคัญในการที่จะกำหนดพฤติกรรมของคน คือ บิดามารดาที่จะต้องให้การศึกษที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้แก่บุตรของตน (เทียนฉาย กิระนันท์ และคณะ. 2530 : 21) สอดคล้องกับการศึกษาของเบคเกอร์ ที่กล่าวว่า ผู้ปกครองจะเพิ่มคุณภาพบุตรของตน โดยการจัดหาบ้านที่อยู่อาศัยและโรงเรียนที่ดี มีมาตรฐานสูงให้บุตรของตน (Becker. 1960 : 32)

การที่ผู้ปกครองตัดสินใจให้บุตรหลานของตน ได้เข้าเรียนต่อในโรงเรียนตามค่านิยมของตน เป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้เกิดปัญหาการเรียนข้ามเขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียน จากการศึกษาของ รังสรรค์ กัณเฑาะว์ พบว่า นักเรียนในนครหลวงฝั่งกรุงเทพฯ นั้น ประกอบด้วย นักเรียนที่มาจากต่างจังหวัดใกล้เคียง เดินทางเข้ามาเรียนในตอนเช้า แล้วกลับจังหวัดของตนในตอนเย็นถึง ร้อยละ 16.62 ส่วนนักเรียนที่เป็นชาวนครหลวงนั้น ต่างก็เดินทางข้ามเขตกันทุกวัน คิดเป็น ร้อยละ 53.12 ต่อวัน (รังสรรค์ กัณเฑาะว์. 2514 : จ - ฉ) ผลการศึกษาของรังสรรค์ กัณเฑาะว์ สอดคล้องกับ ภิญโญ สาทร ที่กล่าวว่า ชาวนครหลวงเดินทางข้ามเขตกันทุกวัน จนไม่มีใครรู้ว่า เขตอำเภออยู่ตรงไหน โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละอำเภอก็จัดขึ้นตามความสะดวก บางอำเภอมีโรงเรียนน้อยแต่มีพลเมืองมาก บางอำเภอมีโรงเรียนมากแต่มีพลเมืองน้อย ปัญหาการเรียนข้ามเขตไปโรงเรียนทุกเช้าเย็นก็ตามมา การจราจรที่ติดขัดอยู่แล้วยิ่งเพิ่มเป็นทวีคูณ (ภิญโญ สาทร. 2514 : 8)

นอกจากนี้ การกระจายตัวของนักเรียนโดยรอบโรงเรียน จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียน ในเรื่องนี้ บุญชู สนั่นเสียง กล่าวว่า การกระจายตัว

ของนักเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับระยะทาง กล่าวคือ บริเวณใกล้ ๆ สถานที่ตั้งโรงเรียนจะมีการกระจายตัวของนักเรียนมาก และค่อย ๆ ลดจำนวนลง เมื่อระยะทางห่างไกลจากสถานที่ตั้งโรงเรียนมากขึ้น และการกระจายตัวของนักเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมาก จะมีบ้านพักอาศัยอยู่ห่างไกลจากสถานที่ตั้งโรงเรียนมาก และในทางตรงกันข้าม โรงเรียนที่มีชื่อเสียงน้อย จะมีนักเรียนที่พักอาศัยอยู่ใกล้สถานที่ตั้งโรงเรียนมาก และจำนวนลดลงเมื่อระยะทางไกลออกไป (บุญชู สนั่นเสียง, 2514 : 50) สอดคล้องกับที่ ชูศักดิ์ แสงมุกดา ได้กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาโดยส่วนรวม จะเพิ่มขึ้นตามระยะทาง กล่าวคือ ระยะทางใกล้ ๆ กับโรงเรียนจำนวนนักเรียนจะน้อย และเพิ่มขึ้นเมื่ออยู่ไกลจากโรงเรียน แสดงว่า ระยะทางไม่ได้มีผลต่อการเลือกโรงเรียนของนักเรียน ดังนั้น การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษา จะอยู่ในรัศมีการเดินทางที่ห่างไกล จากตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียนของแต่ละคนมากเกินไป อย่างไรก็ตาม ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน อาจไม่เป็นอุปสรรคที่สำคัญอีกต่อไป ทั้งนี้เพราะการเดินทางมาโรงเรียนมีทางเลือกมากขึ้น สะดวก รวดเร็วขึ้น (ชูศักดิ์ แสงมุกดา, 2517 : 45) เป็นไปในทำนองเดียวกับที่ ประเสริฐ แก้วเพชร สรุปผลการศึกษาว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนน้อยที่สุด คือ ตัวแปรการคมนาคมระหว่างบ้านกับโรงเรียนมัธยมศึกษา (ประเสริฐ แก้วเพชร, 2528 : 183) กล่าวได้ว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง จะเป็นดัชนีที่บ่งชี้ว่า นักเรียนคนใดบ้างที่เดินทางข้ามเขต มาเรียนในโรงเรียนนอกพื้นที่เขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียนในละแวกบ้านได้

การกำหนดเขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา จะมีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและเหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ และความสะดวกในการรับนักเรียนเข้าเรียน แต่จากการทำวิจัยประเมินผลของ กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า การแบ่งเขตบริการการรับนักเรียน ทำให้เกิดปัญหาบางประการ คือ แต่ละเขตมีจำนวนโรงเรียนไม่สอดคล้องกับจำนวนประชากร และในแต่ละเขตมีโรงเรียนที่ประชาชนเชื่อว่า มีคุณภาพสูงไม่ทัดเทียมกัน ทำให้ผู้ปกครองต้องการส่งลูกหลานเข้าไปเรียนในเขตอื่นที่ตนคิดว่ามีคุณภาพสูงและมีชื่อเสียงดีกว่า เมื่อห้ามไปเรียนนอกเขต ประชาชนจึงอาจหาทางโยกย้ายทะเบียนบ้าน หรือแสดงความไม่พอใจเมื่อคิดว่าถูกริรอนสิทธิ รายงานฉบับดังกล่าวได้สรุปในตอนท้ายว่า บุคคลส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การแบ่งเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียน ช่วยลดปัญหาการจราจรได้ และสมควรให้คงมีการแบ่งเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนไว้ แต่ควรปรับปรุงมาตรฐานของโรงเรียนให้ทัดเทียมกัน (กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, 2521 : 17)

อย่างไรก็ตาม กรมสามัญศึกษาตระหนักถึงปัญหาการเรียนข้ามเขตบริการของนักเรียนเป็นอย่างดี จึงได้มีการปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ แนวปฏิบัติให้เหมาะสม ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ดังเช่น หลักการและแนวปฏิบัติในการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2539 ข้อ 1.3 ที่ระบุไว้ว่า ให้นักเรียนได้เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ใกล้บ้านของนักเรียนมากที่สุด เพื่อให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนของชุมชน ชุมชนได้เป็นเจ้าของ และมีโอกาสได้พัฒนาโรงเรียนของตนเอง อันจะส่งผลให้โรงเรียนต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ ให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน และเป็นการช่วยให้นักเรียนไม่ต้องเดินทาง

ไกล เสียเวลาโดยไม่จำเป็น มีเวลาได้พักผ่อน ทำการบ้าน ช่วยเหลืองานบ้านได้ตามสมควร มีความปลอดภัย มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี ได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างเหมาะสม (กรมสามัญศึกษา. 2539 : 1)

กล่าวได้ว่า การเดินทางมาเรียนข้ามเขตบริการของนักเรียนมัธยมศึกษา ทำให้เกิดปัญหาการจราจรคับคั่ง ติดขัดในชั่วโมงเร่งด่วน นักเรียนต้องสูญเสียเวลาโดยไม่จำเป็น อาทิเช่น เวลาพักผ่อน ทำการบ้าน ทบทวนบทเรียน ช่วยเหลืองานบ้าน รวมทั้งมีอัตราเสี่ยงต่อความปลอดภัยสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีช่วงเวลาที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางจราจรสูง ปัจจุบันการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังปรากฏตามตาราง 1

ตาราง 1 สาเหตุการตายตามอัตราต่อประชากร 100,000 คน 10 กลุ่มแรกตามบัญชีตารางโรคพื้นฐาน จากบัญชีจำแนกโรกระหว่างประเทศ (แก้ไขครั้งที่ 9) พ.ศ.2532 – พ.ศ.2536

กลุ่มสาเหตุ	พ.ศ.2532	พ.ศ.2533	พ.ศ.2534	พ.ศ.2535	พ.ศ.2536
โรคจากการไหลเวียนเลือดผ่านปอด และโรคหัวใจรูปอื่นๆ	47.3	349.6	52.5	53.6	55.8
อุบัติเหตุอื่นรวมผลระยะล่า	21.4	25.3	25.8	26.9	29.5
เนื้องอกร้ายที่ตำแหน่งอื่นๆและได้ระบุตำแหน่ง	20.1	22.0	21.9	23.9	23.7
อุบัติเหตุจากการขนส่งและการจราจร	12.4	15.2	18.3	20.1	21.6
โรคของระบบย่อยอาหาร ยกเว้นช่องปาก	19.0	18.4	18.5	17.8	17.8
ต่อมน้ำลาย และชากรรไกร					
โรคของระบบทางเดินหายใจ ยกเว้นทางเดินหายใจส่วนบน	13.7	13.0	13.9	14.4	16.6
โรคหลอดเลือดในสมอง	10.4	10.5	11.1	11.8	13.3
เนื้องอกร้าย ของอวัยวะย่อยอาหารและเยื่อช่องท้อง	9.2	9.7	10.7	11.1	11.3
โรคของระบบปัสสาวะ	7.8	8.2	8.7	10.3	10.5
โรคของระบบประสาท	10.1	10.1	10.3	10.1	9.9

แหล่งที่มา : กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข 2537.

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าอัตราการตายจากอุบัติเหตุจากการขนส่ง และการจราจรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากอัตราการตาย 12.4 ต่อประชากร 100,000 คน ในปีพ.ศ.2532 เป็น 21.6 ต่อประชากรแสนคน ในปีพ.ศ.2536 และจากสาเหตุการตายด้วยอุบัติเหตุต่าง ๆ จากโรงพยาบาลทั่วประเทศ ในปี พ.ศ.2537 พบว่า อุบัติเหตุจากการจราจรเป็นสาเหตุการตายในอันดับที่สูงที่สุด ดังปรากฏตามตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนผู้ป่วยที่ตาย ด้วยอุบัติเหตุต่าง ๆ จากโรงพยาบาลทั่วประเทศ ในปี พ.ศ.2537

สาเหตุ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	หญิง
อุบัติเหตุจราจร	13,186	58.90	10,860	2,326
การพลัดตกหกล้ม ชนกระแทก วัตถุหล่นใส่ ติดระหว่างวัตถุ	1,528	6.83	1,367	161
อุบัติเหตุจากเครื่องมือเครื่องจักร ของมีคม ไม่มีคม	882	3.94	829	53
อุบัติเหตุจากภัยธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม	831	3.71	719	112
อุบัติเหตุจากการฆ่าตัวตาย ทำร้ายตนเอง ถูกฆ่าตาย ถูกทำร้ายโดยเจตนา	1,791	8.0	1,337	454
อุบัติเหตุจากการตกน้ำตาย สิ่งแปลกปลอมเข้าสู่ร่างกาย	1,099	4.91	794	305
อุบัติเหตุจากพิษ สารพิษ สารเคมี	223	1.0	164	59
อุบัติเหตุจากไฟ สารวัตถุร้อน	130	0.58	83	47
อุบัติเหตุจากระเบิด , ปืน	922	4.12	738	184
อุบัติเหตุจากกระแสไฟฟ้า	539	2.41	329	210
อุบัติเหตุจากความบกพร่องจากการปฏิบัติทางการแพทย์	55	0.25	40	15
อื่น ๆ	1,055	4.71	835	220
ไม่ทราบสาเหตุ	146	0.65	126	20
รวม	22,387	100	18,221	4,166

แหล่งที่มา : ศูนย์ข้อมูล คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ 2537.

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนจำนวนการตายด้วย อุบัติเหตุจากการจราจรจากโรงพยาบาลทั่วประเทศ ปี พ.ศ.2537 ยังคงสูงกว่าการตายด้วยอุบัติเหตุจากสาเหตุอื่น ๆ โดยมีจำนวนร้อยละ 58.90 จากจำนวนอุบัติเหตุทั้งหมด

ปัญหาอุบัติเหตุทางจราจร ได้ขยายครอบคลุมไปทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว และนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผลกระทบต่อชีวิตเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นความสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีค่า เพราะเป็นวัยที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาและป้องกันประเทศ แต่พวกเขาต้องพิการและเสียชีวิตก่อนวัยอันสมควร นักเรียนเป็นวัยที่จำเป็นต้องเดินทางไปกลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน ในช่วงเวลาที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุการจราจรสูง จากการศึกษาของ คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ พบว่า อุบัติเหตุจากการจราจรในเมืองใหญ่เพิ่มขึ้น ตั้งแต่เวลา 6.00 – 9.00 น. จากนั้นจึงค่อย ๆ ลดลง และสูงขึ้นอีกครั้งในช่วงเวลา 13.00 – 17.00 น. หลังจาก 17.00 น. จะลดลงเรื่อย ๆ จนถึงเช้า (คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ. 2531 : 104)

ในประเด็นที่เกี่ยวกับ สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในเด็กและเด็กวัยรุ่นนั้น จากการศึกษาของ วิจิตร บุญยะโหดระ พบว่า มีสาเหตุสำคัญมาจากพฤติกรรมของเด็ก ตลอดจนพัฒนาการของร่างกาย ธรรมชาติของเด็กวัยรุ่นเป็นวัยซุกซน ชอบความโลดโผน เสี่ยงภัย ขาดความระมัดระวัง ต้องการพิสูจน์ความสามารถของตนเอง และชอบปฏิเสธคำแนะนำของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทำให้มีความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุสูง ประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรในประเทศ จะเป็นเด็กในช่วงอายุ 0 – 19 ปี และเยาวชนช่วงอายุ 15 – 24 ปี ที่ประสบอุบัติเหตุบนท้องถนนมากที่สุด และพบว่า บาดเจ็บ พิการ และตายก่อนวัยอันสมควร ประมาณ 30,000 คนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 53 ของจำนวนผู้เสียชีวิตทั้งหมดจะเป็นเด็กและเยาวชน (วิจิตร บุญยะโหดระ. 2536 : 298)

จากสภาพปัญหาทางด้านการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม อันจัดได้ว่าเป็นมิติทางด้านสังคมที่มีความซับซ้อนและเป็นตัวแปรที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาใด ๆ หากต้องการให้ประสบผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จำเป็นต้องคำนึงถึงมิติทางด้านพื้นที่ด้วย ดังที่ ประเสริฐ วิทยารัฐ กล่าวว่า ความรู้อย่างลึกซึ้งในพื้นที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหา หากเพิ่มมิติทางด้านสังคมเข้าสู่พื้นที่ การแก้ไขหรือการพัฒนาใด ๆ จะประสบความสำเร็จ ความรู้ด้านพื้นที่เป็นความรู้ด้านกายภาพ อันประกอบด้วย ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ กาลอากาศ ดิน น้ำ พืชพันธุ์ ฯลฯ และความรู้ด้านสังคม อันประกอบด้วย เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ฯลฯ ทั้งสองมิติเมื่อนำมารวมกัน จะเป็นหัวใจของวิชาภูมิศาสตร์ที่เรียกว่า Spatial กล่าวคือ ทางด้านกายภาพและสังคม จะพลวัตร (dynamic) ไปตามกาลเวลา ทางพุทธศาสนาจะเรียกว่า กาลเทศะ (time and space) สรุปให้เข้าใจอย่างง่ายได้ว่า การกระทำใด ๆ ให้สัมฤทธิ์ผล ต้องเหมาะสมกับเวลา และพื้นที่นั้น ๆ (ประเสริฐ วิทยารัฐ. 2542 : 74)

การแก้ไขปัญหาก็ได้ผลอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ต้องมีการวางแผนอย่างรัดกุม โดยพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ในท้องถิ่นอย่างละเอียด การสำรวจสภาพทางการศึกษาของท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการเข้าถึงพื้นที่ (spatial accessibility) อันเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งทางด้านภูมิศาสตร์ แผนที่จัดเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการเข้าถึงพื้นที่ โดย ประเสริฐ วิทยารัฐ กล่าวว่า วัฏฏะการเข้าถึง (accessibility) มีความหมายเชิงพื้นที่ในวิชาภูมิศาสตร์ การดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่อดีตกาลมาจนถึงปัจจุบัน จำเป็นต้องรู้จักพื้นที่เป็นอย่างดี เมื่อครั้งที่มนุษย์ยังคงดำรงชีพอยู่ด้วยการเก็บของ

ป่า ลำสัตว์ จำเป็นต้องรู้ว่า ที่ใดมีของให้เก็บหาเป็นอาหาร ที่ใดพอที่จะล่าสัตว์ได้ ที่ใดมีอันตราย เมื่อเจริญขึ้นมาจำเป็นต้องรู้ว่า ที่ใดจะเพาะปลูกได้ดี ที่ใดเหมาะแก่การประกอบอาชีพอะไร แม้ในปัจจุบัน จำเป็นต้องรู้ว่าตัวเราเองหรือพื้นที่รอบ ๆ ตัวเราในประเทศของเรา มีศักยภาพในด้านใด ควรทำอะไร และมีปัญหาอะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้เป็นความรอบรู้เรื่องพื้นที่ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ภูมิศาสตร์ และสิ่งเหล่านี้ ถูกบันทึกไว้อย่างกะทัดรัดในแผนที่ ดังนั้นแผนที่จึงเป็นเครื่องมือ หรืออาวุธที่สามารถพกพาได้ง่ายในการนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี (ประเสริฐ วิทยารัฐ, 2542 : 87) สอดคล้องกับการศึกษาของ ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ ที่ชี้ให้เห็นว่า การรายงานผลในแต่ละท้องถิ่น ส่วนมากจะออกมาในรูปของตารางและตัวเลข หรือการบรรยายเป็นคำพูด ซึ่งมีข้อจำกัดอยู่ในตัว ไม่สามารถแสดงรายละเอียดในท้องถิ่นได้มากนัก ดังนั้น ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา และสิ่งอำนวยความสะดวกจึงไม่สามารถทำได้ถูกต้อง ตามที่ท้องถิ่นต้องการและจำเป็นได้ ความน่าจะเป็นในการรายงานผลการสำรวจจึงน่าจะใช้วิธีการสำรวจเชิงวิจักษ์ ซึ่งต้องใช้แผนที่แสดงทำเลที่ตั้ง ปริมาณของทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งแสดงลักษณะภูมิศาสตร์ การใช้ที่ดิน ความหนาแน่นของประชากร และโครงข่ายการคมนาคม ดังนั้น แผนที่จึงเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุด ในการนำมาประกอบการตัดสินใจ สำหรับการวางแผนพัฒนาการศึกษา (ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์, 2520 : 14)

แนวความคิดในการนำแผนที่มาประยุกต์ใช้ เพื่อแก้ไขการเรียนข้ามเขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียนนั้น มีการกล่าวอ้างกันว่าเป็นของใหม่ในวงการศึกษปัจจุบัน แต่ความเป็นจริงมิได้เป็นของใหม่แต่อย่างใด เป็นแนวคิดที่นักการศึกษาทั้งหลายได้เคยทำมาแล้วทั้งสิ้น แต่ได้ทำกันในวงแคบ และกระจัดกระจาย จากการศึกษาของ สถาบันด้านการวางแผนทางการศึกษาระหว่างประเทศของยูเนสโก ที่ปารีส ประเทศฝรั่งเศส ได้ดำเนินการจัดทำอย่างละเอียด จริงจัง มีเทคนิคและวิธีการที่ชัดเจน จึงเกิดคำว่า School Map หรือ School Mapping ขึ้น (IIEP : International Institute for Educational Planning . 1983 : 5) เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมีผู้เข้าใจความหมายไม่ในลักษณะต่าง ๆ กัน และยากที่จะนิยามความหมายให้ชัดเจนลงไป นักการศึกษาและนักบริหารการศึกษาเป็นจำนวนมาก มักเข้าใจว่า School Mapping คือ แผนที่ขนาดใหญ่ที่แสดงโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อแสดงจำนวนโรงเรียนที่มีอยู่ในแต่ละภูมิภาค เช่น อาจเป็นอำเภอ จังหวัด หรือเขตการศึกษา สัญลักษณ์ดังกล่าวที่แสดงอยู่ในแผนที่นั้น อาจทำให้ทันสมัยอยู่เสมอได้ โดยการเพิ่มเติมหรือลบทิ้งไปแผนที่เช่นนี้ จะพบอยู่ทั่วไปทั้งที่จังหวัดและอำเภอต่าง ๆ ซึ่งความหมายในลักษณะเช่นนี้ ก็จัดว่าเป็น School Mapping ในแนวหนึ่งเหมือนกัน แต่ดูเหมือนว่าเป็นความหมายที่มีลักษณะแคบ ตามความเป็นจริง School Mapping จะบอกนักการศึกษาและนักบริหารการศึกษา ให้ทราบถึงสภาพทางการศึกษาในปัจจุบันอย่างละเอียด ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ และยังประกอบด้วยความคิด พร้อมทั้งเทคนิค โดยเฉพาะในการบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าให้ทราบว่า ในปีต่อไปหรือในอีกหลาย ๆ ปีข้างหน้า สถานภาพการศึกษาจะเปลี่ยนไปอย่างไร เพื่อผู้รับผิดชอบจะได้เตรียมรับเหตุการณ์นั้นได้

เพื่อให้เข้าใจความหมายของ School Mapping ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปความหมายของ School Mapping ว่า เป็นวิธีการ (means) หนึ่งที่จะนำ

ไปใช้ในการกำหนดเครือข่ายของโรงเรียน (school network) ให้สนองความต้องการทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และให้เกิดความเสมอภาคโดยทั่วกัน ทั้งในปัจจุบันและการเตรียมการเพื่ออนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538 : 12)

การทำแผนที่เขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียน มิใช่เป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยมีการปฏิบัติมาก่อน ตรงกันข้ามเป็นเรื่องที่เคยมีการกระทำสืบต่อกันมานับตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 เป็นต้นมา จากรายงานผลสรุปการดำเนินงานในเรื่องนี้ของกองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า มีการริเริ่มโครงการแผนที่โรงเรียนตั้งแต่ปีพ.ศ.2518 โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกับกระทรวงศึกษาธิการ ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้รับหน้าที่ดำเนินการ และมูลนิธิฟอร์ดสนับสนุนงบประมาณ ภายใต้ชื่อ โครงการวิจัยเพื่อกำหนดที่ตั้งสถานศึกษา (School Mapping หรือ School Location Planning) โดยทำการวิจัยเรื่อง การประเมินตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการแบ่งเขตและสร้างแผนที่โรงเรียนในจังหวัดสระบุรี ต่อมาในปี พ.ศ.2522 ได้เปลี่ยนชื่อโครงการใหม่ เป็นโครงการการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา (Micro Planning of Education at the Provincial Level) โดยได้รับความช่วยเหลือจากธนาคารโลก บรรจุเข้าอยู่ในโครงการเงินกู้เพื่อพัฒนาการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538 : 2 - 3)

อนึ่ง ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นผลให้วิถีชีวิตของคนในชาติเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและรวดเร็ว ก็ยิ่งเป็นตัวเร่งให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน ความต้องการทางการศึกษาก็มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งในเรื่องรูปแบบและปริมาณ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมาก ทั้งในเรื่องบุคลากรและงบประมาณ แต่ในปัจจุบัน ประเทศไทยประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจถดถอย จำเป็นต้องประหยัดงบประมาณแผ่นดินที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น ทางออกที่ดีที่สุดเพื่อสนองความต้องการดังกล่าว ก็คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ อย่างมีประสิทธิภาพ และให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การทำแผนที่เขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียน นับว่าเป็นมาตรการที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในอันที่จะทำให้การใช้ทรัพยากรเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ ยังเป็นแนวทางการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างหน่วยงานทางการศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมอบหมายให้ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการจัดทำแผนที่เขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียนทุกระดับเป็นการเร่งด่วน โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้แผนที่เขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียนนี้ ได้ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 เป็นต้นไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538 : 4)

ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายชัดเจน ในการแก้ไขปัญหาความสับสนในการเลือกสถานศึกษาของนักเรียนและผู้ปกครอง การจัดทำแผนที่เขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียน เป็นเพียงแนวทางหนึ่ง ในอันที่จะช่วยลดปัญหาการเรียนข้ามเขตบริการของนักเรียนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้ยังคงมีอยู่ และมีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงขึ้น สวนทางกับความพยายามแก้ไขปัญหารัฐ ปัญหานี้จึงเป็นมูลเหตุจูงใจ ให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาปัญหาเหล่านั้น และเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป อนึ่ง ผู้ศึกษาได้เลือกพื้นที่ศึกษาที่จังหวัดนครนายก อันเป็นจังหวัดที่มีองค์ประกอบหลากหลาย ทั้งในด้านมิติทางพื้นที่และมิติทางสังคม ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

นครนายก เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย ระหว่างเส้นขนานแห่งละติจูดที่ $13^{\circ} 57' - 14^{\circ} 30'$ เหนือ และเส้นเมริเดียนแห่งลองจิจูดที่ $100^{\circ} 55' - 101^{\circ} 30'$ ตะวันออก เป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 0.49 ของเนื้อที่ประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 2,122 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,326,250 ไร่ ทิศเหนือจดจังหวัดสระบุรีและนครราชสีมา ทิศใต้จดจังหวัดฉะเชิงเทรา ทิศตะวันออกจดจังหวัดปราจีนบุรี และทิศตะวันตกจดจังหวัดปทุมธานี อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทางรถยนต์หมายเลข 305 (สายรังสิต องค์กรักษ์ นครนายก) ประมาณ 106 กิโลเมตร และทางหลวงหมายเลข 33 หรือถนนสุวรรณศร ประมาณ 127 กิโลเมตร (กรมแผนที่ทหาร : 2534) อย่างไรก็ตาม เส้นทางเหล่านี้นอกจากใช้สำหรับการติดต่อกับกรุงเทพมหานครแล้ว ยังเป็นเส้นทางที่ใช้สำหรับการคมนาคม ติดต่อกันระหว่างตัวเมืองนครนายกกับอำเภอต่าง ๆ อีกด้วย ภายในจังหวัดก็มีทางหลวงจังหวัดอีกหลายสาย ซึ่งจุดมุ่งหมายของเส้นทางต่าง ๆ เหล่านี้ มักจะตัดไปสู่แหล่งน้ำตก ซึ่งถือว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด นอกจากนี้ ยังมีเส้นทางของกรมชลประทาน ซึ่งเลียบคลองส่งน้ำสายใหญ่อีกเกือบทุกสาย สามารถใช้สำหรับการคมนาคมได้เป็นอย่างดี

ในด้านมิติทางพื้นที่นั้น จากการศึกษาของน้อม งามนิสัย พบว่า จังหวัดนครนายกมีรูปร่างคล้ายรูปห้าเหลี่ยมยาว วางตัวเอียงประมาณ 45 องศา กับทิศตะวันตกถึงตะวันออก มีความกว้างเฉลี่ย 36 กิโลเมตร ความยาวเฉลี่ย 72 กิโลเมตร ค่าความกะทัดรัดโดยประมาณ 0.50 ซึ่งถือว่ามีค่าปานกลางค่อนข้างต่ำ มีผลทำให้การกระจายความเจริญในพื้นที่ไม่ทั่วถึง (compactity) โดยเฉพาะถนนสายหลัก คือ ทางหลวงหมายเลข 33 ที่ตัดผ่านตัวเมือง ทำให้การกระจายความเจริญเกาะตัวอยู่ตามแนวถนน ซึ่งอยู่ตรงกลางพื้นที่จังหวัด ในส่วนพื้นที่ที่เหลืออยู่ทางทิศเหนือและใต้ มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่ำกว่า แม้ว่าจะมีการขยายเส้นทางคมนาคมทางรถยนต์เพิ่มขึ้นในภายหลังแล้วก็ตาม โดยภาพรวม จังหวัดนครนายกตั้งอยู่ท่ามกลางวงรอบของจังหวัดสระบุรี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และปทุมธานี จังหวัดทั้งสี่นั้นต่างมีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจสูงกว่า โดยเฉพาะการพัฒนาทางอุตสาหกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ขณะที่จังหวัดนครนายก อุตสาหกรรมส่วนมากเป็นอุตสาหกรรมการเกษตร สภาพเช่นนี้มีผลทำให้รายได้ต่อคนของชาวนครนายกต่ำ และมีการอพยพแรงงานไปยังจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งมีผลกระทบต่อแรงงานภาคการเกษตรในจังหวัดนครนายกเอง (น้อม งามนิสัย, 2538 : 2 - 4)

ลักษณะภูมิประเทศในจังหวัดนครนายก มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด ระหว่างบริเวณดอนเหนือ ดอนกลาง และดอนใต้ของจังหวัด จากการสำรวจของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่า ที่ดอนเหนือเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน ในเขตดอนเหนือของอำเภอเมืองนครนายก บ้านนา และปากพลี เทือกเขาเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาสันกำแพง ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางโดยเฉลี่ย 400 - 1,200 เมตร บริเวณนี้จึงยังคงสภาพเป็นป่าที่สมบูรณ์ ลักษณะภูมิประเทศจากบริเวณนี้จะลาดเทลงสู่ตอนกลางของสามอำเภอดังกล่าวข้างต้น ทำให้ตอนกลางของทั้งสามอำเภอนี้มีลักษณะเป็นที่ราบต่ำ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 5 - 10 เมตร ส่วนบริเวณดอนใต้ของสามอำเภอนี้ และอำเภอองครักษ์ เป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบลุ่มภาคกลาง ดอนใต้ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 2 - 4 เมตร ในบริเวณนี้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินกรดจัด (กรมพัฒนาที่ดิน. 2539 : 38 - 39)

ลักษณะภูมิอากาศจังหวัดนครนายก คล้ายคลึงกับส่วนใหญ่ของประเทศ จากการศึกษาสถิติข้อมูลของกรมอุตุนิยมวิทยา พบว่า อยู่ในเขตภูมิอากาศแบบ Tropic Savannah "Aw" ตามระบบการจำแนกประเภทภูมิอากาศของ Koppen คือ มีช่วงความแตกต่างของฤดูฝนและฤดูแล้งเห็นได้ชัดเจน ช่วงกลางวันยาวในฤดูร้อน และอุณหภูมิเฉลี่ยสูงเกือบตลอดปี ฝนตกชุกในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และแห้งแล้งในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ปริมาณน้ำฝนจากสถิติปริมาณน้ำฝนในรอบ 20 ปี (พ.ศ.2518 - 2538) ในจังหวัดนครนายก มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวมทั้งปีประมาณ 1,644 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตกประมาณ 87.83 วัน อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 28.9 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยทั้งปีประมาณ 71.8 เปอร์เซ็นต์ (กรมอุตุนิยมวิทยา. 2538 : 40)

ลักษณะดินในจังหวัดนครนายก มีปัญหาหลายประการ ปัญหาใหญ่ที่สุดคือ ดินเปรี้ยว หรือ ดินกรด จากการศึกษาของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่า ปัญหาดินเปรี้ยวในจังหวัดนครนายกครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 604,171 ไร่ หรือ 45.55 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด และทางตอนเหนือของจังหวัดเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 401,123 ไร่ หรือ 30.24 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด ราษฎรเข้าไปทำกินไม่ได้ ส่วนพื้นที่ที่เหลืออีก 24.21 เปอร์เซ็นต์ ส่วนใหญ่เป็นดินที่เกิดจากตะกอนลำนํ้าใหม่ มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางและต่ำ จากสภาพลักษณะภูมิประเทศ อากาศ ดิน และปริมาณน้ำฝนดังกล่าว ทำให้ชาวนครนายกซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 63.35 ของประชากรทั้งหมด มีฐานะยากจน อันเป็นตัวแปรสำคัญประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของบุตรหลานของตน (กรมพัฒนาที่ดิน. 2539 : 44)

การแบ่งเขตการปกครองในจังหวัดนครนายก สำนักงานจังหวัดนครนายก ได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 อำเภอ 41 ตำบล 397 หมู่บ้าน 1 เทศบาล และ 4 สุขาภิบาล โดยแยกเป็นอำเภอเมือง มี 13 ตำบล 121 หมู่บ้าน พื้นที่ 728.12 ตารางกิโลเมตร อำเภอบ้านนา มี 10 ตำบล 113 หมู่บ้าน พื้นที่ 388.45 ตารางกิโลเมตร อำเภอองครักษ์มี 11 ตำบล 112 หมู่บ้าน พื้นที่ 486.35 ตารางกิโลเมตร และอำเภอปากพลีมี 7 ตำบล 51 หมู่บ้าน พื้นที่ 519.06 ตารางกิโลเมตร นอกจากนี้ จากข้อมูลสถิติจำนวนประชากรตามหลักฐานทะเบียนราษฎร เดือนธันวาคม 2540 มีประชากรทั้งสิ้น

241,939 คน เป็นชาย 119,459 คน หญิง 122,480 คน ในจำนวนนี้ ร้อยละ 20 อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในเขตสุขภาพและชนบท (สำนักงานจังหวัดนครนายก. 2540 : 3)

จากการศึกษาข้อมูลสถิติจากสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดนครนายก พบว่า ในช่วง 5 ปี ตั้งแต่ปี 2536 – 2540 ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 96.56 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งจัดว่ามีความหนาแน่นน้อย อัตราการเกิดมีแนวโน้มลดลง จากร้อยละ 1.29 ในปี 2536 มาเป็นร้อยละ 1.19 ในปี 2540 ขณะเดียวกันที่อัตราการตายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากทางด้านสาธารณสุขยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเพียงพอ โดยในปี 2540 แพทย์ 1 คน ต้องรับผิดชอบประชากรถึง 6,178 คน จำนวนสถานพยาบาลมีน้อยเกินไป และที่เป็นปัญหาสำคัญคือ ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในปี 2540 เพียงปีเดียว มีผู้ป่วยจากอุบัติเหตุการจราจรทุกประเภทจำนวน 5,105 คน คิดเป็นร้อยละ 19.60 จากผู้ป่วยทั้งหมดด้วยโรคอื่น ๆ จำนวน 26,038 คน และเสียชีวิตจำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 3.17 จากจำนวนผู้ประสบอุบัติเหตุทั้งหมด (สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดนครนายก. 2541 : 28) ดังนั้น ปัญหานี้จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องดำเนินการหาวิธีป้องกันในทุกวิถีทาง เพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุและจำนวนผู้บาดเจ็บและตายลงให้ได้

นครนายก เป็นจังหวัดที่มีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 11 โรงเรียน จากข้อมูลของสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดนครนายกในปีการศึกษา 2542 พบว่า ในอำเภอเมืองมีโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 5 โรงเรียน อำเภอบ้านนาจำนวน 3 โรงเรียน อำเภอองครักษ์จำนวน 2 โรงเรียน และอำเภอปากพลีจำนวน 1 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 11,498 คน (สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก. 2542 : 49) โดยจากข้อมูลผู้ประสบอุบัติเหตุจากการจราจรในแต่ละปี พบว่ามีนักเรียนประสบอุบัติเหตุจากการจราจรและเสียชีวิตปีละหลายคน สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง มาจากการเดินทางไปกลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน ในช่วงเวลาที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรสูง ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการศึกษาสาเหตุการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหาการเรียนข้ามเขตบริการของนักเรียน น่าจะเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ อันเป็นนัยสำคัญที่จะเพิ่มคุณภาพทางการศึกษาให้แก่นักเรียน และเป็นการประหยัดงบประมาณแผ่นดินได้อีกมาก นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้บริหารการศึกษาสามารถวางแผนพัฒนาการศึกษาและให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้ปกครองและนักเรียนได้อย่างทั่วถึง และเสมอภาค ซึ่งย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาประเทศไทยในภาพรวมเป็นอย่างยิ่ง ผู้ศึกษาจึงเลือกจังหวัดนครนายกเป็นพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด
2. เพื่อศึกษาจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

3. เพื่อศึกษาสาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียน ข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่หน่วยราชการกำหนด

4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสาเหตุที่นักเรียนในแต่ละโรงเรียน ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อการจัดการด้านการศึกษา ให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติมากที่สุด โดยครอบคลุมถึงองค์ประกอบด้านพื้นที่และสังคม อันจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาต่าง ๆ ทั้งที่มีอยู่แล้ว และที่จะได้รับการจัดสรรใหม่ ให้เป็นไปอย่างเต็มที่และประหยัดที่สุด สามารถสนองความต้องการขั้นมูลฐาน ของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง และเป็นแนวทางเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้ปกครองและนักเรียน ในการเลือกโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้าน ในพื้นที่เขตบริการของตนเองได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องสัมพันธ์กับการกระจายตัวของนักเรียน อันเป็นผลให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา และช่วยลดปัญหาการเดินทางข้ามเขตบริการของนักเรียนได้ในระดับหนึ่ง

สมมติฐานของการศึกษา

1. การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนน่าจะมีจำนวนแตกต่างกัน

3. สาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียน ข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

4. ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียน ข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ น่าจะแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำการศึกษาในจังหวัดนครนายก พื้นที่ศึกษาประมาณ 2,122 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 4 อำเภอ 41 ตำบล 97 หมู่บ้าน 1 เทศบาล และ 4 สุขาภิบาล โดยจำแนกได้ ดังนี้

1.1 อำเภอเมืองนครนายก ประกอบด้วย 13 ตำบล 121 หมู่บ้าน 1 เทศบาล 1 สุขาภิบาล พื้นที่ 728.12 ตารางกิโลเมตร

1.2 อำเภอบ้านนา ประกอบด้วย 10 ตำบล 113 หมู่บ้าน 1 สุขาภิบาล พื้นที่ 388.45 ตารางกิโลเมตร

1.3 อำเภอองครักษ์ ประกอบด้วย 11 ตำบล 112 หมู่บ้าน 1 สุขาภิบาล พื้นที่ 486.35 ตารางกิโลเมตร

1.4 อำเภอปากพลี ประกอบด้วย 7 ตำบล 51 หมู่บ้าน 1 สุขาภิบาล พื้นที่ 519.06 ตารางกิโลเมตร

2. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา เป็นข้อมูลจากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 11 โรงเรียน จำแนกได้ดังนี้

2.1 โรงเรียนในอำเภอเมืองนครนายก ประกอบด้วย

2.1.1 โรงเรียนนครนายกวิทยาคม

2.1.2 โรงเรียนนวมราชานุสรณ์

2.1.3 โรงเรียนเมืองนครนายก

2.1.4 โรงเรียนปิยชาติพัฒนา

2.1.5 โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา

2.2 โรงเรียนในอำเภอบ้านนา ประกอบด้วย

2.2.1 โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”

2.2.2 โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา

2.2.3 โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม

2.3 โรงเรียนในอำเภอปากพลี ประกอบด้วย

2.3.1 โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร

2.4 โรงเรียนในอำเภอองครักษ์ ประกอบด้วย

2.4.1 โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์

2.4.2 โรงเรียนองครักษ์

3. การจัดทำแผนที่เพื่อนำมาประกอบการศึกษา ประกอบด้วย

3.1 แผนที่แสดงการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง

3.2 แผนที่แสดงเขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์ที่หน่วยราชการกำหนด

การกำหนด

4. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ปีการศึกษา 2542 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก จำนวน 11,498 คน

5. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ปีการศึกษา 2542 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก จำนวน 430 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากจำนวนนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนทั้งหมด ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น

6. ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่

6.1 ตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ได้แก่

6.1.1 ที่อยู่ของนักเรียน

6.1.2 ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน

6.1.3 การใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

6.1.4 ความสะดวกในการคมนาคม

6.1.5 ทักษะต่อการเลือกโรงเรียน

6.2 ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมที่บ้าน ได้แก่

6.2.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง

6.2.2 อาชีพของผู้ปกครอง

6.2.3 ความคาดหวังของผู้ปกครอง

6.3 ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน ได้แก่

6.3.1 ระดับชั้นเรียน

6.3.2 ขนาดของโรงเรียน

7. ตัวแปรตาม ได้แก่

จำนวนนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เขตบริการการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด
หมายถึง การกำหนดอาณาบริเวณการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก โดยสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก เป็นผู้กำหนดขึ้น
2. การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง
หมายถึง ตำแหน่งที่ตั้งบ้านพักอาศัยของนักเรียน โดยอ้างอิงทิศทางและระยะทางจากทะเบียนประวัตินักเรียน ที่เข้าศึกษา ณ โรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง ในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก
3. โรงเรียนมัธยมศึกษา
หมายถึง สถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก ที่เปิดทำการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในปีการศึกษา 2542
4. นักเรียนมัธยมศึกษา
หมายถึง นักเรียนที่เข้ารับการศึกษารวมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก ที่เปิดทำการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในปีการศึกษา 2542
5. ตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน
หมายถึง ลักษณะเฉพาะของนักเรียนและสภาพโดยทั่วไปของนักเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้
 - 5.1 ที่อยู่ของนักเรียน
หมายถึง ตำแหน่งที่ตั้งบ้านพักอาศัยของนักเรียนในปัจจุบัน โดยอ้างอิงจากทะเบียนประวัติของนักเรียนในสถานศึกษาที่สังกัด
 - 5.2 ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน
หมายถึง ระยะทางที่วัดได้จากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่นักเรียนสังกัด โดยกำหนดให้โรงเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ถึงตำแหน่งที่อยู่ของนักเรียน โดยนับระยะทางตามถนนเป็นกิโลเมตร
 - 5.3 การใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
หมายถึง เวลาที่นักเรียนใช้ในการเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน โดยใช้วิธีการเดินทางจากการจราจรทางบก ได้แก่ การโดยสารรถประจำทาง รถโรงเรียน รถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน และการเดินทางเท้า
 - 5.4 ความสะดวกในการคมนาคม
หมายถึง ระดับของความสะดวกในการเดินทาง แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ
 - 5.4.1 ลำบากมาก
หมายถึง เดินทางได้สะดวกในบางฤดูกาล ฤดูฝนเดินทางไม่ได้
สะดวกมาก

5.4.2 ลำบาก

หมายถึง เดินทางได้สะดวก สามารถเดินทางโดยจักรยานได้ แต่ใช้เวลาเกินกว่า 1 ชั่วโมง

5.4.3 ปานกลาง

หมายถึง เดินทางได้สะดวก มีรถประจำทางวิ่งผ่าน โดยแต่ละเที่ยวใช้เวลาห่างกันเกินกว่าชั่วโมงต่อเที่ยว

5.4.4 สะดวก

หมายถึง เดินทางได้สะดวก มีรถประจำทางวิ่งผ่าน โดยแต่ละเที่ยวใช้เวลาห่างกันไม่เกิน 1 ชั่วโมงต่อเที่ยว

5.4.5 สะดวกมาก

หมายถึง มีรถประจำทางวิ่งตลอดเวลาทุกวัน

5.5 ทักษะต่อการเลือกโรงเรียน

หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน ได้แก่ ความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบ พอใจ หรือไม่พอใจ

6. ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมที่บ้าน

หมายถึง สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้ปกครองและนักเรียน ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับผู้ปกครอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง

หมายถึง รายได้ของบิดา มารดา ที่ได้รับรวมกันเป็นรายเดือน แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2539)

6.1.1 ฐานะทางเศรษฐกิจสูง

หมายถึง ครอบครัวมีรายได้สูงกว่า 10,000 บาทขึ้นไป

6.1.2 ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง

หมายถึง ครอบครัวมีรายได้ตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาท

6.1.3 ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

หมายถึง ครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท

6.2 อาชีพของผู้ปกครอง

หมายถึง อาชีพที่ผู้ปกครองของนักเรียนทำประจำเพื่อเลี้ยงชีพ โดยแบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้ (สำนักงานสถิติ จังหวัดนครนายก. 2539)

6.2.1 อาชีพข้าราชการ และรัฐวิสาหกิจ

หมายถึง ข้าราชการ ลูกจ้างรัฐบาล ข้าราชการบำนาญ พนักงานหรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ

6.2.2 อาชีพรับจ้าง

หมายถึง ลูกจ้างในบริษัทเอกชน ร้านค้า ตลอดจนสถานธุรกิจเอกชนอื่น ๆ

6.2.3 อาชีพค้าขาย

หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพอิสระในด้านการขายสินค้า รวมทั้งการค้า
ขายเล็ก ๆ น้อย ๆ

6.2.4 อาชีพเกษตรกรรม

หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพในการทำนา ทำไร่ ทำสวน การเลี้ยงสัตว์
และการประมง

6.3 ความคาดหวังของผู้ปกครอง

หมายถึง ความคิดและการกระทำของผู้ปกครอง ต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้สำหรับนักเรียนที่
เขาต้องการจะให้ เป็น และต้องการที่จะให้นัก เรียนประสบความสำเร็จ

7. ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน

หมายถึง สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่

7.1 ระดับชั้นเรียน

หมายถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดนครนายก

7.2 ขนาดของโรงเรียน

หมายถึง การกำหนดขนาดของโรงเรียน โดยใช้จำนวนนักเรียนระดับมัธยม
ศึกษา ตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดขนาดไว้ดังนี้

7.2.1 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนมากกว่า 1,140 คน

7.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 570 – 1,140 คน

7.2.3 โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนต่ำกว่า 570 คน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวความคิดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจของผู้ปกครองและนักเรียน
 - 1.1 ทักษะการเลือกโรงเรียน
 - 1.2 ความคาดหวังของผู้ปกครอง
 - 1.3 อาชีพของผู้ปกครอง
 - 1.4 ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจายตัวของนักเรียน
 - 2.1 ที่อยู่ของนักเรียน ระยะทางและการใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
 - 2.2 ความสะดวกในการคมนาคม
 - 2.3 ระดับชั้นเรียน และขนาดของโรงเรียน
3. การกำหนดขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง
4. การกำหนดเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

1. แนวความคิดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจของผู้ปกครองและนักเรียน

1.1 ทักษะการเลือกโรงเรียน

การที่บุคคลจะตัดสินใจกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความเต็มใจนั้น ย่อมคาดหวังว่า จะได้รับสิ่งตอบแทนที่พึงพอใจ คู่มีค่า และตอบสนองความต้องการของตนเองได้ การตัดสินใจของบุคคลมีขั้นตอนและกระบวนการที่ค่อนข้างซับซ้อน กล่าวคือ มนุษย์เรามีพฤติกรรมที่จะเลือกวิถีทางที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่ดีในเป้าหมายสุดท้ายของตน โดยมีความรู้สึก ความคิด ความเชื่อของตนที่มีต่อประสบการณ์เป็นบรรทัดฐานของการตัดสินใจนั้น ในเชิงจิตวิทยา จะเรียกกระบวนการเหล่านี้ว่า ทักษะ (attitude) แนวคิดในเรื่องนี้ มีการศึกษาค้นคว้าจากนักการศึกษาหลายท่าน ดังเช่น เทอร์สโตน กล่าวไว้ว่า ทักษะเป็นตัวแปรทางจิตวิทยาที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย แต่เป็นความโน้มเอียงทางด้านจิตใจภายใน แสดงให้เห็นโดยแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Thurstone. 1967 : 479) สอดคล้องกับการศึกษาของ อนาสตาซี ที่กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกมาว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น ต่อเชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือสถาบันต่าง ๆ เป็นต้น ทักษะไม่สามารถเห็นได้โดยตรง แต่สามารถสรุปหาได้จากพฤติกรรมภายนอกได้ (Anastasi.

1976 : 453) เป็นไปในทำนองเดียวกันกับ โรคิช ที่กล่าวว่า ทักษะคือการผสมผสานหรือจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อนี้จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคล ในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ (Rokeach. 1970 : 112) และจากการศึกษาของ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ สรุปได้ว่า ทักษะ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์ แล้วแสดงสภาวะร่างกายและจิตใจในด้านความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคล หรือสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในสองลักษณะ กล่าวคือ แสดงความพร้อมที่จะเข้าไปหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบ เรียกว่าทักษะที่ดีหรือทางบวก หรือแสดงความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2528 : 172) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ ที่กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2530 : 193)

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ทักษะเป็นความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่บุคคลได้รับ โดยมีแนวโน้มที่จะตอบสนองหรือแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง กล่าวคือ ในทิศทางบวกหรือทักษะที่ดีจะแสดงออกในลักษณะความพึงพอใจ สนใจ เห็นด้วย และในทิศทางลบหรือทักษะที่ไม่ดีจะแสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย

การศึกษาทักษะจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะของทักษะอีกด้วย เรื่องนี้ ส.วาสนา ประवालพุกษ์ ได้สรุปลักษณะสำคัญของทักษะไว้ ดังนี้

1. ทักษะคือการเตรียม หรือความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการเตรียมนี้ เป็นการเตรียมภายในจิตใจมากกว่าภายนอกที่จะสังเกตเห็นได้
2. สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนอง เป็นลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ จะเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพอารมณ์ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่อธิบายไม่ค่อยได้ และบางครั้งไม่มีเหตุผล
3. ทักษะไม่ใช่พฤติกรรม แต่เป็นสภาวะของจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกของพฤติกรรม
4. ทักษะไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อใช้เป็นแนวทางการทำนายหรืออธิบายทักษะได้
5. ทักษะเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลจะมีทักษะในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับอายุ เชื้อชาติเป็นต้น
6. ทักษะที่คงที่และแน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากทักษะเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ถ้าการเรียนรู้และประสบการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไป ทักษะก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ (ส.วาสนา ประवालพุกษ์. 2524 : 5)

ผลการศึกษานี้เป็นไปในทำนองเดียวกับ สก๊อตท์ ที่สรุปลักษณะของทัศนคติไว้ดังนี้

1. ทิศทางของทัศนคติ (direction) แสดงออกได้ 2 ทิศทาง คือ

1.1 ทัศนคติเชิงนิมาน หรือทัศนคติทางบวก (positive) เป็นความโน้มเอียงของอารมณ์ในทางชอบ พึงพอใจ คล้อยตาม หรือเห็นด้วย ทำให้บุคคลแสดงออกหรือปฏิบัติในทางที่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ

1.2 ทัศนคติเชิงนิเสธ หรือทัศนคติทางลบ (negative) เป็นความโน้มเอียงทางอารมณ์ในลักษณะไม่พึงพอใจ เกลียด หรือต่อต้าน ไม่เห็นด้วย ทำให้บุคคลเกิดความเบื่อกวน หนีห่างจากสภาพการณ์นั้น ๆ

2. ระดับของทัศนคติ (magnitude) หมายถึง การที่บุคคลแสดงความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น อาจมีความรู้สึกเพียงผิวเผินเล็กน้อยหรือลึก ทัศนคติระดับผิวเผินจะไม่มี ความคงที่ เปลี่ยนแปลงง่าย ส่วนทัศนคติระดับลึกจะคงทนถาวรและเปลี่ยนแปลงยาก

3. ความเข้มของทัศนคติ (intensity) หมายถึง ปริมาณของความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งปรากฏในรูปของความรู้สึกต่อสิ่งนั้นมากหรือน้อยเพียงใด (Scott . 1968 : 206 – 210)

การศึกษาในเรื่องทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองและนักเรียน ประเด็นที่ผู้ศึกษาทำการศึกษาค้นคว้า จะศึกษาเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กล่าวคือ โรงเรียนประเภทนี้เป็นองค์กรที่จัดขึ้นโดยรัฐ จึงมีรูปแบบเป็นองค์กรตามระบบราชการ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษาในการปฏิบัติภารกิจทางการศึกษา กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดหน้าที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. สอนและอบรมนักเรียน หมายถึง สอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในสถานที่และนอกสถานที่ โดยโรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามหลักการและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน อบรมนักเรียนให้เกิดความสำนึก ในเรื่องการช่วยตนเองและการพัฒนาชุมชน

2. สอนประชาชน หมายถึง การให้ความรู้ทั่วไปและวิชาชีพ รวมทั้งจริยธรรมและคุณธรรม โดยโรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างในด้านวิชาชีพและพัฒนาความรู้ให้แก่ประชาชน ในขณะเดียวกัน ก็ให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากโรงเรียน ไปช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ของครอบครัวด้วย หากโรงเรียนมีศักยภาพพอ ก็อาจจะจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนโดยตรงได้ ทั้งนี้โดยมุ่งให้ประชาชนสามารถช่วยตนเองได้ มีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมทั้งได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตน

3. การบริการชุมชน หมายถึง การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยโรงเรียนควรใช้ทรัพยากรเท่าที่มีอยู่ ช่วยเหลือและร่วมมือกับชุมชน หรือประสานงานกับหน่วยงานอื่น จัดบริการการพัฒนาชุมชน เพื่อช่วยให้ประชาชนได้รับความสะดวก อยู่ดีกินดี และให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง (กรมสามัญศึกษา. 2528 : 4)

กล่าวได้ว่า โรงเรียนมีหน้าที่เป็นระบบย่อยในสังคมที่สำคัญและมีหน้าที่หลักคือ เตรียมแรงงานที่มีความรู้ความสามารถให้แก่ระบบสังคม จากหน้าที่หลักของโรงเรียนนี้ เกทเซลส์และคณะ ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์โรงเรียนในฐานะระบบย่อยของระบบสังคม พบว่า โรงเรียนต้องมีหน้าที่ต่อหน่วยที่ย่อยลงไปกว่า คือ หน่วยปฐมภูมิของชีวิตสังคม อันได้แก่ กลุ่มและชุมชน โรงเรียนจะมีวัฒนธรรมแบบแผนเฉพาะของตนเอง ส่วนบุคคลภายนอก คือ ผู้ปกครอง ก็จะมีวัฒนธรรมและลักษณะเด่นของตนเอง ทำให้มีความต้องการที่อาจจะคล้ายคลึงหรือแตกต่างกับความคาดหวัง หรืออีกนัยหนึ่งความต้องการของโรงเรียนได้ เพราะสังคมที่อยู่ล้อมรอบโรงเรียนเป็นพหุสังคม แม้จะเป็นประชากรประเทศเดียวกัน แต่อาจจะประกอบด้วยหน่วยปฐมภูมิของสังคมต่างกัน เช่น กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มศาสนา กลุ่มชนชั้นทางสังคม ซึ่งต่างมีวัฒนธรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ กัน เพราะคนต่างชนชั้นจะมีวัฒนธรรมลักษณะเด่นทางวัฒนธรรม และค่านิยมต่างกัน ทำให้มีความต้องการในงานบริหารการศึกษาของโรงเรียนต่างกัน (Getzels et al. 1968)

สถาบันสังคมแต่ละสถาบัน จะมีลักษณะทางวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง โรงเรียนในฐานะระบบย่อยของระบบสังคม จึงมีวัฒนธรรมเฉพาะของแต่ละโรงเรียน ดังที่ เฉลิมลักษณ์ จันทรเสน กล่าวหาว่า หากพิจารณาให้เฉพาะเจาะจงลงไปถึงวิธีการดำเนินงานของโรงเรียน จะพบองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ อาทิเช่น อาคารเรียน ห้องพัสดุ ห้องสมุด โรงอาหาร อาคารอื่นๆ เช่น โบสถ์ หรือสถานที่ประกอบศาสนพิธี หรือห้องจริยศึกษา ตลอดจนจนถึงการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม อาทิเช่น ค่านิยมทางศีลธรรม และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงวิถีแห่งการกระทำต่อกัน หรือการปะทะสังสรรค์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน กฎและระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมทั้งความคาดหวังที่อาจแอบแฝงอยู่กับวิถีทางที่ครูพึงปฏิบัติต่อนักเรียน เพื่อนครู ผู้บริหาร และผู้ปกครองนักเรียน (เฉลิมลักษณ์ จันทรเสน. 2533 : 30)

ผลการศึกษาของ เฉลิมลักษณ์ จันทรเสน เป็นไปในทำนองเดียวกันกับ ภิญโญ สาธร ที่กล่าวว่า โรงเรียนในฐานะสถาบันสังคม ย่อมมีวัฒนธรรมแตกต่างกันไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบหลักอันได้แก่ ปรัชญาการศึกษาที่แต่ละสถาบันยึดถืออาจจะต่างกันไป มีผลให้องค์ประกอบอื่นแตกต่างกันไปด้วย (ภิญโญ สาธร. 2526 : 34)

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า โรงเรียนในฐานะที่เป็นสถาบันสังคม จะมีวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งอาจแบ่งตามความสำคัญได้ดังนี้

1. องค์ประกอบหลัก เป็นวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ จุดมุ่งหมายและปรัชญาของแต่ละโรงเรียน

2. องค์ประกอบรอง เป็นวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษา ได้แก่ หลักสูตร ผู้เรียน และผู้สอน

3. องค์ประกอบเสริม เป็นองค์ประกอบที่ทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะประกอบด้วยวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น อาคารสถานที่ อุปกรณ์ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ การเงิน กฎระเบียบ เป็นต้น

การจัดระดับชั้นทางสังคมแต่ละระบบ ช่วยให้เราเข้าใจลักษณะความสัมพันธ์ของมนุษย์ในแต่ละสังคมได้เป็นอย่างดี ในประเด็นนี้มีผู้ทำการศึกษาไว้หลายท่าน เช่น อูทัย หิรัญโศ ได้ให้ความหมายของการแบ่งชนชั้นของบุคคลในสังคมไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลในสังคมได้ถูกจัดแบ่งออกเป็นชั้น ๆ โดยมีระบบของอันดับชี้ให้เห็นว่า คนที่อยู่ในตำแหน่งหรือฐานะนั้น ๆ มีเกียรติ หรือได้รับการยกย่องอยู่ในอันดับที่สูงกว่า เท่ากัน หรือต่ำกว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในฐานะอื่น ๆ ในสังคมเดียวกัน ชั้นของบุคคลแสดงให้เห็นความแตกต่างของบุคคล หรือของกลุ่มบุคคลที่อยู่ในสังคม บุคคลที่มีฐานะทางสังคมคนละชั้นจะมีความไม่เท่าเทียมกันในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ อำนาจ อิทธิพล แบบแผนของชีวิตสังคม ตลอดจนความสะดวกสบาย และความมีหน้ามีตาแตกต่างกัน (อูทัย หิรัญโศ. 2519 : 8)

ในสังคมไทย การแบ่งชนชั้นในสังคมยังมีอิทธิพลของระบบชนชั้นในสมัยศักดินา หรือสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ผสมกับระบบชนชั้นของสังคมปัจจุบัน ปัจจัยการแบ่งชนชั้นของสังคมไทยถือเอาเกียรติ หรือฐานะทางสังคมเป็นเกณฑ์ จากการศึกษาของ เฉลิมลักษณ์ จันทรเสน ได้จัดฐานะชนชั้นในสังคมไทยไว้ ดังนี้

1. ชั้นสูงสุด (supreme) มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ อยู่ยอดบนสูงสุด รองลงมามีเชื้อพระวงศ์ชั้นสูง
2. ชั้นสูง (elite) ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี บุคคลชั้นรัฐมนตรี องคมนตรีและรัฐบุรุษ
3. ชั้นค่อนข้างสูง (upper) ประกอบด้วยชั้นปลัดกระทรวง นายพล อธิบดี อธิการบดี มหาวิทยาลัย ผู้นำทางด้านการค้าและเศรษฐกิจ
4. ชั้นกลางสูง (upper - middle) ประกอบด้วยปัญญาชนชั้นนำ ข้าราชการชั้นพิเศษ ผู้อำนวยการกองหรือสำนักงาน อาจารย์ชั้นผู้ใหญ่ของสถาบันชั้นมหาวิทยาลัย ครูอาจารย์อื่นที่มีคุณวุฒิสูงและมีชื่อเสียง นักธุรกิจชั้นนำ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ นักเขียนผู้มีชื่อ นักวิชาการ นายแพทย์ชั้นนำ
5. ชั้นกลางธรรมดา (middle) ประกอบด้วยข้าราชการชั้นเอกและชั้นโท พ่อค้า ปัญญาชนชั้นรอง ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีและโทภายในประเทศหรือจากต่างประเทศ ทนายความ นายแพทย์ นักธุรกิจชั้นรอง ครูอาจารย์ทั่วไป
6. ชั้นกลางค่อนข้างต่ำ (lower - middle) ประกอบด้วย ข้าราชการชั้นตรี นักธุรกิจ บุคคลที่พอมือพอกิน การศึกษาระดับม.6 หรืออย่างมากปวส. หรืออนุปริญญา
7. ชั้นต่ำปานกลาง (upper - lower) ได้แก่ เสมียนพนักงานอันดับต่ำในวงราชการ องค์การอุตสาหกรรม ลูกจ้างชั้นสูง ช่างฝีมือ ช่างไม้ ช่างเหล็ก ช่างปูน ช่างทาสี
8. ชั้นต่ำ (lower - lower) ได้แก่ กรรมกรหาเช้ากินค่ำ ผู้ไม่มีฝีมือ (unskilled labor) ที่ใช้แต่กำลังกาย ชาวนาที่ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์บางอย่างในปริมาณน้อยพอกินพอใช้ในครอบครัว แม้ค้าหาบเร่หรือแผงลอย (เฉลิมลักษณ์ จันทรเสน. 2533 : 40 - 41)

จากแนวคิดเรื่องการแบ่งชนชั้นในสังคมไทย กลุ่มบุคคลในแต่ละสังคมที่อยู่ในฐานะต่างชนชั้นกัน ส่วนใหญ่มักมีทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ตลอดจนสิทธิประโยชน์ที่กลุ่มบุคคลในสังคมจะได้รับ ก็จะแตกต่างกันไปตามฐานะทางสังคมของแต่ละชนชั้น งานวิจัยทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่ สนใจศึกษาปัญหาความเสมอภาคในการศึกษา ของผู้ปกครองต่างชนชั้นและเชื้อชาติจากการศึกษา ผลการวิจัยเกี่ยวกับโอกาสในการได้รับการศึกษาของชนชั้นในสังคม ของเบลล์และสตัปพบว่า ชนชั้นล่าง กลาง และสูง ของชาวอเมริกัน มีทัศนคติในการเลือกโรงเรียนแตกต่างกัน ดังนี้

ชนชั้นล่าง ให้ความนิยมต่ำต่อการศึกษาและกิจกรรมทางวิชาการ เพราะไม่แน่ใจว่า การศึกษาจะเป็นปัจจัยที่สามารถทำให้บุตร ได้เลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้นได้จริงหรือไม่ ฝ่ายผู้บริหารและครูอาจารย์ของโรงเรียน ที่มีนักเรียนจากครอบครัวชนชั้นล่างเข้าเรียนอยู่ ก็มีความพึงพอใจว่า ชนชั้นล่างนั้นไม่สามารถจะมีผลการเรียนดีได้เสียแต่แรก อันเป็นผลทำให้สภาพโอกาสทางการศึกษาของชนชั้นล่างต้องลงไปอีก

ในกลุ่มชนชั้นล่างที่ยึดมั่นในศาสนา และชนบทรูปแบบประเพณีของคนก็เชื่อว่า โรงเรียนจะปลูกฝังค่านิยม ที่ทำให้บุตรมีความคิดอ่านที่แปลกแยกจากครอบครัว จึงมีทัศนคติไม่ดีต่อการส่งบุตรเข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียน แต่ก็มีบุตรของชนชั้นล่างบางส่วน ที่ได้รับการศึกษาในระดับสูง และสามารถเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมให้สูงขึ้นได้ ทั้งนี้ เพราะแม้ว่าครอบครัวของเด็กจะเป็นครอบครัวชนชั้นล่าง แต่ก็มีกลุ่มอ้างอิง (reference group) ที่เป็นชนชั้นสูงกว่า ผู้ปกครองจึงอาจกำหนดค่านิยมของชนชั้นกลางหรือชนชั้นสูงให้แก่บุตร อย่างไรก็ตาม บางครั้งการศึกษาของบุตรชนชั้นล่างก็มีการเลื่อนฐานะ เนื่องจากปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพของตน กล่าวคือ ความปรารถนาส่วนตัว ที่จะยกระดับตนเองออกไปจากสภาพความเป็นชนชั้นล่าง

ชนชั้นกลาง เป็นชนชั้นที่เห็นประโยชน์และได้รับประโยชน์ จากการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตวิชาการที่จำเป็นจะได้รับการถ่ายทอดจากบิดามารดาสู่บุตรโดยตรง แต่ปัจจุบันโรงเรียนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ให้มีความรู้ในการประกอบอาชีพแทนครอบครัว ชนชั้นกลางยอมรับความเป็นจริงนี้ และสนับสนุนให้บุตรได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด เพื่อที่จะก้าวหน้าในอาชีพ เพราะตระหนักว่า ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน การที่จะหารายได้ทดแทนเป็นตัวแทน ให้บุตรมีทรัพย์สินสมบัติพอที่จะรักษาสถานภาพชนชั้นกลางทำได้ยากยิ่ง การศึกษาจึงเป็นหนทางเดียว ในทัศนะของชนชั้นกลางที่จะทำให้บุตรรักษาสถานภาพชนชั้นกลางเอาไว้ได้ โดยใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการรักษาสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ชนชั้นสูง เป็นชนชั้นที่มีทัศนคติที่ต่างจากชนชั้นอื่นในเรื่องการศึกษา เพราะการศึกษาสำหรับชนชั้นสูง มิได้เป็นไปเพื่อสร้างความสามารถแข่งขัน ในการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมอีกต่อไป แต่ชนชั้นสูงจะใช้การศึกษา เป็นเครื่องมือในการดำรงรักษาสถานะของชนชั้นของตน ชนชั้นนี้ไม่เห็นว่า จะให้บุตรได้รับการศึกษาสูงเพียงไรเหมือนเช่นชนชั้นกลาง แต่จะสนใจว่า จะให้เข้ารับการศึกษานานเท่าใดมากกว่า โดยถือว่าการศึกษานานเป็นการเตรียมตัวทางสังคม เริ่มตั้งแต่ในระดับอนุบาล ที่บิดามารดาจะเลือกโรงเรียนที่คาดว่า จะสามารถปลูกฝังค่านิยมสำหรับชนชั้นของตน โดยส่วนมากมักจะเลือกโรงเรียนเอกชนมากกว่า

โรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนที่ชนชั้นสูงยอมรับ ไม่ว่าจะเป็นระดับใด มักทำหน้าที่ที่ต่างจากโรงเรียนอื่น ๆ ที่มักจะถ่ายทอดและฝึกฝนค่านิยมสำหรับชนชั้นสูง สำหรับเตรียมบทบาทในอนาคตของเด็ก ซึ่งหน้าที่เช่นนี้ มักไม่พบในโรงเรียนของชนชั้นล่างและชนชั้นกลาง

✕ สำหรับชนชั้นสูง การศึกษา คือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่บุตร การศึกษามีเพื่อถ่ายทอดค่านิยม และปทัสถานทางสังคมของชนชั้นที่ส่งสมมาจากความมั่งคั่ง อำนาจ และเกียรติยศ การศึกษาสำหรับชนชั้นสูงเป็นสิ่งที่เลือกสรรได้ตามความต้องการ ซึ่งผิดกับชนชั้นที่ต่ำกว่า แม้แต่ชนชั้นกลาง (Bell and Stub . 1968 : 65 – 69)

ผลการศึกษาของ เบลล์และสตัป สอดคล้องกับการศึกษาของ มัสเกรฟ ที่พบว่า สภาพโครงสร้างและวัฒนธรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอังกฤษ มีความสัมพันธ์กับระบบโรงเรียนและระบบชนชั้นในสังคม กล่าวคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. โรงเรียนเอกชน (The Private School) เป็นทางเลือกในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของชนชั้นกลางค่อนข้างสูงและชนชั้นสูง ครูอาจารย์แม้จะมาจากชนชั้นที่ต่ำกว่าผู้ปกครอง แต่จะแสดงตนและได้รับการยอมรับว่า มีความสามารถสอนจรรยาบรรณมารยาทของชนชั้นสูงได้ ส่วนมากจะเป็นโรงเรียนประจำ ซึ่งจะทำให้มีเวลาอบรมนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ในโรงเรียนจะมีการแบ่งระดับการปกครองไว้เป็นชั้น ๆ เป็นหมู่พวก นักเรียนบางคนอาจได้รับเลือกเป็นหัวหน้าห้องและเป็นหัวหน้านักเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนเข้าสู่การเป็นผู้ดำเนินการประกอบอาชีพในอนาคต ผู้บริหารโรงเรียนจะสนับสนุนส่งเสริมความสามารถทางการกีฬา เพราะเชื่อว่าจะสร้างคุณสมบัติที่พึงปรารถนาของชนชั้นสูงได้ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันโรงเรียนเอกชนพยายามเน้นวิชาการมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนสามารถสอบแข่งขันเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้

2. โรงเรียนแกรมม่า สกูล (The Grammar School) เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 โดยเลียนแบบโรงเรียนเอกชนในศตวรรษที่ 19 ซึ่งได้รับความนิยมสูง โรงเรียนพยายามเน้นการสร้างเสริมบุคลิกภาพภาคหวังที่จะทำการสร้างภาวะผู้นำให้แก่นักเรียน และเน้นการเรียนการสอนที่จะทำให้นักเรียนสามารถเรียนต่อขั้นสูงได้ แต่โรงเรียนแบบนี้ไม่ได้รับนักเรียนให้อยู่ประจำในโรงเรียน ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการเสริมสร้างคุณลักษณะได้เหมือนโรงเรียนเอกชน แม้นักเรียนมักจะมาจากครอบครัวชนชั้นกลางเป็นส่วนมากก็ตาม และนักเรียนที่มาจากชนชั้นล่างมักจะเลิกเรียนกลางคัน

3. โรงเรียนมัธยมแบบสมัยใหม่ (The Secondary Modern School) โรงเรียนแบบนี้มีต้นกำเนิดจากโรงเรียนเบื้องต้น (Elementary School) ของเด็กโตในอดีต เคยมีการบริหารให้เป็นโรงเรียนที่สอนหลักสูตรแนวปรัชญาพัฒนานิยม (progressivism) ทำการสอนแนวเดียวกันกับโรงเรียนประถมศึกษาแบบพิพัฒนานิยม แต่ผู้ปกครองต่อต้านจนต้องปรับให้มีการสอนเลียนแบบแกรมม่า สกูล ผู้ปกครองที่เป็นชนชั้นล่างจึงให้การยอมรับและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ปัจจุบันมีระบบหัวหน้านักเรียน มีกฎเกณฑ์เลียนแบบโรงเรียนของชนชั้นสูง นักเรียนในโรงเรียนแบบนี้จะไม่มีเอกลักษณ์ของตนเอง แต่จะแบ่งกันออกเป็นกลุ่ม คือ กลุ่มที่ยอมรับกฎเกณฑ์ของโรงเรียน และกลุ่มที่ต่อต้าน ลักษณะโดยส่วนรวมของโรงเรียนขึ้นอยู่กับสภาพชุมชนที่ล้อมรอบโรงเรียนว่ามีลักษณะอย่างไร

4. โรงเรียนมัธยมแบบผสม (The Comprehensive School) เป็นโรงเรียนที่เกิดขึ้นจากความไม่พอใจของชาวอังกฤษเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคทางการศึกษา อันเนื่องมาจาก การที่โรงเรียนเอกชนรับแต่เฉพาะบุตรของชนชั้นที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ มีเงินพอที่จะจ่ายค่าเล่าเรียนแพง ๆ ได้ ส่วนโรงเรียนแกรมมา สกูล ก็จะรับเฉพาะผู้สอบแข่งขันเข้าได้เท่านั้น ทำให้ชนชั้นต่ำขาดโอกาสในการเข้าศึกษา รัฐจึงจัดตั้งโรงเรียนมัธยมแบบผสมเพื่อขจัดปัญหา โดยเปิดรับนักเรียนตามภูมิสำเนา โดยคาดหวังว่าจะทำให้การแบ่งชนชั้นลดลง เนื่องจากจะมีบุตรจากชนชั้นต่าง ๆ เข้าเรียนโรงเรียนเดียวกันตามภูมิสำเนา และทำให้บุตรชนชั้นต่ำที่มีการศึกษาในเกณฑ์ดีเรียนต่อมากขึ้น อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่านักเรียนในโรงเรียนมัธยมแบบผสมกลับมีแนวโน้มที่จะคบหาแต่คนที่มาจากครอบครัวชนชั้นเดียวกัน

ผลการวิจัยนี้สัมพันธ์กับแนวการจัดกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนเป็นกลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อน ซึ่งจะสัมพันธ์กับชนชั้นสูงที่มักจะมีผลการเรียนดี และชนชั้นล่างที่มักจะมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำโดยตรง ส่วนหัวหน้านักเรียนมักจะได้รับเลือกจากบุตรชนชั้นกลาง (P.W. Musgrave. 1983 : 46 – 49)

ผลการศึกษาของ มัสเกรฟ เป็นไปในทำนองเดียวกันกับ ปอลเลตตีและสตีล ที่ศึกษาในเรื่องการเลื่อนชั้นทางสังคมของบุตรผู้ประกอบอาชีพต่างกันไว้ว่า บุตรผู้ประกอบอาชีพที่ใช้วิชาชีพชั้นสูง เช่น แพทย์ วิศวกร ทนายความ สถาปนิก มักจะมีอาชีพเดียวกับบิดา บุตรของแพทย์ร้อยละ 30 จะมีอาชีพแพทย์เช่นเดียวกับบิดา บุตรของที่ปรึกษาทางกฎหมายร้อยละ 20 มีอาชีพเช่นเดียวกับบิดา บุตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยสามในสี่มีโอกาสในการเลื่อนระดับทางสังคมสูงขึ้น บุตรครูอาจารย์สามในสี่มีโอกาสที่จะรักษาสภาพชนชั้นเดียวกับบิดามารดาได้ บุตรพ่อค้ารายย่อยและช่างฝีมือไม่มีโอกาสที่จะเลื่อนชั้นทางสังคมมากนัก ขณะที่พ่อค้า นักธุรกิจรายใหญ่ มอบกิจการที่มีมูลค่ามากไว้เป็นมรดกแก่บุตร ทำให้รักษาสถานภาพทางสังคมไว้ได้ บุตรของกรรมกรก็จะคงสภาพเป็นกรรมกร ยกเว้นผู้ที่หาความรู้เพิ่มเติมทางเทคนิคได้ บุตรเกษตรกรรมมากกว่าครึ่งเข้าทำงานในโรงงาน ยกเว้นผู้ที่ได้มรดกที่ดินทำกิน บุตรของลูกจ้างมีโอกาสเท่า ๆ กันที่จะเลื่อนฐานะทางสังคมสูงขึ้นหรือลดลง (Paoletti and Steele . 1986 : 71)

ผลงานการวิจัยที่สนับสนุนแนวความคิดที่ว่า ผู้ปกครองที่ต่างชนชั้นกัน จะมีความต้องการที่ต่างกันเกี่ยวกับสถานศึกษาของบุตร ได้แก่การศึกษาของ ประยูร ศรีประสาธน์และคณะ ได้ศึกษาผลกระทบของการศึกษาเอกชนที่มีต่อสังคมไทย ในเรื่องต่อไปนี้

1. การให้บริการที่มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษ ที่สนองความต้องการเป็นการเฉพาะของผู้ปกครอง
2. การผลิตศิษย์เก่าออกไปเป็นผู้นำ และทำประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม
3. การเป็นทางเลือกทางการศึกษาของบุคคลที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับดี
4. การเป็นคู่แข่งของโรงเรียนรัฐบาล

โดยคณะผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่จะศึกษาไว้ว่าต้องเป็นโรงเรียนที่ดำรงมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม ผลิตศิษย์เก่าที่ออกไปเป็นผู้นำในการบริหารในทุกสาขาอาชีพ เป็นโรงเรียนที่ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าเรียนเป็นอันดับแรก และมีสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนและภายนอกที่ดี

ผลการศึกษาในประเด็นการให้บริการที่มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษ สนองความต้องการเฉพาะของผู้ปกครอง พบว่า การที่ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าศึกษาในโรงเรียนเหล่านี้ เพราะเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม การคมนาคมสะดวก มีครูที่เอาใจใส่ดูแลนักเรียน มีสภาพแวดล้อมดี

ประเด็นการผลิตศิษย์เก่าออกไปเป็นผู้นำในสังคม พบว่า ศิษย์เก่ายอมรับว่า การที่ตนมีตำแหน่งผู้นำทางสังคมได้นั้น เพราะการฝึกฝนที่ได้รับจากโรงเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมเสริมภาวะผู้นำ และการทำงานร่วมกัน

ประเด็นการเป็นทางเลือกในการศึกษาของบุคคลที่มีสถานะเศรษฐกิจและสังคมในระดับดี พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี โดยมีกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือน เป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด มีระดับความรู้ปริญญาตรีมากที่สุด และผู้ปกครองคาดหวังว่า บุตรหลานจะได้รับการฝึกฝนอบรมทางด้านคุณธรรม จริยธรรม รองลงมาคือ ทักษะทางภาษาเพื่อการเรียนต่อ และจากการสอบถามว่า หากมีโรงเรียนรัฐบาลที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ผู้ปกครองจะส่งบุตรหลานเข้าเรียนหรือไม่ ส่วนใหญ่ตอบว่า จะส่งเข้าโรงเรียนรัฐบาล เพราะเห็นว่ามีความมาตรฐานทางวิชาการและโอกาสในการเรียนต่อในระดับสูงมากกว่าโรงเรียนเอกชน

ประเด็นการเป็นคู่แข่งกับโรงเรียนรัฐบาล พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความเห็นว่า โรงเรียนเอกชนไม่สามารถจะเป็นคู่แข่งของโรงเรียนรัฐบาลได้ ในด้านการเงินเพื่อใช้ในการบริหารและวุฒิครู แต่สิ่งที่สามารถจะแข่งขันได้คือ ด้านคุณภาพของการศึกษาและลักษณะเฉพาะ ก็เป็นสิ่งที่ทำให้โรงเรียนเอกชนสามารถเป็นคู่แข่งของโรงเรียนรัฐบาลได้ นอกจากนี้ ครู ผู้บริหาร และศิษย์เก่าบางคนให้ความเห็นว่า การที่โรงเรียนเอกชนต้องจัดหลักสูตรตามแบบโรงเรียนรัฐบาล ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (ประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ. 2531 : 49 – 51)

จากการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่า คุณภาพของโรงเรียนที่มีศักยภาพแตกต่างกัน จะมีผลต่อทัศนคติในการเลือกโรงเรียน ดังที่ เฉลิมศรี จิมะวงศ์ ได้กล่าวถึง ทัศนคติในการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองและนักเรียนว่า มีจำนวนนักเรียนไม่น้อยที่ได้เข้าเรียน ในโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านของตนเอง เพราะโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านเป็นโรงเรียนที่ต้องเสียค่าเล่าเรียนสูง และผู้ปกครองมีฐานะไม่ดี รายได้ของผู้ปกครอง เป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการเลือกโรงเรียน กล่าวคือ ถ้าผู้ปกครองมีฐานะดี มีบุตรน้อย ผู้ปกครองก็อาจส่งบุตรเข้าศึกษาในโรงเรียนที่มีคุณภาพดีและมีชื่อเสียง โดยไม่คำนึงถึงระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน ตรงข้ามกับผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย มีบุตรมาก จำเป็นต้องส่งบุตรเข้าศึกษาในโรงเรียนที่เสียค่าเล่าเรียนต่ำ ได้แก่โรงเรียนรัฐบาลนั่นเอง (เฉลิมศรี จิมะวงศ์. 2508 : 67)

อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง นับได้ว่าเป็นการลงทุนทั้งด้านค่าใช้จ่ายและด้านเวลา รวมถึงการยอมรับเงื่อนไขข้อตกลงและระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วย บางอย่างมีความเข้มงวดมาก และบางอย่างก็ส่งผลกระทบไปยังกิจกรรมอื่น ๆ ของชีวิต รวมทั้งเวลาสำหรับความสนุกสนานเพลิดเพลินในวัยเด็กด้วย จากการศึกษาของ เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ พบว่า เหตุจูงใจในการตัดสินใจเข้าศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพฐานะทางเศรษฐกิจ
2. ทุนทรัพย์ที่ใช้ในการศึกษามากหรือน้อยกว่ากัน
3. คุณภาพของการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน
4. ภูมิสำเนาของสถานศึกษาที่อยู่ในส่วนกลางหรือภูมิภาค
5. ความมีชื่อเสียงของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

ปัจจัยทั้ง 5 ประการดังกล่าว เป็นผลให้บุคคลมีเหตุจูงใจในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อต่างกัน (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. 2525 : 19 – 20)

✳ จากผลการศึกษาและวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศ กล่าวได้ว่า ทักษะคิดต่อการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองและนักเรียน มีขั้นตอนและกระบวนการที่สลับซับซ้อน อันเป็นผลมาจาก ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อของตน ที่มีต่อประสบการณ์เป็นบรรทัดฐานของการตัดสินใจนั้น ดังนั้น การตัดสินใจเข้าศึกษาในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง จึงทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในโอกาส ที่จะได้รับการศึกษาของชนชั้นต่าง ๆ ในสังคม ถึงแม้โดยหลักการแล้ว ระบบบริหารการศึกษาในประเทศไทย โรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องยึดหลักสูตรที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ แต่โรงเรียนแต่ละโรงเรียนอาจมีจุดเน้นต่างกัน มีปรัชญาการศึกษา อันเป็นองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมภายในโรงเรียนของตนเองต่างกัน ฝ่ายผู้ปกครองก็มาจากชนชั้นที่แตกต่างกัน ทำให้มีวัฒนธรรม บุคลิกภาพ และความต้องการแตกต่างกัน สรุปได้ว่า ทักษะคิดต่อการเลือกโรงเรียน เป็นมูลเหตุปัจจัยให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา อันเป็นผลให้เกิดปัญหาการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนตามมา ดังนั้น การศึกษาสาเหตุการเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้เห็นทิศทาง และแนวโน้มของคนต่างช่วงชั้นทางสังคมว่า มีทักษะคิดต่อการเลือกโรงเรียนอย่างไร อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการศึกษา และปรับปรุงระบบการบริหารการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่นต่อไป

1.2 ความคาดหวังของผู้ปกครอง

คนเรามักอยู่ได้ด้วยความคิดหวังซึ่งตั้งไว้ต่าง ๆ กัน มีทั้งความหวังในระยะสั้นและระยะยาว ความหวังในทางบวกและทางลบ ความหวังหรือความคาดหวังนี้ จะนำไปสู่พฤติกรรมที่แตกต่างกันไป จากการศึกษาของ ฟินน์ ได้กล่าวถึงความคาดหวังว่า เป็นการประเมินค่าบุคคลหรือตนเองด้านจิตสำนึกหรือจิตใต้สำนึก และใช้ความคาดหวังนั้นมาเป็นแนวทาง ในการกำหนดพฤติกรรมที่จะมีต่อบุคคลที่ตนคาดหวังหรือต่อตนเองในลักษณะที่ตนคิดว่าถูกต้อง (Finn. 1962 : 390) สอดคล้องกับการศึกษาของ วิทเทเคอร์ ที่นิยามความหมายของความคาดหวังว่าหมายถึง เป้าประสงค์ที่บุคคลตั้งไว้สำหรับตนเอง และเป็นสิ่งที่เขาจะพยายามทำให้สำเร็จ (Whittaker. 1965 : 635) เป็นไปในทำนองเดียวกันกับ ประเทิน มหาพันธ์ ที่กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง ปณิธานหรือความมุ่งหวังในชีวิต และความเป็นอยู่ในอนาคต ซึ่งบุคคลคิดฝันว่าจะบรรลุความสำเร็จ (ประเทิน มหาพันธ์. 2521 : 24)

จากความหมายที่ได้กล่าวมาแล้ว อาจสรุปความคาดหวังได้ว่า หมายถึง ความต้องการที่จะเป็น ที่จะทำหรือที่จะได้มา ต่อเป้าหมายที่ตนต้องการในอนาคต โดยคาดคะเนให้เหมาะสมกับความสามารถและความพอใจของตนเอง

อย่างไรก็ตาม รัสเซลล์ กล่าวถึงความสำคัญของความคาดหวังว่า ความคาดหวังจัดเป็นทัศนคติอีกรูปแบบหนึ่งที่มีผลต่อการคิดของเด็ก และถ้าความคาดหวังนั้นเป็นไปในทางลบ อาจทำให้คนเราเกิดความกลัว ท้อแท้สิ้นหวังได้ (Russell, 1956 : 263 - 266) ดังที่ โสริธ โพร้นแก้ว กล่าวถึงผลของความคาดหวังในทางลบว่า ความคาดหวังในทางร้าย เช่น ถ้าเรายังจนอย่างนี้ ลูกเราจะเป็นอย่างไรหนอ อีก 10 ปีข้างหน้า ถ้าบ้านเมืองเป็นอย่างนี้เราคงอยู่ไม่ได้ หรือถ้าพ่อตายแล้วเราจะอยู่กับใคร ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ความคาดหวังในทางร้ายมักทำให้เกิดความกลัว ความวิตกกังวล ซึ่งทำให้ชีวิตขาดความสมดุลได้ (โสริธ โพร้นแก้ว, 2527 : 81)

กล่าวได้ว่า ความคิด ความมุ่งหวัง ถึงสิ่งที่อยากเป็นในอนาคตของแต่ละคน ซึ่งแตกต่างกันไปนั้น มีอิทธิพลต่อความประพฤติหรือบุคลิกภาพของบุคคล ความคิดมุ่งหวังในอนาคตของคนจึงมีอิทธิพลสูงในการกระทำต่าง ๆ จนเกิดเป็นนิสัยและเป็นบุคลิกภาพในปัจจุบัน

โดยทั่วไปบุคคลมักมีความคาดหวังแตกต่างกัน ทั้งสิ่งที่คาดหวังและระดับของความคาดหวัง ดังเช่นที่ เฮอร์ลอค พบว่า บุคคลที่มีความคาดหวังแตกต่างกัน เนื่องจากปัจจัยหลายประการ อาทิเช่น

1. วัฒนธรรม (cultural ideals) วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีมาตรฐานของความคาดหวังต่อสมาชิกต่างกัน
2. ชนิดของครอบครัว (kind of family) เด็กที่มาจากครอบครัวที่มั่นคง มีแนวโน้มที่จะตั้งจุดมุ่งหมายในอนาคตสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่ไม่มั่นคง ครอบครัวที่มีการโยกย้ายบ่อย ๆ เด็กจะคาดหวังไม่ได้ว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร
3. ระดับชั้นทางสังคม (ordinal position) ครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจปานกลางและฐานะทางเศรษฐกิจดี บิดามารดาจะให้ความหวังแก่บุตรคนแรกมากที่สุด โดยเฉพาะถ้าเป็นบุตรชาย ซึ่งตรงกันข้ามกับครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ลูกคนสุดท้ายจะได้รับการส่งเสริมจากบิดามารดามากที่สุด
4. การบอกเล่าความคาดหวัง (verbalization of aspirations) มักจะอยู่บนรากฐานของความเป็นจริงมากกว่าที่จะเก็บไว้และคิดหวังอยู่คนเดียว
5. ความล้มเหลวและความสำเร็จในอดีต (past failures and successes) บุคคลที่ประสบความสำเร็จเสมอ ๆ มีแนวโน้มที่จะตั้งความคาดหวังว่าจะประสบความสำเร็จอีกในอนาคต ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่ผิดหวังซ้ำ ๆ กันมักจะคิดว่าล้มเหลวอีก ความคิดเช่นนี้จะมีผลต่อการตั้งความคาดหวังในอนาคตว่า จะตั้งได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่ (Hurlock, 1974 : 191 - 194)

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในประเด็น ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อบุตรหลาน กล่าวคือ ผู้ปกครองต่างชนชั้นในสังคม จะมีเป้าหมายทางการศึกษาของบุตรหลานแตกต่างกันไปในชนชั้นล่างและชนชั้นกลาง ส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่า การศึกษาของบุตรหลานจะเป็นปัจจัยที่จะช่วยเลื่อนชั้นทางสังคมได้ในอนาคต และความคาดหวังดังกล่าว จะมีความสำคัญในการที่จะกำหนด

พฤติกรรมของคนคือบิดามารดา ในอันที่จะต้องให้การศึกษาที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้แก่บุตรของตน จากการศึกษาของ พรทิพย์ รัตนวิเชียร พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 ต่อเดือน และมีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรีนำบุตรธิดามาเข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัย เพราะเชื่อว่าการจัดการศึกษาได้มาตรฐาน รองลงมาคือสะดวกต่อการรับส่ง ความคาดหวังของผู้ปกครองในการจัดโรงเรียนด้านการเรียนการสอนบุคลากร กิจกรรมนักเรียน การจัดบริการต่าง ๆ อาคารสถานที่และอุปกรณ์ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุก ๆ ด้าน ความคาดหวังและความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงของผู้ปกครองไม่แตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นด้านการเรียนการสอน เห็นว่าโรงเรียนปฏิบัติจริงเกี่ยวกับด้านการเรียนการสอนมากกว่าที่คาดหวังไว้ (พรทิพย์ รัตนวิเชียร. 2522 : 54)

ผลการศึกษาของ พรทิพย์ รัตนวิเชียร สอดคล้องกับ สุเทพ ทองมังกร ที่ศึกษาเรื่องความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน และสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนคาทอลิกในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนคาทอลิกหวังจะให้บุตรธิดาเรียนในโรงเรียน ที่มีครู - อาจารย์จำนวนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน เป็นผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษา โดยเฉพาะมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่สอน มีครูพิเศษสอนในบางสาขาวิชา ในเรื่องอาคารสถานที่ ผู้ปกครองโรงเรียนคาทอลิกหวังจะให้บุตรธิดาเรียนในโรงเรียนที่มีบริเวณกว้างขวาง มีความพร้อมทางวัสดุอุปกรณ์และคมนาคมสะดวก ทางด้านความสัมพันธ์ชุมชน ผู้ปกครองหวังจะให้บุตรธิดาเรียนในโรงเรียน ที่ได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนเป็นอย่างดี (สุเทพ ทองมังกร. 2528 : 62)

ผลการศึกษาของ สุเทพ ทองมังกร เป็นไปในทำนองเดียวกันกับ ประชุม รอดประเสริฐ ที่ศึกษาเรื่องการกระจายด้านบริการและทรัพยากรทางการศึกษาของการศึกษาเอกชน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชน ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสมาคมครู - ผู้ปกครอง ให้บุตรหลานเข้าโรงเรียนเอกชน เพราะอยู่ใกล้บ้านและมีชื่อเสียงด้านการเรียน และยังมีความสนใจที่จะส่งบุตรหลานคนต่อไปเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนด้วย มีความประทับใจในความเป็นระเบียบวินัยและความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนเอกชน นอกจากนี้ ยังมีความเห็นว่า โรงเรียนเอกชนควรปรับปรุงเรื่องความสะดวกภายในโรงเรียน และให้ความเอาใจใส่นักเรียนมากขึ้น (ประชุม รอดประเสริฐ. 2531 : 47)

ผลงานการศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองในเชิงศึกษาเปรียบเทียบ มีผู้ทำการศึกษาไว้ เช่น ผกาทิพย์ กระหม่อมทอง ได้ศึกษาเปรียบเทียบความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในเขตเมืองและชนบทของประเทศไทย โดยพิจารณาจากปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ผลการศึกษาพบว่า อายุของบิดาในเขตเมืองที่มีอายุน้อย จะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับสูงกว่าบิดาที่มีอายุมาก บิดาที่มีภูมิสำเนาอยู่ในเขตเมือง จะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับสูงกว่าบิดาที่มีภูมิสำเนาอยู่ในเขตชนบท และมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า บิดาที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองทุกระดับฐานะทางเศรษฐกิจ จะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมากที่สุด ส่วนบิดาในเขตชนบทจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษามากที่สุด เมื่อพิจารณาจากปัจจัยด้านสังคมและจิตวิทยา พบว่า ทั้งในเขตเมืองและเขต

ชนบท บิดาที่มีการศึกษาสูง จะมีความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตรสูงกว่าบิดาที่มีการศึกษาดำกว่า หรือ ไม่มีการศึกษาเลย และพบว่า บิดาที่เคยมีโอกาสได้รับหรือติดต่อกับสื่อสารมวลชน จะมีความมุ่งหวังสูงกว่าบิดาที่ไม่เคยมีโอกาสได้รับการติดต่อกับสื่อสารมวลชนเลย (ผกาทิพย์ กระหม่อมทอง. 2522 : 107 – 113)

ผลงานการวิจัยทางการบริหารการศึกษา โดยศึกษาตามความคาดหวังของผู้ปกครองในฐานะ ผู้ที่อยู่ภายนอกองค์กร มีการศึกษาไว้ โดย ไพรัช อรรถกามาพันธ์ และ พนม ถาวรกิจ ได้กล่าวถึง ปัญหาจำนวนนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยอ้างว่า จากการที่ในกรุงเทพมหานครมี โรงเรียนที่มีสังกัดต่าง ๆ มากที่จัดการศึกษา สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. โรงเรียนราษฎร์ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีนักเรียนร้อยละ 49.20 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
2. โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีนักเรียนร้อยละ 41.22 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
3. โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีนักเรียนร้อยละ 8.6 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
4. โรงเรียนสาธิตในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีนักเรียนร้อยละ 0.79 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
5. โรงเรียนลักษณะพิเศษ เช่น สอนคนตาบอด หูหนวก ปัญญาอ่อน ฯลฯ มีนักเรียนร้อยละ 0.11 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

จากการจำแนกจำนวนนักเรียนดังกล่าว เห็นได้ว่า จำนวนนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมีจำนวนมากพอสมควร แต่มีปัญหาที่โรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนอื่นได้คัดเลือกเด็กไว้ และมีจำนวนค่อนข้างคงที่แน่นอน เด็กส่วนที่เหลือจึงเป็นของโรงเรียนราษฎร์ตามความสมัครใจ และกรุงเทพมหานครจะต้องเกณฑ์เด็กที่เหลือมาเข้าเรียน ดังนั้น จำนวนนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จะเป็นปฏิภาคกันกับโรงเรียนราษฎร์ กล่าวคือ หากผู้ปกครองส่งเด็กมาเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนเด็กที่ไปเรียนโรงเรียนราษฎร์จะลดลง ทำให้กรุงเทพมหานครต้องระมัดระวังในการดึงเด็กเข้ามาโรงเรียน มิให้เป็นปัญหาต่อระบบการจัดการศึกษาอย่างรุนแรง เพราะหากโรงเรียนราษฎร์ล้มเลิกกิจการทั้งหมด ก็จะเกิดปัญหาต่อกรุงเทพมหานครอีก เหตุผลที่ผู้ปกครองไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1. กรุงเทพมหานครรับเด็กที่อายุถึงเกณฑ์เป็นส่วนใหญ่ แต่ผู้ปกครองนิยมส่งเด็กเข้าเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล จึงพากันไปเข้าโรงเรียนราษฎร์
2. ภาพพจน์เดิม โรงเรียนกรุงเทพมหานครก็คือ โรงเรียนเทศบาลและโรงเรียนประชาบาล เป็นโรงเรียนที่เกณฑ์เด็กเข้าเรียน เด็กส่วนมากจึงมีครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จึงเป็นจุดด้อยของโรงเรียนในภาพพจน์ของผู้ปกครองบางส่วน แม้ในปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครจะมีมาตรฐานสูงกว่าเดิมมาก แต่ผู้ปกครองก็ยังนิยมที่จะส่งบุตรหลานไปเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เพื่อให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดี

3. ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ความศรัทธา และความคุ้นเคยของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน ศักดิ์ศรีทางวิชาการของสังกัดที่จัดการศึกษา การอำนวยความสะดวกของโรงเรียน และเทคนิคการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นต้น (ไพรัช อรรถกามานนท์ และพนอม การกิจ, 2531 : 26 – 29)

สรุปได้ว่า ความคาดหวังของผู้ปกครอง เป็นตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา กล่าวคือ ผู้ปกครองจะตั้งความหวัง หรือความคาดหวังต่อบุตรหรือต่อตนเอง ในลักษณะที่ตนคิดว่าถูกต้องสำหรับตนเอง และคิดฝันว่าจะบรรลุความสำเร็จ โดยทั่วไป บุคคลมักมีความคาดหวังแตกต่างกัน ทั้งสิ่งที่คาดหวังและระดับของความคาดหวัง ทั้งนี้ เนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ชนิดของครอบครัว ระดับชั้นทางสังคม เป็นต้น ในประเด็นความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาของบุตรหลานนั้น ผู้ปกครองต่างชนชั้นในสังคม จะมีเป้าหมายทางการศึกษาของบุตรหลานแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่า การศึกษาของบุตรหลานเป็นการเริ่มต้น เพื่อให้สามารถได้เลื่อนชั้นทางสังคมให้สูงขึ้นได้ในอนาคต ดังนั้น ความคาดหวังของผู้ปกครอง จึงมีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของผู้ปกครอง ในอันที่จะต้องเลือกโรงเรียนที่ดีที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ให้แก่บุตรหลานของตน โดยไม่คำนึงถึงเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา แต่จะส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยในโรงเรียนที่ดีมีมาตรฐานสูง เป็นที่ยอมรับในสังคม ตามทัศนคติของตน อันเป็นผลให้เกิดปัญหาการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1.3 อาชีพของผู้ปกครอง

อาชีพ เป็นชนิดของงานที่บุคคลทำเพื่อให้มีรายได้มาเลี้ยงชีพ อาชีพที่ผู้ปกครองของนักเรียนได้ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพมีหลากหลายประเภท อันเป็นผลมาจากระดับการศึกษา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ โอกาสของแต่ละบุคคล ฯลฯ อาชีพของผู้ปกครองเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีผลกระทบต่อการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เนื่องด้วยผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่มีผลโดยตรงต่อโอกาสในการศึกษาต่อของบุตร กล่าวคือ ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานให้เรียนต่อ ย่อมเป็นผู้ร่วมลงทุนกับรัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน คือผลผลิตที่เป็นบุตรที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น และมีโอกาสที่จะรักษาสถานภาพของชนชั้นหรือเลื่อนชนชั้นในสังคมให้สูงขึ้น ตามความคาดหวังของผู้ปกครองได้ เหตุผลดังกล่าว จึงเป็นแรงผลักดันให้ผู้ปกครองตัดสินใจเลือกโรงเรียนที่ดีที่สุดตามทัศนคติ และทุนทรัพย์ที่ได้จากการประกอบอาชีพ เพื่อนำมาสนับสนุนด้านการศึกษาแก่บุตรหลานของตน ดังนั้น จึงมีความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเลือกให้บุตรหลานของตน เข้าศึกษาในโรงเรียนที่อยู่นอกเขตพื้นที่บริการในการรับนักเรียนในและนอกเขตบ้านพักอาศัย

การศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรอาชีพของผู้ปกครอง มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน ดังเช่น ประยงค์ ชุน้อย ได้ทำการศึกษาเรื่อง โอกาสการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามประเภทโรงเรียนสภาพ ส่วนตัวและการเรียนของนักเรียนภาคใต้ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้น ม.ศ.1

ปีการศึกษา 2520 ในภาคใต้ จำนวน 2,442 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า โอกาสทางการศึกษาต่อของนักเรียนขึ้นอยู่กับ ประเภทของโรงเรียน อาชีพของบิดา รายได้ของบิดา ระดับการศึกษาของบิดา จำนวนพี่น้องในครอบครัวของนักเรียน ว่ามีพี่ที่เรียนหรือเคยเรียนในโรงเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ ภูมิสำเนาของนักเรียน การเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน และผลการเรียนของนักเรียน (ประยงค์ ชุน้อย. 2521 : 173 – 186)

ผลการศึกษาของ ประยงค์ ชุน้อยสอดคล้องกับ วิศิษฐ์ นาจำปา ที่ได้ศึกษาในเรื่องโอกาสการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามประเภทโรงเรียน สถานภาพส่วนตัวและผลการเรียนของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,040 คน ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนรัฐบาลประจำจังหวัด ประจำอำเภอ และโรงเรียนราษฎร์ ในท้องที่ 6 จังหวัดรวม 23 โรงเรียน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงตามตัวแปรต่าง ๆ การวิเคราะห์หาโอกาสเข้าศึกษาต่อ โดยเปรียบเทียบกับสัดส่วนของประชากร และวิเคราะห์เปรียบเทียบภายในกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า โอกาสการเข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไม่ได้ขึ้นอยู่กับประเภทของโรงเรียนที่นักเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มา และผลการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสการเข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ อาชีพของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา รายได้ของครอบครัว และภูมิสำเนาของบิดามารดา (วิศิษฐ์ นาจำปา. 2521 : 65 – 75)

ผลการศึกษาของวิศิษฐ์ นาจำปา เป็นไปในทำนองเดียวกันกับ จรูญ พานิชผลินไชย ที่ได้ทำการศึกษาถึงโอกาสการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามประเภทโรงเรียน สถานภาพส่วนตัวและผลการเรียนในภาคเหนือ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2,200 คน พบว่า นักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพแตกต่างกัน มีโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้น ยังพบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่างกัน มีโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

(จรูญ พานิชผลินไชย. 2521 : 169 – 177)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาตัวแปรอาชีพของผู้ปกครอง ที่มีผลกระทบต่อบุตรในด้านอื่น ๆ มีผู้สนใจศึกษาไว้หลายท่าน ดังเช่น ผลการศึกษาของ ช่อทิพย์ ราชศรีเกรียงไกร พบว่า โดยส่วนรวมแล้ว อาชีพของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังของบิดามารดาที่มีต่อการศึกษาของบุตร กล่าวคือ บิดาที่มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานในวิชาชีพ มีแนวโน้มความคาดหวังให้บุตรจบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าขึ้นไป มากกว่าความคาดหวังของบิดาที่มีอาชีพค้าขาย ให้บริการ กรรมกร รับจ้าง และยังมี ความมุ่งหวังให้จบระดับอาชีวศึกษาลดกว่าด้วย และในกลุ่มอาชีพเดียวกัน บิดานักเรียนโรงเรียนสาธิตมีแนวโน้มที่จะให้บุตรจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าขึ้นไป มากกว่าบิดานักเรียนโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และยังมีความต้องการให้บุตรจบระดับอาชีวศึกษาลดกว่า ความต้องการของบิดานักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาลดกว่า และยังพบอีกว่า กลุ่มบิดาที่มีอาชีพวิชาชีพและอาชีพที่

เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่มีแนวโน้มของความมุ่งหวังให้บุตรมีอาชีพวิชาชีพและอาชีพที่เกี่ยวข้อง สูงกว่าความคาดหวังของกลุ่มบิดาที่มีอาชีพค้าขาย ให้บริการ กรรมกร รับจ้าง และปรากฏว่ามีความคาดหวังให้บุตรมีอาชีพรับราชการ ทำงานในสำนักงานต่ำกว่าด้วย และในกลุ่มที่มีอาชีพเดียวกัน บิดานักเรียนโรงเรียนสาธิตส่วนใหญ่ มีแนวโน้มของความคาดหวังให้บุตรมีอาชีพวิชาชีพและอาชีพที่เกี่ยวข้องสูงกว่า ความคาดหวังของบิดานักเรียนโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งประสงค์จะให้บุตรมีอาชีพข้าราชการ ทำงานในสำนักงานมากกว่า (ช่อทิพย์ ราชศรีเกรียงไกร. 2523 : 85 – 87)

นอกจากนี้ การประกอบอาชีพของผู้ปกครองยังมีผลกระทบต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรด้วย จากรายงานของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาประชากรพบว่า นอกจากปัจจัยรายได้แล้ว ตัวแปรทางสถานะการประกอบอาชีพ ยังส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก เพราะอาชีพการทำให้ ทำนานั้น มีลักษณะต้องการแรงงานชุกเป็นช่วง ๆ เพื่อที่จะได้ทำงานในไร่นาโดยตรง ดังนั้น จึงพบว่านักเรียนต้องขาดเรียนเพื่อไปช่วยแรงงานในบ้าน ทั้งที่ฐานะไม่ได้ยากจนแต่เพราะครอบครัวมีแรงงานน้อย ประกอบกับประเพณี “การเอาแรง” เสื่อมไปจากสังคมชนบท จึงพบว่า นักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคัน เพื่อช่วยงานในไร่นาเพราะไม่มีผู้รับจ้างในท้องถิ่นเพียงพอ ดังนั้น ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ย่อมต้องการให้บุตรหลานอยู่ช่วยเหลือครอบครัวมากกว่าที่จะไปเรียนหนังสือ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2526 : 54 – 56)

จากรายงานของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว สอดคล้องกับทัศนัย มุขวิจิตรและคณะ ที่ได้ศึกษาในเรื่องการไม่ส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ของประชาชนในส่วนภูมิภาค : กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรีและนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า จากกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อระดับมัธยมศึกษา 113 ราย ในจังหวัดจันทบุรี ผู้ปกครองร้อยละ 68.1 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม บางครัวเรือนก็มีอาชีพอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และรับราชการ ร้อยละ 25.7 ประกอบอาชีพรับจ้างแต่เพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะการรับจ้างในสวนผลไม้และสวนพริกไทย แรงงานตามสวนเหล่านี้จะมีหมุนเวียนให้ทำตลอดปี แต่ปัจจุบันงานอาจลดน้อยลงไป เนื่องจากมีแรงงานอพยพจากทางภาคอีสาน ซึ่งค่าแรงถูกกว่าคนในท้องถิ่นเข้ามาแย่งงานทำมากขึ้น ส่วนในจังหวัดนครสวรรค์นั้น กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ไม่ได้รับการศึกษาต่อระดับมัธยม 174 ราย มีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมสูงถึงร้อยละ 82.2 บางรายประกอบอาชีพอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น รับจ้าง ค้าขาย มีเพียงร้อยละ 5.8 เท่านั้นที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือรับจ้าง (ทัศนัย มุขวิจิตรและคณะ. 2532 : 14 – 21)

สรุปได้ว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพวิชาชีพ หรืออาชีพที่เกี่ยวข้อง มีความคาดหวังให้บุตรจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า เพื่อยกฐานะชนชั้นในสังคมของตนให้สูงขึ้น สำหรับผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ไม่ส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากต้องใช้แรงงานของบุตรหลานมาช่วยงานในไร่นา ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการสูญเสียโอกาสในการเลื่อนชนชั้นในสังคมของตนลงไป จากผลสรุปดังกล่าว เห็นได้ว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพวิชาชีพหรืออาชีพที่เกี่ยวข้อง มีความคาดหวังต่อบุตรหลานสูง ในอันที่จะให้ได้รับการศึกษาในระดับสูง อย่างน้อยจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า เพื่อช่วยยกฐานะชนชั้นในสังคมของตนให้สูงขึ้น ดังนั้น ในการเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่ง

เป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ผู้ปกครองที่มีอาชีพวิชาชีพหรืออาชีพที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องพยายามเลือกสรรโรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม ครู – อาจารย์มีความสามารถ ดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี และศิษย์เก่าที่จบการศึกษาจากโรงเรียนเหล่านี้ สามารถสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้จำนวนมาก โดยมีได้คำนึงถึงเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตนเองคาดหวังไว้ในอนาคต อันเป็นผลให้เกิดปัญหาการเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในที่สุด

1.4 ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง

ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง เป็นความมั่นคงด้านการเงินของครอบครัว นับเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการศึกษาต่อของบุตร เพราะในการศึกษาต่อไม่ว่าจะเป็นระดับใด ก็จำเป็นต้องใช้เงิน การส่งเสียบุตรให้ศึกษาต่อ จึงไม่เพียงแต่จะทำให้รายจ่ายของครอบครัวมากขึ้นเท่านั้น หากยังทำให้ครอบครัวต้องสูญเสียรายได้ที่พึงได้จากการหางานทำของบุตรอีกด้วย ดังนั้น การศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงเป็นการลงทุนเพื่ออนาคตที่ดีของครอบครัว ในการรักษาสถานภาพหรือเลื่อนขั้นขึ้นในสังคม ผู้ปกครองย่อมมีความคาดหวังว่า บุตรหลานของตนจะเป็นที่พึงพาได้ยามชรา มีความมั่นคงด้านการเงิน อันเป็นมูลเหตุปัจจัยให้ต้องคัดเลือกโรงเรียนที่ดีที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนข้ามเขตบริการ ฯ ในที่สุด มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองกับการศึกษา หลายท่านด้วยกัน ดังเช่น ศิริ วรศิริ ได้สำรวจภาวะการศึกษาของประชากรในบริเวณเมืองไท่ ตำบลลุมพินี อำเภอปทุมวัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ถ้าบิดามารดามีรายได้ต่ำ บุตรหลานก็ได้รับการศึกษาต่ำไปด้วย (ศิริ วรศิริ. 2513 : 49) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นาคล กลุ่มประวดี ที่พบว่า ครอบครัวที่มีฐานะดี ส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป มากกว่าครอบครัวที่มีฐานะยากจน และอัตราส่วนของความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา จะลดลงตามลำดับของระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (นาคล กลุ่มประวดี. 2517 : 70) และผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไปในทำนองเดียวกันกับที่ พรวามาต นนทยาธร พบว่า รายได้ของบิดา และรายได้ของมารดา มีความสัมพันธ์กับ ความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ .01 (พรวามาต นนทยาธร 2520 : 88) นอกจากนี้ จากการศึกษาของ ผกาทิพย์ กระหม่อมทอง พบว่า บิดามีฐานะยากจน จะมุ่งหวังให้นักเรียนเรียนเพียงชั้นประถมศึกษา มากกว่าบิดาฐานะปานกลางและร่ำรวย (ผกาทิพย์ กระหม่อมทอง. 2522 : 66)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโอกาสทางการศึกษา และสาเหตุของนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาแล้วไม่ได้เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการศึกษากรณีนี้ไว้หลายท่าน อาทิเช่น รุ่งทิพย์ เหล่าคำ ได้ศึกษาถึงค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 10 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีค่าแตกต่างกัน เพราะสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน ถ้าโรงเรียนตั้งอยู่ในที่ซึ่งชุมชนมีการไปมาสะดวก ประชาชนมี

ฐานะดีก็จะทำให้ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนมีค่าสูงด้วย โดยพบว่า ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่อปี $1,491 \pm 59$ บาท ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % (รุ่งทิพย์ เหล่าคำ. 2521 : 64)

ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับรายงานของ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีต่อคุณภาพการศึกษาการศึกษาประถมศึกษา พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ส่งผลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะเป็นนักเรียนที่ผู้ปกครองจัดหาอุปกรณ์ในการเรียนให้ไม่ครบเท่าที่จำเป็น การวิจัยครั้งนี้ ได้สำรวจรายจ่ายที่ผู้ปกครองใช้จ่ายเพื่อการศึกษาลูกที่เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา 1 คน คิดเทียบกับค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครอบครัว พบว่า ในโรงเรียนที่ทำการศึกษา 4 โรงเรียน โรงเรียนที่ผู้ปกครองจ่ายเงินเพื่อการศึกษาของลูกสูงสุดที่สุดนั้น ได้จ่ายเงินไปร้อยละ 5.3 ของรายจ่ายทั้งหมดของครอบครัว และโรงเรียนที่ผู้ปกครองจ่ายเงินเพื่อการศึกษาของลูกต่ำสุดจ่ายเงินคิดเป็นร้อยละ 3.4 ของรายจ่ายทั้งหมดของครอบครัว นอกจากนั้น งานวิจัยครั้งนี้ มีผู้ปกครองเป็นจำนวนมากที่ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา โดยตั้งความหวังในอนาคตของลูกไว้เหมือนที่ตนเองเป็นในปัจจุบัน คือ ชาวนา ชาวไร่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2526 : 54 - 56)

อย่างไรก็ดี ในด้านความเสมอภาคของโอกาสที่จะได้รับการศึกษาของนักเรียนนั้น มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน เช่น ปรัชญา เวสารัชช์ ได้ศึกษาเรื่อง การประถมศึกษาในชนบทไทย พบว่า โอกาสทางการศึกษาต่อของนักเรียนประถมศึกษาชั้นนั้น ขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงินและการให้การสนับสนุนของผู้ปกครองเป็นหลัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า โอกาสการศึกษาต่อของนักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ขึ้นกับปัจจัยภายนอกมากกว่าปัจจัยภายใน คือ ขึ้นกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ และการสนับสนุนของผู้ปกครองมากกว่าขึ้นอยู่กับตัวนักเรียนเอง ผู้วิจัยยังได้ตั้งข้อสังเกตด้วยว่า "ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน ขึ้นกับความเสมอภาคในด้านฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไม่ต้องสงสัย" เพราะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาชั้นนั้น แตกต่างจากการศึกษาในระดับประถมศึกษา การประถมศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าเรียนในสถานศึกษาใกล้บ้านเสียค่าใช้จ่ายน้อย แต่การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาชั้นนั้นแตกต่างออกไป เพราะโรงเรียนมิได้อยู่ใกล้ชุมชนเสมอไป ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เอง มิใช่เป็นบริการที่จัดให้โดยไม่คิดเงินเหมือนการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ปรัชญา เวสารัชช์. 2527 : 130 - 132)

ผลการศึกษาดังกล่าว เป็นไปในทำนองเดียวกันกับ ประเสริฐ แก้วเพชร ที่ได้ศึกษาเรื่องตัวแปรที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาต่อมากที่สุด คือ รายได้ของผู้ปกครอง และผู้ปกครองของนักเรียนที่บุตรไม่ได้เรียนต่อ ส่วนใหญ่จะมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยดังกล่าว ต้องการให้บุตรทำงานเพื่อช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และต้องการให้บุตรช่วยเหลือทำงาน เพื่อให้ผู้ปกครองออกไปทำงานนอกบ้าน (ประเสริฐ แก้วเพชร. 2528 : 184 - 186)

ผลการศึกษาของประเสริฐ แก้วเพชร สอดคล้องกับผลสรุปของกองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ศึกษาในเรื่อง การศึกษาหาสาเหตุของนักเรียนที่เรียนจบชั้น ป. 6

แล้วไม่ได้เรียนต่อชั้น ม. 1 พบว่า ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนที่จบชั้น ป. 6 แล้วไม่ได้เรียนต่อ คือ ผู้ปกครองมีฐานะยากจน คือ มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อปี ร้อยละ 62.9 ของกลุ่มตัวอย่าง 1,323 คน(กระทรวงศึกษาธิการ. 2528 : 21 – 38)

ในทำนองเดียวกัน ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ ออยุธยา ได้กล่าวว่า ในเรื่องการสนับสนุนของครอบครัวนี้ ครอบครัวใดมีฐานะทางเศรษฐกิจดี มักจะพยายามส่งบุตรหลานให้ได้เรียนถึงระดับสูงสุดเท่าที่สติปัญญาจะเอื้ออำนวยให้เรียนได้ อาจเรียนจนถึงระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ส่วนครอบครัวใดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่อาจส่งบุตรหลานให้เรียนถึงระดับอุดมศึกษาได้ ก็จำเป็นต้องให้ออกไปประกอบอาชีพช่วยเหลือครอบครัวก่อน เมื่อมีโอกาสในภายหลังและถ้ามีความสนใจจึงกลับเข้าศึกษาต่อในการเข้าศึกษาของกลุ่มหลังนี้ มักมีความแตกต่างไปจากกลุ่มแรก กล่าวคือ คนกลุ่มหลังนี้มักจะเลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ และเพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจด้วย (ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ ออยุธยา. 2526 : 32 – 34)

ในการศึกษากรณีอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันนั้น คมวิทย์ แดงไชยวัฒน์ ได้ศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายในการใช้แรงงานเด็ก โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเด็ก 200 คน ซึ่งทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม 100 คน และทำงานในสถานพาณิชย์กรรมและบริการต่าง ๆ 200 คน พบว่า ปัญหาความยากจนก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น เด็กเป็นโรคขาดอาหาร เด็กขาดการศึกษาและมีการใช้แรงงานเด็ก โดยที่เด็กไม่มีโอกาสที่จะได้ศึกษาต่อ ทั้งที่อยู่ในวัยที่จะต้องศึกษาเล่าเรียน (คมวิทย์ แดงไชยวัฒน์. 2529 : 144)

จากการสำรวจและศึกษาวิจัย เพื่อค้นหาสาเหตุของการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่ำ ของกรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผลสรุปของการศึกษาสอดคล้องกัน คือ

1. ความยากจนของผู้ปกครอง ผู้ปกครองไม่สามารถส่งลูกหลานเรียนต่อได้ เพราะไม่มีเงินเสียค่าบำรุงการศึกษา ค่าหนังสือและค่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องจ่ายในขณะที่กำลังเรียนมัธยม
2. โรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ห่างไกลจากบ้าน เด็กต้องเดินทางไกล แม้จะมีโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบลแล้วก็ยากที่ยังไม่เพียงพอ ในบางท้องที่ยังอยู่ห่างไกลจากบ้านมาก ผู้ปกครองยังเป็นห่วงและไม่ประสงค์ให้บุตรหลานของตนโดยเฉพาะเด็กหญิงต้องห้อยโหนขึ้นรถประจำทาง
3. ผู้ปกครองมีความต้องการที่จะให้บุตรหลานอยู่ช่วยทำงานบ้านและงานอาชีพ เพราะเห็นว่า เป็นเด็กที่โตเพียงพอแก่การใช้งานได้แล้ว
4. ผู้ปกครองบางกลุ่มมีความเห็นและคำนึงว่า ถ้าลงทุนให้การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแล้วเด็กจะได้สามารถเข้ารับราชการ หรือรับจ้างในหน่วยงานรัฐบาลหรือเอกชนได้ สภาพปัจจุบันการเข้าสู่ตลาดแรงงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีข้อจำกัด ซึ่งสวนทางกับความมุ่งหวังของผู้ปกครองอีกจำนวนไม่น้อย เห็นว่า การศึกษาต่อไม่ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว จากพฤติกรรมของเด็กบางกลุ่มทำให้ผู้ปกครองเห็นว่าเด็กที่ไม่ได้เรียนไร้ทำงานได้ เมื่อส่งเสียให้เรียนต่อแล้วมักไม่สนใจงานเหล่านั้น เหตุดังนี้จึงทำให้ผู้ปกครองไม่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา

5. ผู้ปกครองเข้าใจว่าเป็นผลจากการเรียนต่อมัธยมศึกษาคือ สาเหตุสำคัญให้เยาวชนทั้งถิ่นฐานบ้านช่อง เรือกสวน ไร่นา เข้ามาเมืองใหญ่ เพื่อเลือกหางานอื่นที่เห็นว่าตรงกับความรู้ความสามารถที่ได้เล่าเรียนมา เมื่อหางานไม่ได้ก็กลายเป็นคนว่างงานซึ่งเป็นปัญหาที่น่าห่วงใย (กรมสามัญศึกษา. 2530 : 3)

อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสังคมไทยยุคปัจจุบันโดยเฉพาะสังคมชนบท มีความเหลื่อมล้ำในโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ ค่อนข้างมาก ในระดับประถมศึกษาลูกคนจนที่มีรายได้น้อย จะเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่จัดการศึกษาแบบให้เปล่า คือโรงเรียนเทศบาลและประชาบาล ในขณะที่ลูกคนที่ฐานะสูงกว่าจะเข้าโรงเรียนราษฎร์หรือโรงเรียนที่มีชื่อเสียง การแบ่งแยกนักเรียนระดับประถมระหว่างโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนราษฎร์ แสดงให้เห็นว่ามีการแบ่งชนชั้นอย่างชัดเจนในสังคมไทย การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองจากชนชั้นกลางและชนชั้นสูง ไม่เต็มใจส่งลูกเข้าโรงเรียนเทศบาลและประชาบาล เนื่องจากมีความเชื่อว่าโรงเรียนเหล่านี้มีคุณภาพต่ำ ยังน่าจะเนื่องมาจากความไม่ต้องการให้ลูกของตน เรียนปนกับเด็กจากครอบครัวที่มีฐานะต่ำกว่า แต่ในระดับมัธยมศึกษา ข้อเท็จจริงกลับปรากฏตรงกันข้าม กล่าวคือ โดยทั่วไปโรงเรียนรัฐบาลเป็นที่เรียนสำหรับเด็กที่มีโอกาสดีอยู่แล้ว ในสังคม โรงเรียนราษฎร์ยกเว้นที่มีชื่อเสียงจริง ๆ เป็นที่เรียนของเด็กที่ไม่สามารถเข้าโรงเรียนรัฐบาลได้ เด็กเหล่านี้ส่วนหนึ่งมาจากครอบครัวที่ไม่กว้างขวางในสังคม หลายครอบครัวที่มีฐานะยากจน ปัญหาเรื่องเรียนปนกัน ระหว่างเด็กที่มีภูมิหลังครอบครัวและชนชั้นต่างกัน มักจะไม่เกิดในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพราะเด็กจากครอบครัวฐานะต่ำส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาถึงระดับนี้ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มาจากชนชั้นกลาง แม้ภูมิหลังจะต่างกันบ้างแต่ก็ไม่ห่างไกลกันนัก และพ่อแม่อาจคิดว่าลูกของตนที่ศึกษาถึงระดับนี้อายุมากพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้ ปัญหาการเรียนปนกับเด็กชนชั้นต่ำกว่าจึงมีน้อยลง ดังนั้น ความคาดหวังของผู้ปกครองจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของผู้ปกครอง โอกาสในการศึกษาของบุตรหลาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กล่าวคือ ครอบครัวใดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรหลาน ได้รับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป และพยายามให้บุตรหลานได้เรียนต่อถึงระดับสูงสุด เท่าที่สติปัญญาจะเอื้ออำนวยให้เรียนได้ในทางตรงข้าม ครอบครัวใดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่อาจส่งบุตรหลานให้เรียนต่อได้ เพราะไม่มีเงินเสียค่าบำรุงการศึกษา ค่าหนังสือ ค่ากิจกรรม และค่าใช้จ่ายประจำวันของบุตรหลาน เช่น ค่ารถประจำทาง ค่าอาหารกลางวัน ค่าอุปกรณ์การเรียน ฯลฯ สะท้อนให้เห็นว่า บุตรหลานของผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาต่อในระดับสูง เพราะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเน้น โรงเรียนมิได้อยู่ใกล้บ้านพักเสมอไป ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เอง การสนับสนุนด้านการเงินของผู้ปกครองจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ในทำนองเดียวกัน ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง จะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ สำหรับการตัดสินใจเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองและนักเรียน ตามนัยนี้ ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมมีแนวโน้มในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน ที่อยู่นอกพื้นที่เขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพราะมีความพร้อมในด้านฐานะการเงิน ที่จะให้การสนับสนุนด้านการ

ศึกษาแก่บุคลากรของตน มากกว่าบุคลากรของผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า อันเป็นการตอกย้ำ ให้จำนวนนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจายตัวของนักเรียน

การกระจายตัวของนักเรียนโดยรอบโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ณ เวลาของการรวบรวมข้อมูลนั้น การกระจายตัวของนักเรียนจะมีลักษณะอย่างไรนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ได้แก่ ที่อยู่ของนักเรียน ระยะทาง และการใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ความสะดวกในการคมนาคม ระดับชั้นเรียน และขนาดของโรงเรียน จากปัจจัยเหล่านี้จะเป็นนัยสำคัญที่นำไปสู่ การเปรียบเทียบระหว่างขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด อันเป็นผลให้ทราบ จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

กล่าวได้ว่า การกระจายตัวของนักเรียน เป็นดัชนีที่เป็นตัวบ่งชี้ จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดในแต่ละโรงเรียน อันเป็นนัยสำคัญของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม การกระจายตัวของนักเรียนโดยรอบโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

2.1 ที่อยู่ของนักเรียน ระยะทางและการใช้เวลาเดินทางไป – กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน

ที่อยู่ของนักเรียน เป็นตัวแปรที่แสดงให้เห็นลักษณะการกระจายตัวของนักเรียนในพื้นที่ศึกษา จัดเป็นตำแหน่งที่ตั้งบ้านของนักเรียนที่อาศัยพักพิงอยู่จริง โดยอ้างอิงจากทะเบียนประวัตินักเรียนที่เข้าศึกษา ณ โรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง เพื่อนำมาสร้างขอบเขตการกระจายของนักเรียนตามสภาพจริงโดยรอบโรงเรียน แนวคิดที่เกี่ยวกับลักษณะการกระจายตัวของตัวแปร มีผู้ศึกษาไว้ เช่น กูลด์ และโลมแบค ศึกษาโดยใช้โปรแกรมเส้นตรง ในการกำหนดที่ตั้งของโรงพยาบาล ในแคว้นที่กำหนดให้ 5 แคว้นทางตะวันตก ของประเทศเวเนซุเอล่า ปัญหา คือ บริเวณที่กำหนดให้มีประชากรอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจาย แต่ต้องการสร้างโรงพยาบาลเพียง 3 แห่ง ให้มีขนาดที่พอเหมาะกับประชากรในแต่ละแคว้น โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่ำสุดในการเดินทางของประชากรไปยังโรงพยาบาลที่สร้างขึ้น วิธีดำเนินการ จะใช้โปรแกรมเส้นตรงกำหนดให้หมู่บ้านอยู่รอบโรงพยาบาล เพื่อให้สามารถเดินทางมาโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง

ได้สะดวกและทั่วถึง โดยการแบ่งพื้นที่ที่มีประชากรอยู่กันอย่างกระจุกกระจายเป็นรูปหกเหลี่ยม 18 ส่วน และใช้จุดศูนย์กลางของรูปหกเหลี่ยมแต่ละรูปเป็นจุดเกณฑ์เฉลี่ย ที่ใช้วัดระยะทางไปยังโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง ซึ่งจะได้ตารางสัมพันธ์ 18×3 ระยะทางที่วัดได้เป็นระยะทางจริง (actual distance) ผลที่ได้คือ โรงพยาบาลที่ ฮิว เทนังโก (Hue Tenango) ความมีขนาด 1,363 เตียง และที่ โคทีเพก (Coatepeque) ความมีขนาด 1,504 เตียง เมื่อทราบขนาดของโรงพยาบาลแล้วสามารถนำผลนี้ไปกำหนดเขตบริการของโรงพยาบาลได้ (Gould and Leinbach. 1966 : 203 – 206) สอดคล้องกับการศึกษาของ มอร์ริส และเออร์ริกสัน ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางไปยังโรงพยาบาลของผู้ป่วยในเมืองซิกาโก พบว่า โดยทั่วไปผู้ป่วยมีอัตราการใช้บริการของโรงพยาบาลลดลงตามระยะทางจากโรงพยาบาล กล่าวคือ ผู้ป่วยมีแนวโน้มที่จะใช้บริการของโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้ ๆ บ้าน ในเมืองซิกาโกนี้ ผู้ป่วยเดินทางไปโรงพยาบาลมีระยะทางเฉลี่ย 3.3 ไมล์ และมีแนวโน้มที่จะใช้บริการจากคลินิกแพทย์ที่อยู่ใกล้ ๆ บ้านเช่นกัน ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางไปโรงพยาบาลของผู้ป่วย คือ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น รายได้ ศาสนา เชื้อชาติ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ผู้ป่วยเลือกเดินทางไปโรงพยาบาลที่อยู่ไกลจากที่พักมากขึ้น (Morill and Earickson. 1970 : 161 – 171)

ในทำนองเดียวกัน ยีตส์ ได้ทำการประเมินผลเขตโรงเรียน โดยใช้วิธีการหาประสิทธิภาพระหว่างที่และนำเอาวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อแก้ปัญหาการขนส่งมาไว้วิเคราะห์ปัญหาการลดค่าขนส่งนักเรียนจำนวน 2,900 คน ไปยังโรงเรียน 13 แห่ง ที่แกรนด์ คาเมดี้ รัฐวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา วิธีการคำนวณตำแหน่งบ้านของนักเรียนและที่ตั้งโรงเรียน ได้กำหนดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่ได้แบ่งไว้แล้ว จะได้ตำแหน่งที่พักอาศัยเพียง 293 เขต ซึ่งจากข้อมูลนี้ได้นำมาคำนวณโดยยึดหลักดังนี้

- 1) ผลรวมของระยะทางไปยังโรงเรียนทั้งหมดมีระยะทางลดลง
- 2) โรงเรียนจะรับนักเรียนได้ตามจำนวนสูงสุดที่แต่ละโรงเรียนสามารถรับได้ ในปี ค.ศ. 1961

ผลการศึกษา เมื่อได้ประเมินผลเขตโรงเรียนแล้ว สามารถประหยัดค่าขนส่งได้ประมาณ 3,000 – 4,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ฯ ต่อปี (Yeates. 1968 : 107 – 112)

อย่างไรก็ตาม การกระจายตัวของนักเรียนสามารถคำนวณหาได้ จากระยะทางระหว่างที่ตั้งบ้านพักอาศัยของนักเรียนกับที่ตั้งของโรงเรียน จากการศึกษาของ เมอร์ฟี พบว่า ถ้านำสถานที่อยู่อาศัยของนักเรียนมาจุดลงในแผนที่ที่ใช้โรงเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง เขียนรัศมีระยะทางที่นักเรียนจะต้องเดินทางมาโรงเรียน ผลปรากฏว่า ในระดับชั้นประถมศึกษา นักเรียนจะมีที่อยู่อาศัยไม่ไกลจากโรงเรียนมากนัก วงกลมรัศมีการเดินทางจะเป็นวงกลมเล็ก ๆ แต่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาจะมีรัศมีวงกลมใหญ่กว่า แสดงว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา มีที่อยู่อาศัยไกลจากโรงเรียนมากกว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา สาเหตุที่การกระจายตัวของนักเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาไกลออกไปมาก เพราะโรงเรียนที่มีอยู่ไม่สามารถให้บริการแก่ชุมชนได้เพียงพอกับความต้องการ เช่น ในเขตที่บ้านเมืองขยายออกไปโดยไม่มีโรงเรียนที่จะให้บริการ หรือในบางชุมชนแม้จะมีโรงเรียนมากแต่ก็ไม่เพียงพอ เพราะไม่ได้สัดส่วนสัมพันธ์กับประชากรที่มีอยู่ การที่จะสร้างโรงเรียนขึ้นใหม่ในที่เดิม หรือขยายออกไปอีกก็ไม่สามารถจะทำได้ เพราะสถานที่ไม่เหมาะสม ในอนาคตควรจะได้มีการวางแผนเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนแต่ละโรงเรียน ในทำนอง

เดียวกันก็ควรจะได้คำนึงถึงเรื่องความสะดวกในด้านการคมนาคมไว้ด้วย โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ (Murphy. 1966 : 398 – 399)

ลักษณะการกระจายตัวของนักเรียน จะเกี่ยวข้องกับระยะทางระหว่างบ้านพักอาศัยของนักเรียนกับโรงเรียน ในการกำหนดเกณฑ์ของระยะทางที่เหมาะสมว่าควรจะเป็นเท่าใดนั้น สมาคมผู้บริหารโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา ได้วางเกณฑ์ที่เหมาะสมไว้ว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นควรอยู่ห่างจากโรงเรียนเป็นระยะทางไม่เกิน 1.5 ไมล์ หรือ 2.370 กิโลเมตร และนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายควรอยู่ห่างจากโรงเรียนเป็นระยะทางไม่เกิน 2 ไมล์ หรือ 3.168 กิโลเมตร ถ้ามีรถรับ – ส่งนักเรียน การเดินทางควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง ในแต่ละเที่ยว ถ้าเป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาควรใช้น้อยกว่านั้น (American Association of School Administration. 1949 : 73)

สอดคล้องกับ เปอร์กินส์ ที่กล่าวว่า โรงเรียนควรตั้งอยู่ในย่านกลางชุมชนที่พักอาศัย เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการเข้าถึง โดยกำหนดระยะทางสูงสุดของการเดินทางจากบ้านไปยังโรงเรียนไว้ 3 ระดับ คือ

- 1) ระดับประถมศึกษาไม่ควรเดินทางจากบ้านไปยังโรงเรียนเกิน $\frac{3}{4}$ ไมล์ หรือ 1.2 กิโลเมตร
- 2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่ควรเดินทางจากบ้านไปยังโรงเรียนเกิน 1.5 ไมล์ หรือ 2.4 กิโลเมตร
- 3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ควรเดินทางจากบ้านไปยังโรงเรียนเกิน 3 ไมล์ หรือ 4.8 กิโลเมตร (Perkins. 1949 : 19 – 21)

ในทำนองเดียวกัน จากการศึกษาของ สถาบันการวิจัยการสร้างโรงเรียนในภูมิภาคเอเชีย พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องเชดบริการของโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับ คุณภาพของการศึกษามากกว่าการกระจายของประชากร กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นก็เพื่อการจำกัดเขตเข้าเรียน ที่ต้องการให้นักเรียนซึ่งมีที่พักอาศัยอยู่ในเขตใดต้องเข้าเรียนในเขตนั้น จะทำได้สำเร็จเมื่อคุณภาพของโรงเรียนทุกโรงเรียน ที่นักเรียนต้องการเข้าเรียนอยู่ในเกณฑ์เดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน แต่เรื่องนี้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังดังที่กล่าวมา เพราะในเมืองใหญ่ ๆ นักเรียนมักจะเดินทางเป็นระยะทางไกล ๆ จากบ้านทุกวัน เพื่อไปโรงเรียนอันเป็นโรงเรียนที่เหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน สิ่งนี้เป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการเดินทางไปและกลับของนักเรียนในปัจจุบัน (Asian Regional Institute For School Building Research. 1972 : 43 – 44)

ปัจจัยในด้านเศรษฐกิจ นับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่มีผลกระทบต่อการกระจายตัวของนักเรียน จากผลการวิจัยของคณะกรรมการบริหารสหพันธ์โครงการสร้างโรงเรียน ซึ่งได้ทำการศึกษาในประเทศเม็กซิโกพบว่า เหตุผลด้านเศรษฐกิจหรือครอบครัวของนักเรียน เกี่ยวข้องกับระยะทางที่นักเรียนเดินทางไปโรงเรียน เช่น กรณีที่โรงเรียนจัดสอนหลายระดับชั้น เด็กเล็กอาจจะต้องไปเรียนในโรงเรียนเดียวกันกับพี่ เพื่อที่จะได้ไปโรงเรียนพร้อมกัน โดยมีได้คำนึงถึงระยะทางที่ไกลขึ้น ในสถานการณ์เช่นนี้เป็นลักษณะความจำเป็นของแต่ละโรงเรียนซึ่งไม่เหมือนกัน ระยะทางนี้จะขึ้นอยู่กับวัยของเด็กด้วย เด็กอายุมากกว่าย่อมเดินทางไปได้ไกลกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า เด็กที่มีอายุไม่เกิน 8 ปี โรงเรียนควรอยู่

ใกล้ ๆ บ้าน โรงเรียนที่รับเด็กเข้าระยะแรกควรมี 3 – 4 ชั้นเรียนและควรตั้งอยู่ในละแวกบ้านของเด็ก ระยะทางที่เด็กไปเรียนไม่ควรเกิน 3 ไมล์ เด็กที่มีอายุ 8 ปีขึ้นไป โรงเรียนควรมีชั้นเรียนไม่เกิน 15 ชั้น แต่ระยะทางจากบ้านมาโรงเรียนของเด็กไม่ควรจะไกลเกิน 3 ไมล์ (Administrative Committee of the Federal School Construction Program. 1968 : 79 – 87)

งานศึกษาวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการกระจายตัวของนักเรียนในด้านที่พักอาศัย มีผู้ศึกษาไว้ เช่น บุญชู สนั่นเสียง ได้ศึกษาปริมาณวิเคราะห์การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษา จากสถานที่ตั้ง โรงเรียนในเขตจังหวัดพระนคร-ธนบุรี และสรุปผลการศึกษาไว้ว่า การกระจายตัวของนักเรียนจะขึ้นอยู่กับระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน นักเรียนจะกระจายตัวอย่างหนาแน่นบริเวณใกล้ ๆ โรงเรียน และเบาบางลงเมื่อระยะทางเพิ่มมากขึ้น ในการเปรียบเทียบลักษณะการกระจายตัวของนักเรียน ที่อยู่ในย่านธุรกิจการค้า มีเส้นทางการคมนาคมสะดวก และนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ชานเมืองหรือนอกย่านธุรกิจการค้า จะมีลักษณะการกระจายตัวที่เหมือนกัน และมีลักษณะเช่นเดียวกับการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำหรับโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย กับโรงเรียนที่มีชื่อเสียงน้อยไม่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายนัก ลักษณะการกระจายตัวของนักเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมาก นักเรียนจะมีบ้านพักอาศัยอยู่ห่างไกลจากที่ตั้งโรงเรียนมาก และในทางตรงข้ามโรงเรียนที่มีชื่อเสียงน้อย จะมีนักเรียนที่มีที่พักอาศัยอยู่ใกล้กับโรงเรียนมาก ไกลออกไปมีนักเรียนลดลง นอกจากนี้ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนสูงกว่า จะมีลักษณะการกระจายตัวในระยะทางที่ห่างไกลจากสถานที่ตั้งโรงเรียน ได้มากกว่านักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่ำกว่า (บุญชู สนั่นเสียง. 2514 : 50 – 52)

สอดคล้องกับการศึกษาของ ชูศักดิ์ แสงมุกดา ที่ได้ทำการวิจัยไว้ในเรื่อง การประเมินผลเขตโรงเรียนโดยใช้โปรแกรมเส้นตรง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาโดยส่วนรวมจะเพิ่มขึ้นตามระยะทาง กล่าวคือ ในระยะทางใกล้ ๆ กับโรงเรียนจำนวนนักเรียนจะมีน้อย และเพิ่มขึ้นเมื่อไกลจากโรงเรียน แสดงว่า ระยะทางไม่ได้มีผลต่อการเลือกโรงเรียนของนักเรียน ดังนั้น การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษา จะอยู่ในรัศมีเดินทางที่ห่างไกลจากตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียนของแต่ละคนมากเกินไป (ชูศักดิ์ แสงมุกดา. 2517 : 45)

การใช้เวลาเดินทางไป – กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจายตัวของนักเรียนเช่นกัน งานศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีการศึกษาไว้หลายท่าน เช่น เณติมศรี ฉิมวงศ์ พบว่าจากการสำรวจปัญหาต่าง ๆ ในการเดินทางมาโรงเรียนของนักเรียนที่มีได้อยู่ในโรงเรียนใกล้บ้าน ในเขตจังหวัดพระนครและธนบุรี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ถ้าแบ่งระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียนออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะใกล้ธรรมดา = 5 กิโลเมตร ระยะไกลปานกลาง = 8 กิโลเมตร และระยะไกลมาก = 10 กิโลเมตร นักเรียนที่อยู่ไกลในระยะต่าง ๆ กัน มีจำนวนที่แตกต่างกันไม่มากนัก และส่วนใหญ่เดินทางมาโรงเรียนโดยรถโดยสารประจำทาง สำหรับเวลาที่ใช้เดินทางนั้น นักเรียนที่มีบ้านไกลจากโรงเรียนมากกว่า 12 กิโลเมตร จะใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง ส่วนนักเรียนที่อยู่ไกลจากโรงเรียนเพียง 5 กิโลเมตร จะใช้เวลาเดินทางโดยประมาณมากกว่า 30 นาที ทั้งนี้เพราะความไม่สะดวกในการเดิน

ทางอันเนื่องมาจาก การจราจรคับคั่ง รถโดยสารประจำทางมีน้อยไม่เพียงพอแก่ความต้องการและต้องเบียดเสียดอัดเยียดกันมาก (เฉลิมศรี จิมะวงศ์. 2508 : 67)

การใช้เวลาเดินทางไป - กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียนในแต่ละวันของนักเรียน อาจส่งผลกระทบต่อในด้านสุขภาพ เวลาในการพักผ่อน ทำการบ้าน มีเวลาทบทวนบทเรียนน้อยลง จากรายงานการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการใช้เวลาในการเดินทางของนักเรียนในปี พ.ศ. 2535 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า นักเรียนต้องใช้เวลาในการเดินทางด้วยรถโดยสารประจำทาง จากที่พักอาศัยไปยังสถานศึกษา มากกว่าครึ่งชั่วโมงขึ้นไป ร้อยละ 13.9 และนักเรียนในเขตเทศบาลต้องใช้เวลาเกินกว่าครึ่งชั่วโมงขึ้นไป ร้อยละ 24.8 ขณะที่นอกเขตเทศบาลมีถึงร้อยละ 10.9 และสรุปได้ว่า การเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียนที่ใช้เวลานาน ๆ ก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพที่เกิดจากมลภาวะทางอากาศ ปัญหาสุขภาพจิต ความเครียด และความอ่อนเพลียของร่างกาย ซึ่งมีผลกระทบต่อความพร้อมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2537 : 208)

รายงานดังกล่าว สอดคล้องกับผลการสำรวจ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของไทย โดย เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ สรุปไว้ว่า ประชาชนทั่วประเทศตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของการศึกษามากเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 47.6 จึงมีความจำเป็นต้องเข้าเรียนในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากที่พักอาศัย ทำให้ต้องเสียเวลาในการเดินทาง มีเวลาพักผ่อนน้อยลง ทำให้เกิดผลเสียในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2539 : 50) ในทำนองเดียวกัน พรพิไล สัจญิตเสริ กล่าวไว้ว่า การเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียนในปัจจุบันก่อให้เกิดการสูญเสียเวลา เนื่องจากที่ตั้งระหว่างบ้านและโรงเรียนอยู่ห่างไกลกันมาก หรือการเดินทางของนักเรียนไม่สะดวก เพราะอยู่ในถิ่นทุรกันดารไม่มีระบบขนส่งคมนาคมที่ทันสมัย หรือการจราจรที่แออัดมากโดยเฉพาะในเมือง ปัจจัยเหล่านี้ก่อให้เกิดการสูญเสียเวลาเป็นอันมากในการเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียน (พรพิไล สัจญิตเสริ. 2538 : 136)

2.2 ความสะดวกในการคมนาคม

ความสะดวกในด้านการคมนาคม เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับ การกระจายตัวของนักเรียนเพราะความสะดวกในด้านการคมนาคม ทำให้นักเรียนที่มีบ้านพักอาศัยอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน เดินทางมาโรงเรียนได้สะดวกรวดเร็วขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าการเดินทางมาโรงเรียนไม่สะดวกประสบอุปสรรคยากลำบาก อาจทำให้การกระจายตัวของนักเรียนอยู่ใกล้โรงเรียน มีการข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนน้อยลง หรืออาจใช้เวลาในการเดินทางมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดผลเสียด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ เป็นต้น

การศึกษาในเรื่องความสะดวกในการคมนาคม มีการศึกษาไว้หลายแนวคิด ดังเช่น เองเจลดฮาร์ด ได้เสนอว่า โรงเรียนควรอยู่ใกล้กับศูนย์กลางของประชากรมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะง่ายต่อการเข้าถึงและเพิ่มศักยภาพประชากร แต่ศูนย์กลางของประชากรควรอยู่ในรูปของการคาดคะเนการเพิ่มขึ้นในอนาคต (predicted growth) มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยใช้อัตราเพิ่มขึ้นในอัตรปกติ (normal

growth) นอกจากนี้ การคมนาคมสมัยใหม่ ทำให้ทัศนคติเกี่ยวกับระยะทางของคนเปลี่ยนไป เด็กต้องเดินทางไปและกลับระหว่างบ้านกับโรงเรียนไกลขึ้น ระยะทางของการเดินทางสูงสุดจากบ้านไปยังโรงเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรอยู่ระหว่าง 1 – 1.5 ไมล์ ส่วนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่ควรเกิน 3 ไมล์ แต่หากใช้การคมนาคมขนส่งสาธารณะไม่ควรใช้เวลาเกิน 30 นาที (4.5 ไมล์) และสำหรับรถโรงเรียนไม่ควรใช้เวลาเกิน 45 – 50 นาที (Engelhardt. 1949 : 51)

สภาพแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียน นับได้ว่าเป็นปัจจัย ที่มีผลต่อความสะดวกในการคมนาคมที่ควรคำนึงถึง แนวคิดในเรื่องนี้ สก็อต และ อเล็กซานเดอร์ เสนอว่า โรงเรียนควรอยู่ใกล้สวนสาธารณะและมีทางรถยนต์เข้าถึงได้ แต่ไม่ควรเป็นถนนสายใหญ่ที่ตัดผ่าน บริเวณย่านกลางของเขตบริการของโรงเรียน เด็กในระดับชั้นประถมศึกษาควรจะสามารถเดินทางจากบ้านมาโรงเรียนได้ เพียงแค่ข้ามถนนของหมู่บ้าน สำหรับโรงเรียนมัธยมซึ่งให้บริการในพื้นที่กว้างกว่า ย่อมไม่สามารถเลี่ยงถนนใหญ่ได้ แต่โรงเรียนควรอยู่ห่างจากถนนสายสำคัญ ขอบเขตบริการโดยรอบโรงเรียนควรเป็นบริเวณที่อยู่อาศัย มีธรรมชาติและสิ่งก่อสร้างที่เหมาะสม มีการควบคุมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ไม่ควรมีโรงงานอุตสาหกรรม หรือเป็นจุดรวมของเส้นทางคมนาคม (Scott and Alexander. 1958 : 12 – 15)

งานศึกษาวิจัยในเรื่องทำนองเดียวกันนี้ รัสเซลล์ กัทเทนเดอร์ ได้ทำการวิจัยในเรื่อง การวางแผนกำหนดจุดที่ตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนคร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การกำหนดจุดที่ตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรอยู่ในศูนย์กลางที่พักอาศัยของนักเรียนในพื้นที่วงกลมรัศมี 1.5 กิโลเมตร เพื่อความสะดวกต่อการเดินทางของนักเรียน ไม่ต้องเดินทางมาโรงเรียนและกลับบ้านเป็นระยะทางไกลเกินควร ซึ่งเป็นการช่วยลดความคับคั่งของการจราจรลงได้อีกทางหนึ่งด้วย (รัสเซลล์ กัทเทนเดอร์. 2514 : จ – ฉ) สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกมล ปัตตะพงษ์ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การกำหนดเขตโรงเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ควรกำหนดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ที่นักเรียนสามารถเดินทางมาโรงเรียนและกลับบ้านได้สะดวก ไม่ว่าจะใช้พาหนะประเภทใดก็ตาม ไม่ควรใช้เวลาในการเดินทางแต่ละเที่ยวเกิน 1 ชั่วโมง และรัศมีจากโรงเรียนไปยังเส้นขอบเขตโรงเรียนที่นักเรียนสามารถเดินทางไปได้เองไม่ควรเกิน 2 กิโลเมตร (โกมล ปัตตะพงษ์. 2521 : 26) เป็นไปในทำนองเดียวกับงานวิจัยของ ประกอบ อยู่ชุมบุญ ที่ศึกษาเรื่อง การกำหนดเขตโรงเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล ในท้องที่การศึกษาที่สี่ ของกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ควรกำหนดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ที่นักเรียนสามารถเดินทางไปโรงเรียนและกลับบ้านได้สะดวก ไม่ว่าจะใช้พาหนะประเภทใดก็ตาม ไม่ควรใช้เวลาเดินทางแต่ละเที่ยวเกินกว่า 1 ชั่วโมง รัศมีจากโรงเรียนไปยังขอบเขตของเขตโรงเรียน ที่สามารถเดินไปได้เองไม่ควรเกิน 3 กิโลเมตร (ประกอบ อยู่ชุมบุญ. 2521 : 19) ผลการศึกษาที่กล่าวมาคล้ายคลึงกับ จารึก ประพันธ์พจน์ ที่ศึกษาในเรื่อง การศึกษาสภาพการเดินทางของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางประกอบ การแก้ไขปัญหาการจราจรของ กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาเขตชั้นในฝั่งพระนคร ผลการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ศึกษามีการใช้ที่ดินและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหนาแน่นและมีการจราจรติดขัดคับคั่ง จากจำนวนนักเรียน 52,170 คน ของโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง 16 โรงเรียน พบว่า ร้อยละ 56.3, 34.5, 5.5 และ 4.1 เดินทางมาโรงเรียนโดย

รถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารสาธารณะ เดินเท้า และอื่น ๆ ตามลำดับ ครอบครัวที่มีรายได้สูงกว่าเดือนละ 15,000 บาท ซึ่งในจำนวนนี้พบว่า ร้อยละ 71.7 ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลส่งบุตรหลานมาโรงเรียน ในด้านการกระจายตัวของที่อยู่อาศัยของนักเรียน พบว่า ร้อยละ 51.21 มีที่พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ศึกษา และร้อยละ 48.79 มีที่พักอาศัยอยู่นอกเขตพื้นที่ศึกษา ซึ่งโดยสรุปแล้วพบว่า การเดินทางของนักเรียนมีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงโมงเร่งด่วน (จารึก ประพันธ์ พจน์, 2533: บทคัดย่อ)

2.3 ระดับชั้นเรียน และขนาดของโรงเรียน

นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นวัยที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 12-18 ปี นับได้ว่าเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านร่างกายเติบโตแข็งแรง สามารถเดินทางไป - กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียนได้ด้วยตนเอง ในระยะทางที่ไกลจากบ้านพักอาศัยได้ นับเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกระจายตัวในพื้นที่สูงกว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา อย่างไรก็ตาม ความจำเป็นที่ต้องเดินทางไปกลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน ทำให้มีอัตราเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรสูงเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนที่เดินทางข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เนื่องจากต้องเดินทางไปกลับในระยะทางที่ไกลกว่านักเรียนที่เรียนในพื้นที่บริการปกตินั้นเอง

ขนาดของโรงเรียน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจายตัวของนักเรียนเช่นเดียวกัน กล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม ครู - อาจารย์มีความสามารถดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี ส่วนใหญ่จะมีการกระจายตัวของนักเรียนโดยรอบโรงเรียนสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากมีนักเรียนในพื้นที่และนอกพื้นที่บริการให้ความสนใจ และสมัครเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก อันเป็นผลให้มีนักเรียนส่วนหนึ่งข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนมาเรียน ซึ่งเป็นนัยสำคัญของการศึกษารุ่นนี้

แนวคิดในเรื่องเกี่ยวกับระดับชั้นเรียน และขนาดของโรงเรียน มีผู้ศึกษาไว้ อาทิเช่น จากรายงานผลสำรวจความคิดเห็น เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของไทย เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวว่า ประชาชนโดยทั่วไป ต่างมีความปรารถนาที่จะให้บุตรหลานของตน มีโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ดังนั้น ในแต่ละปีจะมีคนในชนบทย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองใหญ่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร เพื่อให้บุตรหลานมีโอกาสได้เข้ารับการศึกษารวมในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง สภาพความเป็นจริงที่ปรากฏ แม้ว่าหลักสูตรการเรียนในระดับการศึกษาต่าง ๆ จะเหมือนกัน แต่มาตรฐานการจัดการเรียนการสอนในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน โรงเรียนในเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญ จะมีความพร้อมในด้านบุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารเรียน ฯลฯ มากกว่าโรงเรียนในชนบท (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539 : 50) สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่สรุปไว้ว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองมักเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีสภาพอาคารสถานที่ดีกว่า มีวัสดุอุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอน ครุมีวุฒิทางการศึกษาสูงและมีประสบการณ์มาก ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเมืองหรือในชนบทส่วน

มากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ครูส่วนมากเป็นครูใหม่ขาดประสบการณ์ และมีวุฒิทางการศึกษาดำ อาทิเช่น หลายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีครูน้อยกว่าจังหวัดในภาคกลาง และภาคตะวันออก ไม่ว่าจะพิจารณาเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนหรือจำนวนห้องเรียนก็ตาม นอกจากนี้ ยังพบปัญหาครูกระจายไม่ทั่วถึง คือ ครูผู้หญิง และครูที่มีประสบการณ์สอนมากไม่กระจายไปในท้องถิ่นที่ห่างไกล อีกทั้งโรงเรียนส่วนใหญ่ในเมืองและท้องถิ่นที่เจริญ มีครูมากกว่าโรงเรียนในท้องถิ่นห่างไกล แต่บางจังหวัดที่มีครูมากก็ยังคงเกิดปัญหาครูกระจายไม่ทั่วถึง เช่น จังหวัดตราด ภูเก็ต เป็นต้น ปัญหาครูกระจายไม่ทั่วถึง เกิดจากการโยกย้ายครูโดยไม่คำนึงถึงอัตรากำลังของครูแต่ละโรงเรียน เช่น การขอยืมครูจากโรงเรียนหนึ่งไปช่วยราชการอีกโรงเรียนหนึ่ง หรือการขอยืมครูช่วยราชการข้ามอำเภอ จังหวัด เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 72 – 75)

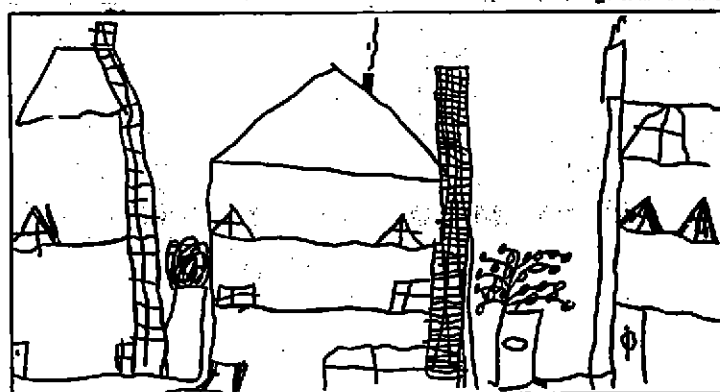
ในทำนองเดียวกัน อภิชัย พันธเสน กล่าวไว้ว่า โรงเรียนที่มีขนาดเล็กมากเกินไป ยากต่อการพัฒนาในด้านการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า ขนาดของโรงเรียนประถมศึกษา ที่ถูกแบ่งย่อยออกเป็นหน่วยย่อยมากเกินไป ทำให้ขนาดของการดำเนินการเล็กลงไป แต่ละหมู่บ้านจะมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาของตนเอง จำนวนนักเรียนทั้งโรงเรียนจะมีเพียง 30 – 40 คน โรงเรียนลักษณะเช่นนี้ยังมีอีกเป็นจำนวนมากในชนบท (อภิชัย พันธเสน. 2536 : 5) สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของโรงเรียนในระดับประถมศึกษา โดยกองการวิจัยการศึกษาแห่งชาติ ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวข้องกับขนาดโรงเรียน โดยนักเรียนที่เรียนจบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนขนาดใหญ่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก และสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ถึง 20% (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 21)

จากการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การกระจายตัวของนักเรียนโดยรอบโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งนั้น มีมูลเหตุปัจจัยมาจากองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายประการ ได้แก่ ที่อยู่ของนักเรียน ระยะทางและการใช้เวลาเดินทางไป – กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน ความสะดวกในการคมนาคม ระดับชั้นเรียนและขนาดของโรงเรียน ปัจจัยเหล่านี้มีผลกระทบต่อการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนั้น ในการวางแผนงานด้านการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา ควรนำเรื่องนี้ไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจด้วย เพื่อให้การจัดการด้านการศึกษามีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสภาพในท้องถิ่นนั้น ๆ ต่อไป

3. การกำหนดขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง

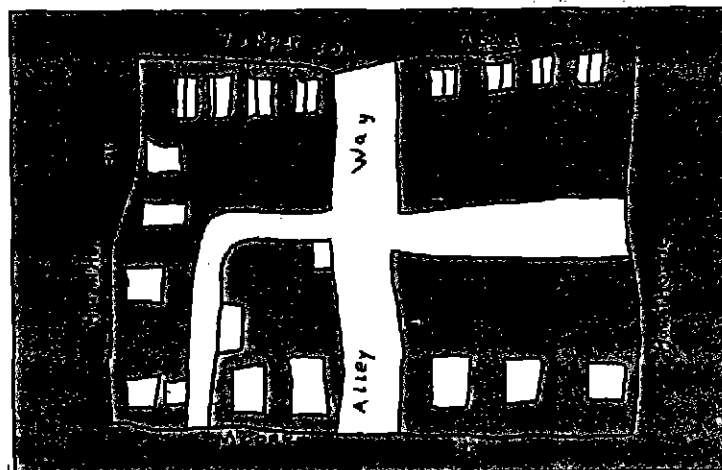
การกำหนดขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง เป็นการนำปรากฏการณ์ในพื้นที่มาแสดงบนแผ่นแบนราบ โดยมีวิธีดำเนินการในทำนองเดียวกับการทำแผนที่ หรือกล่าวได้ว่า การกำหนดขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริงเป็นแผนที่ประเภทหนึ่ง โดยในขั้นตอนแรกจะเป็นการสำรวจภาคสนาม จดบันทึกและรวบรวมข้อมูล ร่างภาพอย่างง่ายขึ้นมาก่อนตามสภาพจริง ภาพที่ร่างขึ้นนี้จึงเป็นข้อมูลพื้นฐาน อันจะนำไปสู่การทำแผนที่ที่ถูกต้องในลำดับต่อไป การทำแผนที่ตามสภาพจริงนี้ มีผู้ศึกษาไว้ คือ กุลด์และไวท์ พบว่า เมื่อสารสนเทศเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศและสถานที่ต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นเป็นการร่างภาพ (sketchy) ขึ้นมาก่อน ขั้นตอนต่อไป จึงเป็นการปรับเปลี่ยนภาพร่างนั้นมาเป็น แผนที่ภาพร่าง (sketchy map or freehand map) อันเป็นผลมาจากการบันทึกข้อมูลตามสภาพที่เป็นจริง ซึ่งอาจเรียกว่าแผนที่จากความทรงจำ (mental maps) หรือแผนที่ตามสภาพจริง กล่าวคือ ข้อมูลที่ใช้ในการทำแผนที่มาจากการจดบันทึกเพื่อเตือนความจำ และการร่างภาพสิ่งที่ได้พบเห็นเป็นแบบจำลองไว้ได้อย่างสมบูรณ์นั่นเอง ในอดีตแผนที่ตามสภาพจริงยังขาดความถูกต้อง ชัดเจน แต่ในปัจจุบันสามารถทำได้ตามมาตรฐานสากลนำไปใช้อ้างอิงได้ โดยข้อเท็จจริงแล้ว แผนที่ตามสภาพจริงสามารถแสดงความแตกต่างของปรากฏการณ์ในพื้นที่ได้อย่างดี แต่มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ ขั้นตอนแรกในการทำแผนที่โดยการร่างภาพขึ้นมาก่อนตามสภาพจริงนั้น ผู้ร่างภาพส่วนมากจะคุ้นเคยกับการเพิ่ม หรือลดขนาดของสิ่งต่าง ๆ ตามความพอใจ สิ่งใดที่ตนเองเป็นเจ้าของจะให้ความสำคัญเป็นพิเศษ โดยวางไว้ในตำแหน่งกึ่งกลางของแผนที่และมีขนาดใหญ่กว่าสิ่งต่าง ๆ โดยรอบ

กุลด์ และไวท์ ได้ทำการทดลองทำแผนที่สภาพจริง โดยให้เด็กผู้หญิง 3 คน ซึ่งมีอายุแตกต่างกันคือ คนแรกอายุ 6 ปี คนที่สองอายุ 10 ปี และคนที่สามอายุ 13 ปี เขียนแผนที่บ้านของตนเองและบริเวณใกล้เคียงตามสภาพจริงโดยปราศจากการชี้แนะ ผลปรากฏว่า แผนที่บ้านของเด็กคนแรก ในภาพประกอบที่ 1 จะแสดงพื้นที่เป็นบริเวณแคบ ๆ มีบ้านของเธออยู่ตรงกลางและมีขนาดใหญ่กว่าบ้านของเพื่อนบ้านที่อยู่โดยรอบ จะเห็นได้ชัดเจนว่า มาตราส่วนจะผิดเพี้ยนไปตามจินตนาการของเด็กวัยนี้

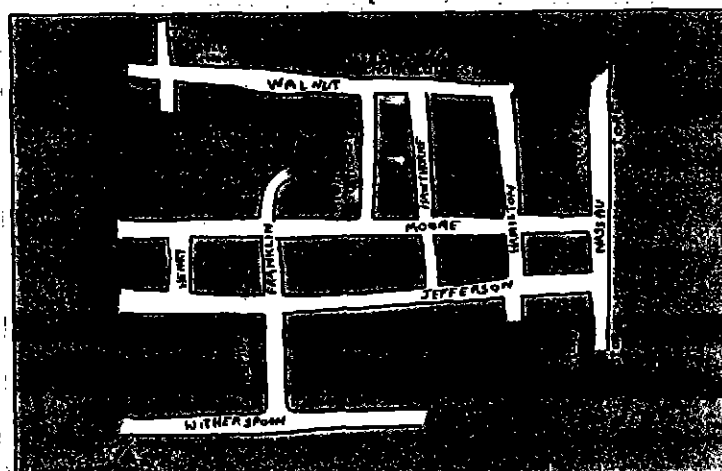
ภาพประกอบ 1 แสดงแผนที่บ้านเด็กหญิงอายุ 6 ปี

สำหรับแผนที่บ้านของเด็กหญิงคนที่สอง ในภาพประกอบที่ 2 มีการพัฒนาการที่ดีกว่าเด็กคนแรก สามารถแสดงให้เห็นได้ว่า บ้านของเธออยู่ในเขตหนึ่งของเมือง แต่ไม่ระบุตำแหน่งบ้านไว้ชัดเจน ขนาดถนนและสิ่งก่อสร้างยังมีสัดส่วนไม่ถูกต้อง

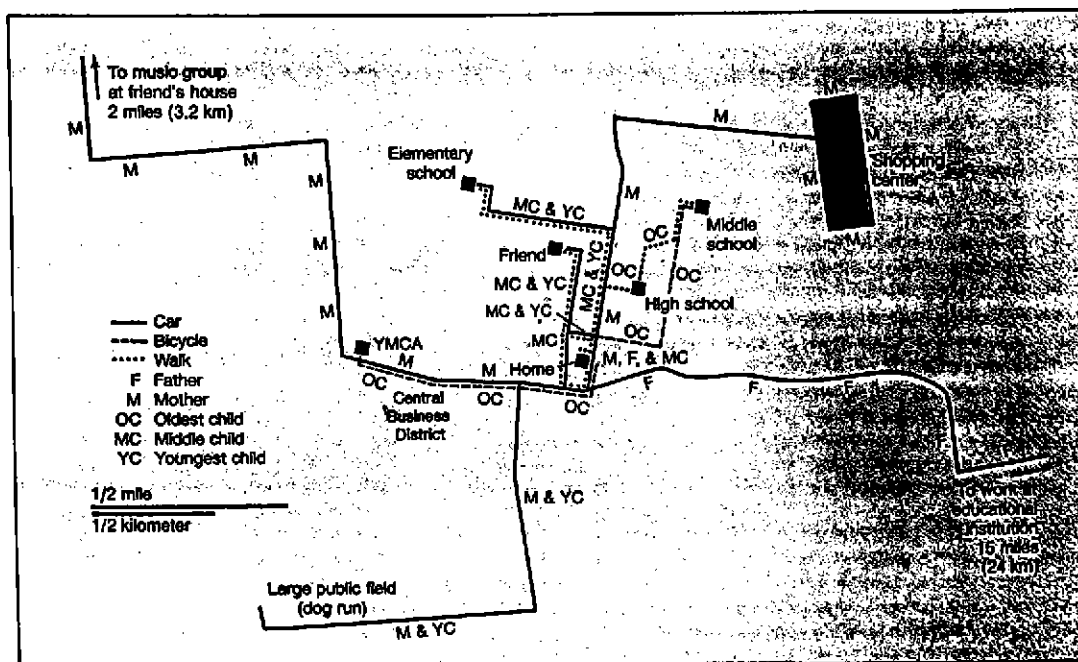
ภาพประกอบ 2 แสดงแผนที่บ้านเด็กหญิงอายุ 10 ปี

สำหรับแผนที่บ้านของเด็กหญิงคนที่สาม ในภาพประกอบที่ 3 มีความถูกต้องได้สัดส่วนมากกว่าเด็กสองคนแรก สามารถแสดงให้เห็นได้ว่า เป็นเขตหนึ่งของเมืองซึ่งครอบคลุมพื้นที่ได้กว้างขวางขึ้น พื้นที่บริเวณบ้านของตนเองมีการแรเงาให้เห็นชัดเจน และแสดงที่ตั้งของกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ไว้ เช่น ที่ตั้งของสถานศึกษา โรงพยาบาล ร้านค้า นอกจากนี้ ยังแสดงรายละเอียดของถนน เช่น รายชื่อถนน สายต่าง ๆ เส้นทางตรงหรือทางแยก เป็นต้น

ภาพประกอบ 3 แสดงแผนที่บ้านเด็กหญิงอายุ 13 ปี

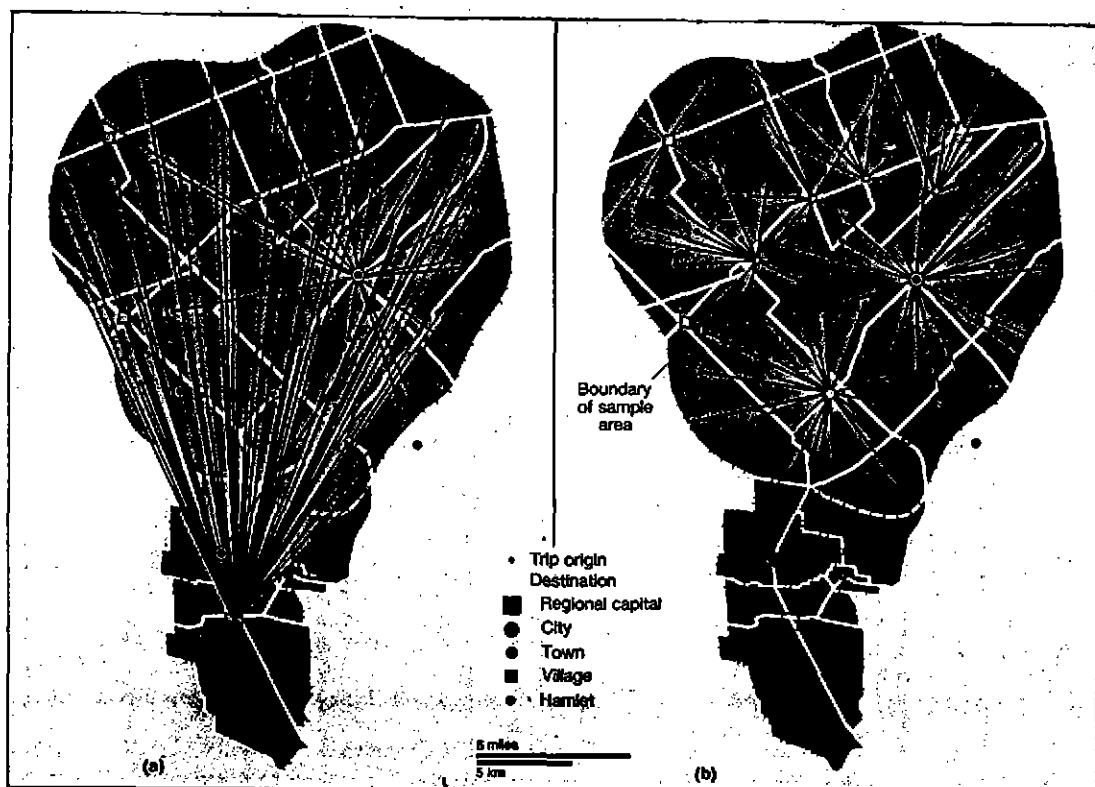
การทำแผนที่ตามสภาพจริง เพื่อแสดงตำแหน่งที่ตั้งบ้านพักอาศัย ถนน กิจกรรมที่ปรากฏในพื้นที่ โดยกำหนดมาตราส่วนตามหลักการทำแผนที่อย่างถูกต้อง ดังแสดงไว้ในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 เป็นแผนที่แสดงกิจกรรมของครอบครัวในรอบสัปดาห์หนึ่ง

จากภาพประกอบ 4 เป็นแผนที่ตามสภาพจริงประเภทหนึ่งที่มีมาตราส่วนถูกต้อง แสดงกิจกรรมในรอบสัปดาห์หนึ่งของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยพ่อ แม่ และบุตร 3 คนว่า พวกเขาประกอบกิจกรรมอะไรบ้าง ผลปรากฏว่า กิจกรรมประจำวันของคุณพ่อคือ เดินทางด้วยรถยนต์ไปทำงานที่สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งในเมืองระยะทาง 15 ไมล์ต่อวัน ส่วนคุณแม่มีการเดินทางในรอบสัปดาห์หนึ่ง ๆ มากกว่าคุณพ่อ โดยต้องเดินทางไปศูนย์การค้าเพื่อจับจ่ายใช้สอยสินค้าที่จำเป็นสำหรับครอบครัว และต้องเดินทางไปร่วมกิจกรรมนันทนาการกับกลุ่มเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ยังต้องพาบุตรคนเล็กไปเที่ยวเล่นที่สวนสาธารณะ สำหรับบุตรคนโตซึ่งเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะเดินทางไปโรงเรียนด้วยรถจักรยานในระยะทางที่ไกลกว่าน้องคนกลางและคนเล็ก ซึ่งน้องทั้งสองคนจะเรียนที่โรงเรียนใกล้ ๆ บ้าน สามารถเดินไปโรงเรียนได้สะดวก

อย่างไรก็ตาม การทำแผนที่ตามสภาพจริงอีกแบบหนึ่ง สามารถกระทำได้ในลักษณะการกระจายตัวของทรัพยากรออกจากจุดศูนย์กลางโดยรอบ ซึ่งอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “แผนที่ประกายดาว” ดังปรากฏในภาพประกอบ 5 ดังนี้

ภาพประกอบ 5 แสดงแผนที่การเดินทางของกลุ่มพ่อค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปและสิ่งทอ

ในภาพประกอบ 5 เป็นแผนที่ตามสภาพที่เป็นจริงอีกประเภทหนึ่งที่มีมาตราส่วนถูกต้อง แสดงรูปแบบการเดินทางของกลุ่มพ่อค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปและสิ่งทอ ในตอนกลางของภาคตะวันตก ประเทศแคนาดา โดยแสดงเปรียบเทียบไว้ 2 แบบ คือ

ในภาพประกอบ 5 (a) เป็นแผนที่แสดงกลุ่มพ่อค้าที่เรียกว่า “กลุ่มทันสมัย” ไม่ยึดติดอยู่กับแบบแผนวัฒนธรรมดั้งเดิม กลุ่มนี้จะมีรถยนต์ของตนเอง โดยจะนำเสื้อผ้าสำเร็จรูปและสิ่งทอที่ผลิตในชนบท เดินทางไปขายสินค้าเหล่านั้นตามเมืองใหญ่ ๆ ดังนั้น กลุ่มนี้จึงต้องเดินทางในระยะทางที่ไกล มีความถี่ของเที่ยวการเดินทางสูง และมีการแจกกระจายของการเดินทางในพื้นที่มาก

ส่วนในภาพประกอบ 5 (b) เป็นแผนที่แสดงกลุ่มพ่อค้าที่เรียกว่า “กลุ่มอนุรักษ์” กลุ่มนี้จะเดินทางไปจำหน่ายสินค้าในระยะทางใกล้ ๆ ด้วยรถโดยสารประจำทาง ซึ่งจะเป็นการเดินทางไปตามเมืองเล็ก ๆ หรือเมืองใหญ่ที่อยู่ใกล้บ้าน ดังนั้น รูปแบบการเดินทางจึงมีความถี่ของเที่ยวการเดินทางและการแจกกระจายของการเดินทางในพื้นที่น้อยกว่ากลุ่มแรก (Getis and Fellmann, 1991 : 274 – 280 ; citing Gould and White, 1986)

การทำแผนที่ตามสภาพจริง ดังตัวอย่างที่แสดงไว้ข้างต้นนี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำแผนที่แสดงการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริงได้ ด้วยการนำตำแหน่งบ้านพักอาศัยของนักเรียน ณ โรงเรียนแห่งหนึ่ง จำนวนทั้งหมดหรือจำนวนที่เหมาะสม มาลงตำแหน่งในแผนที่ เมื่อลากเส้นเชื่อม 52

ตำแหน่งนอกสุดของบ้านพักอาศัยของนักเรียนทุกตำแหน่งให้บรรจบกัน จะได้แผนที่แสดงการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง ณ เวลาของการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และกำหนดพื้นที่บริการของโรงเรียนตามความเหมาะสมต่อไป

4. การกำหนดเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

แผนที่แสดงเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด เป็นแผนที่แสดงการแบ่งเขตพื้นที่ออกเป็นเขตย่อยหลายเขต ตามวัตถุประสงค์หรือเกณฑ์ที่หน่วยราชการกำหนดขึ้น เพื่อความเหมาะสมในการบริหารงานด้านการศึกษาของหน่วยราชการนั้น ๆ กรณีของกรมสามัญศึกษา ได้จัดทำแผนที่เขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีหลักการว่า แผนที่จัดทำขึ้นนั้น เป็นการกำหนดเครือข่ายของโรงเรียน (school network) ให้สนองความต้องการทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และให้เกิดความเสมอภาคโดยทั่วกันทั้งในปัจจุบันและการเตรียมการเพื่ออนาคต

กล่าวได้ว่า เป็นวิธีการหนึ่งที่น่าไปใช้ในการพัฒนาการศึกษา การจะพัฒนาการศึกษาได้ก็จะต้องรู้ถึงสภาพปัจจุบัน เพื่อนำไปตั้งเป้าหมายในอนาคต ขั้นตอนในการทำแผนที่เขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียน จึงอาจแบ่งอย่างกว้างๆ ได้ 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ

ขั้นที่หนึ่ง การวินิจฉัย (diagnosis) สภาพปัจจุบันที่มีอยู่

ขั้นที่สอง การตั้งเป้าหมาย (target) ในการดำเนินงาน

ขั้นที่สาม การเสนอทางเลือก (proposals) เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

การวินิจฉัยสภาพปัจจุบัน เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนที่เขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียน เพราะการวินิจฉัยจะทำให้ทราบถึงจุดดี จุดอ่อนขององค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อจะได้นำไปเตรียมโครงการที่จะทำต่อไป ฉะนั้นถ้าสภาพปัจจุบันอันได้แก่องค์ประกอบต่างๆ มีรายละเอียดมากแล้ว การวินิจฉัยทางการศึกษาก็จะได้รายละเอียดอันจำเป็นมากแล้ว การวินิจฉัยทางการศึกษาก็จะได้รายละเอียดที่จำเป็นมากขึ้น เพราะการวินิจฉัยจะทำให้เราพบคำถามว่า

- ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น (why) และในขณะเดียวกันเราก็อาจจะพบคำตอบด้วยตนเองเดียวกัน
- มีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้สถานการณ์นั้นดีขึ้น (how)

การตั้งเป้าหมายในการดำเนินงาน เมื่อเรานำวินิจฉัยสภาพปัจจุบันเรียบร้อยแล้ว เราจะพบปัญหาต่างๆ มากมาย ซึ่งเราจะต้องแก้ปัญหาเหล่านั้น อาจจะต้องแก้ทุกปัญหาหรือเลือกบางปัญหาก็กตาม ซึ่งขึ้นอยู่กับกำลังคนและกำลังงบประมาณ เมื่อเลือกที่จะแก้ปัญหาใดแล้วก็ต้องตั้งเป้าหมายของการแก้ปัญหาขึ้น

เมื่อตั้งเป้าหมายแล้ว อาจจะวินิจฉัยเป้าหมายนั้นอีกก็ได้ เพื่อหาทางปรับปรุงเป้าหมายให้ดียิ่งขึ้น

เป้าหมาย → วินิจฉัยเป้าหมาย → ปรับปรุงเป้าหมาย

การเสนอทางเลือก เมื่อตั้งเป้าหมายเรียบร้อยแล้ว จึงเสนอแนวทางเลือกเพื่อให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจสั่งการเป็นผู้สั่งการว่า จะเลือกทางเลือกใดเป็นแนวทางในการดำเนินการให้ถึงเป้าหมาย

โดยปกติการเสนอทางเลือกมักเสนอ 2 – 3 ทางเลือก และในแต่ละทางเลือกนั้น จะต้องบอกรายละเอียดของวิธีดำเนินการ งบประมาณ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และผลที่คาดว่าจะได้รับ พร้อมทั้งต้องเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกให้เห็นอย่างชัดเจน เพื่อผู้มีอำนาจจะได้วินิจฉัยสั่งการได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว (กรมสามัญศึกษา. 2538 : 14 – 17 ; อ้างอิงมาจาก International Institute For Education Planning. 1985 :33 – 36)

สำหรับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ การทำแผนที่เขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียน ไม่ว่าจะทำเกี่ยวกับเรื่องใดหรือในสถานการณ์เช่นไรก็ตาม การกำหนดวิธีการซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นั้น ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ หลายประการ จากการศึกษาของ สถาบันด้านการวางแผนทางการศึกษาระหว่างประเทศ ได้สรุปองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ การทำแผนที่เขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับประชากร (demographic factor) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากเป็นอันดับแรก ซึ่งจะต้องคำนึงถึง เพราะไม่ว่าจะขยายหรือเปลี่ยนแปลงระบบโรงเรียนอย่างไร จะต้องเกี่ยวข้องกับผู้รับบริการทางการศึกษา หรือประชากรนั่นเอง ปัญหาที่เกี่ยวกับประชากรโดยตรงคือ

- การประเมินจำนวนประชากรในวัยต่างๆ เช่น ในระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จะมีจำนวนเท่าไร เปลี่ยนแปลงอย่างไร และจะเพิ่มในแต่ละปีอย่างไร

การวิเคราะห์ประชากรอาจจะกระทำเป็นระยะยาว 10 – 15 ปี เพื่อศึกษาแนวโน้มในอนาคตว่า จะมีในลักษณะใด จะได้เตรียมการไว้ถูกต้อง นอกจากนั้นจะต้องคำนึงถึงการย้ายถิ่นของประชากรด้วย

2. องค์ประกอบเกี่ยวกับการเรียนการสอน (pedagogic factor) จะต้องพิจารณาถึงตัวแปรต่างๆ เช่น

- ระยะเวลาเฉลี่ย ของการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
- ตารางสอนรายสัปดาห์ และแยกรายละเอียด เป็นรายวิชา
- ตารางสอนของครู และคุณวุฒิของครูตามระดับการศึกษา
- ความเป็นไปได้ที่จะให้โรงเรียนเปิดสอนวิชาเลือกหลาย ๆ วิชา และอื่น ๆ
- ขนาดของกลุ่มนักเรียนในแต่ละชั้น
- ข้อจำกัด หรือความยืดหยุ่นของการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ

ดังนั้น องค์ประกอบในเรื่องนี้ จึงต้องพยายามกำหนดขนาดของโรงเรียน ที่จะก่อให้เกิดผลดีที่สุดในแต่ละระดับการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความคล่องตัวในการบริหาร การจัดการ การควบคุม และเพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุดในทุกด้าน และเมื่อกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมแล้ว ก็จะต้องตัดสินใจให้มีเกณฑ์ต่ำสุดและสูงสุดไว้ด้วย

3. องค์ประกอบทางสภาพภูมิศาสตร์ (geographical factor) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียน เช่น

- เดินทางโดยเท้า หรือพาหนะส่วนบุคคล เช่น รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ หรืออื่น ๆ ซึ่งจะต้องพิจารณาระยะทาง ตลอดจนถึงทางคมนาคมที่มีอยู่ด้วย
- เดินทางโดยบริการรถยนต์ประจำทางที่มีอยู่
- เดินทางโดยบริการที่สร้างขึ้นพิเศษ เช่น รถโรงเรียน เป็นต้น

4. องค์ประกอบทางเศรษฐกิจ (economy factor) หมายถึงการสำรวจงบประมาณรายจ่ายขั้นต่ำสุด เพื่อนำไปใช้จ่ายเมื่อกำหนดขนาดของโรงเรียน ในกรณีนี้อาจจะต้องดำเนินการปรับปรุงโรงเรียนที่ยังใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ เป็นต้น

1. องค์ประกอบด้านสังคม (social factor) จะต้องดำเนินการ

- ลดความไม่เท่าเทียมกัน ในการเข้ารับการศึกษาของประชากร ทั้งทางสภาพภูมิศาสตร์และสภาพของสังคม
- ลดสิ่งกีดขวางการไปโรงเรียนของเด็กด้อย เช่น การไม่ยอมให้ผู้หญิงเข้าเรียนหนังสือในระดับสูง เป็นต้น

2. องค์ประกอบด้านการเมือง (political factor) เช่น ความร่วมมือขององค์กรทางการเมือง และนักการเมืองระดับท้องถิ่น เป็นต้น

3. องค์ประกอบด้านการบริหาร (administrative factor) ในการกำหนดอาณาบริเวณการรับนักเรียนของโรงเรียน (catchment area) และการตัดสินใจเลือกที่ตั้งโรงเรียนนั้น จะต้องคำนึงถึงอาณาเขตการบริหารด้วย เช่น เขตตำบล อำเภอ และจังหวัด เป็นต้น (IIEP; International Institute For Education Planning. 1985 :35 – 38)

อย่างไรก็ตาม การทำแผนที่เขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนในประเทศต่าง ๆ นั้นไม่เหมือนกัน และถ้าจะดำเนินการพร้อมกันทั้งประเทศ ย่อมกระทำไม่ได้เพราะจะต้องลงทุนมาก และต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก ยิ่งกว่านั้นอาจจะประสบปัญหาที่สำคัญบางประการได้

กรมสามัญศึกษา ได้เสนอให้เลือกเขตการทดลอง โดยมีความมุ่งหมายเพื่อกำหนดและทดสอบวิธีการซึ่งจะได้นำไปใช้ทั่วประเทศ เขตทดลองจึงต้องเป็นตัวแทนของประเทศได้ คือ มีสภาพการณ์และปัญหาต่าง ๆ ใกล้เคียงกับของทั้งประเทศมากที่สุด หากทั้งประเทศมีลักษณะที่เด่นชัดเป็น 2 ลักษณะ การเลือกเขตทดลองอาจจำเป็นต้องทำเป็น 2 โครงการ หรือให้สอดคล้องกัน ส่วนในเมืองที่เจริญแล้วก็ต้องแยกศึกษาต่างหากด้วย

เมื่อได้ทำการทดลองทำแผนที่เขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียน ในเขตทดลองแล้วก็จะได้วิธีการที่เป็นตัวอย่างของประเทศ จากนั้นก็ขยายระดับของการจัดทำ ออกไปยังระดับท้องถิ่น (local) แล้วขยายไปสู่ระดับภูมิภาค (regional) และในที่สุดขยายไปถึงระดับชาติ (national) (กรมสามัญศึกษา. 2538 :16)

อย่างไรก็ดี เทคนิคต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ ในการทำแผนที่เขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียน ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นเครื่องมือก็ได้ เทคนิคต่าง ๆ เหล่านั้นมีมากมาย เพราะสามารถนำมาจากสาขาวิชาต่าง ๆ ได้ แต่ส่วนใหญ่จะมาจากการศึกษาสถิติ ในเรื่องนี้ กองแผนงาน สำนักงานปลัด

กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเทคนิคที่เคยใช้ได้ผลมาแล้วเป็นตัวอย่าง ได้แก่ วิธีการจัดกลุ่มโรงเรียน ซึ่งมีในรายละเอียด ดังนี้

การจัดกลุ่มโรงเรียน (homogeneous Zone)

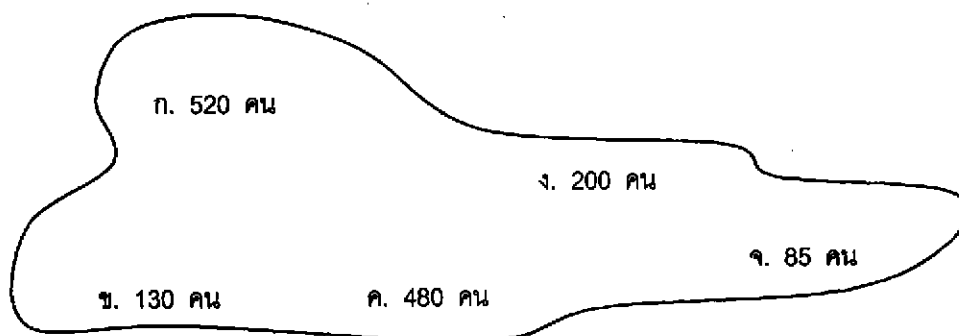
ทำได้โดยจัดนักเรียนและโรงเรียนที่มีคุณลักษณะคล้ายกัน (similar characteristic) ไว้รวมกัน คือเป็นกลุ่ม (zone) ภายในแต่ละกลุ่ม จะมีลักษณะของการให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนคล้ายกัน มีพัฒนาการในการเรียนการสอนคล้ายกัน มีสภาพการเรียนการสอนคล้ายกัน ฯลฯ ความคล้ายคลึงกันนี้จะต้องมีให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เรียกว่ามีลักษณะเป็น homogeneous และในขณะเดียวกัน กลุ่มจะต้องมีความแตกต่างกัน (different) ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เช่นกัน

การแบ่งกลุ่มโรงเรียนนี้เพื่อประโยชน์ในการบริหารการศึกษา จะได้ทราบว่าในแต่ละอำเภอที่มีโรงเรียนอยู่หลายโรงเรียนนั้น สามารถแบ่งเป็นกี่กลุ่ม กลุ่มโรงเรียนใดต้องรีบเร่งพัฒนาก่อนและพัฒนาในเรื่องใด ส่วนกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในสภาพที่ดึกดำบรรพ์ให้คงตัวอยู่ก่อน พยายามไปปรับปรุงกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในสภาพที่ไม่ดี ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการศึกษาทั้งในโอกาสการเข้าเรียนของเด็ก และ การได้รับการพัฒนาด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียน

วิธีการและกฎเกณฑ์ (criteria) ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มโรงเรียนนั้นมีความแตกต่างกันไป ในที่นี้จะขอเสนอวิธีการแบ่ง 5 วิธีด้วยกัน คือ

1. แบ่งกลุ่มโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน วิธีนี้ใช้เกณฑ์ขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแบ่ง ขนาดของโรงเรียนคือ หนึ่งโรงเรียนมีนักเรียนเท่าใดนั่นเอง โรงเรียนที่มีนักเรียนพอ ๆ กันก็นำมาจัดไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน การจัดกลุ่มโดยวิธีนี้พบว่า ขนาดของโรงเรียนมักจะมีความสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนของโรงเรียน เช่นวัสดุอุปกรณ์ คุณครู ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน เป็นต้น กล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่มักจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนมาก และคุณภาพในการเรียนการสอนก็มักจะดีด้วย

ตัวอย่างการจัดกลุ่มโรงเรียนวิธีนี้ สมมุติว่าตามแผนที่มีโรงเรียนทั้งหมด 5 โรงเรียนตั้งอยู่ในลักษณะ ดังนี้

โรงเรียน ก. มีนักเรียน 520 คน

โรงเรียน ข. มีนักเรียน 130 คน

โรงเรียน ค. มีนักเรียน 480 คน

โรงเรียน ง. มีนักเรียน 200 คน

โรงเรียน จ. มีนักเรียน 85 คน

ภาพประกอบ 6 แสดงการแบ่งกลุ่มโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน

อาจจัดกลุ่มโรงเรียนได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มที่หนึ่งเป็นกลุ่มที่โรงเรียนมีขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงเรียน ก. และโรงเรียน ค.

1.2 กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่โรงเรียนมีขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียน ข. โรงเรียน ง. และโรงเรียน จ

หรืออาจจัดเป็น 3 กลุ่ม โดยการแยกโรงเรียน ง. ออกจากกลุ่มที่สองก็ได้ แล้วแต่จะตั้งเกณฑ์ หรือแล้วแต่กำลังทรัพยากรที่มีอยู่ ตามลักษณะที่แบ่ง ถ้าจะพัฒนาโรงเรียนก็พัฒนาโรงเรียนในกลุ่มที่สองก่อน คือต้องพัฒนาทั้ง 3 โรงเรียน แต่ถ้าวิเคราะห์แล้วเห็นว่ากำลังทรัพยากรที่มีอยู่คงไม่สามารถพัฒนาทั้ง 3 โรงเรียนได้ ก็อาจจัดกลุ่มโรงเรียนให้มีหลายกลุ่มขึ้น เช่น ทำเป็น 3 กลุ่มโดยแยกโรงเรียน ง. ออกก็จะพัฒนาเพียง 2 โรงเรียน คือ โรงเรียน ข. และโรงเรียน จ. การแบ่งกลุ่มโรงเรียนโดยวิธีนี้อาจจะต้องพิจารณาองค์ประกอบด้านอื่นประกอบด้วย ก็จะมีประโยชน์มากขึ้น

2. แบ่งกลุ่มโรงเรียนตามหน่วยบริหาร วิธีนี้ใช้หน่วยบริหารเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง เช่น ระดับประถมศึกษาก็แบ่งกลุ่มโรงเรียนออกเป็นกลุ่มโรงเรียนตามสังกัดกรมสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สังกัดเทศบาล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (โรงเรียนสาธิต) ฯลฯ

3. แบ่งกลุ่มโรงเรียนตามบริเวณเขตรับนักเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา วิธีนี้ใช้เกณฑ์ catchment area ของโรงเรียนมัธยมศึกษา (คำว่า catchment area หมายความว่า โรงเรียนรับนักเรียนมาจากที่ใดบ้าง) วิธีการ คือ โรงเรียนประถมศึกษาใดที่มีนักเรียนจบแล้วไปเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเดียวกัน ก็จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เหตุผลที่จัดตามวิธีนี้คือ จากการศึกษาพบว่า อัตราการเข้า

เรียนต่อ (transition rate) ในระดับมัธยมศึกษา และความสามารถที่จะรับนักเรียนเข้าไว้ได้มีความสัมพันธ์กัน และยังพบเพิ่มเติมว่า การมีโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ใกล้ ๆ โรงเรียนประถมศึกษา นั้น มีผลกระทบต่ออัตราการเลื่อนชั้น (promotion rate) และอัตราการออกกลางคัน (drop – out rate) ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาด้วย กล่าวคือ โรงเรียนประถมศึกษาที่มีนักเรียนจบแล้วไปเรียนต่อโรงเรียนมัธยมศึกษาได้มาก และอยู่ใกล้โรงเรียนมัธยมศึกษา มักมีอัตราการเลื่อนชั้นสูง และอัตราการออกกลางคันต่ำ ซึ่งเป็นดัชนีชี้ให้เห็นว่าคุณภาพในการเรียนการสอนน่าจะดี และการสูญเสียเวลาทางการศึกษาก็จะมีน้อยด้วย

4. การแบ่งกลุ่มโรงเรียนตามลักษณะภูมิศาสตร์ (homogeneous geographical zone)

เกณฑ์ในการแบ่ง ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่เป็นเกณฑ์ คือใช้สิ่งที่อยู่นอกโรงเรียนหรือเอาสิ่งที่อยู่ในโรงเรียนมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่อยู่นอกโรงเรียน เป็นเกณฑ์แบ่ง เพราะฉะนั้นลักษณะเฉพาะต่าง ๆ ที่ต้องคำนึงถึงก็ได้แก่

- ลักษณะของประชากร

จะจัดแบ่งเป็นเขตเมืองหรือเขตหมู่บ้านใหญ่และแบ่งบริเวณที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงและต่ำ

- ลักษณะทางภูมิศาสตร์

ควรแบ่งเขตพื้นที่เป็นภูเขา ทะเล หรือที่สูง ๆ โดยแยกให้เด่นชัดออกจากที่ราบ

- ลักษณะการคมนาคม

zone ที่มีเส้นทางคมนาคมดีและสะดวก จะมีคุณลักษณะทางการศึกษาแตกต่างไปจาก zone ที่มีเส้นทางคมนาคมไม่ดีเป็นอย่างมาก

- ลักษณะทางประชากรศึกษา

เช่น ประชากรในวัยเรียน นักเรียนต่อประชากรในวัยเรียน อัตราการเข้าเรียนต่อแต่ละระดับ ที่ตั้งของโรงเรียนมัธยมศึกษา และบริเวณรับผิดชอบการรับนักเรียน (catchment area) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งจะเป็นตัวชี้ให้เห็นอัตราการเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาสูง และจะทำให้นักเรียนต่อประชากรในวัยเรียนสูงด้วย

วิธีการแบ่งกลุ่ม วิธีการแบ่งกลุ่มวิธีนี้มีลักษณะพิเศษ คือ มิได้พิจารณาโรงเรียนมากนัก แต่ดูสภาพพื้นที่ว่าพื้นที่บริเวณใดเหมือนกันก็จัดไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน จากนั้นก็แบ่งกลุ่มโรงเรียนโดยเอาโรงเรียนทุกโรงเรียนที่อยู่บนพื้นที่ที่มีสภาพเดียวกันไว้กลุ่มเดียวกัน

วิธีการนี้มีสมมุติฐาน (hypothesis) ว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง การคมนาคมสะดวกมีถนนใช้ตลอดปี อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรสูง มีโรงเรียนมัธยมศึกษาตั้งอยู่ อยู่บนที่ราบ ประชาชนมีเศรษฐกิจดี มีไฟฟ้า มีน้ำประปา ฯลฯ มักจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน และอื่น ๆ ดีกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในสภาพตรงกันข้าม

ตัวอย่างการแบ่งกลุ่มโดยวิธีนี้เรากำลังจัดทำ แผนที่เขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณาว่าตำบลใดมีเกณฑ์ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น คล้าย

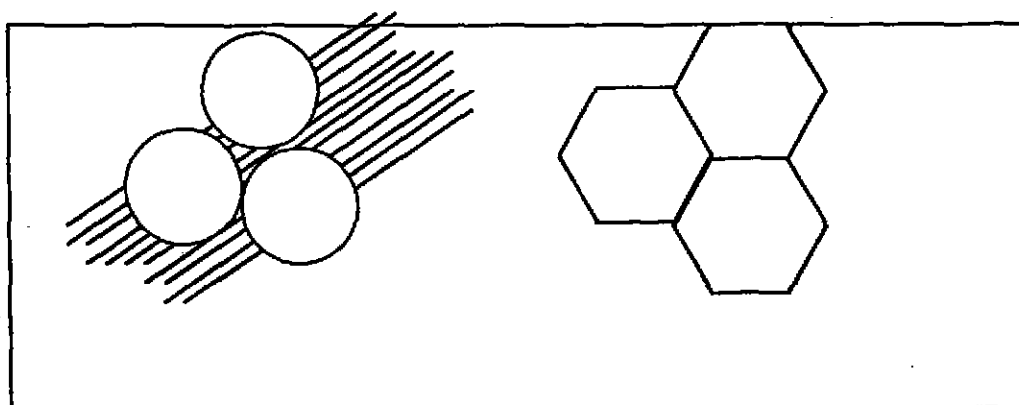
กันก็จัดไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน จากนั้นนำโรงเรียนทุกโรงเรียนที่อยู่ในตำบลเหล่านั้นรวมกันเข้าเป็นกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน

เมื่อจะพัฒนาการศึกษา ควรจะพิจารณาโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มตำบลที่มีการคมนาคมไม่สะดวก อยู่บนภูเขา อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรต่ำ ห่างไกลจากโรงเรียนมัธยมศึกษา ฯลฯ เสียก่อน

5. แบ่งกลุ่มโรงเรียนในเมืองใหญ่ การแบ่งกลุ่มโรงเรียนในเมืองใหญ่ นั้นมักจะใช้วิธีการดังกล่าวมาทั้ง 4 วิธีได้ยาก เพราะมักจะมีลักษณะคล้าย ๆ กัน เช่น โรงเรียนก็มีขนาดใหญ่ ๆ พอกัน โรงเรียนมัศึกษาก็รับนักเรียนกระจายกระจายคล้ายกัน จะใช้สภาพภูมิประเทศก็มีลักษณะคล้ายกันอีก ถ้าเป็นเช่นนั้นก็จำเป็นต้องใช้การแบ่งพื้นที่ของเมืองใหญ่ออกเป็นส่วน ๆ หรือเป็นบล็อกส์ (blocks) ก็ได้ เช่น ใช้ถนนหรือแม่น้ำแบ่งเขตโรงเรียน เป็นต้น โรงเรียนใดที่อยู่ในบล็อกเดียวกัน ก็จัดเป็นกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน (กระทรวงศึกษาธิการ 2538 : 24 - 29)

ในการปฏิบัติจริงนั้น จะใช้วิธีใดดังกล่าวแล้วหรืออาจจะใช้วิธีอื่นก็ได้ขอให้มียุทธศาสตร์ เพราะการทำแผนที่เขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัศึกษานั้น ต้องอาศัยเหตุผลประกอบเป็นอย่างมาก การกระทำสิ่งใดมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ และเป็นผลประโยชน์กับเด็กยอมนำมาใช้ได้ การแบ่งกลุ่มโรงเรียนวิธีใดจะดีกว่ากันนั้นคงตอบยาก ต้องแล้วแต่สภาพท้องถิ่น นโยบาย และความพร้อมทางด้านการศึกษา แต่ที่นิยมใช้มากนั้นก็คือการแบ่งกลุ่มโรงเรียนตามลักษณะภูมิศาสตร์ สำหรับในส่วนภูมิภาคที่มีเมืองใหญ่ ส่วนในตัวเมืองใหญ่ ๆ ก็นิยมใช้การแบ่งกลุ่มโรงเรียนเป็นบล็อกดังกล่าวแล้ว

สำหรับเทคนิคการกำหนดเขตบริการนั้น สถาบันด้านการวางแผนทางการศึกษาระหว่างประเทศ กล่าวว่า การกำหนดเขตบริการคือ การพิจารณาระยะความห่างระหว่างโรงเรียนซึ่งจะจัดขึ้นในเขตอำเภอ หรือจังหวัดหนึ่ง ๆ ว่าแต่ละโรงเรียนนั้นมีรัศมีในการให้บริการ แก่นักเรียนเพียงพอกับจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่นั้น ๆ การกำหนดระยะทางจากที่พัก (บ้าน) ของนักเรียนถึงโรงเรียนเป็นหลัก โดยมีองค์ประกอบในการพิจารณาได้แก่ ระดับชั้นของนักเรียน ลักษณะทางภูมิศาสตร์ และการคมนาคม

ภาพประกอบ 7 แสดงการกำหนดเขตบริการเป็นรูปวงกลม (Circular) และรูปหกเหลี่ยม (Hexagon)

ความแตกต่างระหว่างการกำหนดเขตบริการทั้งสองรูปคือ การกำหนดรูปแบบวงกลม จะทำให้เกิดช่องว่างระหว่างรอยต่อของเขตบริการ หลายเขตจะมีพื้นที่ที่ไม่ได้รับบริการ หรืออาจอยู่ห่างไกลจากเขตบริการ ส่วนการกำหนดเขตบริการเป็นรูปหกเหลี่ยม หรือแบบเครือข่ายรังผึ้งจะทำให้เขตบริการติดต่อกัน นักเรียนที่อยู่ตามหมู่บ้านห่างกันมีโอกาสได้รับการศึกษา

การคำนวณพื้นที่เขตบริการ (catchment area) มีตัวแปรที่สำคัญจะต้องนำมาพิจารณา คือ

1. จำนวนประชากรในวัยเรียน (school aged population) ใช้สัญลักษณ์ d
2. จำนวนนักเรียนที่สามารถรับได้ (potential enrolment) ใช้สัญลักษณ์ e
3. รูปแบบที่เลือกใช้ 2 แบบคือ แบบวงกลม (circular) หรือ แบบหกเหลี่ยม (hexagon)

รูปแบบทั้งสองมีค่าคงที่ คือ การหาพื้นที่ของวงกลม หรือการหาพื้นที่ของรูปหกเหลี่ยม ค่าคงที่ของวงกลม เท่ากับ 3.1416 และค่าคงที่ของรูปหกเหลี่ยม เท่ากับ 2.6 สูตรการหาพื้นที่บริการ คือ

$$\text{พื้นที่บริการ (catchment area)} = 3.1416 (r) (d) (e)$$

$$\text{หรือ} = 2.6 (r) (d) (e)$$

เมื่อ r = รัศมีวงกลม หรือหกเหลี่ยม (ระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียน)

d = จำนวนประชากรที่จะเข้าเรียน (school aged population)

e = จำนวนนักเรียนที่สามารถรับได้ในเขต (potential enrolment)

(IIEP; International Institute For Education Planning. 1985 :37 – 39)

จังหวัดนครนายกซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้จัดแบ่งกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อประโยชน์ในการบริหารการศึกษาและให้เกิดความเสมอภาคในการศึกษา โดย สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก (2542. 2 กุมภาพันธ์). คำสั่งที่ ศธ 0804/2710 เรื่อง การจัดตั้งโรงเรียนแบบสหวิทยาเขต ได้แบ่งกลุ่มโรงเรียนตามลักษณะภูมิศาสตร์ ออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. สหวิทยาเขตนครเขื่อนขันธ์นครนายก ประกอบด้วยสถานศึกษา ดังนี้

- 1.1 โรงเรียนนครนายกวิทยาคม
- 1.2 โรงเรียนนวมราชานุสรณ์
- 1.3 โรงเรียนเมืองนครนายก
- 1.4 โรงเรียนปิยะชาติพัฒนา
- 1.5 โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา
- 1.6 โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร

2. สหวิทยาเขตบ้านนา – องครักษ์ ประกอบด้วยสถานศึกษา ดังนี้

- 2.1 โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”
- 2.2 โรงเรียนองครักษ์

2.3 โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา

2.4 โรงเรียนภัทรพิทยาคาร

2.5 โรงเรียนเกษตรกรรมกิตติวิทยาคม (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก. 2542)

การแบ่งกลุ่มโรงเรียนตามลักษณะภูมิศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น เป็นไปตามหลักการของสถาบันด้านการวางแผนทางการศึกษาระหว่างประเทศ กล่าวคือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอปากพลี ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกัน มีลักษณะภูมิประเทศคล้ายคลึงกัน คือในเขตตอนเหนือเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนอันเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาชันกำแพง ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ตอนกลางและตอนใต้ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่ม และมีเส้นทางคมนาคมสายหลักตัดผ่าน ได้แก่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 หรือถนนสุวรรณศรเหมือนกัน ส่วนในกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในเขตอำเภอบ้านนา และอำเภอองครักษ์เหมือนกัน มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่เหมือนกัน มีเส้นทางคมนาคมสายหลักได้แก่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 และมีถนนสายรองเชื่อมโยงติดต่อกัน จึงจัดโรงเรียนเหล่านี้ไว้ในกลุ่มเดียวกัน

สำหรับการกำหนดเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา นั้น จากการศึกษาพบว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก จะเป็นหน่วยราชการที่มีหน้าที่ในการกำหนดพื้นที่บริการของกลุ่มโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครนายก เช่น เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้กำหนดพื้นที่บริการ ประจำปีการศึกษา 2541 ไว้ดังนี้

พื้นที่บริการของโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม

ให้รับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านที่ตั้งในตำบล ต่อไปนี้

1. เขตเทศบาลเมืองนครนายกทั้งหมด
2. ตำบลบ้านใหญ่
3. ตำบลศรีนาวา
4. ตำบลหินตั้ง
5. ตำบลสาริกา
6. ตำบลวังกระโจม
7. ตำบลเกาะโพธิ์ (อำเภอปากพลี)

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์

ให้รับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านที่ตั้งในตำบล ต่อไปนี้

1. เขตเทศบาลเมืองนครนายกทั้งหมด
2. ตำบลบ้านใหญ่
3. ตำบลหินตั้ง
4. ตำบลสาริกา
5. ตำบลวังกระโจม

6. ตำบลท่าช้าง

7. ตำบลเขาพระ

โรงเรียนเมืองนครนายก

ให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านที่ตั้งในตำบล ต่อไปนี้

1. ตำบลท่าช้าง

2. ตำบลดงละคร

3. ตำบลท่าทราย

4. ตำบลคอนยอก

โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา

ให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านที่ตั้งในตำบล ต่อไปนี้

1. ตำบลดงละคร

2. ตำบลคอนยอก

3. ตำบลศรีจุฬา

4. ตำบลบางสมบุรณ์ (อำเภอองครักษ์)

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา

ให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านที่ตั้งในตำบล ต่อไปนี้

1. ตำบลเขาพระ

2. ตำบลพรหมณี

3. ตำบลศรีกระอาง (อำเภอบ้านนา)

4. ตำบลบ้านพร้าว (อำเภอบ้านนา)

(สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก. 2541)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การกำหนดขอบเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ได้จัดทำขึ้นตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง โดยคำนึงถึงองค์ประกอบเกี่ยวกับประชากร สภาพทางภูมิศาสตร์ ลักษณะด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หลักการบริหารการศึกษา ซึ่งนับได้ว่าครอบคลุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ในลำดับขั้นการทำได้ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มาใช้ดำเนินการจัดทำ ทั้งนี้เพื่อกำหนดเครือข่ายของโรงเรียน ให้สนองความต้องการทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาเท่าเทียมกัน ทั้งในสภาพปัจจุบันและการเตรียมการเพื่ออนาคต อย่างไรก็ตาม ในสภาพจริงที่ปรากฏในพื้นที่ต่าง ๆ ปัญหาการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัศึกษายังคงมีอยู่ อันเนื่องมาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลากหลายประเภท และบริบทในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนยากที่จะเข้าใจ การกำหนดขอบเขตบริการในการรับนักเรียน ฯ เป็นทางเลือกหนึ่งเท่านั้น โดยหวังว่าจะช่วยแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ปีการศึกษา 2542 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก จำนวน 11,498 คน เป็นนักเรียนชาย 5,864 คน และนักเรียนหญิง 5,634 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมดมีผู้เรียนข้ามเขต ฯ จำนวน 1,507 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ปีการศึกษา 2542 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก จำนวน 430 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนทั้งหมด ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น ทั้งนี้ มีขั้นตอนในการสุ่มดังนี้

1. ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างประชากร
 N = ขนาดของประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนเท่าที่จะยอมรับได้

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 285 ; อ้างอิงมาจาก Yamane. 1967 : 887)

2. สุ่มนักเรียนในแต่ละโรงเรียนทุกขนาด ขนาดของโรงเรียนแบ่งออกเป็น 3 ขนาด โดยใช้จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2532 : 4) ซึ่งกำหนดขนาดไว้ดังนี้

- 2.1 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนมากกว่า 1,140 คน
 2.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 570 – 1,140 คน
 2.3 โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนต่ำกว่า 570 คน

ผลปรากฏว่า

กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 5 โรงเรียน มีนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1,366 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน

กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 2 โรงเรียน มีนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 91 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 75 คน

กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 โรงเรียน มีนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 50 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน

ตัวอย่าง การหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

สูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ

$$n = \text{ขนาดตัวอย่างประชากร}$$

$$N = 1,366 \text{ คน}$$

$$e = 0.05$$

แทนค่าจากสูตร

$$= \frac{1,366}{1 + 1,366(.0025)}$$

$$= 310 \text{ คน}$$

ตัวอย่าง การหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนนครนายกวิทยาคม

จำนวนนักเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด 1,366 คน หากกลุ่มตัวอย่างได้ = 310 คน

$$\begin{array}{rcl} 552 \text{ คน} & & = 552 \times 310 \\ & & \hline & & 1,366 \end{array}$$

ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด = 125 คน

การหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คำนวณหาได้ดังปรากฏตามตาราง 3

ตาราง 3 แสดง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ที่	ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1.	ใหญ่	1. โรงเรียนนครนายกวิทยาคม	552	125
		2. โรงเรียนนวมราชานุสรณ์	188	43
		3. โรงเรียนปิยชาติพัฒนา	247	56
		4. โรงเรียนบ้านนา "นายกพิทยากร"	234	53
		5. โรงเรียนองครักษ์	145	33
		รวม	1,366	310
2.	กลาง	1. โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร	64	53
		2. โรงเรียนเมืองนครนายก	27	22
		รวม	91	75
3.	เล็ก	1. โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา	4	4
		2. โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา	13	12
		3. โรงเรียนแลขรรคมกิตติวิทยาคม	8	7
		4. โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์	25	22
		รวม	50	45
รวมทั้งสิ้น			1507	430

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านสิ่งแวดล้อมที่บ้านและโรงเรียน โดยจัดทำแบบสอบถามเป็น 3 ชุด คือ

1. แบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนและข้อมูลพื้นฐานบางประการ
2. แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน
3. แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง

การจัดทำแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายปิดเพื่อให้ผู้ตอบจัดอันดับความสำคัญของคำตอบ หรือให้ผู้ตอบเลือกตอบข้อใดข้อหนึ่ง สำหรับแบบสอบถามทัศนคติและแบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครองใช้วิธีการของ ลิเคิร์ท (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 107 – 108 อ้างอิงมาจาก Ferguson George. 1971 : 92) กำหนดระดับความรู้สึกของผู้ตอบเป็น 4 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ไม่จริง

ไม่จริงที่สุด ในแต่ละแบบสอบถามมีข้อความแสดงความรู้สึกทั้งในทางดี (ทางบวก) และในทางไม่ดี (ทางลบ) จำนวน 10 ข้อความ

วิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านสิ่งแวดล้อมที่บ้าน และโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนและข้อมูลพื้นฐานบางประการ

ตัวอย่าง แบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนและข้อมูลพื้นฐานบางประการ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] หน้าข้อความที่ตรงกับความจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนมากที่สุด และเติมข้อความในช่องว่างให้ครบถ้วน

1. โรงเรียน

2. เพศ

[] ชาย

[] หญิง

3. กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น

[] ม.1

[] ม.4

[] ม.2

[] ม.5

[] ม.3

[] ม.6

4. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่อเดือน

[] ต่ำกว่า 5,000 บาท

[] ตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาท

[] สูงกว่า 10,000 บาท

5. อาชีพของผู้ปกครอง

[] รับราชการ

[] รัฐวิสาหกิจ

[] รับจ้าง

[] ค้าขาย

[] เกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ การประมง

[] อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ จากประสบการณ์ของนักเรียน อันเป็นผลให้เกิด ทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ของสมพร พรหมจรรย์ (2540 : 59) และ ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ (2541 : 85) แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วราณี พุทธิอาภากร และผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อม งามนิตย์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหา ข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

2. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน จำนวน 20 ข้อ ซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โรงเรียนวัดสันตยาราม (มัธยมขยายโอกาส) จังหวัดนครนายก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ โดยนำคะแนนที่ตรวจแล้วมาเรียงลำดับจากสูงที่สุดมายังต่ำสุด แล้วแยกนักเรียน 25 % ได้คะแนนสูง และ 25 % ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ $t - test$ เลือกข้อทดสอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป มาใช้เป็นแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน จำนวน 18 ข้อ มีค่า t อยู่ในช่วง 1.863 – 10.392

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha - coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 125 – 126) ได้แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่น 0.985

4. ลักษณะของแบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น เพื่อใช้วัดเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ของนักเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท์ (Likert) มี ตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ในช่องจริงที่สุด จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก

ไม่จริง หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก

ไม่จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
1	ต้องเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม				
2	ต้องเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีอาณาบริเวณกว้างขวาง				
3	สภาพแวดล้อมโดยรอบโรงเรียนและภายในโรงเรียนมีความร่มรื่น เป็นระเบียบ สะอาด				

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน

ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด ให้ 4 คะแนน

จริง ให้ 3 คะแนน

ไม่จริง ให้ 2 คะแนน

ไม่จริงที่สุด ให้ 1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด ให้ 1 คะแนน

จริง ให้ 2 คะแนน

ไม่จริง ให้ 3 คะแนน

ไม่จริงที่สุด ให้ 4 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง ทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน อยู่ในระดับดี

2.34 – 3.66 หมายถึง ทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

1.00 – 2.33 หมายถึง ทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน อยู่ในระดับไม่ดี

(สมพร พรหมจรรย์, 2540 : 59)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก ที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อนักเรียน มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาวิทยานิพนธ์เฉพาะ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความคาดหวังของผู้ปกครอง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ของสมพร พรหมจรรย์ (2540 :59) และทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ (2541 :85) แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณี พุทธาวุฒิกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อม งามนิตย์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหา ข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

2. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้ปกครอง จำนวน 20 ข้อ ซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดสันตยา ราม (มัธยมขยายโอกาส) จังหวัดนครนายก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้ คะแนน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ โดยนำ คะแนนที่ตรวจแล้วมาเรียงลำดับจากสูงสุดมายังต่ำสุด แล้วแยกนักเรียน 25 % ได้คะแนนสูง และ 25 % ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t -test เลือกข้อทดสอบที่มี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป มาใช้เป็นแบบสอบถาม ได้แบบสอบถาม เกี่ยวกับความคาดหวังของผู้ปกครอง จำนวน 18 ข้อ มีค่า t อยู่ในช่วง 1.863 - 10.392

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha - coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 125 - 126) ได้แบบสอบ ถามเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้ปกครอง มีค่าความเชื่อมั่น 0.720

4. เพื่อวัดความคิดเห็นของนักเรียนต่อความคาดหวังของผู้ปกครอง เป็น แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี ตัวอย่าง ดังนี้

ตัวอย่าง แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง

คำชี้แจง แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ในช่องจริงที่สุด จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก

ไม่จริง หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก

ไม่จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่ สุด	จริง	ไม่ จริง	ไม่จริงที่ สุด
1	ผู้ปกครองไม่ว่ากล่าวตักเตือน เกี่ยวกับการไม่ตั้งใจเรียนของข้าพเจ้า				
2	ผู้ปกครองอยากให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเรียนมากกว่าออกไปเล่นกับ เพื่อน				
3	ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนให้จบชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลาย แล้วออกมาช่วยงานบ้านหรือประกอบอาชีพ				

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษานำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ทุกโรงเรียนในจังหวัดนครนายก เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถาม ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 1 – 31 พฤษภาคม 2542 ช่วงหนึ่ง และระหว่าง 1 – 31 ตุลาคม 2542 อีกช่วงหนึ่ง ได้ข้อมูลกลับมาร้อยละ 100
3. ผู้ศึกษาคัดเลือกแบบสอบถาม ที่ตอบครบทุกข้อของนักเรียนมาตรวจให้คะแนน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

วิธีจัดกระทำข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อหาความแตกต่างของตัวแปรในด้านต่าง ๆ โดยใช้การทดสอบแบบไค – สแควร์ (Chi – square Test) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 175 - 180)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่ม สูง – ค่า โดยใช้สูตร t -test (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 131 – 132)
 - 2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 125 – 126)
3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน
 - เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อหาความแตกต่างของตัวแปรในด้านต่าง ๆ โดยใช้
 - 3.1 การทดสอบแบบไค – สแควร์ (Chi – square Test) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 175 – 180)
 - 3.2 หาค่าความแตกต่างของตัวแปรที่มีผลเกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for WINDOWS

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาสาเหตุการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในจังหวัดนครนายก โดยศึกษาจากนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 – ม.3) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 – ม.6) ปีการศึกษา 2542 จำนวน 11 โรงเรียน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด และเปรียบเทียบสาเหตุที่นักเรียนในแต่ละโรงเรียนจำนวนหนึ่ง ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ผู้ศึกษานำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน

ตอนที่ 2 จำนวนและคำร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ เพื่อหาสาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบคำร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ

(1) เปรียบเทียบการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน

1. โรงเรียนนครนายกวิทยาคม

จากการศึกษาพบว่า สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก ได้กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนนครนายกวิทยาคม ครอบคลุมพื้นที่ 1 เขตเทศบาล 5 ตำบล ในอำเภอเมืองและอีก 1 ตำบลในอำเภอปากพลี ดังต่อไปนี้

1. เขตเทศบาลเมืองนครนายกทั้งหมด
2. ตำบลบ้านใหญ่
3. ตำบลศรีนาวา
4. ตำบลหินตั้ง
5. ตำบลสาริกา
6. ตำบลวังกระโจม
7. ตำบลเกาะโพธิ์ (อำเภอปากพลี) (สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก. 2541)

พื้นที่บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนนครนายกวิทยาคม ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผนที่ 1 (หน้า 71)

จากแผนที่ 1 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่บริการโรงเรียนนครนายกวิทยาคม ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จัดไว้ในพื้นที่เดียวกัน ได้แก่

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่พื้นที่ในเขตบริการเป็นเขตที่ราบ ติดต่อกันได้สะดวก
2. ลักษณะการคมนาคม เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมได้สะดวก คือ มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 (ถนนสุวรรณศร) และทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3049 และ 3050 เชื่อมโยงติดต่อ
3. ลักษณะประชากรเป็นบริเวณที่มีประชากรหนาแน่น โดยเฉพาะเขตเทศบาลเมืองนครนายก ยกเว้นบริเวณพื้นที่ใกล้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในตำบลสาริกา ที่มีประชากรอาศัยอยู่เบาบาง
4. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรในเขตนี้ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี
5. มีศักยภาพในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีไฟฟ้า น้ำประปา ระบบสื่อสารทันสมัย ฯลฯ

การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนนครนายกวิทยาคมตามสภาพจริง ได้มาจากการทำแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนนักเรียนและที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้น ในปีการศึกษา 2542 แล้วนำมาคัดแยกจำนวนนักเรียนที่มาเรียนนอกเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนนครนายกวิทยาคม ดังปรากฏ ตามตาราง 4

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนนครนายกวิทยาคม จำแนกตามที่อยู่อาศัย
ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียน	การกระจายตัวของนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นครนายกวิทยาคม	ในเขตบริการ	1,981	78.21
	นอกเขตบริการ	552	21.79
	รวม	2,533	100.00

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2,533 คน ในจำนวนนี้ มีนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบริการ มาเรียนจำนวน 1,981 คน คิดเป็นร้อยละ 78.21 ของนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่อยู่นอกเขตบริการ มาเรียน จำนวน 522 คน คิดเป็นร้อยละ 21.79 ของนักเรียนทั้งหมด

เมื่อทราบจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มาเรียนในและนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนนครนายกวิทยาคมแล้ว การแสดงการกระจายตัวของนักเรียนทำได้โดย นำตำแหน่งที่อยู่ของนักเรียนทั้งหมดมาลงตำแหน่งในแผนที่อ้างอิง การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แผนที่ที่จัดทำโดย สำนักงานผังเมืองจังหวัดนครนายก มาตราส่วน 1 : 500,000 ปีพ.ศ.2541 เป็นแผนที่อ้างอิง ดังแสดงไว้ในแผนที่ 2 (หน้า 74)

จากแผนที่ แผนที่ 2 แสดงให้เห็นถึงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนนครนายกวิทยาคม ตามสภาพจริง เฉพาะผู้ที่มิที่อยู่อาศัยอยู่นอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด โดยกำหนดให้โรงเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง นักเรียนที่มาเรียนเป็นทรัพยากรที่กระจายตัวออกจากจุดศูนย์กลางโดยรอบ ซึ่งอาจจะเรียกแผนที่ในลักษณะนี้ว่า แผนที่ประกายดาว (Getis and Fellmann. 1991 : 274 – 280 ; citing Gould and White. 1986) หากต้องการทราบขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียน ทำได้โดยลากเส้นเชื่อมตำแหน่งนอกสุดของที่อยู่นักเรียนทุกตำแหน่งให้บรรจบกัน จะได้ขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง ณ เวลาของการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

วิธีจัดทำข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ทำได้ด้วยเทคนิควิธีซ้อนทับแผนที่ (Sieve map or overlay technique) (ราชบัณฑิตยสถาน. 2523 : 752) จากการศึกษาพบว่าขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง มีการแพร่กระจาย (diffusion) ออกไปนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนนครนายกวิทยาคม ในทุกทิศทางโดยรอบโรงเรียน ตามลักษณะการกระจายตัวของประชากร เส้นทางคมนาคม บริบทในสังคม รวมทั้งปัจจัยในด้านอื่น ๆ ทำให้มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

2. โรงเรียนนวมราชานุสรณ์

จากการศึกษาพบว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก ได้กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ ครอบคลุมพื้นที่ 1 เขตเทศบาล 6 ตำบล ในอำเภอเมือง ดังต่อไปนี้

1. เขตเทศบาลเมืองนครนายกทั้งหมด
2. ตำบลบ้านใหญ่
3. ตำบลหินตั้ง
4. ตำบลสาริกา
5. ตำบลวังกระโจม
6. ตำบลท่าช้าง
7. ตำบลเขาพระ (สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก. 2541)

พื้นที่บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผ่นที่ 3 (หน้า 76)

จากแผนที่ 3 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่บริการโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จัดไว้ในพื้นที่เดียวกัน ได้แก่

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่พื้นที่ในเขตบริการเป็นเขตที่ราบติดต่อกันได้สะดวก
2. ลักษณะการคมนาคม เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมดี และสะดวก คือมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 (รังสิต – องค์กรักษ์) เชื่อมโยงกับ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียน
3. ลักษณะประชากร เป็นบริเวณที่มีประชากรหนาแน่น โดยเฉพาะเขตเทศบาลเมืองนครนายก เว้นบริเวณพื้นที่ใกล้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในตำบลสาริกา ที่มีประชากรอาศัยอยู่เบาบาง
4. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรในเขตนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี
5. มีศักยภาพในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีไฟฟ้า น้ำประปา ระบบสื่อสารทันสมัย

ฯลฯ

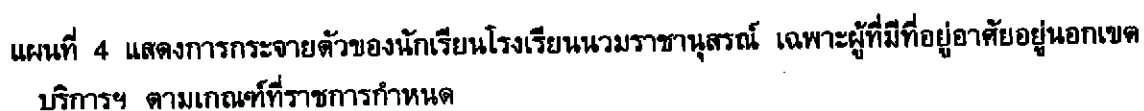
การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ตามสภาพจริง ได้มาจากการทำแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนนักเรียนและที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้น ในปีการศึกษา 2542 แล้วนำมาคัดแยกจำนวนนักเรียนที่มาเรียนใน และนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ ดังปรากฏในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ จำแนกตามที่อยู่อาศัย ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียน	การกระจายตัวของนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นวมราชานุสรณ์	ในเขตบริการ	1,101	85.42
	นอกเขตบริการ	188	14.58
	รวม	1,289	100.00

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,289 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบริการมาเรียน จำนวน 1,101 คน คิดเป็นร้อยละ 85.42 ของนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่อยู่นอกพื้นที่เขตบริการมาเรียนจำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 14.58 ของนักเรียนทั้งหมด

เมื่อทราบจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มาเรียนในและนอกเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนนวมราชานุสรณ์แล้ว การแสดงการกระจายตัวของนักเรียนทำได้โดย วิธีการเช่นเดียวกับแผนที่ แผนที่ 2 ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผนที่ 4 (หน้า 78)

แผนที่ 4 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ เฉพาะผู้ที่มิได้อยู่อาศัยอยู่นอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

จากการศึกษา พบว่าขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง มีการแพร่กระจายออกไปนอกเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ ในทุกทิศทางโดยรอบโรงเรียน ตามลักษณะการกระจายตัวของประชากร เส้นทางคมนาคม บริบทในสังคม รวมทั้งปัจจัยในด้านอื่น ๆ ทำให้มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

3. โรงเรียนปิยชาติพัฒนา

จากการศึกษาพบว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก ได้กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนปิยชาติพัฒนา ครอบคลุมพื้นที่ 2 ตำบล ในอำเภอเมือง และ 2 ตำบล ในอำเภอบ้านนา ดังต่อไปนี้

1. ตำบลเขาพระ
2. ตำบลพรหมณี
3. ตำบลศรีกระอาง (อำเภอบ้านนา)
4. ตำบลบ้านพร้าว (อำเภอบ้านนา)

พื้นที่บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนปิยชาติพัฒนา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผ่นที่ 5 (หน้า 80)

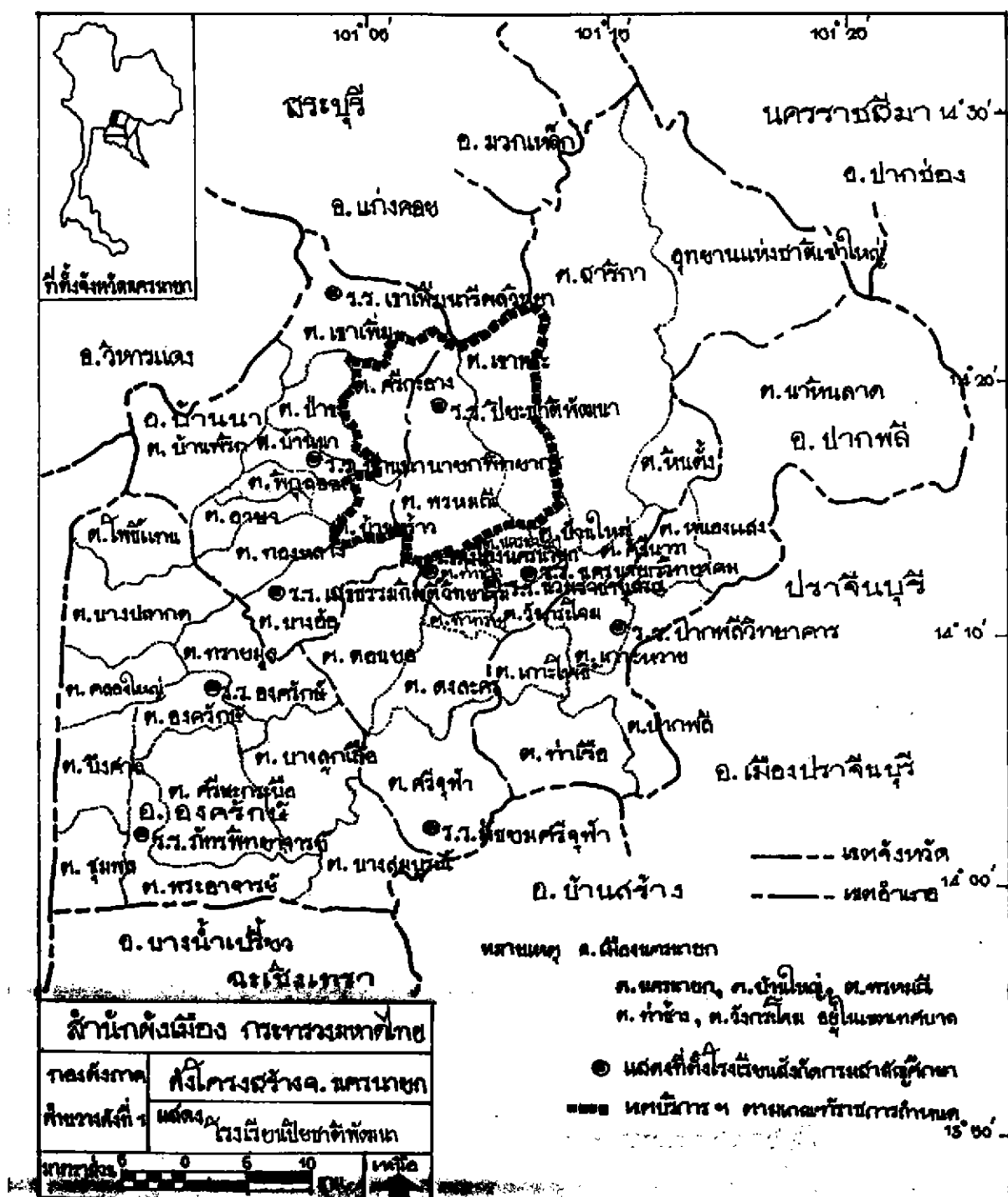
จากแผนที่ แผ่นที่ 5 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่บริการโรงเรียนปิยชาติพัฒนา ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันจัดไว้ในพื้นที่เดียวกัน ได้แก่

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่พื้นที่ในเขตบริการเป็นเขตที่ราบและที่ราบค่อนข้างสูง ติดต่อกันได้สะดวก
2. ลักษณะการคมนาคม เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมดีและสะดวก คือมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 เชื่อมโยงติดต่อกันตั้งแต่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จนถึงอำเภอวิหารแดงในจังหวัดสระบุรี นอกจากนี้ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ยังเชื่อมโยงกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3222 สามารถเดินทางไป อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีได้ ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียน

3. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรในเขตนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

4. มีศักยภาพในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีไฟฟ้า น้ำประปา ระบบสื่อสารทันสมัย

ฯลฯ

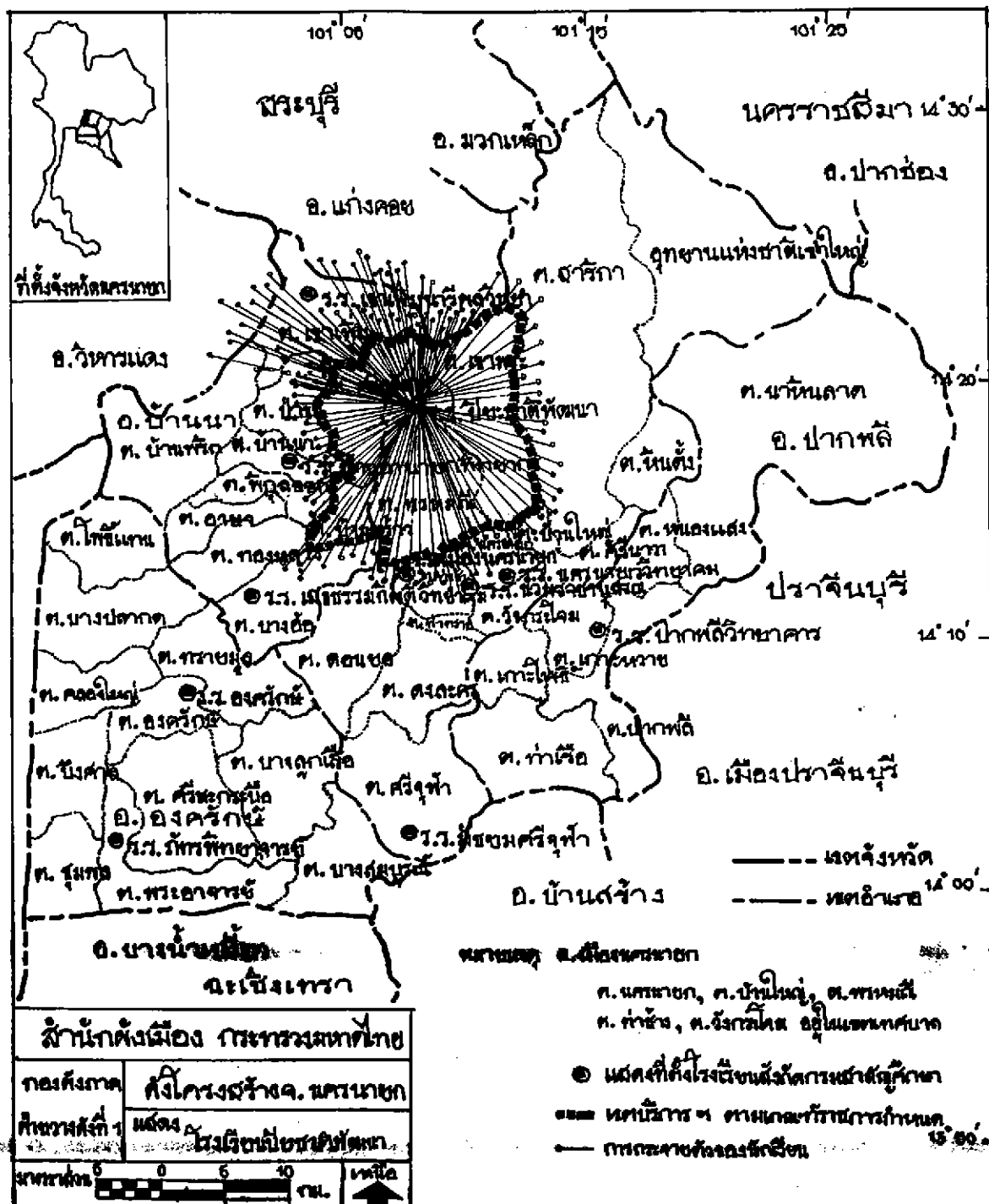
การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนปิยชาติพัฒนาตามสภาพจริง ได้มาจากการทำแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนนักเรียนและที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้น ในปีการศึกษา 2542 แล้วนำมา คัดแยกจำนวนนักเรียนที่มาเรียนใน และนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนปิยชาติพัฒนา ดัง ปรากฏในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนปิยชาติพัฒนา จำแนกตามที่อยู่อาศัยในและนอก เขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียน	การกระจายตัวของนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปิยชาติพัฒนา	ในเขตบริการ	1,174	82.62
	นอกเขตบริการ	247	17.38
	รวม	1,421	100.00

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,421 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบริการมาเรียน จำนวน 1,174 คน คิดเป็นร้อยละ 82.62 ของนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่อยู่นอกพื้นที่เขตบริการมาเรียนจำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 17.38 ของนักเรียนทั้งหมด

เมื่อทราบจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มาเรียนในและนอกเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนปิยชาติพัฒนาแล้ว การแสดงการกระจายตัวของนักเรียนทำได้โดย วิธีการเช่นเดียวกับแผนที่ แผนที่ 4 ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผนที่ 6 (หน้า 82)

แผนที่ 6 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนปียชาติพัฒนา เฉพาะผู้ที่มีที่อยู่อาศัยอยู่นอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

จากการศึกษา พบว่าขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง มีการแพร่กระจายออกไปนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนปียชาติพัฒนา ในทุกทิศทางโดยรอบโรงเรียน ตามลักษณะการกระจายตัวของประชากร เส้นทางคมนาคม ปศุสถานทางสังคม รวมทั้งปัจจัยในด้านอื่น ๆ ทำให้มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

4. โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”

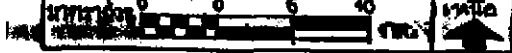
จากการศึกษาพบว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก ได้กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” ครอบคลุมพื้นที่ในตำบล ดังต่อไปนี้

1. ตำบลบ้านนา
2. ตำบลบ้านพร้าว
3. ตำบลบ้านพรึก
4. ตำบลป่าชะ
5. ตำบลพิบูลออก
6. ตำบลศรีกระอาง
7. ตำบลอาษา (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก. 2541)

พื้นที่บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผ่นที่ 7 (หน้า 85)

จากแผนที่ แผ่นที่ 7 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่บริการโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จัดไว้ในพื้นที่เดียวกัน ได้แก่

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่พื้นที่ในเขตบริการเป็นเขตที่ราบติดต่อกันได้สะดวก
2. ลักษณะการคมนาคม เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมดี และสะดวก คือมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 เชื่อมโยงกับ ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3051 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3222 ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียน
3. ลักษณะประชากร เป็นบริเวณที่มีประชากรหนาแน่น
4. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรในเขตนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี
5. มีศักยภาพในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีไฟฟ้า น้ำประปา ระบบสื่อสารทันสมัย

แผนที่ 7 แสดงเขตบริการโรงเรียนบ้านนา "นายกพิทยากร" ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

แหล่งที่มา : สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก 2541.

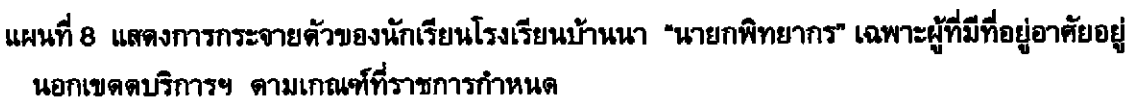
การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” ตามสภาพจริง ได้มาจากการทำแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนนักเรียนและที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้น ในปีการศึกษา 2542 แล้วนำมาคัดแยกจำนวนนักเรียนที่มาเรียนใน และนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” ดังปรากฏในตาราง 7

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” จำแนกตามที่อยู่อาศัยในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียน	การกระจายตัวของนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บ้านนา “นายกพิทยากร”	ในเขตบริการ	1,665	87.68
	นอกเขตบริการ	234	12.32
	รวม	1,899	100.00

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,899 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบริการมาเรียน จำนวน 1,665 คน คิดเป็นร้อยละ 87.68 ของนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่อยู่นอกพื้นที่เขตบริการมาเรียนจำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 12.32 ของนักเรียนทั้งหมด

เมื่อทราบจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มาเรียนในและนอกเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” แล้ว การแสดงการกระจายตัวของนักเรียนทำได้โดย วิธีการเช่นเดียวกับแผนที่ แผนที่ 6 ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผนที่ 8 (หน้า 86)

แผนที่ 8 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” เฉพาะผู้ที่มีที่อยู่อาศัยอยู่นอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

จากการศึกษา พบว่าขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง มีการแพร่กระจาย ออกไปนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนบ้านนา "นายกพิทยากร" ในทุกทิศทางโดยรอบโรงเรียน ตามลักษณะการกระจายตัวของประชากร เส้นทางคมนาคม ปทัสถานทางสังคม รวมทั้งปัจจัยในด้านอื่น ๆ ทำให้มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

5. โรงเรียนองครักษ์

จากการศึกษาพบว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก ได้กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนองครักษ์ ครอบคลุมพื้นที่ในตำบล ดังต่อไปนี้

1. ตำบลศรีษะกระบือ
2. ตำบลคลองใหญ่
3. ตำบลโพธิ์แทน
4. ตำบลทรายมูล
5. ตำบลบางปลากรด
6. ตำบลบางลูกเสือ
7. ตำบลบางสมบุรณ์
8. ตำบลองครักษ์ (สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก. 2541)

พื้นที่บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนองครักษ์ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผ่นที่ 9 (หน้า 89)

จากแผนที่ แผ่นที่ 9 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่บริการโรงเรียนองครักษ์ ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จัดไว้ในพื้นที่เดียวกัน ได้แก่

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่พื้นที่ในเขตบริการเป็นเขตที่ราบติดต่อกันได้สะดวก
2. ลักษณะการคมนาคม เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมดี และสะดวก คือมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 (รังสิต – องครักษ์) เชื่อมโยงกับ ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3369 นอกจากนี้ ยังมีเส้นทางของกรมชลประทาน ซึ่งเลียบคลองส่งน้ำสายใหญ่อีกเกือบทุกสาย ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมระดับปานกลางค่อนข้างดีจากบ้านไปยังโรงเรียน
3. ลักษณะประชากร เป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายค่อนข้างเบาบาง
4. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรในเขตนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง

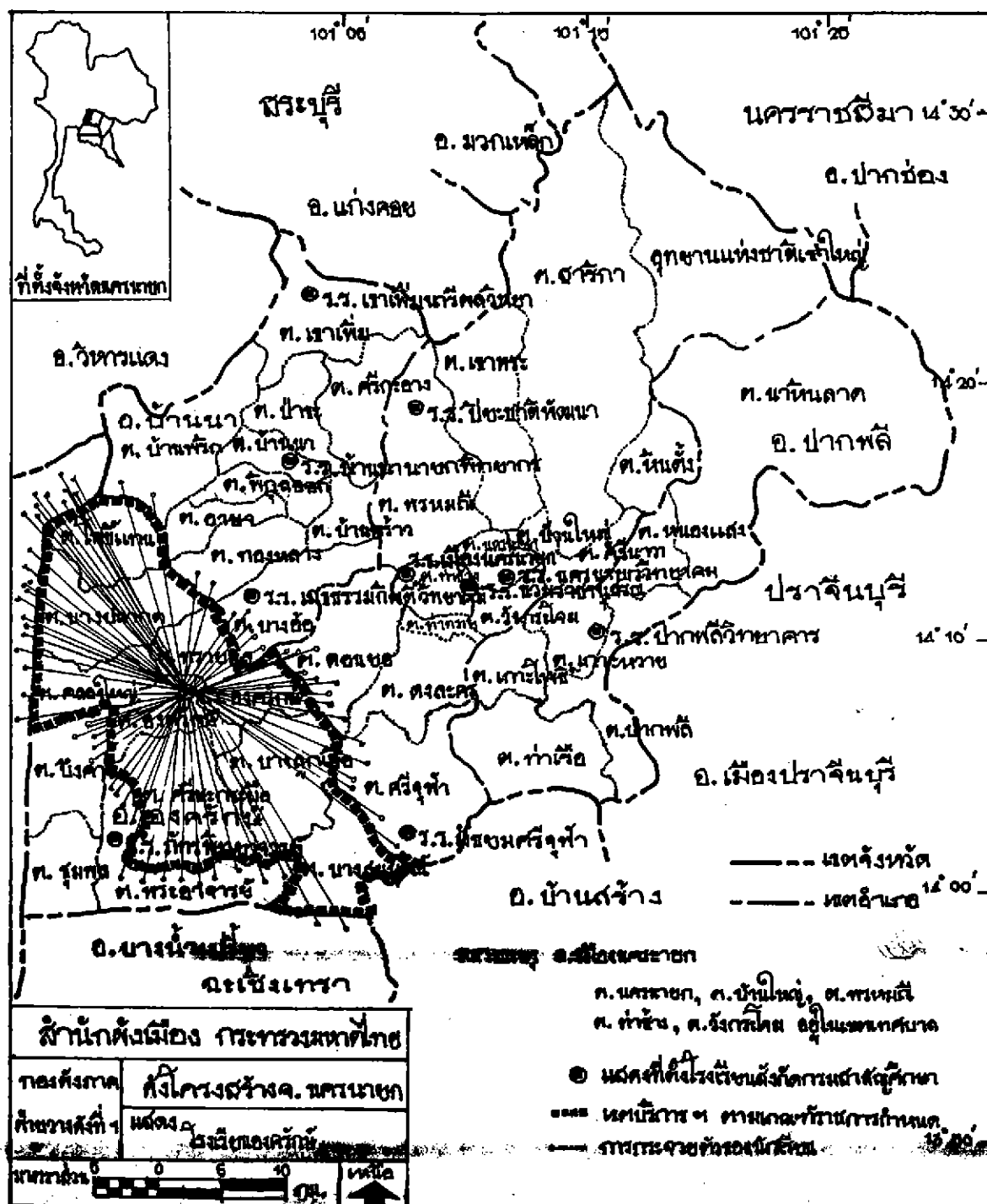
การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนองครักษ์ตามสภาพจริง ได้มาจากการทำแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนนักเรียนและที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้น ในปีการศึกษา 2542 แล้วนำมาคิดแยกจำนวนนักเรียนที่มาเรียนใน และนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนองครักษ์ ดังปรากฏในตาราง 8

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนองครักษ์ จำแนกตามที่อยู่อาศัย ในและนอกเขตบริการ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียน	การกระจายตัวของนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
องครักษ์	ในเขตบริการ	1,560	91.5
	นอกเขตบริการ	145	8.5
	รวม	1,705	100.00

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,705 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบริการมาเรียน จำนวน 1,560 คน คิดเป็นร้อยละ 91.5 ของนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่อยู่นอกพื้นที่เขตบริการมาเรียนจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ของนักเรียนทั้งหมด

เมื่อทราบจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มาเรียนในและนอกเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนองครักษ์แล้ว การแสดงการกระจายตัวของนักเรียนทำได้โดย วิธีการเช่นเดียวกับแผนที่ แผนที่ 8 ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผนที่ 10 (หน้า 90)

แผนที่ 10 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนองค์กรักษ์ เฉพาะผู้ที่มิได้อยู่อาศัยอยู่นอกเขตบริการ
ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

จากการศึกษา พบว่าขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง มีการแพร่กระจายออกไปนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนองค์กรักษ์ ในทุกทิศทางโดยรอบโรงเรียน ตามลักษณะการกระจายตัวของประชากร เส้นทางคมนาคม บริบทในสังคม รวมทั้งปัจจัยในด้านอื่น ๆ ทำให้มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

6. ปากพลีวิทยาคาร

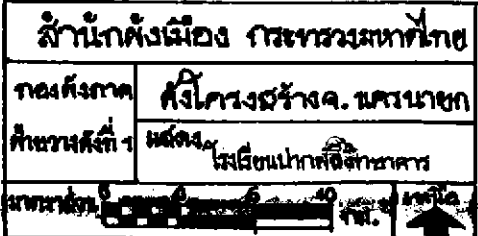
จากการศึกษาพบว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก ได้กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร ครอบคลุมพื้นที่ในตำบล ดังต่อไปนี้

1. ตำบลเกาะโพธิ์
2. ตำบลเกาะหวาย
3. ตำบลโคกกรวด
4. ตำบลท่าเรือ
5. ตำบลนาหินลาด
6. ตำบลปากพลี
7. ตำบลหนองแสง (สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก. 2541)

พื้นที่บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผ่นที่ 11 (หน้า 92)

จากแผนที่ แผ่นที่ 11 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่บริการโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จัดไว้ในพื้นที่เดียวกัน ได้แก่

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่พื้นที่ในเขตบริการเป็นเขตที่ราบติดต่อกันได้สะดวกทั้งเขตอำเภอปากพลี
2. ลักษณะการคมนาคม เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมดี และสะดวก คือมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 เชื่อมโยงกับ ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3288 ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียน
3. ลักษณะประชากร เป็นบริเวณที่มีประชากรค่อนข้างเบาบาง จะหนาแน่นเฉพาะบริเวณที่ใกล้กับอำเภอมืองนครนายก และบริเวณพื้นที่ใกล้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในตำบลนาหินลาด มีประชากรอาศัยอยู่เบาบางที่สุด
4. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรในเขตนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง

แผนที่ 11 แสดงเขตบริการโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

แหล่งที่มา : สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก 2541.

การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนปากพลีวิทยาการตามสภาพจริง ได้มาจากการทำแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนนักเรียนและที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้น ในปีการศึกษา 2542 แล้วนำมาคัดแยกจำนวนนักเรียนที่มาเรียนใน และนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนปากพลีวิทยาการ ดังปรากฏในตาราง 9

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนปากพลีวิทยาการ จำแนกตามที่อยู่อาศัย ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียน	การกระจายตัวของนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปากพลีวิทยาการ	ในเขตบริการ	540	89.40
	นอกเขตบริการ	64	10.60
	รวม	604	100.00

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนปากพลีวิทยาการ มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 604 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบริการมาเรียน จำนวน 540 คน คิดเป็นร้อยละ 89.40 ของนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่อยู่นอกพื้นที่เขตบริการมาเรียนจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 10.60 ของนักเรียนทั้งหมด

เมื่อทราบจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มาเรียนในและนอกเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนปากพลีวิทยาการแล้ว การแสดงการกระจายตัวของนักเรียนทำได้โดย วิธีการเช่นเดียวกับแผนที่แผ่นที่ 10 ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผ่นที่ 12 (หน้า 94)

แผนที่ 12 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร เฉพาะผู้ที่มิได้อยู่อาศัยอยู่นอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

จากการศึกษา พบว่าขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง มีการแพร่กระจายออกไปนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร ส่วนมากมาจากทางทิศตะวันออก ด้านติดกับอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ตามลักษณะการกระจายตัวของประชากร เส้นทางคมนาคม บริบทในสังคม รวมทั้งปัจจัยในด้านอื่น ๆ ทำให้มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

7. โรงเรียนเมืองนครนายก

จากการศึกษาพบว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก ได้กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนเมืองนครนายก ครอบคลุมพื้นที่ในตำบล ดังต่อไปนี้

1. ตำบลท่าช้าง
2. ตำบลดงละคร
3. ตำบลท่าทราย
4. ตำบลคอนยอก

พื้นที่บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียน เมืองนครนายก ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผ่นที่ 13 (หน้า 96)

จากแผนที่ แผ่นที่ 13 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่บริการโรงเรียนเมืองนครนายก ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จัดไว้ในพื้นที่เดียวกัน ได้แก่

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่พื้นที่ในเขตบริการเป็นเขตที่ราบติดต่อกันได้สะดวก
2. ลักษณะการคมนาคม เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมค่อนข้างดี คือมีทางหลวงท้องถิ่นของสำนักงานโยธาธิการ นย. เชื่อมโยงกับทางหลวงชนบทของสำนักงาน รพช. นย. ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียนพอสมควร
3. ลักษณะประชากร เป็นบริเวณที่มีประชากรค่อนข้างหนาแน่น
4. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรในเขตนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง

แผนที่ 13 แสดงเขตบริการโรงเรียนเมืองนครนายก ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

แหล่งที่มา : สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก 2541.

การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนเมืองนครนายกตามสภาพจริง ได้มาจากการทำแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนนักเรียนและที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้น ในปีการศึกษา 2542 แล้วนำมาคัดแยกจำนวนนักเรียนที่มาเรียนใน และนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนเมืองนครนายก ดังปรากฏในตาราง 10

ตาราง 10 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนเมืองนครนายก จำแนกตามที่อยู่อาศัย ในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียน	การกระจายตัวของนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เมืองนครนายก	ในเขตบริการ	600	95.7
	นอกเขตบริการ	27	4.3
	รวม	627	100.00

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนเมืองนครนายก มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 627 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบริการมาเรียน จำนวน 600 คน คิดเป็นร้อยละ 95.7 ของนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่อยู่นอกพื้นที่เขตบริการมาเรียนจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ของนักเรียนทั้งหมด

เมื่อทราบจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มาเรียนในและนอกเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนเมืองนครนายกแล้ว การแสดงการกระจายตัวของนักเรียนทำได้โดย วิธีการเช่นเดียวกับแผนที่ แผนที่ 12 ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผนที่ 14 (หน้า 98)

แผนที่ แผนที่ 14 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนเมืองนครนายก เฉพาะผู้ที่มิที่อยู่อาศัยอยู่นอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

จากการศึกษา พบว่าขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง มีการแพร่กระจายออกไปนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนเมืองนครนายก เพียงเล็กน้อย เนื่องจากมีโรงเรียนขนาดใหญ่ตั้งอยู่รายล้อมโดยรอบ และโรงเรียนเหล่านั้นตั้งอยู่ในทำเลที่ได้เปรียบ ใกล้ถนนสายหลักและสายรอง ทำให้ขนาดและรูปร่างของขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

8. โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา

จากการศึกษาพบว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก ได้กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล ในอำเภอเมือง 1 ตำบล ในอำเภองครักษ์ ดังต่อไปนี้

1. ตำบลดงละคร
2. ตำบลดอนยาย
3. ตำบลศรีจุฬา
4. ตำบลบางสมบูรณ์ (อำเภองครักษ์)

พื้นที่บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผนที่ 15 (หน้า 101)

จากแผนที่ แผนที่ 15 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่บริการโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จัดไว้ในพื้นที่เดียวกัน ได้แก่

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่พื้นที่ในเขตบริการเป็นเขตที่ราบติดต่อกันได้สะดวก
2. ลักษณะการคมนาคม เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมสายหลักคือ ทางหลวงท้องถิ่นของสำนักงานโยธาธิการ นย. และทางหลวงชนบท ของสำนักงาน รพช. นย. ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียนค่อนข้างน้อย
3. ลักษณะประชากรเป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่ค่อนข้างเบาบาง
4. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรในเขตนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง

แผนที่ 15 แสดงเขตบริการโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

แหล่งที่มา : สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก 2541.

การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศรีจุฬาตามสภาพจริง ได้มาจากการทำแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนนักเรียนและที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้น ในปีการศึกษา 2542 แล้วนำมา คัดแยกจำนวนนักเรียนที่มาเรียนใน และนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา ดัง ปรากฏในตาราง 11

ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา จำแนกตามที่อยู่อาศัยในและนอก เขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียน	การกระจายตัวของนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมศรีจุฬา	ในเขตบริการ	261	98.5
	นอกเขตบริการ	4	1.5
	รวม	265	100.00

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 265 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบริการมาเรียน จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 98.5 ของ นักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่อยู่นอกพื้นที่เขตบริการมาเรียนจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ของ นักเรียนทั้งหมดเท่านั้น

เมื่อทราบจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มาเรียนในและนอกเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศรีจุฬาแล้ว การแสดงการกระจายตัวของนักเรียนทำได้โดย วิธีการเช่นเดียวกับแผนที่ 14 ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผนที่ 16 (หน้า 102)

แผนที่ 16 แสดงการกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา เฉพาะผู้ที่มิได้อยู่อาศัยอยู่นอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

จากการศึกษา พบว่าขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง มีการแพร่กระจายออกไปนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่มากนัก เนื่องจากด้วยเส้นทางคมนาคมไม่ค่อยสะดวก มีประชากรอาศัยอยู่ค่อนข้างเบาบางในบริเวณใกล้เคียงมีโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดกลางดึงดูดนักเรียนไป และในละแวกใกล้เคียง มีโรงเรียนวัดศรีจุฬา ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขยายโอกาสการศึกษา จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การกระจายตัวของนักเรียนมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

9. โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา

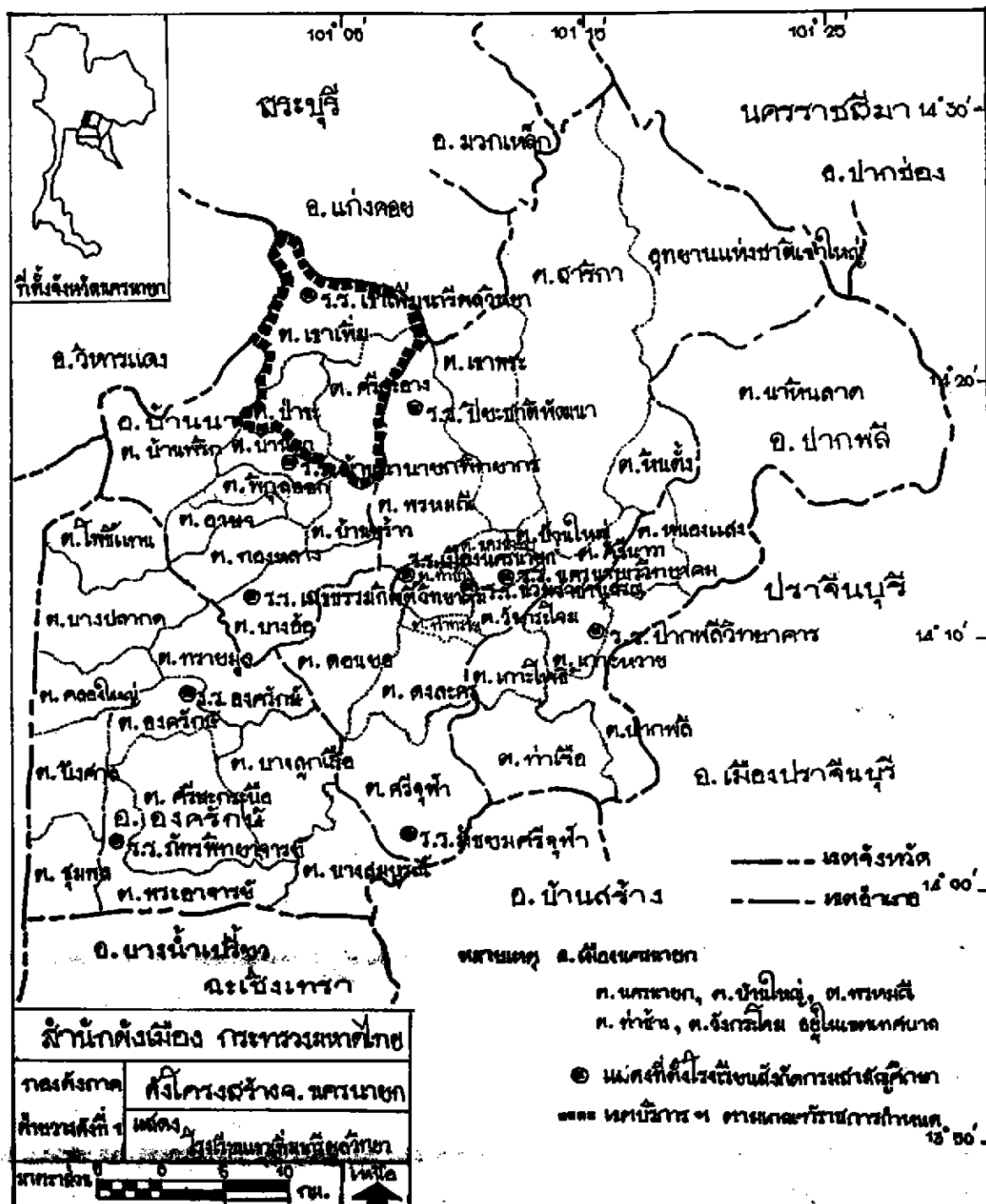
จากการศึกษาพบว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก ได้กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา ครอบคลุมพื้นที่ในตำบล ดังต่อไปนี้

1. ตำบลเขาเพิ่ม
2. ตำบลป่าชะ
3. ตำบลศรีกะอาง

พื้นที่บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผนที่ 17 (หน้า 104)

จากแผนที่ แผนที่ 17 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่บริการโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จัดไว้ในพื้นที่เดียวกัน ได้แก่

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่พื้นที่ในเขตบริการเป็นเขตที่ราบเชิงเขาติดต่อกันได้สะดวกพอสมควร
2. ลักษณะการคมนาคม เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมดี คือมีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3222 เชื่อมโยงกับ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ทำให้มีความสะดวกพอสมควรในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียน
3. ลักษณะประชากร เป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่ค่อนข้างเบาบาง
4. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรในเขตนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง

การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา ตามสภาพจริง ได้มาจากการทำแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนนักเรียนและที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้น ในปีการศึกษา 2542 แล้วนำมาคัดแยกจำนวนนักเรียนที่มาเรียนใน และนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผล ดังปรากฏตามตาราง 12

ตาราง 12 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา จำแนกตามที่อยู่อาศัยใน และนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียน	การกระจายตัวของนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เขาเพิ่มนารีผลวิทยา	ในเขตบริการ	391	96.79
	นอกเขตบริการ	13	3.21
	รวม	404	100.00

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 404 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบริการมาเรียน จำนวน 391 คน คิดเป็นร้อยละ 96.79 ของนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่อยู่นอกพื้นที่เขตบริการมาเรียนจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.21 ของนักเรียนทั้งหมด

เมื่อทราบจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มาเรียนในและนอกเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยาแล้ว การแสดงการกระจายตัวของนักเรียนทำได้โดย วิธีการเช่นเดียวกับแผนที่ แผนที่ 16 ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผนที่ 18 (หน้า 106)

จากการศึกษา พบว่าขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง มีการแพร่กระจายออกไปนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยาในจำนวนเล็กน้อย เนื่องจากบริเวณนี้มีประชากรค่อนข้างเบาบาง มีโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในสวท.ใกล้เคียง ประกอบกับโรงเรียนตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขา การเข้าถึงพื้นที่ไม่ค่อยสะดวก จึงทำให้การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริงไม่แตกต่างจากเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

10. โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม

จากการศึกษาพบว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก ได้กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม ครอบคลุมพื้นที่ในตำบล ดังต่อไปนี้

1. ตำบลทองหลาง
2. ตำบลบางอ้อ
3. ตำบลอาษา

พื้นที่บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผ่นที่ 19 (หน้า 108)

จากแผนที่ แผ่นที่ 19 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่บริการโรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จัดไว้ในพื้นที่เดียวกัน ได้แก่

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่พื้นที่ในเขตบริการเป็นเขตที่ราบลุ่มติดต่อกันได้สะดวก
2. ลักษณะการคมนาคม เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมสะดวกพอสมควรพอสมควร คือมีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3051 เชื่อมโยงกับทางหลวงชนบท ของสำนักงาน รพช. นย. บางเส้นทาง ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมระดับปานกลางค่อนข้างดีจากบ้านไปยังโรงเรียน
3. ลักษณะประชากร เป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่เบาบาง
4. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรในเขตนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนเลขรรมกิตติวิทยาคม ตามสภาพจริง ได้มาจากการทำแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนนักเรียนและที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้น ในปีการศึกษา 2542 แล้วนำมาคัดแยกจำนวนนักเรียนที่มาเรียนใน และนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนเลขรรมกิตติวิทยาคม ดังปรากฏในตาราง 13

ตาราง 13 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนเลขรรมกิตติวิทยาคม จำแนกตามที่อยู่อาศัย อาศัยในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียน	การกระจายตัวของนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เลขรรมกิตติวิทยาคม	ในเขตบริการ	349	97.76
	นอกเขตบริการ	8	2.24
	รวม	357	100.00

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนเลขรรมกิตติวิทยาคม มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 357 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบริการมาเรียน จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 97.76 ของนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่อยู่นอกพื้นที่เขตบริการมาเรียนจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.24 ของนักเรียนทั้งหมด

เมื่อทราบจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มาเรียนในและนอกเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนเลขรรมกิตติวิทยาคมแล้ว การแสดงการกระจายตัวของนักเรียนทำได้โดย วิธีการเช่นเดียวกับแผนที่ แผ่นที่ 18 ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผ่นที่ 20 (หน้า 110)

จากการศึกษา พบว่าขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง มีการแพร่กระจายออกไปนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคมในจำนวนที่น้อยมาก เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีประชากรเบาบาง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้การกระจายตัวของนักเรียนมีเพียงเล็กน้อย ขนาดและรูปร่างจึงไม่แตกต่างจากเขตบริการในการรับนักเรียน ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

11. โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์

จากการศึกษาพบว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก ได้กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ ครอบคลุมพื้นที่ในตำบล ดังต่อไปนี้

1. ตำบลศรีระกระบือ
2. ตำบลชุมพล
3. ตำบลบึงศาล
4. ตำบลพระอาจารย์

พื้นที่บริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผ่นที่ 21 (หน้า 113)

จากแผนที่ แผ่นที่ 21 แสดงให้เห็นว่า พื้นที่บริการโรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จัดไว้ในพื้นที่เดียวกัน ได้แก่

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่พื้นที่ในเขตบริการเป็นเขตที่ราบติดต่อกันได้สะดวก
2. ลักษณะการคมนาคม เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมดี และสะดวก คือมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 (รังสิต – องค์กรักษ์) เชื่อมโยงกับ ถนนเลียบคลองชลประทานคลอง 23 ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียนพอสมควร
3. ลักษณะประชากรเป็นบริเวณที่มีประชากรค่อนข้างหนาแน่น
4. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรในเขตนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ตามสภาพจริง ได้มาจากการทำแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนนักเรียนและที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้น ในปีการศึกษา 2542 แล้วนำมาจัดแยกจำนวนนักเรียนที่มาเรียนใน และนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ ดังปรากฏในตาราง 14

ตาราง 14 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนโรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ จำแนกตามที่อยู่อาศัยในและนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียน	การกระจายตัวของนักเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภัทรพิทยาคารย์	ในเขตบริการ	369	93.65
	นอกเขตบริการ	25	6.35
	รวม	394	100.00

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนภัทรพิทยากร มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 394 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบริการมาเรียน จำนวน 369 คน คิดเป็นร้อยละ 93.65 ของนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่อยู่นอกพื้นที่เขตบริการมาเรียนจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.35 ของนักเรียนทั้งหมด

เมื่อทราบจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มาเรียนในและนอกเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนภัทรพิทยาคารย์แล้ว การแสดงการกระจายตัวของนักเรียนทำได้โดย วิธีการเช่นเดียวกับแผนที่แผ่นที่ 20 ดังแสดงไว้ในแผนที่ แผ่นที่ 22 (หน้า 114)

จากการศึกษา พบว่าขอบเขตการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง มีการแพร่กระจายออกไปนอกเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนภัทรพิทยาคารเพียงจำนวนเล็กน้อย เนื่องจากในละแวกใกล้เคียงมีโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ตั้งอยู่ ประกอบกับการคมนาคมสะดวก อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร ทำให้นักเรียนมีทางเลือกเข้าเรียนในสถานศึกษาแห่งอื่น ๆ มากขึ้น ดังนั้น การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง จึงไม่แตกต่างกับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

การศึกษาเปรียบเทียบการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน สรุปได้ตามตาราง 15

ตาราง 15 สรุปผลการศึกษา เปรียบเทียบการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริงกับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน

โรงเรียน	แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ	แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ
1. โรงเรียนนครนายกวิทยาคม	✓	
2. โรงเรียนนวมราชานุสรณ์	✓	
3. โรงเรียนปิยะชาติพัฒนา	✓	
4. โรงเรียนบ้านนา "นายกพิทยากร"	✓	
5. โรงเรียนองครักษ์	✓	
6. โรงเรียนเมืองนครนายก		✓
7. โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร	✓	
8. โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา		✓
9. โรงเรียนเขาเพิ่มนาริผลวิทยา		✓
10. โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม		✓
11. โรงเรียนภัทรพิทยาคาร		✓

จากตาราง 15 แสดงให้เห็น ดังนี้

โรงเรียน จำนวน 6 โรงเรียน มีการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง แตกต่างกับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ได้แก่

1. โรงเรียนนครนายกวิทยาคม
2. โรงเรียนนวมราชานุสรณ์
3. โรงเรียนปิยะชาติพัฒนา
4. โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”
5. โรงเรียนองครักษ์
6. โรงเรียนปากพลีวิทยาการ

ส่วนที่เหลือ มีโรงเรียนจำนวน 5 โรงเรียนที่มีการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง ไม่แตกต่างกับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ได้แก่

1. โรงเรียนเมืองนครนายก
2. โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา
3. โรงเรียนเขาเพิ่มนาริมลวิทยา
4. โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาการ
5. โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์

(2) จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดขนาดของโรงเรียน โดยใช้จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ต้องมีจำนวนนักเรียนมากกว่า 1,140 คน จังหวัดนครนายก มีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาที่จัดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ตามเกณฑ์นี้ จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนนครนายกวิทยาคม
2. โรงเรียนนวมราชานุสรณ์
3. โรงเรียนปิยะชาติพัฒนา
4. โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”
5. โรงเรียนองครักษ์

จากการตรวจสอบที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้นในแต่ละโรงเรียน โดยอ้างอิงจากทะเบียนประวัติของนักเรียนในสถานศึกษาที่สังกัด ศึกษาการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง เปรียบเทียบกับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ทำให้ทราบจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังปรากฏตามตาราง 16

ตาราง 16 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มาเรียนในนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด
ของกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

โรงเรียน	จำนวนนักเรียนในเขตบริการ			จำนวนนักเรียนนอกเขตบริการ		
	ม.ต้น	ม.ปลาย	รวม	ม.ต้น	ม.ปลาย	รวม
นครนายกวิทยาคม	1201 (79.0)	780 (77.0)	1,981 (78.21)	319 (21.0)	233 (23.0)	552 (21.79)
นวมราชานุสรณ์	705 (64.0)	396 (36.0)	1,101 (85.42)	98 (12.20)	90 (18.5)	188 (14.58)
ปิยชาติพัฒนา	739 (84.53)	435 (79.50)	1,174 (82.62)	135 (15.45)	112 (20.5)	247 (17.38)
บ้านนา นายกพิทยากร	1,071 (87.37)	594 (80.81)	1,665 (87.68)	93 (7.99)	141 (19.18)	234 (12.32)
องค์กรักษ์	976 (93.86)	584 (87.82)	1,560 (91.50)	64 (6.15)	81 (12.18)	145 (8.5)
รวม	4,692	2,789	7,481	709	657	1,366
ร้อยละ	(86.73)	(80.94)	(84.87)	(13.13)	(19.06)	(15.44)
Chi - Square				$\chi^2 = 294.77^*$	$\chi^2 = 114.50^*$	$\chi^2 = 379.37^*$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวนมากที่สุดคือ 319 คน คิดเป็นร้อยละ 21 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 15.45 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 7.99 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 64 คน คิดเป็นร้อยละ 6.15 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวนมากที่สุด คือ 223 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 141 คิดเป็นร้อยละ 19.18 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 81 คน คิดเป็นร้อยละ 12.18 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

เมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละโรงเรียนโดยภาพรวมทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายพบว่า จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดมีจำนวนแตกต่างกันเรียงตามลำดับดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวนมากที่สุด คือ 552 คน คิดเป็นร้อยละ 21.79 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 17.38 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 14.58 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 12.32 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 145 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

เมื่อนำจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มนี้ มาเปรียบเทียบกับ พบว่า มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทำนองเดียวกัน จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มนี้ มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับเมื่อนำผลรวมของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มนี้ มาเปรียบเทียบกับ พบว่า มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนน่าจะมีจำนวนแตกต่างกัน

ผลการศึกษาจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ปรากฏตามตาราง 17

ตาราง 17 สรุปผลการศึกษา ความแตกต่างระหว่างจำนวนและร้อยละ ของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ระหว่างชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

โรงเรียน	แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ	แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ
1. โรงเรียนนครนายกวิทยาคม	✓	
2. โรงเรียนนวมราชานุสรณ์	✓	
3. โรงเรียนปิยะชาติพัฒนา	✓	
4. โรงเรียนบ้านนา "นายกพิทยากร"	✓	
5. โรงเรียนองครักษ์	✓	

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่า จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ของกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน น่าจะมีจำนวนแตกต่างกัน

กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง

การกำหนดขนาดของโรงเรียน โดยใช้จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดว่า โรงเรียนขนาดกลางต้องมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 570 – 1,140 คน จังหวัดนครนายก มีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่จัดเป็นโรงเรียนขนาดกลาง ตามเกณฑ์นี้ จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนเมืองนครนายก
2. โรงเรียนปากพลีวิทยาการ

จากการตรวจสอบที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้น ในโรงเรียนทั้งสองแห่งนี้ โดยอ้างอิงจากทะเบียนประวัติของนักเรียนในสถานศึกษาที่สังกัด ศึกษาการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง เปรียบเทียบกับเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ทำให้ทราบจำนวนและร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังปรากฏตามตาราง 18

ตาราง 18 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มาเรียนในนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ของกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง

โรงเรียน	จำนวนนักเรียนในเขตบริการ			จำนวนนักเรียนนอกเขตบริการ		
	ม.ต้น	ม.ปลาย	รวม	ม.ต้น	ม.ปลาย	รวม
ปากพลีวิทยาการ	322 (90.70)	218 (87.55)	540 (89.40)	33 (9.30)	31 (12.50)	64 (10.60)
เมืองนครนายก	369 (96.34)	231 (94.7)	600 (95.70)	14 (3.66)	13 (5.3)	27 (4.3)
รวม ร้อยละ	691 (93.63)	449 (91.08)	1,140 (92.61)	47 (6.37)	44 (8.92)	91 (7.39)
Chi - Square				$\chi^2 = 4.36^*$	$\chi^2 = 7.36^*$	$\chi^2 = 15.04^*$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ คือ โรงเรียนปากพลีวิทยาการ มีจำนวนมากกว่า คือ 33 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด และโรงเรียนเมืองนครนายก มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.66 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ คือ โรงเรียนปากพลีวิทยาการ มีจำนวนมากกว่า คือ 31 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ของจำนวนนักเรียน

มัธยมศึกษาตอนปลายที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด และโรงเรียนเมืองนครนายก มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

เมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละโรงเรียนโดยภาพรวมทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายพบว่า จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดมีจำนวนแตกต่างกัน คือ โรงเรียนปากพลีวิทยาการ มีจำนวนมากกว่า คือ 64 คน คิดเป็นร้อยละ 10.60 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด และโรงเรียนเมืองนครนายก มีจำนวนเพียง 27 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มนี้ มาเปรียบเทียบกับ พบว่า มีจำนวนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทำนองเดียวกัน จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มนี้ มีจำนวนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับเมื่อนำผลรวมของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มนี้ มาเปรียบเทียบกับ พบว่า มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนน่าจะมีจำนวนแตกต่างกัน

ผลการศึกษาจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ปรากฏตามตาราง 19

ตาราง 19 สรุปผลการศึกษา ความแตกต่างระหว่างจำนวนและร้อยละ ของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ระหว่างชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง

โรงเรียน	แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ	แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ
1. โรงเรียนเมืองนครนายก	✓	
2. โรงเรียนปากพลีวิทยาการ	✓	

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่า จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ของกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่กล่าวว่านักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน น่าจะมีจำนวนแตกต่างกัน

กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

การกำหนดขนาดของโรงเรียน โดยใช้จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ว่า โรงเรียนขนาดเล็ก เป็นโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 570 คน จังหวัดนครนายก มีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาที่จัดเป็นโรงเรียนขนาดเล็กตามเกณฑ์นี้ จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา
2. โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา
3. โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม
4. โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์

จากการตรวจสอบที่อยู่ของนักเรียนทุกระดับชั้นในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก โดยอ้างอิงจากทะเบียนประวัติของนักเรียนในสถานศึกษาที่สังกัด ศึกษาการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง เปรียบเทียบกับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้ทราบจำนวนและร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ดังปรากฏตามตาราง 20 ตาราง 20 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มาเรียนในนอกเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดของกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

โรงเรียน	จำนวนนักเรียนในเขตบริการ			จำนวนนักเรียนนอกเขตบริการ		
	ม.ต้น	ม.ปลาย	รวม	ม.ต้น	ม.ปลาย	รวม
มัธยมศรีจุฬา	155 (99.36)	106 (97.25)	261 (98.49)	1 (0.64)	3 (2.75)	4 (1.51)
เขาเพิ่มนารีผลวิทยา	244 (98.39)	147 (94.2)	391 (96.78)	4 (1.61)	9 (5.8)	13 (3.22)
เลขธรรมกิตติวิทยาคม	212 (98.60)	137 (96.5)	349 (97.75)	3 (1.40)	5 (3.5)	8 (2.24)
ภัทรพิทยาคารย์	240 (94.86)	129 (91.5)	369 (93.65)	13 (5.14)	12 (8.5)	25 (6.35)
รวม	851	519	1,370	21	29	50
ร้อยละ	(97.59)	(94.70)	(96.48)	(2.41)	(5.30)	(3.52)
Chi - Square				$\chi^2 = 16.14^*$	$\chi^2 = 6.72^*$	$\chi^2 = 19.92^*$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 20 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ มีจำนวนมากที่สุดคือ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.14 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.61 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.64 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ มีจำนวนมากที่สุดคือ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.22 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 ของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

เมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละโรงเรียนโดยภาพรวมทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายพบว่า จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดมีจำนวนแตกต่างกันเรียงตามลำดับดังนี้

โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.35 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.22 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.24 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.51 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

เมื่อนำจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มนี้ มาเปรียบเทียบกับ พบว่า มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทำนองเดียวกัน จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มนี้ มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับเมื่อนำผลรวมของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มนี้ มาเปรียบเทียบกับ พบว่า มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนน่าจะมีจำนวนแตกต่างกัน

ผลการศึกษาจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ปรากฏตามตาราง 21

ตาราง 21 สรุปผลการศึกษา ความแตกต่างระหว่างจำนวนและร้อยละ ของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ระหว่างชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

โรงเรียน	แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ	แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
1. โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬา	✓	
2. โรงเรียนเขาเพิ่มนริศวิทยา	✓	
3. โรงเรียนเลขาธรรมกิตติวิทยาคม	✓	
4. โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์	✓	

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่า จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ของกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่กล่าวว่านักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน น่าจะมีจำนวนแตกต่างกัน

จากการศึกษา จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในจังหวัดนครนายก สรุปได้ดังนี้

กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ มากที่สุดคือ 552 คน คิดเป็นร้อยละ 21.79 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนปียาพัฒนา มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ มากเป็นอันดับสอง คือ 247 คน คิดเป็นร้อยละ 17.38 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ อยู่ในอันดับที่สาม คือ 188 คน คิดเป็นร้อยละ 14.58 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ อยู่ในอันดับที่สี่ คือ 234 คน คิดเป็นร้อยละ 12.32 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ น้อยที่สุด คือ 145 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนทั้ง 5 โรงเรียนในกลุ่มนี้ มีจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทำนองเดียวกัน เมื่อนำจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ มาเปรียบเทียบกับกันพบว่า มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เช่นเดียวกัน

กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง

เมื่อนำจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ มาเปรียบเทียบกับกันพบว่า โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร มีจำนวนนักเรียนข้ามเขตบริการฯ จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 10.60 ของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด ผลรวมนี้มีจำนวนมากกว่าโรงเรียนเมืองนครนายกในกลุ่มเดียวกัน ที่มีจำนวนนักเรียนข้ามเขตบริการฯ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ของโรงเรียนทั้งสองแห่งนี้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทำนองเดียวกัน ถ้านำมาเปรียบเทียบระหว่างจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 8.92 มากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีจำนวนนักเรียนข้ามเขตบริการฯ จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 6.37 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายนี้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ มีความแตกต่างกัน คือ

โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.35 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนเขาเพิ่มนาริผลวิทยา มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.22 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนเกษตรกรรมกิตติวิทยาคม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.24 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.51 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

จากการศึกษาพบว่า จำนวนและค่าร้อยละของแต่ละโรงเรียนในกลุ่มนี้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และในทำนองเดียวกัน เมื่อนำจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ มาเปรียบเทียบกัน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละกลุ่มโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทำนองเดียวกัน จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน น่าจะมีจำนวนแตกต่างกัน

(3) ผลการวิเคราะห์ เพื่อหาสาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียน ข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านสิ่งแวดล้อมที่บ้านและโรงเรียน โดยจัดทำแบบสอบถาม 1 ชุด แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนและข้อมูลพื้นฐานบางประการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง

การจัดทำแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายปิด เพื่อให้ผู้ตอบจัดอันดับความสำคัญของคำตอบ หรือให้ผู้ตอบเลือกตอบข้อใดข้อหนึ่ง สำหรับแบบสอบถามทัศนคติ และแบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง ใช้วิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ในการกำหนดน้ำหนักคะแนนการตอบแต่ละตัวเลือก (Arbitrary weighting method) ของผู้ตอบเป็น 4 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด ในแต่ละแบบสอบถามมีข้อความแสดงความรู้สึกทั้งในทางดี (ทางบวก) และในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) จำนวน 10 ข้อความ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง นำแบบสอบถามมาคัดเลือก และตรวจให้คะแนนในการหาค่าน้ำหนักของการตัดสินใจ ที่มีผลเกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for WINDOWS และการทดสอบแบบไค – สแควร์ (Chi – square Test) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

ตาราง 22 ค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง และนำไปใช้ประเมิน การตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ จากแบบสอบถามตอนที่ 1 - 3

ลำดับที่	คุณลักษณะตัวแปร	Chi - square	p - value
1	ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน		
2	โรงเรียน	-	- [∞]
3	เพศ	-	- [∞]
4	ระดับชั้นเรียน	10.71870	0.03318*
5	ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง	20.87374	0.00034*
6	อาชีพของผู้ปกครอง	21.51331	0.00065*
7	ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน	28.16724	0.00044*
8	การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน	73.68839	0.00001*
9	ความสะดวกในการคมนาคม	16.71870	0.03318*
10	จุดมุ่งหมายการเรียนรู้	24.43530	0.06774
11	ผู้ชักชวนแนะนำให้มาเรียน	34.20860	0.08106

ตาราง 22 (ต่อ)

ลำดับที่	คุณลักษณะตัวแปร	Chi - square	p - value
ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน			
1	ต้องเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม	25.82563	0.01136*
2	ต้องเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีอาณาบริเวณกว้างขวาง	38.97239	0.00000*
3	สภาพแวดล้อมโดยรอบโรงเรียนและภายในโรงเรียนมีความร่มรื่น เป็นระเบียบ สะอาด	7.19371	0.51588
4	ครู - อาจารย์มีความสามารถดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี	11.47990	0.26598
5	มีอุปกรณ์การเรียนครบครัน ทันสมัย	10.87337	0.20898
6	ศิษย์เก่าสามารถสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้เป็นจำนวนมาก	10.07717	0.25965
7	นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนนี้มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี	10.75222	0.26104
8	โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้บ้านพักอาศัย การเดินทางไป - กลับสะดวก	10.91616	0.20300
9	เลือกเข้าเรียนตามเหตุผลที่ผู้ชักชวน แนะนำให้มาเรียน	10.13720	0.60393
10	เลือกเข้าเรียนด้วยตนเอง	5.76962	0.92725
ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง			
1	ผู้ปกครองไม่ว่าก่ส่วตัวเด็กเื้อน เกี่ยวกับการไม่ตั้งใจเรียนของข้าพเจ้า	8.48553	0.74163
2	ผู้ปกครองอยากให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเรียนมากกว่าออกไปเล่นกับเพื่อน	6.27108	0.61690
3	ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนให้จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วออกมาช่วยงานบ้านหรือประกอบอาชีพ	16.40003	0.42541
4	ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา	33.55549	0.00079*
5	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาด้านการเรียน ผู้ปกครองจะช่วยแก้ไข	12.72820	0.12155
6	ผู้ปกครองให้กำลังใจข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าพบอุปสรรคต่าง ๆ	2.11132	0.97741
7	ผู้ปกครองให้โอกาสข้าพเจ้าตัดสินใจเลือกกระทำตามความต้องการของข้าพเจ้าเอง	13.67709	0.32180
8	ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้ากระทำสิ่งที่เหมาะสมกับความสามารถของข้าพเจ้า	2.90260	0.94032
9	ผู้ปกครองไม่สนใจซักถามเรื่องการเรียนของข้าพเจ้า	4.24846	0.97852
10	ผู้ปกครองจะให้กำลังใจเมื่อข้าพเจ้าทุ่มเวลาให้กับการเรียน	2.38162	0.96702

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ = 0.05

∞ ใช้แยกกลุ่มโรงเรียน ไม่มีค่าทดสอบทางสถิติ

จากตาราง 22 พบว่า ค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง เพื่อนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ จากแบบสอบถามตอนที่ 1 – 3 มีตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกทั้งหมด 9 ตัวแปร ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน การใช้เวลาเดินทางไป – กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน อาชีพผู้ปกครอง ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม ระดับชั้นเรียน ความสะดวกในการคมนาคม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตาราง 23 สรุปผลค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง และนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

ลำดับที่	คุณลักษณะตัวแปร	Chi – Square	p - value
1	ขนาดของโรงเรียน	38.97239	0.00000*
2	การใช้เวลาเดินทางไป – กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน	73.68839	0.00001*
3	ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง	20.87374	0.00034*
4	ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน	28.16724	0.00044*
5	อาชีพของผู้ปกครอง	21.51331	0.00065*
6	ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา	33.55549	0.00079*
7	โรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม	25.82563	0.01136*
8	ระดับชั้นเรียน	10.97083	0.01188*
9	ความสะดวกในการคมนาคม	16.71870	0.03318*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ = 0.05

จากตาราง 23 พบว่า ค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง เพื่อนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ มีตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกทั้งหมด 9 ตัวแปร ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน การใช้เวลาเดินทางไป – กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน อาชีพผู้ปกครอง ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม ระดับชั้นเรียน ความสะดวกในการคมนาคม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิเคราะห์จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่กล่าวว่า สาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

ตาราง 24 ค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง และนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง จากแบบสอบถามตอนที่ 1 - 3

ลำดับที่	คุณลักษณะตัวแปร	Chi - square	p - value
ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน			
1	โรงเรียน	-	- [∞]
2	เพศ	-	- [∞]
3	ระดับชั้นเรียน	8.56287	0.12782
4	ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง	0.33836	0.56078
5	อาชีพของผู้ปกครอง	2.30164	0.80603
6	ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน	1.94805	0.37756
7	การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน	1.68037	0.79428
8	ความสะดวกในการคมนาคม	1.51303	0.46930
9	จุดมุ่งหมายการเรียนรู้	1.49921	0.68245
10	ผู้ชักชวนแนะนำให้มาเรียน	5.08479	0.53299
ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน			
1	ต้องเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม	3.31548	0.34549
2	ต้องเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีอาณาบริเวณกว้างขวาง	0.73192	0.69353
3	สภาพแวดล้อมโดยรอบโรงเรียนและภายในโรงเรียนมีความร่มรื่น เป็นระเบียบ สะอาด	0.13655	0.93400
4	ครู - อาจารย์มีความสามารถดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี	0.59024	0.74444
5	มีอุปกรณ์การเรียนครบครัน ทันสมัย	2.84110	0.24158
6	ศิษย์เก่าสามารถสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้เป็นจำนวนมาก	0.71990	0.69771
7	นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนนี้มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี	0.70194	0.87275
8	โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้บ้านพักอาศัย การเดินทางไป - กลับสะดวก	1.09181	0.77905
9	เลือกเข้าเรียนตามเหตุผลที่ผู้ชักชวน แนะนำให้มาเรียน	0.95399	0.81238
10	เลือกเข้าเรียนด้วยตนเอง	2.14818	0.54223
ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง			
1	ผู้ปกครองไม่ว่ากล่าวตักเตือน เกี่ยวกับการไม่ตั้งใจเรียนของข้าพเจ้า	2.28676	0.31874
2	ผู้ปกครองอยากให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเรียนมากกว่าออกไปเล่นกับเพื่อน	2.23488	0.32712

ตาราง 24(ต่อ)

ลำดับที่	คุณลักษณะตัวแปร	Chi - square	p - value
3	ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนให้จบชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลาย แล้วออกมาช่วยงานบ้านหรือประกอบอาชีพ	2.24159	0.52380
4	ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา	2.17462	0.53696
5	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาด้านการเรียน ผู้ปกครองจะช่วยแก้ไข	1.39097	0.49883
6	ผู้ปกครองให้กำลังใจข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าพบอุปสรรคต่าง ๆ	0.36766	0.83208
7	ผู้ปกครองให้โอกาสข้าพเจ้าในการตัดสินใจเลือกกระทำการตามความ ต้องการของข้าพเจ้าเอง	0.16685	0.92005
8	ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้ากระทำการสิ่งที่เหมาะสมกับความสามารถ ของข้าพเจ้า	0.29561	0.86260
9	ผู้ปกครองไม่สนใจซักถามเรื่องการเรียนของข้าพเจ้า	1.27087	0.52971
10	ผู้ปกครองจะให้กำลังใจเมื่อข้าพเจ้าทุ่มเวลาให้กับการเรียน	3.36058	0.18632

ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ = 0.05

∞ ใช้แยกกลุ่มโรงเรียน ไม่มีค่าทดสอบทางสถิติ

จากตาราง 24 พบว่า ค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง เพื่อนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง จากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 - 3 ไม่มีตัวแปรตัวใดได้รับการคัดเลือก เนื่องจากตัวแปรทุกตัวมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตาราง 25 สรุปผล ค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง และนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง

ลำดับที่	ลักษณะตัวแปร	Chi - Square	p - value
1	โรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม	3.31546	0.34549
2	ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน	1.94805	0.37756
3	ระดับชั้นเรียน	1.70125	0.42715
4	ความสะดวกในการคมนาคม	1.51303	0.46930
5	ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา	2.17462	0.53696
6	ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง	0.33836	0.56078
7	ขนาดของโรงเรียน	0.73192	0.69353
8	การใช้เวลาเดินทางไป - กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน	1.68037	0.79428
9	อาชีพของผู้ปกครอง	2.30164	0.80603

ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ = 0.05

จากตาราง 25 พบว่า ค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง เพื่อนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ไม่มีตัวแปรใดได้รับการคัดเลือก เนื่องจากตัวแปรทุกตัว มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 อันเป็นผลให้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่กล่าวว่า สาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

ตาราง 26 ค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง และนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก จากแบบสอบถามตอนที่ 1 - 3

ลำดับที่	คุณลักษณะตัวแปร	Chi - square	p - value
ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน			
1	โรงเรียน	-	- [∞]
2	เพศ	-	- [∞]
3	ระดับชั้นเรียน	18.06981	0.25901
4	ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง	10.28767	0.00134*
5	อาชีพของผู้ปกครอง	16.13495	0.00284*
6	ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน	5.60268	0.93477
7	การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน	5.62337	0.46667
8	ความสะดวกในการคมนาคม	7.02090	0.31892
9	จุดมุ่งหมายการเรียนรู้	9.39455	0.40168
10	ผู้ชักชวนแนะนำให้มาเรียน	13.88799	0.53404
ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน			
1	ต้องเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม	13.03208	0.04253*
2	ต้องเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีอาณาบริเวณกว้างขวาง	7.71858	0.25945
3	สภาพแวดล้อมโดยรอบโรงเรียนและภายในโรงเรียนมีความร่มรื่น เป็นระเบียบ สะอาด	8.16602	0.22619
4	ครู - อาจารย์มีความสามารถดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี	3.17529	0.36538
5	มีอุปกรณ์การเรียนครบครัน ทันสมัย	4.70748	0.58184
6	ศิษย์เก่าสามารถสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้เป็นจำนวนมาก	1.90748	0.92801
7	นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนนี้มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี	6.81508	0.85636
8	โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้บ้านพักอาศัย การเดินทางไป - กลับสะดวก	6.99712	0.63742
9	เลือกเข้าเรียนตามเหตุผลที่ผู้ชักชวน แนะนำให้มาเรียน	8.05547	0.52857
10	เลือกเข้าเรียนด้วยตนเอง	8.03397	0.53073

ตาราง 26 (ต่อ)

ลำดับที่	คุณลักษณะตัวแปร	Chi – square	p – value
1	<u>ตอนที่ 3</u> แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง ผู้ปกครองไม่ว่ากล่าวตักเตือน เกี่ยวกับการไม่ตั้งใจเรียนของข้าพเจ้า	2.14877	0.90552
2	ผู้ปกครองอยากให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเรียนมากกว่าออกไปเล่นกับเพื่อน	1.38169	0.96696
3	ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนให้จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วออกมาช่วยงานบ้านหรือประกอบอาชีพ	7.25746	0.61033
4	ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา	9.87991	0.36029
5	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาด้านการเรียน ผู้ปกครองจะช่วยแก้ไข	2.50835	0.86753
6	ผู้ปกครองให้กำลังใจข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าพบอุปสรรคต่าง ๆ	4.82386	0.56659
7	ผู้ปกครองให้โอกาสข้าพเจ้าในการตัดสินใจเลือกกระทำตามความต้องการของข้าพเจ้าเอง	2.94308	0.81596
8	ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้ากระทำสิ่งที่เหมาะสมกับความสามารถของข้าพเจ้า	4.01080	0.67522
9	ผู้ปกครองไม่สนใจซักถามเรื่องการเรียนของข้าพเจ้า	6.55834	0.68299
10	ผู้ปกครองจะให้กำลังใจเมื่อข้าพเจ้าทุ่มเวลาให้กับการเรียน	9.86552	0.13043

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ = 0.05

∞ ใช้แยกกลุ่มโรงเรียน ไม่มีค่าทดสอบทางสถิติ

จากตาราง 26 แสดงค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง เพื่อนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพของผู้ปกครอง ต้องเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนที่เหลือนอกจากตัวแปรที่กล่าวมานี้ มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตาราง 27 ค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง และนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

ลำดับที่	คุณลักษณะ	Chi – Square	p – value
1	ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง	10.28767	0.00134*
2	อาชีพของผู้ปกครอง	16.13495	0.00284*
3	ต้องเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม	13.03208	0.04253*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 27 แสดงค่าการทดสอบเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง เพื่อนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพของผู้ปกครอง ต้องเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนที่เหลือนอกจากตัวแปรที่กล่าวมานี้ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิเคราะห์จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 3 ที่กล่าวว่า สาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด น่าจะแตกต่างกัน

(4) การเปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียน ข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ

กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

ตัวแปรที่ใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ประกอบด้วย 9 ตัวแปร ดังปรากฏตาม ตาราง 28

ตาราง 28 จำนวนและลักษณะตัวแปรที่ใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

ลำดับที่	คุณลักษณะตัวแปร
1	ขนาดของโรงเรียน
2	การใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
3	ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง
4	ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน
5	อาชีพของผู้ปกครอง
6	ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อ ในระดับอุดมศึกษา
7	โรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม
8	ระดับชั้นเรียน
9	ความสะดวกในการคมนาคม

จากตาราง 28 แสดง จำนวนและลักษณะตัวแปร ที่จะใช้ในการประเมินสาเหตุแต่ละสาเหตุในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่โดยจัดเรียงตามลำดับนัยสำคัญ จากการทดสอบแบบ ไค – สแควร์

การเปรียบเทียบค่าร้อยละ และจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน และแต่ละสาเหตุ ดังปรากฏตามตาราง 29

ตาราง 29 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามขนาดของโรงเรียน

น้ำหนักของการตัดสินใจตามตัวแปรที่ 1	โรงเรียน					รวม
	นครนายก วิทยาคม	นวมราชานุสรณ์	ปิยชาติพัฒนา	บ้านนา นายกพิทยากร	องครักษ์	
ไม่จริงที่สุด	-	-	-	-	-	-
ไม่จริง	23 (18.4)	15 (34.9)	2 (3.6)	16 (30.2)	-	56 (18.1)
จริง	74 (59.2)	23 (53.5)	32 (57.1)	31 (58.5)	20 (60.6)	180 (58.1)
จริงที่สุด	28 (22.4)	5 (11.6)	22 (39.2)	6 (11.3)	13 (39.4)	74 (23.9)
รวม	125 (40.3)	43 (13.9)	56 (18.1)	53 (17.1)	33 (10.6)	310 (100.0)

Chi - Square = 38.97

p - value = 0.00000

Contingency Coefficient = 0.33

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 29 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

ขนาดของโรงเรียน เป็นตัวแปรที่ทำให้มีจำนวนนักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ

สำหรับน้ำหนักของการตัดสินใจที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ระดับจริง มีจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 58.1 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด รองลงมาคือ จริงที่สุดมีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 โดยพบว่า ขนาดของโรงเรียนในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตาราง 30 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามการใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

น้ำหนักของการตัดสินใจตามตัวแปรที่ 2	โรงเรียน					รวม
	นครนายก วิทยาคม	นมวราชานุสรณ์	ปิยะชาติพัฒนา	บ้านนา นายกพิทยากร	องครักษ์	
น้อยกว่า 15 นาที	16 (51.6)	6 (19.4)	1 (3.2)	7 (22.6)	1 (3.2)	31 (10.0)
16 – 30 นาที	41 (44.6)	16 (17.4)	10 (10.9)	19 (20.7)	6 (6.5)	92 (29.7)
31 – 45 นาที	64 (44.4)	19 (13.2)	21 (14.6)	24 (16.7)	16 (11.1)	144 (46.5)
46 – 60 นาที	4 (14.3)	2 (7.1)	14 (50.0)	2 (7.1)	6 (21.4)	28 (9.0)
มากกว่า 1 ชั่วโมง	-	-	10 (66.7)	1 (6.7)	4 (26.7)	15 (4.8)
รวม	125 (40.3)	43 (13.9)	56 (18.1)	53 (17.1)	33 (10.6)	310 (100.0)

Chi - Square = 73.68

p - value = 0.0001

Contingency Coefficient = 0.43

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 30 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ดังนี้

การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน น้อยกว่า 15 นาที มีจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาน้อยกว่า 15 นาที

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาน้อยกว่า 15 นาที

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาน้อยกว่า 15 นาที

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาน้อยกว่า 15 นาที

โรงเรียนองค์รักษ์ มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาน้อยกว่า 15 นาที

การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ระหว่าง 16 - 30 นาที มีจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 44.6 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 16 - 30 นาที

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 16 - 30 นาที

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 16 - 30 นาที

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 16 - 30 นาที

โรงเรียนองค์รักษ์ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 16 - 30 นาที

การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ระหว่าง 30 - 45 นาที มีจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 30 - 45 นาที

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 30 - 45 นาที

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 30 - 45 นาที

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 30 - 45 นาที

โรงเรียนนงคราญ มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 30 - 45 นาที

การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ระหว่าง 46 - 60 นาที มีจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ของนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 46 - 60 นาที

โรงเรียนนงคราญ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 ของนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 46 - 60 นาที

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 ของนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 46 - 60 นาที

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 ของนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 46 - 60 นาที

โรงเรียนบ้านนา "นายกพิทยากร" มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 ของนักเรียนที่ใช้เวลาระหว่าง 46 - 60 นาที

ใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน มากกว่า 1 ชั่วโมง มีจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 ของนักเรียนที่ใช้เวลามากกว่า 1 ชั่วโมง

โรงเรียนนงคราญ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7 ของนักเรียนที่ใช้เวลามากกว่า 1 ชั่วโมง

โรงเรียนบ้านนา "นายกพิทยากร" มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของนักเรียนที่ใช้เวลามากกว่า 1 ชั่วโมง

เมื่อพิจารณาในภาพรวม การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน พบว่าในช่วงเวลา 31 - 45 นาที เป็นช่วงที่นักเรียนใช้เวลาช่วงนี้มากที่สุด มีจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด ช่วงเวลา 16 - 30 นาที มีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด ใช้เวลาน้อยกว่า 15 นาที มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด ช่วงเวลา 46 - 60 นาที มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด และมากกว่า 1 ชั่วโมง มี 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 โดยพบว่า การใช้เวลาเดินทางไป - กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน ในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตาราง 31 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง

น้ำหนักของการตัดสินใจตามตัวแปรที่ 3	โรงเรียน					รวม
	นครนายกวิทยาคม	นมวราชานุสรณ์	ปิยชาติพัฒนา	บ้านนานายกพิทยากร	องครักษ์	
ต่ำกว่า 5,000	-	-	-	-	-	-
5,000 – 10,000	60 (44.1)	25 (18.4)	12 (8.8)	29 (21.3)	10 (7.4)	136 (43.9)
สูงกว่า 10,000	65 (37.4)	18 (10.3)	44 (25.3)	24 (13.8)	23 (13.2)	174 (56.1)
รวม	125 (40.3)	43 (13.9)	56 (18.1)	53 (17.1)	33 (10.6)	310 (100.0)

Chi – Square = 20.87

p – value = 0.00034

Contingency Coefficient = 0.25

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 31 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า ผู้ปกครองของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท มีจำนวนแตกต่างกันเรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 44.1 ของผู้ปกครองที่มีรายได้ในระดับนี้

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 ของผู้ปกครองที่มีรายได้ในระดับนี้

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 18.4 ของผู้ปกครองที่มีรายได้ในระดับนี้

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 ของผู้ปกครองที่มีรายได้ในระดับนี้

โรงเรียนนครรักษ์ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 ของผู้ปกครองที่มีรายได้ในระดับนี้ สำหรับผู้ปกครองของนักเรียน ที่มาเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป มีจำนวนแตกต่างกันเรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 ของผู้ปกครองที่มีรายได้ในระดับนี้

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 ของผู้ปกครองที่มีรายได้ในระดับนี้

โรงเรียนบ้านนา "นายกพิทยากร" มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ของผู้ปกครองที่มีรายได้ในระดับนี้

โรงเรียนนครรักษ์ มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 ของผู้ปกครองที่มีรายได้ในระดับนี้

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 ของผู้ปกครองที่มีรายได้ในระดับนี้

โดยภาพรวม ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่นี้ พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูง คือมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มีจำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 56.1 ของผู้ปกครองที่มีบุตรมาเรียนข้ามเขตบริการ และมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง คือมีรายได้ระหว่าง 5,000 - 10,000 บาทต่อเดือน มีจำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 43.9 ของผู้ปกครองที่มีบุตรมาเรียนข้ามเขตบริการ

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 โดยพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียน ข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตาราง 32 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน

น้ำหนักของการตัดสินใจตามตัวแปรที่ 4	โรงเรียน					รวม
	นครนายกวิทยาคม	นวมราชานุสรณ์	ปิยชาติพัฒนา	บ้านนานายกพิทยากร	องครักษ์	
น้อยกว่า 3 กิโลเมตร	-	-	-	-	-	-
4 – 10 กิโลเมตร	33 (40.0)	13 (17.3)	8 (10.7)	16 (21.3)	5 (6.7)	75 (24.2)
11 – 20 กิโลเมตร	79 (45.7)	23 (13.3)	25 (14.5)	28 (16.2)	18 (10.4)	173 (55.8)
21 กิโลเมตรขึ้นไป	13 (21.0)	7 (11.3)	23 (37.1)	9 (14.5)	10 (16.1)	62 (20.0)
รวม	125 (40.3)	43 (13.9)	56 (18.1)	53 (17.1)	33 (10.6)	310 (100.0)

Chi - Square = 28.17

p - value = 0.00044

Contingency Coefficient = 0.28

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 32 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียนช่วงระหว่าง 4 - 10 กิโลเมตร มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 4 – 10 กิโลเมตร

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 4 – 10 กิโลเมตร

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 4 – 10 กิโลเมตร

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 4 – 10 กิโลเมตร

โรงเรียนองค์รักษ์ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 4 - 10 กิโลเมตร

ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน ช่วงระหว่าง 11 - 20 กิโลเมตร มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 11 - 20 กิโลเมตร

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 11 - 20 กิโลเมตร

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 11 - 20 กิโลเมตร

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 11 - 20 กิโลเมตร

โรงเรียนองค์รักษ์ มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 11 - 20 กิโลเมตร

ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน 21 กิโลเมตรขึ้นไป มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีจำนวนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 21 กิโลเมตรขึ้นไป

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 21 กิโลเมตรขึ้นไป

โรงเรียนองค์รักษ์ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 16.1 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 21 กิโลเมตรขึ้นไป

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 21 กิโลเมตรขึ้นไป

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ของนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียน 21 กิโลเมตรขึ้นไป

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจะพบว่า ระยะทางระหว่าง 11 - 20 กิโลเมตร เป็นช่วงที่นักเรียนเดินทางมากที่สุด มีจำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมดรองลงมาคือช่วงระยะทางระหว่าง 4 - 10 กิโลเมตร มีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 ของ

จำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด และระยะทางตั้งแต่ 21 กิโลเมตรขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คือจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 โดยพบว่า ระยะทางระหว่างบ้าน กับโรงเรียน ในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ ดัดจริตใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการ กำหนด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตาราง 33 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยดัดจริตใจเลือกโรงเรียนตามตัวแปรประเภทอาชีพของผู้ปกครอง

น้ำหนักของการดัดจริต ใจตามตัวแปรที่ 5	โรงเรียน					รวม
	นครนายก วิทยาคม	นามราชานุสรณ์	ปิยชาติพัฒนา	บ้านนา นายกพิทยากร	องครักษ์	
รับราชการ	20 (36.4)	8 (14.5)	11 (20.0)	10 (18.2)	6 (10.9)	55 (17.7)
รัฐวิสาหกิจ	18 (39.1)	6 (13.0)	9 (19.6)	8 (17.4)	5 (10.9)	46 (14.8)
รับจ้าง	29 (39.7)	11 (15.1)	11 (15.1)	13 (17.8)	9 (12.3)	73 (23.5)
ค้าขาย	47 (45.2)	18 (17.3)	12 (11.5)	19 (18.3)	8 (7.7)	104 (33.5)
เกษตกรรม	2 (66.7)	-	1 (33.3)	-	-	3 (1.0)
อื่น ๆ	9 (31.0)	-	12 (41.4)	3 (10.3)	5 (17.2)	29 (9.4)
รวม	125 (40.3)	43 (13.9)	56 (18.1)	53 (17.1)	33 (10.6)	310 (100.0)

Chi - square = 21.51

p - value = 0.00065

Contingency coefficient = 0.25

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 33 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า อาชีพของผู้ปกครองนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีประเภทอาชีพและจำนวนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับดังนี้

อาชีพข้าราชการ

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพรับราชการ

โรงเรียนปิยะชาติพัฒนา มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพรับราชการ

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพรับราชการ

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพรับราชการ

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพรับราชการ

อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 39.1 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

โรงเรียนปิยะชาติพัฒนา มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

อาชีพรับจ้าง

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพรับจ้าง

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 17.8 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพรับจ้าง

โรงเรียนปิยะชาติพัฒนา มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพรับจ้าง

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพรับจ้าง

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพรับจ้างอาชีพค้าขาย

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพค้าขาย

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพค้าขาย

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพค้าขาย

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพค้าขาย

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพค้าขายอาชีพเกษตรกรรม

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพเกษตรกรรม

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพเกษตรกรรม

อาชีพอื่น ๆ

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 31 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพอื่น ๆ

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพอื่น ๆ

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพอื่น ๆ

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 ของจำนวนผู้ปกครองอาชีพอื่น ๆ

โดยภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ประกอบอาชีพแตกต่างกัน
ดังนี้

อาชีพค้าขาย มีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพรับจ้าง มีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพรับราชการ มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพอื่น ๆ มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพเกษตรกรรม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 โดยพบว่า อาชีพของผู้ปกครองในแต่ละโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตาราง 34 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ที่ต้องการให้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

น้ำหนักของการตัดสินใจตามตัวแปรที่ 6	โรงเรียน					รวม
	นครนายก วิทยาคม	นมวราชานุสรณ์	ปิยชาติพัฒนา	บ้านนา นายกพิทยากร	องครักษ์	
ไม่จริงที่สุด	4 (3.2)	3 (7.0)	-	2 (3.8)	-	9 (2.9)
ไม่จริง	49 (39.2)	20 (46.5)	6 (10.7)	20 (37.7)	5 (15.2)	100 (32.3)
จริง	45 (36.0)	12 (27.9)	27 (48.2)	16 (10.2)	16 (48.5)	116 (37.4)
จริงที่สุด	27 (21.6)	8 (18.6)	23 (41.1)	15 (28.3)	12 (36.4)	85 (27.4)
รวม	125 (40.3)	43 (13.9)	56 (18.1)	53 (17.1)	33 (10.6)	310 (100.0)

Chi - Square = 33.55

Contingency Coefficient = 0.31

p - value = 0.00079

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 34 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

ความคาดหวังของผู้ปกครอง ที่ต้องการให้บุตรได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา เป็นตัวแปรที่ทำให้มีจำนวนนักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 ของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 ของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 ของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 ของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 ของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

สำหรับน้ำหนักของการตัดสินใจที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ระดับจริง มีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนข้ามเขตบริการ ที่รองลงมาคือ จริงที่สุดมีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 27.4 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนข้ามเขตบริการฯ แสดงว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 64.8 ยอมรับเหตุผลนี้

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 โดยพบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครอง ที่ต้องการให้บุตรเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา เป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียน ข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตาราง 35 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ โดยตัดสินใจตามโรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม

น้ำหนักของการตัดสินใจตามตัวแปรที่ 7	โรงเรียน					รวม
	นครนายกวิทยาคม	นวมราชานุสรณ์	ปิยชาติพัฒนา	บ้านนา นายกพิทยากร	องครักษ์	
ไม่จริงที่สุด	2 (1.6)	-	1 (1.8)	-	-	3 (1.0)
ไม่จริง	18 (14.4)	9 (20.9)	-	9 (17.0)	-	36 (11.6)
จริง	49 (39.2)	18 (41.9)	20 (35.7)	26 (49.1)	14 (42.4)	127 (41.0)
จริงที่สุด	56 (44.8)	16 (37.2)	35 (62.5)	18 (34.0)	19 (57.6)	144 (46.5)
รวม	125 (40.3)	43 (13.9)	56 (18.1)	53 (17.1)	33 (10.6)	310 (100.0)

Chi - Square = 25.82

p - value = 0.01136

Contingency Coefficient = 0.27

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 35 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

โรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นตัวแปรที่ทำให้มีจำนวนนักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ

สำหรับน้ำหนักของการตัดสินใจที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ระดับจริงที่สุด มีจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด รองลงมาคือระดับจริง มีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด กล่าวได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 87.5 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด ยอมรับเหตุผลนี้

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 โดยพบว่า โรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตาราง 36 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

น้ำหนักของการตัดสินใจ ตามตัวแปรที่ 8	นครนายก วิทยาคม	นวมราชานุสรณ์	ปิยชาติพัฒนา	บ้านนา นายกพิทยากร	องครักษ์	รวม
มัธยมศึกษาตอนต้น	60 (41.7)	16 (11.1)	29 (20.1)	24 (16.7)	15 (10.4)	144 (46.5)
มัธยมศึกษาตอนปลาย	65 (39.2)	27 (16.3)	27 (16.3)	29 (17.5)	18 (10.7)	166 (53.5)
รวม	125 (40.3)	43 (13.9)	56 (18.1)	53 (17.1)	33 (10.6)	310 (100.0)

Chi - square = 10.97

p - value = 0.01188

Contingency coefficient = 0.18

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 36 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

โดยภาพรวม ในแต่ละระดับชั้นเรียนจะพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด ส่วนที่เหลือ เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 ของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 โดยพบว่า ระดับชั้นเรียนในแต่ละโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตาราง 37 จำนวนและร้อยละของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เลือกเรียนข้ามเขตบริการ
โดยตัดสินใจตามความสะดวกในการคมนาคม

น้ำหนักการตัดสินใจ ตามตัวแปรที่ 9	โรงเรียน					รวม
	นครนายก วิทยาคม	นวมราชานุสรณ์	ปิยะชาติพัฒนา	บ้านนา นายกพิทยากร	องครักษ์	
ลำบากมาก	-	-	-	-	-	-
ลำบาก	-	-	-	-	-	-
ปานกลาง	39 (47.6)	13 (15.9)	8 (9.8)	14 (17.0)	8 (9.8)	82 (26.5)
สะดวก	54 (43.2)	18 (14.4)	19 (15.2)	24 (19.2)	10 (8.0)	125 (40.3)
สะดวกมาก	32 (31.1)	12 (11.7)	29 (28.2)	15 (14.6)	15 (14.6)	103 (33.2)
รวม	125 (40.3)	43 (13.9)	56 (18.1)	53 (17.1)	33 (10.6)	310 (100.0)

Chi - Square = 16.71

p - value = 0.03318

Contingency Coefficient = 0.22

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 37 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

ความสะดวกในการคมนาคม ในระดับปานกลาง มีจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางสะดวกในระดับปานกลาง

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางสะดวกในระดับปานกลาง

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางสะดวกในระดับปานกลาง

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางสะดวกในระดับปานกลาง

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางสะดวกในระดับปานกลาง

ความสะดวกในการคมนาคม ในระดับสะดวก มีจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางในระดับสะดวก

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางในระดับสะดวก

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางในระดับสะดวก

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 14.4 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางในระดับสะดวก

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางในระดับสะดวก

ความสะดวกในการคมนาคม ในระดับสะดวกมาก มีจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1 2 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางในระดับสะดวกมาก

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางในระดับสะดวกมาก

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางในระดับสะดวกมาก

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางในระดับสะดวกมาก

โรงเรียนองครักษ์ มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 ของจำนวนนักเรียนที่เดินทางในระดับสะดวกมาก

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ความสะดวกในการคมนาคมในระดับ สะดวก มีจำนวนนักเรียนมากที่สุด คือมีจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด รองลงมาคือระดับสะดวกมาก จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 33.2 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด และระดับปานกลาง มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 โดยพบว่า ความสะดวกในการคมนาคม ในแต่ละโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

กล่าวโดยรวมได้ว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ทุกตัวแปร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตาราง 38 สรุปผลการศึกษา การเปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ

ลำดับที่	ลักษณะตัวแปร	แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ	แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ
1	ขนาดของโรงเรียน	✓	
2	การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน	✓	
3	ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง	✓	
4	ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน	✓	
5	อาชีพของผู้ปกครอง	✓	
6	ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา	✓	
7	โรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม	✓	
8	ระดับชั้นเรียน	✓	
9	ความสะดวกในการคมนาคม	✓	

จากตาราง 38 สรุปผลการศึกษา จากการเปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน แต่ละสาเหตุ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง

ปัจจัยที่ใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ประกอบด้วย 9 ตัวแปร และจากการทดสอบแบบ ไค – สแควร์ ได้ผลการศึกษาดังปรากฏตามตาราง 39

ตาราง 39 สรุปผลการศึกษา การเปรียบเทียบค่าร้อยละ ของจำนวนนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน และแต่ละสาเหตุ

ลำดับที่	คุณลักษณะตัวแปร	แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ	แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ
1	โรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม		✓
2	ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน		✓
3	ระดับชั้นเรียน		✓
4	ความสะดวกในการคมนาคม		✓
5	ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา		✓
6	ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง		✓
7	ขนาดของโรงเรียน		✓
8	การใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน		✓
9	อาชีพของผู้ปกครอง		✓

จากตาราง 39 สรุปผลการศึกษา จากการเปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน แต่ละสาเหตุ มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากการศึกษาพบว่า ค่าการทดสอบการคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูงเพื่อนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลางนี้ จากการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบตอนที่ 1 – 3 ปรากฏว่าไม่มีตัวแปรใดได้รับการคัดเลือก เนื่องจาก ค่า p -value ของตัวแปรทุกตัวมากกว่า 0.05 ดังนั้น ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลางที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ จึงมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 ที่กล่าวว่า ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียน ข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ น่าจะแตกต่างกัน

กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

ตัวแปรที่ใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ดังปรากฏตามตาราง 40

ตาราง 40 จำนวนและลักษณะตัวแปรที่ใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

ลำดับที่	คุณลักษณะตัวแปร
1	ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง
2	อาชีพของผู้ปกครอง
3	โรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม

จากตาราง 40 แสดง จำนวนและคุณลักษณะตัวแปร ที่จะใช้ในการประเมินสาเหตุแต่ละสาเหตุ ในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก โดยจัดเรียงตามลำดับนัยสำคัญ จากการทดสอบแบบ ไค – สแควร์ ที่กล่าวมาแล้วในหน้า 132 - 133

การเปรียบเทียบค่าร้อยละ และจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน และแต่ละสาเหตุ ดังปรากฏตามตาราง 41

ตาราง 41 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนตามตัวแปร ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

น้ำหนักการตัดสินใจตามตัวแปรที่ 1	โรงเรียน				รวม
	มัธยมศรีจุฬา	เขาเพิ่มนารีผลวิทยา	เลขธรรมกิตติ์วิทยาคม	ภัทรพิทยาคารย์	
ต่ำกว่า 5,000	-	-	-	-	-
5,000 – 10,000	4 (11.8)	7 (20.6)	5 (14.7)	18 (52.9)	34 (75.6)
สูงกว่า 10,000	-	5 (45.5)	2 (18.2)	4 (36.43)	11 (24.4)
รวม	4 (8.9)	12 (26.7)	7 (15.6)	22 (48.9)	45 (100.0)

Chi - Square = 10.28

p - value = 0.00134

Contingency Coefficient = 0.43

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 41 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ผู้ปกครองของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท มีจำนวนแตกต่างกันเรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท

โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท

โรงเรียนแลษธรรมชาติวิทยาคม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท

โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท

สำหรับผู้ปกครองของนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป มีจำนวนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป

โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 36.43 ของจำนวนผู้ปกครอง ที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป

โรงเรียนแลษธรรมชาติวิทยาคม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป

โดยภาพรวมของกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 75.6 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท ส่วนที่เหลือเป็นผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือน มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 โดยพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองในแต่ละโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตาราง 42 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนตามตัวแปร ประเภทอาชีพของผู้ปกครอง

น้ำหนักการตัดสินใจตามตัวแปรที่ 2	โรงเรียน				รวม
	มัธยมศรีจุฬา	เซาเพิ่มนารีผลวิทยา	เลขธรรมกิตติวิทยาคม	ภัทรพิทยาคารย์	
รับราชการ	1 (10.0)	2 (20.0)	1 (10.0)	6 (60.0)	10 (22.2)
รัฐวิสาหกิจ	1 (14.3)	-	2 (28.6)	4 (57.1)	7 (15.6)
รับจ้าง	-	4 (40.4)	-	6 (60.0)	10 (22.2)
ค้าขาย	-	-	-	-	-
เกษตรกร	-	5 (55.6)	2 (22.2)	2 (22.2)	9 (20.0)
อื่น ๆ	2 (22.2)	1 (11.1)	2 (22.2)	4 (44.4)	9 (20.0)
รวม	4 (8.9)	12 (26.7)	7 (15.6)	22 (48.9)	45 (100.0)

Chi - Square = 16.13

p - value = 0.00284

Contingency Coefficient = 0.51

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 42 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า อาชีพของผู้ปกครองนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีประเภทของอาชีพ และจำนวนแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

อาชีพข้าราชการ

โรงเรียนภัทรพิทยาคาร มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ของจำนวนผู้ปกครองที่รับราชการ

โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ของจำนวนผู้ปกครองที่รับราชการ

โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ของจำนวนผู้ปกครองที่รับราชการ

โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ของจำนวนผู้ปกครองที่รับราชการ

อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

โรงเรียนภัทรพิทยาคาร มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 ของจำนวนผู้ปกครองที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ

โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 ของจำนวนผู้ปกครองที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ

โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 ของจำนวนผู้ปกครองที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ

อาชีพรับจ้าง

โรงเรียนภัทรพิทยาคาร มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง

โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง

อาชีพเกษตรกร

โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกร

โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกร

โรงเรียนภัทรพิทยาคาร มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกร

อาชีพประเภทอื่นๆ

โรงเรียนภัทรพิทยาคาร มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีอาชีพอื่นๆโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีอาชีพอื่น ๆ

โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีอาชีพอื่น ๆ

โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ของจำนวนผู้ปกครองที่มีอาชีพอื่น ๆ

โดยภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบอาชีพแตกต่างกัน ดังนี้

อาชีพรับราชการ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพรับจ้าง มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพเกษตรกรรม มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพอื่น ๆ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 โดยพบว่า อาชีพของผู้ปกครองในแต่ละโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตาราง 43 จำนวนนักเรียนและร้อยละของนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนตามตัวแปรในด้านโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม

น้ำหนักการตัดสินใจตามตัวแปรที่ 3	โรงเรียน				รวม
	มัธยมศึกษา	เขาเพิ่มนารีผลวิทยา	เลขธรรมกิตติ์วิทยา	ภัทรพิทยาคาร	
ไม่จริงที่สุด	-	-	-	-	-
ไม่จริง	-	2 (100.0)	-	-	2 (4.4)
จริง	4 (21.1)	4 (21.1)	4 (21.1)	7 (36.7)	19 (42.2)
จริงที่สุด	-	6 (25.0)	3 (12.5)	15 (62.5)	24 (53.3)
รวม	4 (8.9)	12 (26.7)	7 (15.6)	22 (48.8)	45 (100.0)

Chi - Square = 13.02

p - value = 0.04253

Contingency Coefficient = 0.47

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 43 แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ ดังนี้

โรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นสาเหตุที่ทำให้มีจำนวนนักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน เรียงลำดับดังนี้

โรงเรียนภัทรพิทยาคาร มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 ของจำนวนนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7 ของจำนวนนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

โรงเรียนเกษตรกรรมกิตติวิทยาคม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 ของจำนวนนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.9 ของจำนวนนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

สำหรับระดับความรู้ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ระดับจริงที่สุด มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก รองลงมาคือ ระดับจริง มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 โดยพบว่า โรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตาราง 44 สรุปผลการศึกษา การเปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ

ลำดับที่	คุณลักษณะตัวแปร	แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ	แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ
1	ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง	✓	
2	อาชีพของผู้ปกครอง	✓	
3	โรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม	✓	

จากตาราง 44 แสดงจำนวนและลักษณะตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด คือตัวแปรที่ 1 , 2 และ 3 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการเปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ ในทุกกลุ่มโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ตัดสินใจเลือกเรียนข้ามเขตบริการฯ ด้วยตัวแปรสำคัญ 9 ตัวแปร คือ

1. ขนาดของโรงเรียน
2. การใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
3. ฐานะทางเศรษฐกิจ
4. ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน
5. อาชีพของผู้ปกครอง
6. ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา
7. โรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม
8. ระดับชั้นเรียน
9. ความสะดวกในการคมนาคม

ผลปรากฏว่า ตัวแปรทั้งหมดเป็นสาเหตุให้ค่าร้อยละ และจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4

กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง

ผลการทดสอบ ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักคะแนนสูง เพื่อนำไปใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ปรากฏว่าไม่มีตัวแปรตัวใดได้รับการคัดเลือก ดังนั้นค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลางที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ จึงมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4

กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

จำนวนและลักษณะตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสาเหตุแต่ละสาเหตุ ในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก โดยคัดเลือกตามลำดับนัยสำคัญ ได้ 3 ตัวแปร คือ

1. ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง
2. อาชีพของผู้ปกครอง
3. โรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม

ผลปรากฏว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรนี้ เป็นสาเหตุให้คำร้องยละ และจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาสหุการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในจังหวัดนครนายก สามารถสรุปผลการศึกษาเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อบกพร่องของงานวิจัย
4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สรุปผลการศึกษา

การศึกษาสหุการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในจังหวัดนครนายก สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1.1 เปรียบเทียบการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในจังหวัดนครนายก ผลปรากฏดังนี้

1.1.1 กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนนครนายกวิทยาคม โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ โรงเรียนปิยชาติพัฒนา โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” โรงเรียนองครักษ์ การกระจายตัวของนักเรียนในโรงเรียนดังกล่าวตามสภาพจริง มีความแตกต่างจากเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

1.1.2 กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ปรากฏว่า โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร มีการกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง มีความแตกต่างจากเขตบริการ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ส่วนอีกโรงเรียนหนึ่งคือโรงเรียนเมืองนครนายก การกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง ไม่มีความแตกต่างจากเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

1.1.3 กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม โรงเรียนภัทรพิทยาคาร การกระจายตัวของนักเรียนตามสภาพจริง ไม่มีความแตกต่างจากเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

1.2 จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่เรียนข้ามเขตบริการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ปรากฏดังนี้

1.2.1 กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายทั้งหมด ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

1.2.2 กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง

จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายทั้งหมด ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

1.2.3 กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายทั้งหมด ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

1.3 การวิเคราะห์สาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ผลปรากฏดังนี้

1.3.1 กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่

1.1.1.1 ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน

1.1.1.2 การใช้เวลาในการเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

1.1.1.3 ความสะดวกในการคมนาคม

- 1.1.1.4 โรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม
- 1.1.1.5 ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง
- 1.1.1.6 อาชีพของผู้ปกครอง
- 1.1.1.7 ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา
- 1.1.1.8 ระดับชั้นเรียน
- 1.1.1.9 ขนาดของโรงเรียน

1.3.2 กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ปรากฏว่า ตัวแปรระยะทาง การใช้เวลาในการเดินทาง ไป – กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน ความสะดวกในการคมนาคม โรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ระดับชั้นเรียน ขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

1.3.3 กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ปรากฏว่า ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่

- 1.3.3.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง
- 1.3.3.2 อาชีพของผู้ปกครอง
- 1.3.3.3 โรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม

ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่

- 1.3.3.4 ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน
- 1.3.3.5 การใช้เวลาในการเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
- 1.3.3.6 ความสะดวกในการคมนาคม
- 1.3.3.7 ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา
- 1.3.3.8 ระดับชั้นเรียน
- 1.3.3.9 ขนาดของโรงเรียน

1.4 เปรียบเทียบคำร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ ผลปรากฏดังนี้

1.4.1 กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ เมื่อนำสาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มาจัดเรียงอันดับตามความสำคัญแล้ว ปรากฏผลดังนี้

- 1.4.1.1 ขนาดของโรงเรียน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่า $p - value = 0.00000$

1.4.1.2 การใช้เวลาในการเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่า $p\text{-value} = 0.0001$

1.4.1.3 ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่า $p\text{-value} = 0.00034$

1.4.1.4 ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่า $p\text{-value} = 0.00044$

1.4.1.5 ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่า $p\text{-value} = 0.00079$

1.4.1.6 ชื่อเสียงของโรงเรียน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่า $p\text{-value} = 0.01136$

1.4.1.7 ความสะดวกในการคมนาคม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่า $p\text{-value} = 0.033$

1.4.2 กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดของนักเรียนมีความแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

1.4.3 กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ตัวแปรที่เป็นสาเหตุให้นักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่

1.4.3.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ค่า $p\text{-value} = 0.00134$

1.4.3.2 อาชีพของผู้ปกครอง ค่า $p\text{-value} = 0.00284$

1.4.3.3 ชื่อเสียงของโรงเรียน ค่า $p\text{-value} = 0.04253$

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ที่เหลือจาก 3 ตัวแปรข้างต้น มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน การใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ความสะดวกในการคมนาคม ความต้องการให้บุตรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ระดับชั้นเรียน ขนาดของโรงเรียน

2. อภิปรายผลการศึกษา

2.1 เปรียบเทียบการกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในจังหวัดนครนายก ผลปรากฏดังนี้

2.1.1 กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

โรงเรียนนครนายกวิทยาคม

สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก ได้กำหนดเขตบริการโรงเรียนนครนายกวิทยาคม โดยใช้ลักษณะภูมิศาสตร์ ของท้องที่เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จัดไว้ในพื้นที่บริการ กล่าวคือ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ติดต่อกันได้สะดวก มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น โดยเฉพาะเขตเทศบาลเมืองนครนายก ประชากรในย่านนี้ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีศักยภาพในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีไฟฟ้า น้ำประปา ระบบสื่อสารทันสมัย ฯลฯ สอดคล้องกับการศึกษาของสถาบันการวางแผนทางการศึกษาระหว่างประเทศ ที่พบว่า ขนาดของโรงเรียน จะมีความสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนของโรงเรียน เช่น วัสดุอุปกรณ์ คุณวุฒิครู ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน เป็นต้น ดังนั้น โรงเรียนขนาดใหญ่จึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนมาก และคุณภาพในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงด้วย (IIEP ; International Institute for Educational Planning, 1985 : 36)

นอกจากนี้ โรงเรียนนครนายกวิทยาคม ยังเป็นโรงเรียนเก่าแก่ ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของชาวนครนายกและบริเวณใกล้เคียง ศิษย์เก่าสามารถสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้เป็นจำนวนมาก ประกอบกับการที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีอาณาบริเวณกว้างขวาง สภาพแวดล้อมโดยรอบและภายในโรงเรียนมีความร่มรื่น เป็นระเบียบ สะอาด อยู่ติดกับแม่น้ำนครนายก แม่น้ำสายใหญ่ที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของชาวนครนายก ด้านการเรียนการสอนมีอุปกรณ์การเรียนครบครันทันสมัย ครูอาจารย์มีวุฒิการศึกษาสูง มีความสามารถ ดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี ได้รับรางวัลจากการแข่งขันทางวิชาการทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศอยู่เสมอ

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ปกครองและนักเรียนจึงมีความคาดหวังต่อโรงเรียนแห่งนี้สูงมาก กล่าวได้ว่า โรงเรียนนครนายกวิทยาคม เป็นโรงเรียนอันดับต้น ๆ ที่ผู้ปกครองและนักเรียนจะตัดสินใจเลือกมาเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ประกอบกับ ความสะดวกในการคมนาคมโดยรอบโรงเรียนทำให้นักเรียนที่มีบ้านพักอาศัยอยู่นอกเขตบริการฯ ในระยะทางมากกว่า 21 กิโลเมตร สามารถใช้เวลาในการเดินทางมาเรียนไม่มากนัก การกระจายตัวของนักเรียนโดยกำหนดให้โรงเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง จึงมีการกระจายตัวออกไปนอกเขตพื้นที่บริการโดยรอบในทุกทิศทาง สอดคล้องกับที่ ชูศักดิ์ แสงมุกดา กล่าวไว้ว่า การกระจายตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโดยรวมจะเพิ่มขึ้นตามระยะทาง กล่าวคือระยะทางไกล ๆ กับโรงเรียน จำนวนนักเรียนจะมีน้อย และเพิ่มขึ้นเมื่ออยู่ใกล้จากโรงเรียน (ชูศักดิ์ แสงมุกดา, 2517 : 45)

จากการศึกษาพบว่า การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนนครนายกวิทยาคม กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนนครนายกวิทยาคม ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีความแตกต่างกัน

โรงเรียนนวมราชานุสรณ์

สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก ได้กำหนดเขตบริการโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา เช่นเดียวกับโรงเรียนนครนายกวิทยาคม ประกอบกับโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ ตั้งอยู่ในละแวกเดียวกับโรงเรียนนครนายกวิทยาคม จึงมีปัจจัยในด้านความสะดวกในการคมนาคมใกล้เคียงกัน โดยถนนที่ตัดผ่านหน้าโรงเรียน คือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 (รังสิต – อองครักษ์) ที่เชื่อมโยงกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียน

นักเรียนที่มาเรียนนอกเขตบริการฯ ของโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ คิดเป็นร้อยละ 14.58 ในขณะที่โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีนักเรียนมาเรียนนอกเขตบริการฯ ร้อยละ 21.79 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกัน เห็นได้ว่ามีอัตราส่วนที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก แม้ว่าจะมีทำเลที่ตั้งอยู่ในย่านใกล้เคียงกัน ผู้ศึกษาพบว่า ทิศนคติในการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองและนักเรียนในโรงเรียนทั้งสองแห่งนี้แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบในด้านชื่อเสียงของโรงเรียน การยอมรับในสังคม จำนวนศิษย์เก่าที่สามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา สภาพแวดล้อมโดยรอบและภายในโรงเรียน ครูอาจารย์ที่มีความสามารถ โรงเรียนนวมราชานุสรณ์จะมีข้อดีมากกว่าโรงเรียนนครนายกวิทยาคม ดังนั้นความคาดหวังของผู้ปกครองและนักเรียนต่อโรงเรียนจึงมีน้อยกว่า อัตราส่วนนักเรียนที่มาเรียนจากนอกเขตบริการจึงแตกต่างกัน สอดคล้องกับ เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ ที่กล่าวว่า บุคคลมีเหตุจูงใจในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ อาทิเช่น คุณภาพของการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ภูมิสำเนาของสถานศึกษาและความมีชื่อเสียงของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2525 : 19 – 20)

อย่างไรก็ตาม การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ โดยกำหนดให้โรงเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง จะมีการกระจายตัวออกไปนอกเขตพื้นที่บริการโดยรอบในทุกทิศทาง เช่นเดียวกับโรงเรียนนครนายกวิทยาคม จากการศึกษาพบว่า การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีความแตกต่างกัน

โรงเรียนปิยชาติพัฒนา

สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก ได้กำหนดเขตบริการโรงเรียนปิยชาติพัฒนา โดยใช้เกณฑ์เดียวกับกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ในจังหวัดนครนายก การเข้าถึงโรงเรียนนับว่ามีความสะดวกในการคมนาคมในระดับดี โดยมีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3052 ผ่านหน้าโรงเรียน ถนนสายนี้จะเชื่อมติดต่อกับ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 สามารถเดินทางไปจังหวัดสระบุรีได้สะดวก ประชากรในเขตนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีศักยภาพในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีไฟฟ้า น้ำประปา ระบบสื่อสารทันสมัย

นักเรียนที่มาเรียนจากนอกเขตบริการฯ ของโรงเรียนปิยชาติพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 17.38 จัดเป็นมีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนนอกเขตบริการฯ มากเป็นอันดับ 2 รองจากโรงเรียนนครนายกวิทยาคม

เหตุผลสำคัญอันเป็นเหมือนแรงดึงดูดสำคัญในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนแห่งนี้ ในการเข้ารับการศึกษาคือ ในชั้นมัธยมศึกษา เนื่องจากโรงเรียนแห่งนี้อยู่ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงได้รับการยอมรับในสังคม และมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนนั้นจะตั้งอยู่ใกล้กับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ภายในโรงเรียนร่มรื่น เป็นระเบียบ สะอาด บริเวณกว้างขวาง ครูอาจารย์มีคุณวุฒิสูง โรงเรียนแห่งนี้จึงได้รับความนิยมอย่างสูงในเวลาอันรวดเร็ว และเป็นดัชนีบ่งชี้ที่สำคัญในการกระจายตัวของนักเรียน โดยกำหนดให้โรงเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง จะมีการกระจายตัวออกไปนอกเขตบริการฯ โดยรอบในทุกทิศทาง และมีระยะทางไกลมากกว่า 21 กิโลเมตร นักเรียนบางคนต้องเดินทางไกลมาจากจังหวัดสระบุรีและจังหวัดปทุมธานี เพื่อมาเรียน ณ โรงเรียนแห่งนี้ การเดินทางไกลสำหรับนักเรียนทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพทางกายและจิตใจแก่นักเรียน มีอัตราเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสูง ดังที่กรมสามัญศึกษากล่าวว่า นักเรียนมัธยมศึกษาควรเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ใกล้บ้านของนักเรียนมากที่สุด เพื่อให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนของชุมชน ชุมชนได้เป็นเจ้าของ และมีโอกาสได้พัฒนาโรงเรียนของตนเอง อันจะส่งผลให้โรงเรียนต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน และเป็นการช่วยให้นักเรียนไม่ต้องเดินทางไกล เสียเวลาโดยไม่จำเป็น มีเวลาได้พักผ่อน ทำการบ้าน ช่วยเหลืองานบ้านได้ตามสมควร มีความปลอดภัย มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี ได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างเหมาะสม (กรมสามัญศึกษา, 2539 : 1)

จากการศึกษาพบว่า การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนปียชาติพัฒนา กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนปียชาติพัฒนา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีความแตกต่างกัน

โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”

สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก ได้กำหนดเขตบริการของโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” โดยใช้ลักษณะภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ตามเกณฑ์กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่กล่าวมาแล้ว เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมดี และสะดวก คือมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 เชื่อมโยงกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3051 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3222 ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียนได้ในหลายทิศทางจากย่านใกล้เคียง เช่น อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก อำเภอวิหารแดง และอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จึงเป็นโรงเรียนอีกแห่งหนึ่งที่มีนักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการฯ จากบริเวณโดยรอบในทุกทิศทาง เนื่องจากปัจจัยความสะดวกในการคมนาคม มีจำนวนนักเรียนมาเรียนจากนอกเขตบริการฯ คิดเป็นร้อยละ 14.58 จัดเป็นอันดับที่ 3 ของกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ รองจากโรงเรียนปียชาติพัฒนา

ปัจจัยในด้านอื่น ๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญต่อทัศนคติในการเลือกโรงเรียนของนักเรียนและผู้ปกครองจะได้แก่ โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนเก่าแก่ของอำเภอบ้านนา มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับของสังคม ประกอบกับเป็นย่านที่มีประชากรหนาแน่น เศรษฐกิจดี จึงมีการกระจายตัวของนักเรียนค่อนข้างสูง อันเป็นผลให้มีอัตราการเรียนข้ามเขตบริการฯ สูงขึ้นด้วย

จากการศึกษาพบว่า การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีความแตกต่างกัน

โรงเรียนองครักษ์

การกำหนดพื้นที่บริการของโรงเรียนองครักษ์ โดยใช้หลักเกณฑ์เหมือนกับกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ ในจังหวัดนครนายกที่กล่าวมาแล้ว เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมดี และสะดวก คือมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 (รังสิต – องครักษ์) เชื่อมโยงติดต่อกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3369 นอกจากนี้ ยังมีทางหลวงท้องถิ่นของสำนักงาน รพช. นย. สำนักงานโยธาธิการ นย. และถนนเลียบคลองชลประทานอีกหลายสาย ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมในระดับค่อนข้างดีจากบ้านไปยังโรงเรียน สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน ตั้งอยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก ทำให้เป็นปัจจัยให้การกระจายตัวของประชากรในย่านนี้เริ่มหนาแน่นขึ้นอย่างรวดเร็ว จากปัจจัยดังกล่าว ประชากรในเขตนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางถึงค่อนข้างดี

ทัศนคติต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองและนักเรียน ต่อโรงเรียนองครักษ์นั้น มีภาพลักษณ์ดี เป็นโรงเรียนเก่าแก่ของอำเภอองครักษ์ มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของชาวนครนายก และสะดวกใกล้เคียงพอสมควร ศิษย์เก่าสามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้เสมอ จึงเป็นปัจจัยให้มีการกระจายตัวโดยรอบโรงเรียนพอสมควร คิดเป็นร้อยละ 8.5 ส่วนใหญ่จะมาจากทิศตะวันตก ตามเส้นทางสายรังสิต – องครักษ์ แม้ระยะทางจะไกลมากกว่า 21 กิโลเมตร เนื่องจากปัจจัยด้านความสะดวกในการคมนาคม สอดคล้องกับที่ ประเสริฐ แก้วเพชร พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษานักเรียนมากที่สุด คือ ตัวแปรการคมนาคมระหว่างบ้านกับโรงเรียนมัธยมศึกษา (ประเสริฐ แก้วเพชร. 2528 : 183)

จากการศึกษาพบว่า การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนองครักษ์ กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนองครักษ์ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีความแตกต่างกัน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ดังกล่าวมาข้างต้น อันได้แก่ ขนาดของโรงเรียน ชื่อเสียงของโรงเรียน ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน ความสะดวกในการเดินทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง จึงมีผลให้การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพจริง มีความแตกต่างจากเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในทุกโรงเรียนของกลุ่มนี้

2.1.2 กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง

โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร

เขตบริการฯ ของโรงเรียนปากพลีวิทยาคารจะครอบคลุมทั้งอำเภอปากพลี เนื่องจากเป็นเขตที่ราบติดต่อกันได้สะดวก เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมดีและสะดวก คือมีทางหลวงแผ่นดิน

หมายเลข 33 เชื่อมโยงกับทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3288 ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียน ลักษณะประชากรจะเป็นบริเวณที่มีประชากรค่อนข้างเบาบาง จะหนาแน่นเฉพาะบริเวณที่ใกล้เคียงกับอำเภอเมืองนครนายก

ด้านทัศนคติในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองและนักเรียนต่อโรงเรียนนี้ค่อนข้างดี เนื่องจากโรงเรียนนี้ เป็นโรงเรียนเก่าแก่ มีชื่อเสียงพอสมควร ศิษย์เก่าสามารถสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้ในปริมาณพอสมควร อันเป็นความภาคภูมิใจของชาวปากพลี แม้จะเป็นโรงเรียนในชนากลางก็ตาม การกระจายตัวของนักเรียนที่มาเรียนจากนอกเขตบริการฯ คิดเป็นร้อยละ 10.60 ส่วนใหญ่จะมาจากทิศตะวันออก ด้านอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นที่ราบ มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 เชื่อมติดต่อกัน ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนมีการกระจายตัวไม่มากนัก มาจากการที่โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร ตั้งอยู่ไม่ห่างจากโรงเรียนนครนายกวิทยาคมมากนัก นักเรียนในละแวกใกล้เคียงจึงไปเข้าเรียนในโรงเรียนนครนายกวิทยาคมมากกว่า สำหรับโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร ในทัศนคติของผู้ปกครองและนักเรียน จึงเป็นทางเลือกในอันดับรองลงมา

อย่างไรก็ตาม การกระจายตัวของนักเรียนโดยกำหนดให้โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร เป็นจุดศูนย์กลาง จะมีการกระจายของนักเรียนที่ส่วนใหญ่จะมาจากทิศทางด้านตะวันออก บริเวณอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี เนื่องจากปัจจัยด้านความสะดวกในการคมนาคม สอดคล้องกับ บุญชู สนั่นเสียง ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับระยะทาง กล่าวคือ บริเวณใกล้ ๆ สถานที่ตั้งโรงเรียน จะมีการกระจายตัวของนักเรียนมาก และค่อย ๆ ลดลง เมื่อระยะทางห่างไกลจากสถานที่ตั้งโรงเรียนมากขึ้น และการกระจายตัวของนักเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมาก จะมีบ้านพักอาศัยอยู่ ห่างไกลจากสถานที่ตั้งโรงเรียนมาก และจำนวนลดลงเมื่อระยะทางไกลออกไป (บุญชู สนั่นเสียง. 2514 : 50)

จากการศึกษาพบว่า การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนปากพลีวิทยาคารตามสภาพจริงกับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด มีความแตกต่างกัน

โรงเรียนเมืองนครนายก

การกำหนดเขตบริการฯ ใช้เกณฑ์เช่นเดียวกับโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร เป็นบริเวณที่มีเส้นทางคมนาคมค่อนข้างดี คือ มีทางหลวงท้องถิ่นของสำนักงานโยธาธิการ จังหวัดนครนายก และทางหลวงชนบท ของสำนักงาน รพช. นย. เชื่อมติดต่อกันในบริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียนพอสมควร ปัจจัยในด้านการคมนาคมนี้ ทำให้มีการกระจายตัวของนักเรียนโดยรอบโรงเรียนแห่งนี้ไม่มากนัก คิดเป็นร้อยละ 4.3 ทั้งนี้อาจมีผลมาจากมีโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง อันได้แก่ โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ และโรงเรียนวัดสัตยาราม (มัธยมขยายโอกาส)

ในด้านทัศนคติในการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองและนักเรียนต่อโรงเรียนแห่งนี้ จะอยู่ในอันดับรอง ๆ ลงมาจากโรงเรียนขนาดใหญ่ แม้ว่าโรงเรียนจะก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียงพอสมควร เป็นที่รู้จักของชาวนครนายกก็ตาม แต่เนื่องจากปัจจัยอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้มีการกระจายตัวของนักเรียนไม่มากเท่าที่ควร นักเรียนที่มาเรียนจากนอกเขตบริการฯ ในโรงเรียนนี้ ส่วนมากจะเป็นนักเรียนที่สอบคัดเลือกจากโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่ได้ จึงมาเข้าเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ อันเป็นทางเลือกในลำดับรอง ๆ ลงมา หรืออันดับท้ายสุดก็เป็นได้ เนื่องจากผู้ปกครองมีความคาดหวังสูง ต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษาดี ในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ได้รับการยอมรับในสังคม สอดคล้องกับที่ เฉลียว สุมาวงศ์ ได้กล่าวว่า หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา สายสามัญ จะเป็นการเตรียมเด็กเข้ามหาวิทยาลัยมากกว่า ไม่ได้มุ่งด้านอาชีพ จึงทำให้นักเรียนเลือกโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเกียรติคุณในด้านความสามารถทางวิชาการสูง สามารถสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้มาก (เฉลียว สุมาวงศ์. 2520 : 36)

อย่างไรก็ตาม การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนเมืองนครนายกตามสภาพจริงนั้น จากการศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างจากเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนเมืองนครนายก ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

2.1.3 กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา

การกำหนดเขตบริการฯ ใช้สภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือใช้ตำบลเป็นหน่วยในการพิจารณา โดยคำนึงถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จัดไว้ในพื้นที่เดียวกัน ติดต่อกันได้สะดวก การเข้าถึงพื้นที่ได้โดยทางหลวงท้องถิ่น ของสำนักงานโยธาธิการ นย. และทางหลวงชนบท รพช. ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคม จากบ้านไปยังโรงเรียนค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง ฐานะทางเศรษฐกิจของประชากรอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบกับในละแวกใกล้เคียงมีโรงเรียนวัดศรีจุฬา (มัธยมศึกษาโยกาส) ซึ่งรับนักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เช่นเดียวกัน จึงทำให้การกระจายตัวของนักเรียนมีน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 1.5 เท่านั้น

ปัจจัยในด้านทัศนคติในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองและนักเรียนที่จะเข้ารับการศึกษานี้ กรณีข้ามเขตบริการฯ มาเรียนนั้น จะอยู่ในอันดับท้ายสุด เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งมาไม่นาน และกรมสามัญศึกษารับโอนมาจากโรงเรียนเอกชน ที่มอบให้หลังจากดำเนินการขาดทุน ดังนั้นภาพลักษณ์จึงไม่โดดเด่นในทัศนคติของผู้ปกครองและนักเรียน จึงเป็นปัจจัยให้มีการกระจายตัวของนักเรียนน้อยมาก อันเป็นผลให้การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา ตามสภาพจริงกับเขตบริการในการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดไม่แตกต่างกัน

โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา

เขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ใช้เกณฑ์เดียวกับ โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมดี คือ มีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3222 ตัดผ่านทางเข้าโรงเรียน เส้นทางสายนี้ สามารถเดินทางไปยังอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรีได้สะดวก และเชื่อมติดต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ในด้านทิศใต้ ทำให้มีความสะดวกพอสมควรในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียน ในด้านลักษณะประชากร เป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่ค่อนข้างเบาบาง ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง ในละแวกใกล้เคียงมีโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ เป็นจุดดึงดูดประชากรวัยเรียนไปส่วนหนึ่ง ดังนั้น การกระจายตัวของนักเรียนจึงมีค่อนข้างน้อย คิดเป็นร้อยละ 3.21 เท่านั้น

ในด้านทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองและนักเรียน ในการมาเรียนข้ามเขตบริการฯ จะมีลักษณะเช่นเดียวกับโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา ซึ่งอยู่ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กเหมือนกัน ดังนั้นปัจจัยในด้านทัศนคติ ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน จึงเป็นมูลเหตุให้มีการกระจายตัวของนักเรียนน้อย สอดคล้องกับที่ ราชินี ภริจิตโต ได้กล่าวถึงทัศนคติในการเลือกสถานที่ศึกษาของนักเรียนและผู้ปกครองว่า ความแตกต่างของระยะทางไปยังโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับรายได้ของผู้ปกครอง กล่าวได้ว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้สูงสามารถส่งบุตรหลานไปศึกษายังโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ซึ่งอยู่ในระยะทางไกล ๆ ได้ ส่วนผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำ นักเรียนจะเดินทางไปโรงเรียนที่ใกล้กว่า และอยู่อาศัยในบริเวณที่ตั้งโรงเรียน (ราชินี ภริจิตโต, 2534 : 1)

จากการศึกษาพบว่า การกระจายตัวของนักเรียน โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยาตามสภาพจริง ไม่แตกต่างกับเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม

เกณฑ์ในการกำหนดเขตบริการฯ เป็นไปทำนองเดียวกับ โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา ซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมสะดวกพอสมควร คือ มีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3051 ตัดผ่านทางเข้าโรงเรียน เชื่อมโยงกับทางหลวงท้องถิ่นโยธาธิการ นย. และทางหลวงชนบท รพช. นย. ในบริเวณโดยรอบ และละแวกใกล้เคียงโรงเรียน ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมพอสมควร จากบ้านไปยังโรงเรียน ในด้านลักษณะประชากร เป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่เบาบาง ฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ในด้านทัศนคติในการเลือกเข้าศึกษาข้ามเขตบริการฯ ในโรงเรียนแห่งนี้ จะมีน้อยมาก เนื่องจากภาพลักษณ์ของโรงเรียน ค่อนข้างเป็นไปในทางลบ จากการศึกษพบว่า โรงเรียนแห่งนี้ เป็นโรงเรียนที่กรมสามัญศึกษา ได้รับการโอนมาจากสำนักงานการศึกษาเอกชน (สช.) เป็นโรงเรียนเอกชนที่ดำเนินการขาดทุน คณะครู - อาจารย์ในโรงเรียนนี้ เป็นคณะเดียวกับที่เคยสอนอยู่ที่นี้ ในช่วงที่สังกัด สช. จึงได้รับการโอนย้ายให้เข้ารับราชการในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาวะจำยอมของกรมสามัญศึกษา จึงไม่เป็นที่ยอมรับในด้านรู้ความสามารถจากชาวบางอ้อ นอกจากนี้ ยังพบว่า มีปัญหาสุขภาพจิต

ประเภทยาบ้า ที่มีการลักลอบเข้ามาจำหน่ายให้นักเรียน โดยได้ข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์ ครู – อาจารย์ในโรงเรียนแห่งนี้

จากการศึกษาพบว่า การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม ตามสภาพจริงมีเพียงร้อยละ 2.24 ไม่แตกต่างจากเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

โรงเรียนภัทรพิทยาคาร

เกณฑ์ในการกำหนดเขตบริการฯ เป็นไปตามทำนองเดียวกันกับกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมดี สะดวก คือ มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 (รังสิต – ออกรักษ์) เชื่อมโยงกับถนนเลียบคลองชลประทาน คลอง 23 ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคม จากบ้านไปยังโรงเรียน สภาพแวดล้อมโดยรอบจะตั้งอยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ออกรักษ์ และมีโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่อยู่ในละแวกใกล้เคียง จึงมีผลให้การกระจายตัวของนักเรียน มีจำนวนน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.35 เท่านั้น

ทัศนคติต่อการตัดสินใจเลือกเข้ามาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในโรงเรียนแห่งนี้ เป็นไปในทำนองเดียวกับ โรงเรียนในกลุ่มขนาดเล็กด้วยกัน คือ เป็นทางเลือกในอันดับท้าย เพราะความคาดหวังของผู้ปกครองต่อโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สอดคล้องกับ เทียนฉาย กิระนันท์ ที่กล่าวว่า คนส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่จะช่วยเลื่อนขั้นทางสังคมได้ ความคาดหวังดังกล่าว จะมีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของคน กล่าวคือ บิดามารดาจะต้องเลือกสถานศึกษาที่ดีที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้แก่บุตรของตน (เทียนฉาย กิระนันท์, 2530 : 21) เป็นไปในทำนองเดียวกับ เบคเกอร์ ที่กล่าวว่า ผู้ปกครองจะเพิ่มคุณภาพบุตรของตน โดยการจัดหาบ้านที่อยู่อาศัย และโรงเรียนที่ดี มีมาตรฐานสูงให้บุตรของตน (Becker, 1960 : 32)

จากการศึกษาพบว่า การกระจายตัวของนักเรียนโรงเรียนภัทรพิทยาคารฯ กับเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนภัทรพิทยาคารฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดไม่แตกต่างกัน

2.2 จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่เรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

2.2.1 กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

จากการศึกษาพบว่า จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะพบว่า แต่ละโรงเรียนจะมีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในจำนวนที่แตกต่างกัน โดยจัดเรียงอันดับได้ ดังนี้

1. โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21 จากจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด ที่เรียนข้ามเขตบริการฯ

2. โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีอันดับสองรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 15.45 จากจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด ที่เรียนข้ามเขตบริการฯ

3. โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีอันดับสาม คิดเป็นร้อยละ 12.20 จากจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด ที่เรียนข้ามเขตบริการฯ

4. โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีอันดับสี่ คิดเป็นร้อยละ 7.99 จากจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด ที่เรียนข้ามเขตบริการฯ

5. โรงเรียนองครักษ์ มีอันดับห้า คิดเป็นร้อยละ 6.15 จากจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด ที่เรียนข้ามเขตบริการฯ

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน ดังนี้

1. โรงเรียนนครนายกวิทยาคม มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23 จากจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด ที่เรียนข้ามเขตบริการฯ

2. โรงเรียนปิยชาติพัฒนา มีอันดับสองรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 20.5 จากจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด ที่เรียนข้ามเขตบริการฯ

3. โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” มีอันดับสาม คิดเป็นร้อยละ 19.18 จากจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด ที่เรียนข้ามเขตบริการฯ

4. โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ มีอันดับสี่ คิดเป็นร้อยละ 18.5 จากจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด ที่เรียนข้ามเขตบริการฯ

5. โรงเรียนองครักษ์ มีอันดับห้า คิดเป็นร้อยละ 12.5 จากจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด ที่เรียนข้ามเขตบริการฯ

เห็นได้ว่า โรงเรียนนครนายกวิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม จะเป็นโรงเรียนที่ได้รับความคาดหวังจากผู้ปกครองสูง จึงได้รับความเชื่อถือและความนิยมชมชอบ ที่จะให้บุตรหลานได้เข้ารับการศึกษาดังนั้น จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ จึงมีจำนวนมาก ทำนองเดียวกันกับ โรงเรียนปิยชาติพัฒนา ที่มีลักษณะโดดเด่นในด้านความมีชื่อเสียง เนื่องจากเป็นโรงเรียนในพระอุปถัมภ์ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงเป็นที่ยอมรับและให้ความเชื่อถือมากเช่นกัน จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ จึงแตกต่างจากโรงเรียนนครนายกวิทยาคมไม่มากนัก

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนขนาดใหญ่ในกลุ่มเดียวกัน ก็มีจำนวนนักเรียนข้ามเขตบริการฯ แตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่น โรงเรียนองครักษ์ มีนักเรียนข้ามเขตบริการฯ จำนวนน้อยที่สุดในกลุ่มทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยข้อเท็จจริงแล้ว หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน คุณภาพครู - อาจารย์ มีศักยภาพไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ในสภาพจริงกลับเป็นไปในทางที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก สอดคล้องกับ สถาบันการวิจัยการสร้างโรงเรียนในภูมิภาคเอเชีย ที่กล่าวว่า ปัญหาที่เกิดขึ้น ในเรื่องเขตบริการของโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับ คุณภาพของการศึกษามากกว่าการกระจายของประชากร กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นก็เพื่อการจำกัดเขตเข้าเรียน ที่ต้องการให้นักเรียนซึ่งมีที่พัก

อาศัย อยู่ในเขตใดต้องเข้าเรียนในเขตนั้น จะทำได้สำเร็จเมื่อคุณภาพของโรงเรียนทุกโรงเรียนที่นักเรียนต้องการเข้าเรียนอยู่ในเกณฑ์เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน แต่เรื่องนี้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังดังที่กล่าวมา เพราะในเมืองใหญ่ ๆ นักเรียนมักจะเดินทางเป็นระยะทางไกล ๆ จากบ้านทุกวัน เพื่อไปโรงเรียนอันเป็นโรงเรียนที่เหมาะสม ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน สิ่งนี้เป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการเดินทางไปและกลับของนักเรียนในปัจจุบัน (Asian Regional Institute For School Building Research. 1972 : 43 - 44)

ในภาพรวม จากการศึกษาพบว่า จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ จะมีจำนวนมากกว่าในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กล่าวคือ มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเรียนข้ามเขตบริการ คิดเป็นร้อยละ 19.06 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีเพียงร้อยละ 13.13 ของนักเรียนทั้งหมด สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของคณะกรรมการบริหารสหพันธ์โครงการสร้างโรงเรียน ที่พบว่า เหตุผลด้านเศรษฐกิจหรือครอบครัวของนักเรียนเกี่ยวข้องกับระยะทางที่นักเรียนเดินทางไปโรงเรียน เช่น กรณีที่โรงเรียนจัดสอนหลายระดับชั้น เด็กเล็กอาจจะต้องไปเรียนในโรงเรียนเดียวกับพี่ เพื่อที่จะได้ไปโรงเรียนพร้อมกัน โดยมีได้คำนึงถึงระยะทางที่ไกลขึ้น ในสถานการณ์เช่นนี้ เป็นลักษณะความจำเป็นของแต่ละโรงเรียนซึ่งไม่เหมือนกัน ระยะทางจะขึ้นอยู่กับวัยของเด็กด้วย เด็กอายุมากกว่าย่อมเดินทางไปได้ไกลกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า (Administrative Committee of the Federal School Construction Program. 1986 : 79 - 87)

2.2.2 กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง

ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งมีเปรียบเทียบเพียง 2 โรงเรียนเท่านั้น ปรากฏว่า ในโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ คิดเป็นร้อยละ 9.30 ของจำนวนนักเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด ส่วนในโรงเรียนเมืองนครนายก มีเพียงร้อยละ 3.66 ของจำนวนนักเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

ทำนองเดียวกัน จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมปลาย ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร คิดเป็นร้อยละ 12.50 ของนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด ขณะเดียวกัน โรงเรียนเมืองนครนายก มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ มีจำนวนเพียงร้อยละ 5.3 ของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ เท่านั้น เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากสาเหตุในเรื่องความสะดวกในการคมนาคม โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร ตั้งอยู่ในทำเลที่ตั้งที่ดีกว่า มีถนนสายหลัก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ผ่านบริเวณที่ตั้งโรงเรียน ในขณะที่โรงเรียนเมืองนครนายก มีเพียงทางหลวงท้องถิ่นของสำนักงานโยธาธิการ และทางหลวงชนบทของสำนักงาน รพช.ผ่านบริเวณที่ตั้งของโรงเรียน ทำให้มีข้อด้อยกว่า อันเป็นผลให้จำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ น้อยกว่าอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ เองเจลดฮาร์ด ที่กล่าวว่า โรงเรียนควรอยู่ใกล้กับศูนย์กลางของประชากรมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะง่ายต่อการเข้าถึง และเพิ่มศักยภาพของประชากร สำหรับการคมนาคมสมัยใหม่ทำให้ทัศนคติเกี่ยวกับระยะทางของคนเปลี่ยนไป เด็กต้องเดินทางไปและกลับระหว่างบ้านกับ

โรงเรียนใกล้เคียง ระยะทางของการเดินทางสูงสุด จากบ้านไปยังโรงเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรอยู่ระหว่าง 1 - 1.5 ไมล์ ส่วนนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ควรเกิน 3 ไมล์ แต่หากใช้การคมนาคมขนส่งสาธารณะ ไม่ควรใช้เวลาเกิน 30 นาที (4.5 ไมล์) และสำหรับรถนักเรียนไม่ควรใช้เวลาเกิน 45 - 50 นาที (Engelhardt. 1949 : 51)

2.2.3 กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

ขนาดของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจายตัวของนักเรียน กล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม จะเป็นแรงจูงใจให้ครู - อาจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถ ขอย้ายเข้ามาปฏิบัติราชการ หรือขอย้ายมาช่วยราชการ ทำให้โรงเรียนขนาดเล็ก ขาดแคลนครู - อาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถ เกิดความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ด้านผู้ปกครองของนักเรียนต่างก็มีความปรารถนาที่จะให้บุตรหลานของตนได้เข้ามาศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยมีได้คำนึงถึงเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด อันเป็นผลให้การกระจายตัวโดยรอบโรงเรียนขนาดใหญ่สูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กอย่างชัดเจน สำหรับกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดนครนายก มีอัตราส่วนการมาเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดน้อยมาก

จากการศึกษาพบว่า ผลรวมของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ในแต่ละโรงเรียนเรียงตามลำดับได้คือ โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ มีจำนวนนักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการฯ คิดเป็นร้อยละ 6.35 โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา คิดเป็นร้อยละ 3.22 โรงเรียนเลขาธรรมกิตติวิทยาคม คิดเป็นร้อยละ 2.24 และโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา คิดเป็นร้อยละ 1.51 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด จากผลรวมนี้ จะเห็นว่า มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในแต่ละโรงเรียนไม่สูงมากนัก แต่ถ้าเปรียบเทียบในกลุ่มนี้ด้วยกัน จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันภายในกลุ่มค่อนข้างสูง ตัวอย่างเช่น กรณีโรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ ซึ่งมีอัตรานักเรียนข้ามเขตบริการฯ มากที่สุด กับโรงเรียนมัธยมศรีจุฬา ที่มีอัตรานักเรียนข้ามเขตบริการฯ น้อยที่สุด ปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุ คือ ความสะดวกในการคมนาคม และสภาพแวดล้อมโดยรอบโรงเรียน กล่าวคือ โรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ มีเส้นทางคมนาคมดี และสะดวกในการเข้าถึงมากกว่า คือ มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 (รังสิต - อองครักษ์) เชื่อมโยงกับทางหลวงท้องถิ่นของสำนักงานโยธาธิการ ซึ่งเป็นถนนที่ตัดผ่านและเป็นเส้นทางเข้าสู่โรงเรียนในระยะทางไม่ไกลนัก นอกจากนั้น ยังมีทางหลวงชนบท ของสำนักงาน รพช. ที่สร้างเลียบคลองชลประทานในย่านนี้อีกหลายสายเชื่อมโยงติดต่อกัน ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมค่อนข้างมาก ในขณะที่สภาพแวดล้อมในละแวกใกล้เคียงเป็นสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อองครักษ์ ทำให้องค์ประกอบด้านประชากรย่านนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อัตราการย้ายถิ่นเข้าสูงขึ้น อันเป็นผลให้การกระจายตัวโดยรอบโรงเรียนภัทรพิทยาคารย์สูงขึ้นเช่นเดียวกัน สำหรับโรงเรียนมัธยมศรีจุฬานั้น เส้นทางคมนาคมเข้าสู่โรงเรียนเป็นทางหลวงท้องถิ่นของสำนักงานโยธาธิการ เชื่อมโยงกับทางหลวงชนบทของสำนักงาน รพช. ทำให้ความสะดวกในการคมนาคมมีน้อยกว่า ในละแวกใกล้เคียงมีโรงเรียนวัดศรีจุฬา ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ทำให้ประชากรวัยเรียนถูกแบ่งปันไปส่วนหนึ่ง อันเป็นผลให้ การกระจายตัวของนักเรียนโดยรอบโรงเรียนมี

จำนวนน้อยกว่า เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับโรงเรียนภัทรพิทยาคารย์ ซึ่งมีปัจจัยสนับสนุนและแนวโน้มในอนาคตที่ดีกว่า

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเชิงคุณภาพกับโรงเรียนขนาดใหญ่แล้ว จะพบว่าสภาพความเป็นจริงแม้ว่าหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับการศึกษาต่าง ๆ จะเหมือนกัน แต่มาตรฐานการจัดการเรียนการสอนในแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกัน โรงเรียนขนาดใหญ่ที่อยู่ในย่านศูนย์กลางความเจริญ จะมีความพร้อมในด้านบุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารเรียน ฯลฯ มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กในชนบท สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่สรุปไว้ว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองมักเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีสภาพอาคารสถานที่ดีกว่า มีวัสดุอุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอน ครูมีวุฒิการศึกษาสูง และมีประสบการณ์มาก ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเมืองหรือในชนบทส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ครูส่วนมากเป็นครูใหม่ ขาดประสบการณ์ และมีวุฒิทางการศึกษาดำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 72 - 75)

2.3 ผลการวิเคราะห์ เพื่อหาสาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for WINDOWS และหาคำนัยสำคัญโดยการทดสอบแบบไค - สแควร์ (Chi - square test) เพื่อหาสาเหตุที่นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนดในแต่ละโรงเรียน และแต่ละสาเหตุ การทดสอบดังกล่าวเป็นการให้น้ำหนักในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ของผู้ปกครองและนักเรียน ว่าให้น้ำหนักความสำคัญในสาเหตุใดมากน้อยกว่ากัน เพื่อนำผลรวมของน้ำหนักการตัดสินใจนั้น มาจัดลำดับความสำคัญมากหรือน้อยกว่ากันได้ อย่างมีนัยสำคัญ

2.3.1 กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

ค่าทดสอบทางสถิติของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่สามารถนำมาจัดเรียงลำดับความสำคัญได้ ดังนี้

1. ขนาดของโรงเรียน
2. การใช้เวลาเดินทางไป - กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน
3. ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง
4. ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน
5. อาชีพของผู้ปกครอง
6. ความคาดหวังของผู้ปกครองในการให้บุตรได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา
7. ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน
8. ระดับชั้นเรียน
9. ความสะดวกในการคมนาคม

จากผลการทดสอบนี้ จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองและนักเรียนจะให้ความสำคัญต่อขนาดของโรงเรียนมากที่สุด เพราะโดยทั่วไปโรงเรียนที่มีขนาดกว้างขวางใหญ่โตจะเป็นภาพลักษณ์ที่ดี หรือมีผลในทัศนคติด้านบวกของมนุษย์เป็นอันดับแรก การให้น้ำหนักในการตัดสินใจเรื่องขนาดของโรงเรียน ผู้ปกครองและนักเรียนย่อมคาดหวังว่าจะได้ผลตอบแทนที่ดีในเป้าหมายสุดท้ายของตน โดยมีความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ที่มีต่อขนาดของโรงเรียนเป็นบรรทัดฐานของการตัดสินใจนั้น สอดคล้องกับ โรคิช ที่กล่าวว่า ทัศนคติเป็นการผสมผสานหรือจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อนี้จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคล ในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ (Rokeach, 1970 : 112) ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง จะมีภาพลักษณ์ในเรื่องชื่อเสียงของโรงเรียน ความคาดหวังที่ผู้ปกครองและนักเรียนมีต่อโรงเรียน กล่าวได้ว่า ตัวแปรทั้ง 3 ประการนี้ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งของผู้ปกครองและนักเรียน โดยคำนึงถึงขนาดของโรงเรียน จะเกี่ยวข้องกับความมีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคมของโรงเรียนแห่งนั้นด้วย หรือเป็นปัจจัยที่สนับสนุนกัน สอดคล้องกับ เจอจันท์ จงสถิตอยู่ ที่กล่าวว่า เหตุจูงใจในการตัดสินใจเข้าศึกษา ขึ้นอยู่กับปัจจัยความมีชื่อเสียงของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน คุณภาพของการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ตลอดจนภูมิสำเนาของสถานศึกษาที่อยู่ในส่วนกลางหรือภูมิภาคด้วย (เจอจันท์ จงสถิตอยู่, 2525 : 19 - 20)

ในทำนองเดียวกัน ความคาดหวังของผู้ปกครองในการที่จะให้บุตรได้รับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ผู้ปกครองจึงให้น้ำหนักของการตัดสินใจ โดยคำนึงถึงขนาดของโรงเรียน ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน และคาดหวังว่า โรงเรียนที่มีคุณสมบัติดังกล่าวจะช่วยให้เขาสมหวังในเป้าหมายได้ สอดคล้องกับ ชมภู ชุตินันท์กุล ที่กล่าวว่า การตัดสินใจกระทำการใด ๆ ของบุคคล ในการที่เข้าร่วมกิจกรรมใด ด้วยความเต็มใจนั้น ย่อมคาดหวังว่าจะได้รับสิ่งที่พึงพอใจและคุ้มค่า (ชมภู ชุตินันท์กุล, 2538 : 6)

ในการให้น้ำหนักในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ของผู้ปกครองและนักเรียนนั้น จะเห็นได้ว่า การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน มีความสำคัญเป็นอันดับสองรองจากขนาดของโรงเรียน ถ้านำตัวแปรในส่วนที่เหลือมาพิจารณาจะเห็นได้ว่า การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน จะสอดคล้องสัมพันธ์กับระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน ที่มีค่าน้ำหนักการตัดสินใจในลำดับที่ 4 และความสะดวกในการคมนาคมในลำดับที่ 9 นอกจากนี้ยังมีตัวแปรที่ส่งเสริมสนับสนุนกันคือ ฐานะทางเศรษฐกิจและอาชีพของผู้ปกครอง กล่าวคือ โอกาสที่จะได้รับการศึกษาของนักเรียน ขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงินและการให้การสนับสนุนของผู้ปกครองเป็นหลัก มากกว่าขึ้นอยู่กับตัวนักเรียนเอง สอดคล้องกับ ปรัชญา เวสารัชช์ ที่กล่าวว่า การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา นั้น โรงเรียนมิได้อยู่ใกล้ชุมชนเสมอไป ผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เอง สะท้อนให้เห็นว่า โอกาสการได้เข้าเรียนต่อของนักเรียน ส่วนใหญ่ขึ้นกับปัจจัยภายนอกมากกว่าปัจจัยภายใน คือขึ้นกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการสนับสนุนของผู้ปกครอง (ปรัชญา เวสารัชช์, 2527 : 130 - 132) เป็นไปในทำนอง

เดียวกันกับ รุ่งทิพย์ เหล่าคำ ที่กล่าวว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน ถ้าโรงเรียนตั้งอยู่ในที่ซึ่งมีความสะดวกในการคมนาคม ประชาชนมีฐานะดี ก็จะทำให้ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนมีค่าสูงด้วย (รุ่งทิพย์ เหล่าคำ. 2521 : 64)

นอกจากนี้ การตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ของผู้ปกครองและนักเรียน อาจมิได้คำนึงถึงระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน ทั้งนี้เพราะในปัจจุบัน การเดินทางมาโรงเรียนมีทางเลือกมากขึ้น สะดวก รวดเร็วขึ้น สอดคล้องกับ ประเสริฐ แก้วเพชร ที่กล่าวไว้ว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนน้อยที่สุด คือ ตัวแปรการคมนาคมระหว่างบ้านกับโรงเรียนมัธยมศึกษา (ประเสริฐ แก้วเพชร. 2528 : 183)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปรที่กล่าวมาข้างต้น เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.3.2 กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง

ค่าทดสอบทางสถิติของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง สามารถนำมาจัดอันดับจากค่าความน่าจะเป็น ($p - value$) ได้ดังนี้

1. ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน
2. ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน
3. ระดับชั้นเรียน
4. ความสะดวกในการคมนาคม
5. ความคาดหวังของผู้ปกครองในการให้บุตรได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา
6. ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง
7. ขนาดของโรงเรียน
8. การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
9. อาชีพของผู้ปกครอง

จากการตรวจสอบ ผลการวิเคราะห์ ปรากฏว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ทุกตัวแปรมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จากผลการวิเคราะห์นี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อยเกินไป นำมาใช้เป็นตัวแทนประชากรที่ดีได้ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ค่าการทดสอบอาจคลาดเคลื่อนจากสภาพที่เป็นจริงได้ เนื่องจาก การแบ่งกลุ่มโดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์โดยกำหนดว่า โรงเรียนใดมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 570 - 1,140 คน จัดเป็นโรงเรียนขนาดกลาง จากหลักเกณฑ์นี้ จะพบว่า มีโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเพียง 2 โรงเรียนเท่านั้น อยู่ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร และโรงเรียนเมืองนครนายก

ตามสภาพจริงในพื้นที่ พบว่า เขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ของทั้งสองโรงเรียนมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก กล่าวคือ โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร มีเขตบริการครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 7 ตำบลของอำเภอปากพลี ขณะที่ โรงเรียนเมืองนครนายก มีพื้นที่บริการครอบคลุมเพียง 4 ตำบลในอำเภอเมืองเท่านั้น สำหรับตัวดัชนีบ่งชี้ที่สำคัญพบว่า ความสะดวกในการคมนาคม มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด ในกรณีโรงเรียนปากพลีวิทยาคาร จัดอยู่ในระดับสะดวกมาก หมายถึง มีรถประจำทางวิ่งตลอดเวลาทุกวัน เนื่องจากมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 (ถนนสุวรรณศร) ตัดผ่านทางเข้าสู่โรงเรียน เส้นทางสายนี้ เป็นทางหลวงสำคัญเชื่อมโยงกับทางหลวงแผ่นดินสาย 304 , 319 , 320 สามารถใช้เป็นเส้นทางเดินทางไปสู่จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว และนครราชสีมาได้ จึงมีรถโดยสาร บขส. รถโดยสารระหว่างจังหวัด และรถโดยสารท้องถิ่นวิ่งผ่านอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่โรงเรียนเมืองนครนายก มีความสะดวกในการคมนาคม จัดอยู่ในระดับปานกลาง การเข้าถึงพื้นที่ มีข้อเสียเปรียบมากกว่า เส้นทางเข้าสู่โรงเรียนเป็นทางหลวงท้องถิ่น สำนักงานโยธาธิการ นย. และทางหลวงชนบท สำนักงาน รพช. ซึ่งถนนทั้งสองประเภทนี้ มีคุณภาพแตกต่างกันกับทางหลวงแผ่นดินค่อนข้างมาก จึงเป็นจุดด้อยในการเข้าถึงพื้นที่

ความสะดวกในการคมนาคม เป็นตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน การใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน รวมทั้งการกระจายตัวของนักเรียน อันเป็นผลให้การวิเคราะห์ข้อมูลผิดพลาด คลาดเคลื่อนได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ชูศักดิ์ แสงมุกดา ที่กล่าวว่า การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาโดยส่วนรวม จะเพิ่มขึ้นตามระยะทาง กล่าวคือ ในระยะทางใกล้ๆ กับโรงเรียน จำนวนนักเรียนจะน้อย และเพิ่มขึ้นเมื่อไกลจากโรงเรียน แสดงว่า ระยะทางไม่ได้มีผลต่อการเลือกโรงเรียนของนักเรียน ดังนั้น การกระจายตัวของนักเรียนมัธยมศึกษา จะอยู่ในรัศมีเดินทางที่ห่างไกลจากตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียนของแต่ละคนมากเกินไป (ชูศักดิ์ แสงมุกดา, 2517 : 45)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2.3.3 กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

ค่าทดสอบทางสถิติของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สามารถนำมาเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้

1. ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง
2. อาชีพของผู้ปกครอง
3. ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน
4. ระดับชั้นเรียน
5. ขนาดของโรงเรียน
6. ความสะดวกในการคมนาคม

7. ความคาดหวังของผู้ปกครองในการให้บุตรได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

8. ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน

9. การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ขนาดของโรงเรียน ความสะดวกในการคมนาคม ความคาดหวังของผู้ปกครอง ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน การใช้เวลาเดินทางไป - กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

การตัดสินใจเข้าศึกษาในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งของนักเรียน ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในโอกาสที่จะได้รับการศึกษา ถึงแม้โดยหลักการแล้ว ระบบบริหารการศึกษาในประเทศไทย โรงเรียนทุกโรงเรียนทุกขนาดจะต้องยึดหลักสูตรที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ แต่โรงเรียน แต่ละโรงเรียนต่างก็มีจุดเน้น ปรัชญาการศึกษา อันเป็นองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมภายในโรงเรียนของตนเองต่างกัน ฝ่ายผู้ปกครองก็มาจากชนชั้นที่แตกต่างกัน ทำให้วัฒนธรรม บุคลิกภาพและความต้องการแตกต่างกัน นักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก จึงมีทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียนที่แตกต่างกัน นักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จากการให้สัมภาษณ์นักในการตัดสินใจเลือกเข้าเรียน ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง รวมทั้งความมีชื่อเสียงของโรงเรียน

ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง เป็นความมั่นคงด้านการเงินของครอบครัว อันเป็นผลมาจากการทำงานหาเลี้ยงชีพ เพื่อให้มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว กล่าวได้ว่า รายได้ของครอบครัวเป็นตัวกำหนดโอกาสทางการศึกษาของบุตร ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงมีรายได้เพียงพอที่จะใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร โดยมีได้คำนึงถึงเขตบริการฯ ในการรับนักเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่จึงเป็นเป้าหมายอันดับแรกที่จะผลักดันให้บุตรของตนได้มีโอกาสเข้าเรียน ในทางกลับกัน ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางหรือยากจน จะมีทัศนคติในการเลือกโรงเรียนที่แตกต่างไป เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องรายได้ สอดคล้องกับ นกมล คุ่มประวีติ ที่กล่าวว่า ครอบครัวที่มีฐานะดี ส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ และจะลดลงตามลำดับของระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (นพพล คุ่มประวีติ, 2517 : 70)

ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน เป็นเรื่องสำหรับผู้ปกครองและนักเรียนให้ความคาดหวังไว้ในระดับที่สูง แต่ด้วยเหตุผลที่ว่า สอดคล้องเลือกเข้าเรียนไม่ได้ จึงสูญเสียโอกาสนั้นไปอย่างไรก็ตาม เพื่อให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จึงต้องจำใจให้บุตรมาเข้าเรียนข้ามเขตบริการฯ ในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อรักษาสถานภาพทางการศึกษาของบุตรไว้ อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังของผู้ปกครอง จะลดลงตามขนาดของโรงเรียนเช่นกัน สอดคล้องกับ พิพนธ์ ที่กล่าวถึงความคาดหวังว่า เป็นการประเมินค่าบุคคล หรือตนเองด้านจิตสำนึก หรือจิตได้สำนึก และใช้ความคาดหวังนั้นมา

เป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมที่จะมีต่อบุคคลที่ตนคาดหวัง หรือต่อตนเองในลักษณะที่ตนคิดว่าถูกต้อง (Finn, 1962 : 390)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การตัดสินใจเลือกเข้าโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ตัวแปรในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพของผู้ปกครองและความมีชื่อเสียงของโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2.4 เปรียบเทียบค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียนและแต่ละสาเหตุ

2.4.1 กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่

✓ ปัจจัยที่ใช้ประเมินการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ประกอบด้วย 9 ตัวแปรดังนี้

1. ขนาดของโรงเรียน ผลปรากฏดังนี้

น้ำหนักของการตัดสินใจในการเลือกระดับความรู้ที่จริงและจริงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.1 และร้อยละ 23.9 ตามลำดับ รวมเป็นร้อยละ 82 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด ยอมรับว่า ขนาดของโรงเรียนเป็นสาเหตุให้ การตัดสินใจเลือกมาเรียนข้ามเขตบริการฯ จริง

ขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรที่มีนัยสำคัญสูงสุดในการจำแนก สาเหตุการตัดสินใจของนักเรียนและผู้ปกครองในการเลือกเข้าเรียนข้ามเขตบริการฯ เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่ จะมีความพร้อมในด้านอาคาร สถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน ครู – อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ มีประสบการณ์ในการสอน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่โอนย้ายเข้ามา ผู้ปกครองและนักเรียนจึงมอบความไว้วางใจให้กับโรงเรียนขนาดใหญ่ และตั้งเป้าหมายหรือคาดหวังผลสัมฤทธิ์ไว้สูง สอดคล้องกับผลสรุปจากการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ที่สรุปไว้ว่า ขนาดของโรงเรียนมักจะมีความสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนของโรงเรียน เช่น วัสดุอุปกรณ์ คุณวุฒิครู ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอน กล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนมาก และมีคุณภาพในการเรียนการสอนสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น มีผลการสอบไล่ได้สูงกว่า มีอัตราการศึกษาชั้นต่ำกว่า มีอุปกรณ์การสอนมากกว่า มีครูที่มีคุณวุฒิมากกว่า เป็นต้น (กรมสามัญศึกษา, 2538 : 34)

กล่าวได้ว่า ขนาดของโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญให้ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ราชการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน และแต่ละสาเหตุแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4

2. การใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผลปรากฏ ดังนี้

ช่วงเวลา 31 – 45 นาที เป็นช่วงเวลาที่นักเรียนใช้ในการเดินทางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.5 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

ช่วงเวลา 16 – 30 นาที เป็นช่วงเวลาที่นักเรียนใช้ในการเดินทางรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 29.7 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

น้อยกว่า 15 นาที เป็นช่วงเวลาที่นักเรียนใช้ในการเดินทางคิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

ช่วงเวลา 46 – 60 นาที เป็นช่วงเวลาที่นักเรียนใช้ในการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 9 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

ช่วงเวลามากกว่า 1 ชั่วโมง เป็นช่วงเวลาที่นักเรียนใช้ในการเดินทางน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.8 ของจำนวนนักเรียนที่ข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

สรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ใช้เวลาในการเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ระหว่าง 31 – 45 นาที และ 16 – 30 นาที ตามลำดับ

การใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน เป็นสาเหตุของการตัดสินใจของนักเรียนและผู้ปกครอง ในการเลือกเข้าเรียนข้ามเขตบริการฯ ที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่ง แต่ผู้ปกครองและนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงมากนัก การเดินทางข้ามเขตบริการฯ ทำให้นักเรียนต้องสูญเสียเวลาในการพักผ่อน ทำการบ้าน ทบทวนบทเรียน มีความเครียดเพิ่มขึ้น จากปัญหาการจราจรคับคั่งติดขัด เป็นผลเสียต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังมีภาระค่าใช้จ่ายจากการเดินทาง และอัตราเสี่ยงต่ออุบัติเหตุการจราจรสูง สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของกองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่สรุปไว้ว่า เวลาที่ใช้ในการเรียน ถ้ามีเวลามากนักเรียนก็มีโอกาสได้เรียน ได้ซักถามครู – เพื่อน ได้คุย – เล่นกับเพื่อน ฯลฯ มากขึ้น ดังนั้นถ้านักเรียนได้เรียนในโรงเรียนที่ใกล้บ้านพักมากเท่าไร ก็จะยิ่งเป็นการดีเท่านั้น และทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางได้ (กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2538 : 44) เป็นไปในทำนองเดียวกับกรมสามัญศึกษาที่กล่าวว่า นักเรียนควรเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ใกล้บ้านของนักเรียนมากที่สุด อันเป็นการช่วยให้นักเรียนไม่ต้องเดินทางไกล เสียเวลาโดยไม่จำเป็น มีเวลาได้พักผ่อน ทำการบ้าน ช่วยเหลืองานบ้านได้ตามสมควร มีความปลอดภัย มีสุขภาพจิต และสุขภาพกายที่ดี ได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างเหมาะสม (กรมสามัญศึกษา, 2539 : 1)

3. ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือนมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.1 ของจำนวนผู้ปกครอง ที่มีบุตรมาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

รองลงมาจะเป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่มีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.9 ของจำนวนผู้ปกครอง ที่มีบุตรมาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

กล่าวได้ว่า ผู้ปกครองของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ มีฐานะทางเศรษฐกิจดี คิดเป็นร้อยละ 56.1 ของผู้ปกครองที่มีนักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการฯ ฐานะทางการเงิน หรือเศรษฐกิจนับเป็นความพร้อมสำหรับการศึกษาของบุตรหลาน เนื่องจากในการเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้ปกครองต้องรับภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเอง นอกจากนี้ ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีก เช่น ค่าพาหนะเดินทาง ค่าอาหารกลางวัน ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่จำเป็น เป็นต้น ผู้ปกครองที่ให้บุตรมาเรียนข้ามเขตบริการฯ จึงต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจดี พร้อมทั้งจะสนับสนุนบุตรหลาน สอดคล้องกับ ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา ที่กล่าวว่า ครอบครัวใดมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ส่วนใหญ่จะพยายามส่งบุตรหลานให้ได้เรียนระดับสูงสุดเท่าที่ ครอบครัวจะเอื้ออำนวยให้เรียนได้ ส่วนครอบครัวใดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่อาจส่งบุตรหลานให้เรียนถึงระดับอุดมศึกษาได้ ก็จำเป็นต้องออกไปประกอบอาชีพช่วยเหลือครอบครัว (ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา. 2526 : 32 - 34)

4. ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน

ระยะทางระหว่าง 11 - 20 กิโลเมตร จะเป็นระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียนที่นักเรียนอาศัยอยู่โดยรอบโรงเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.8 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการทั้งหมด

รองลงมาเป็นระยะทางระหว่าง 4 - 11 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 24.2 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการทั้งหมด

ระยะทางมากกว่า 21 กิโลเมตรขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการทั้งหมด

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ จะเดินทางมาโรงเรียนในระยะทางระหว่าง 11 - 20 กิโลเมตร มากที่สุด กล่าวได้ว่า การเดินทางในระยะทางไกลย่อมมีอัตราเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรในอัตราสูงด้วย นักเรียนเป็นวัยที่จำเป็นต้องเดินทางในช่วงเวลาที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุการจราจรสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ ที่พบว่า อุบัติเหตุการจราจรในเมืองใหญ่ เพิ่มขึ้นตั้งแต่เวลา 06.00 - 09.00 น. จากนั้นจึงค่อย ๆ ลดลงและสูงขึ้นอีกครั้งในช่วงเวลา 13.00 - 17.00 หลังจาก 17.00 น. จะลดลงเรื่อย ๆ จนถึงเช้า (คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ. 2531 : 104)

5. อาชีพของผู้ปกครอง

อาชีพค้าขาย มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.5 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 23.5 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 17.7 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 14.8 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 9.4 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

อาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1 ของประเภทอาชีพทั้งหมด

จากการศึกษา จะพบว่า อาชีพของผู้ปกครองจะมีละกันหลายกลุ่มอาชีพ ซึ่งมักจะเป็นบุคคลที่อยู่ในช่วงชนชั้นกลาง ซึ่งจะสนับสนุนบุตรให้ได้รับการศึกษาให้ดีที่สุด เพื่อจะช่วยรักษาสถานภาพของชนชั้นตนเอง หรือเลื่อนชนชั้นในอนาคต จึงนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนโดยมิได้คำนึงถึงเขตบริการฯ สอดคล้องกับ การศึกษาของเบลล์และสตัดป์ ที่พบว่า ชนชั้นกลางจะสนับสนุนให้บุตรได้รับการศึกษาดีที่สุด เพื่อที่จะก้าวหน้าในอาชีพ รักษาสถานภาพชนชั้นกลางไว้ได้ โดยใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการรักษาสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม (Bell and stub. 1968 : 65)

6. ความคาดหวังของผู้ปกครองในการให้บุตรได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

น้ำหนักของการตัดสินใจในการเลือกระดับความรู้สึกรจริงและจริงน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.4 และ 27.4 ตามลำดับ รวมเป็นร้อยละ 64.8 ของจำนวนนักเรียนที่เรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด ยอมรับว่าความคาดหวังของผู้ปกครอง ที่ต้องการให้บุตรได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา เป็นสาเหตุให้ตัดสินใจเลือกมาเรียนข้ามเขตบริการฯ จริง

ความคาดหวังของผู้ปกครองในกลุ่มนี้ จะมุ่งเน้นไปที่ให้บุตรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สามารถสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้ ส่วนใหญ่คาดหวังว่า การศึกษาของบุตรจะเป็นปัจจัยให้เลื่อนชั้นทางสังคมได้ในอนาคต ความคาดหวังดังกล่าว จึงเป็นแรงผลักดันให้ต้องตัดสินใจเลือกโรงเรียนที่ดีที่สุดให้บุตร สอดคล้องกับ เทียนฉาย กิระนันท์ ที่กล่าวว่า ผู้คนส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่จะช่วยเลื่อนชั้นทางสังคมได้ในอนาคต และความคาดหวังดังกล่าว จะมีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของคน คือบิดามารดาที่จะต้องให้การศึกษาที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้แก่บุตรของตน (เทียนฉาย กิระนันท์. 2530 : 21)

7. ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน

น้ำหนักของการตัดสินใจในการเลือกระดับความรู้สึกรจริงที่สุดและจริง คิดเป็นร้อยละ 46.5 และ 41 ตามลำดับ รวมเป็นร้อยละ 87.5 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด ยอมรับว่า ความมีชื่อเสียงของโรงเรียนเป็นสาเหตุให้ตัดสินใจเลือกมาเรียนข้ามเขตบริการฯ จริง

ชื่อเสียงของโรงเรียนในกลุ่มนี้ เป็นปัจจัยช่วยเร่งให้การตัดสินใจเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองและนักเรียนทำได้รวดเร็วขึ้น โรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม มีแนวโน้มสูงที่จะมีนักเรียนจากนอกเขตบริการฯ มาเรียน สอดคล้องกับที่ เบคเคอร์ กล่าวว่า ผู้ปกครองจะเพิ่มคุณภาพบุตรของตน โดยการจัดหาบ้านที่อยู่อาศัยและโรงเรียนที่ดี มีชื่อเสียง มาตรฐานสูงให้บุตรของตน (Becker. 1960 : 32)

8. ระดับชั้นเรียน

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ คิดเป็นร้อยละ 53.5 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ คิดเป็นร้อยละ 46.5 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

แสดงว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มาเรียนข้ามเขตบริการฯ มากกว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการศึกษาจะพบว่า มีนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในจำนวนที่มากกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้เพราะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความพร้อมด้านวุฒิภาวะทางด้านร่างกาย และมีแรงจูงใจในการเรียนมากกว่า สอดคล้องกับ ปฐม นิคมนานนท์ ที่กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นตอนต้น หรือคนหนุ่มสาวเข้าเรียนเพราะต้องการพัฒนาตนเองทั้งด้านอาชีพ และด้านความรู้ เพื่อจะได้เรียนต่อในระดับสูงขึ้น หรือได้ประกอบอาชีพที่ดี มีรายได้มากขึ้น (ปฐม นิคมนานนท์. 2528 : 321)

9. ความสะดวกในการคมนาคม

ความสะดวกในการคมนาคมในระดับสะดวก คิดเป็นร้อยละ 40.3 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

ความสะดวกในการคมนาคมในระดับสะดวกมาก คิดเป็นร้อยละ 33.2 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

ความสะดวกในการคมนาคมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.5 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

แสดงว่านักเรียนที่ตัดสินใจเลือกมาเรียนข้ามเขตบริการฯ ส่วนใหญ่ร้อยละ 73.5 ของนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ได้รับความสะดวกถึงสะดวกมาก

ความสะดวกในการคมนาคม ทำให้การเดินทางในระยะทางไกลขึ้นระหว่างบ้านกับโรงเรียน ไม่เป็นอุปสรรคที่สำคัญในปัจจุบัน ทำให้เป็นสาเหตุให้ผู้ปกครองและนักเรียน ตัดสินใจมาเรียนข้ามเขตบริการฯ จากการรายงานของกองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวไว้ว่า ระยะทางไกล - ไกลไม่สำคัญในการไปโรงเรียน แต่ความสะดวกในการคมนาคมสำคัญกว่า กล่าวคือ ถ้าระยะทางไกลแต่มีรถยนต์ไป - มาสะดวก หรือมีรถไฟไปตอนเช้า แล้วกลับได้ในตอนเย็น นักเรียนก็สามารถไปเรียนได้ (กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2538 : 50)

2.4.2 กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง

ปัจจัยที่ใช้ประเมินในการตัดสินใจ เลือกมาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลางได้แก่ ขนาดของโรงเรียน การใช้เวลาเดินทางไป - กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ความคาดหวังของผู้ปกครอง ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน ระดับชั้นเรียน ความสะดวกในการคมนาคม ผลการประเมินปรากฏว่า ตัวแปรทั้งหมด มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

ในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง มีเพียง 2 โรงเรียนเท่านั้น นักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ มีจำนวนน้อย ข้อมูลที่นำมาทดสอบอาจมีจำนวนน้อยเกินไป ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ ควรหาทางแก้ไขในครั้งต่อไป

2.4.3 กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

ปัจจัยที่ใช้ประเมินการตัดสินใจ เลือกมาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่

1. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 75.6 ของผู้ปกครองนักเรียน ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 24.4 ของผู้ปกครองนักเรียน ที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

2. อาชีพของผู้ปกครอง

อาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 22.2 ของจำนวนผู้ปกครองที่นักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการฯ

อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 22.2 ของจำนวนผู้ปกครองที่นักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการฯ

อาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 20 ของจำนวนผู้ปกครองที่นักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการฯ

อาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 20 ของจำนวนผู้ปกครองที่นักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการฯ
อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 15.6 ของจำนวนผู้ปกครองที่นักเรียนมาเรียนข้ามเขตบริการฯ

3. ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน

น้ำหนักของการตัดสินใจในการเลือกระดับความรู้สึก จริงที่สุด และจริง คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ 42.2 ของจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ทั้งหมด

สำหรับตัวแปรที่มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ ได้แก่

1. ขนาดของโรงเรียน
2. การใช้เวลาเดินทางไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
3. ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน
4. ความคาดหวังของผู้ปกครองในการให้บุตรได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา
5. ระดับชั้นเรียน
6. ความสะดวกในการคมนาคม

จากการศึกษาพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้ จะอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับประเภทอาชีพที่จะเป็นอาชีพที่มีรายได้ต่อเดือนไม่มากนัก จึงมีความคาดหวังในตัวบุตรหลานน้อยกว่า เนื่องจากมีรายได้น้อย ไม่อาจส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น จึงพบว่าในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กนี้ มีจำนวนนักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ

ในจำนวนไม่มากนัก สะท้อนให้เห็นว่า บุตรหลานของผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีชื่อเสียง ดังนั้น ฐานะทางเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง จะเป็นตัวปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนข้ามเขตบริการฯ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ และลดจำนวนลงในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนที่มาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มนี้ ส่วนหนึ่งจะเป็นนักเรียนที่สอบเข้าเรียนต่อในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่ได้ จึงต้องมาเรียนข้ามเขตบริการฯ ในกลุ่มนี้ สอดคล้องกับที่ ปรัชญา เวสาธรัชต์ กล่าวว่า ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนขึ้นอยู่กับความเสมอภาคในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ โอกาสในการศึกษาต่อของนักเรียนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกมากกว่าปัจจัยภายใน คือ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ และการสนับสนุนของผู้ปกครองมากกว่าขึ้นอยู่กับตัวนักเรียนเอง (ปรัชญา เวสาธรัชต์. 2527 : 130 – 132)

3. ข้อบกพร่องของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีข้อบกพร่องดังนี้ คือ

3.1 เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดขนาดของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนขนาดกลาง เป็นการแบ่งกลุ่มโดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ คือ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 570 - 1,140 คน ซึ่งเมื่อใช้เกณฑ์นี้เป็นข้อกำหนด การแบ่งกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง จึงมีโรงเรียนที่ศึกษาเพียง 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร และโรงเรียนเมืองนครนายกเท่านั้น เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาทำการวิเคราะห์ จะพบว่า มีประชากรกลุ่มศึกษาและกลุ่มตัวอย่างน้อยเกินไป เมื่อทำการทดสอบทางสถิติ จะมีความคลาดเคลื่อนได้ง่าย ไม่เป็นไปตามสภาพจริง ค่าที่ได้จึงไม่อาจเป็นตัวแทนหรือตัวปัจจัยที่ดีได้ อย่างมีนัยสำคัญ

3.2 กรณีกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีจำนวนนักเรียนแต่ละโรงเรียนต่ำกว่า 570 คน ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีน้อยเกินไปที่จะนำมาทดสอบหาค่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นกลุ่มที่มีความเหมาะสมในการทดสอบทางสถิติ เพราะมีประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากพอ แต่เมื่อนำมาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม ไม่สามารถบอกถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญได้ จากเหตุผลตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 3.1 และ 3.2

3.4 การแบ่งกลุ่มประชากร ควรคำนึงถึงองค์ประกอบในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ลักษณะการกระจายตัวของประชากร จะต้องเป็นเขตเมืองหรือเขตหมู่บ้านใหญ่ และแบ่งบริเวณที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง - ต่ำ เพื่อให้เกิดความหักเหกันขึ้นในประชากรกลุ่มตัวอย่าง

3.5 การศึกษาในครั้งนี้ มีเวลาเก็บข้อมูลน้อย ทำให้มีข้อบกพร่องได้ เพราะการวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรม ทัศนคติ ความคาดหวัง เป็นเรื่องละเอียดอ่อนและค่อนข้างสลับซับซ้อน ดังนั้น ในการทำการศึกษาก็ต้องใช้ความระมัดระวัง รอบคอบ การประเมินค่าความรู้สึก การรับรู้ อาจเกิด

ความคลาดเคลื่อน ผิดพลาดได้ค่อนข้างมาก ดังนั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จึงต้องมีความเชื่อมั่นและอำนาจในการพยากรณ์สูงด้วย

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลควรดำเนินการ ดังนี้

4.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบถึงสาเหตุการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเชิงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง

4.2 ควรมีการศึกษาก่อนความต้องการของผู้ปกครองต่างช่วงชั้นทางสังคมในจังหวัดนครนายก เกี่ยวกับการเลือกสถานศึกษาของบุตร

4.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการเรียนข้ามเขตบริการฯ ระหว่างกลุ่มสหวิทยาเขต ซึ่งแบ่งกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก ตามลักษณะภูมิศาสตร์ ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

4.3.1 สหวิทยาเขตนครเขื่อนขันธ์ด้านสหวิทยาเขต ประกอบด้วยสถานศึกษา ดังนี้

4.3.1.1 โรงเรียนนครนายกวิทยาคม

4.3.1.2 โรงเรียนนวมราชานุสรณ์

4.3.1.3 โรงเรียนเมืองนครนายก

4.3.1.4 โรงเรียนปิยะชาติพัฒนา

4.3.1.5 โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา

4.3.1.6 โรงเรียนปากพลีวิทยาการ

4.3.2 สหวิทยาเขตบ้านนา – องครักษ์ ประกอบด้วยสถานศึกษา ดังนี้

4.3.2.1 โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”

4.3.2.2 โรงเรียนองครักษ์

4.3.2.3 โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา

4.3.2.4 โรงเรียนภัทรพิทยาคาร

4.3.2.5 โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม

4.4 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบถึงสาเหตุการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในหัวข้อต่อไปนี้

4.4.1 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลต่อการเรียนข้ามเขตบริการฯ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4.4.2 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลต่อการเรียนข้ามเขตบริการฯ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4.5 จำนวนบุตรของผู้ปกครอง เกี่ยวข้องกับการเรียนข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ก่อ สวัสดิพานิชย์. "การมัธยมศึกษาในประเทศไทย," ใน ประมวลบทความที่เกี่ยวกับการมัธยมศึกษา. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513.
- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.
- การแพทย์, กรม. สถิติอุบัติเหตุในประเทศไทย พ.ศ. 2537. กรุงเทพฯ : สถาบันการแพทย์ด้านอุบัติเหตุและสาธารณสุข, กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2537.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ศึกษิตแห่งศตวรรษที่ 21 : แนวคิดปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย, 2539.
- เกษตรจังหวัดนครนายก, สำนักงาน. แผนพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร ปี 2535 – 2539. นครนายก : สำนักงาน, 2534.
- โกมล ปัตตะพงศ์. การกำหนดเขตโรงเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล เขตราชบุรี บูรณะ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. อัดสำเนา.
- ขวัญเรือน อาชีวบูลโยบล. "การวิเคราะห์การศึกษามัธยมในประเทศไทย," ใน ครุศาสตร์. หน้า 13. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- คมวิทย์ แสงไชยวัฒน์. ปัญหาทางกฎหมายในการใช้แรงงานเด็ก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานประจำปี 2534 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงาน, 2536.
- คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ, สำนักงาน. รวมบทความอุบัติเหตุเล่ม 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ, 2531.
- _____. สถิติแสดงจำนวนผู้ป่วย – ตาย เนื่องจากอุบัติเหตุจากโรงพยาบาลทั่วประเทศ 2537. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ, 2537.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544. กรุงเทพฯ : สำนักงาน, 2539.
- จารึก ประพันธ์พจน์. การศึกษาสภาพการเดินทางของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางประกอบการแก้ไข ปัญหาการจราจรของกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาเขตชั้นในคือพระนคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- เจือจันทร์ จงสถิตย์อยู่. "ความต้องการทางการศึกษา," ใน การศึกษาแห่งชาติ. 2 : 17 – 23 ; ธันวาคม – มกราคม 2525.
- จันทวัน หนูทวน. การประเมินตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการแบ่งเขตและสร้าง แผนที่โรงเรียน ในเขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.

- จังหวัดนครนายก , สำนักงาน. ข้อมูลจังหวัดนครนายก. นครนายก : สำนักงานฯ , 2540.
- จุมพล วิเชียรศิลป์. การประเมินค่าแห่งที่ตั้งโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการแบ่งเขตและสร้างแผนที่โรงเรียน ในเขตอำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- จรูญ พานิชย์ผลินไชย. โอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามประเภทโรงเรียน สถานภาพส่วนตัว ผลการเรียนของนักเรียนในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- เฉลิมศรี จิมะวงศ์. การสำรวจปัญหาต่าง ๆ ในการเดินทางมาโรงเรียนของนักเรียน ที่มีได้ อยู่ในโรงเรียนใกล้บ้าน ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2508. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508. อัดสำเนา.
- เฉลิมลักษณ์ จันทระเสน, ม.ร.ว. ความต้องการของผู้ปกครองต่างช่วงชั้นทางสังคม ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เกี่ยวกับสถานศึกษาของบุตร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- ช่อทิพย์ ราศรีเกรียงไกร. ความมุ่งหวังของบิดาที่มีต่อการศึกษาและอาชีพของบุตร : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัดมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ สว.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- ชมภู ชูตินันทกุล. การสร้างแบบวัดแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยวิธีเปรียบเทียบคู่. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. "การกำหนดการจัดการศึกษาและการจัดตั้งโรงเรียนโดยใช้แผนที่," ใน มิตรครู, 26 – 27 ; สิงหาคม 2520.
- ชูศักดิ์ แสงมุกดา. การประเมินผลเขตโรงเรียนโดยใช้โปรแกรมเส้นตรง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- ถนอมนวล วิชาศิริ. ความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักเรียน เกี่ยวกับการศึกษาต่อของนักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบบการศึกษาถึงระบบโรงเรียน เขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- ถวิล มาตรเลียม. การวิเคราะห์ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชุมชน เขตการศึกษา 11. รายงานการวิจัย เขตการศึกษา 11. 2530.
- ทัศนัย มุขวิจิตร และคณะ. "การไม่ส่งบุตรหลานเรียนมัธยมศึกษาของประชาชนในส่วนภูมิภาค : กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรีและนครสวรรค์," ใน เศรษฐกิจและสังคม 26(2) : 14 – 24 ; 2532.

- ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541. อัดสำเนา.
- เทียนฉาย กิระนันท์. และไพศาล เล็กอุทัย. "กรุงเทพมหานคร 2545," ใน รายงานสรุปผลการวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ อยู่ธยา. "เรียนเพื่ออะไร," ใน วิทยจารย์. 4 : 32 – 35; ตุลาคม – ธันวาคม 2526.
- นพดล คู่ประวิติ. ความมุ่งหวังของบิดามารดาในเขตชนบทไทย เกี่ยวกับการศึกษาของบุตร. วิทยานิพนธ์ สว.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.
- น้อม งามนิสัย. ข้อมูลเมืองนครนายก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.
- บุญชู สนั่นเสียง. การศึกษาปริมาณวิเคราะห์การกระจายของนักเรียนมัธยมศึกษา จากสถานที่ตั้งของโรงเรียนในเขตจังหวัดพระนคร – ธนบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.
- ปฐม นิคมมานนท์. การศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : พิมพ์อักษร , 2528.
- ประกอบ อยู่ชมบุญ. การกำหนดเขตโรงเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล ในท้องที่การศึกษาที่สี่ ของกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. อัดสำเนา.
- ประเสริฐ วิทยารัฐ. "พระมหากษัตริย์ผู้ทรงประยุตต์ภูมิศาสตร์เพื่อช่วยทวยราษฎร์" ในหนังสือเฉลิมพระเกียรติ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.
- ประเสริฐ แก้วเพชร. การศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียน ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ สว.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- ประยงค์ ชูน้อย. โอกาสเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามประเภทโรงเรียน สถานภาพส่วนตัว ผลการเรียนรู้ของนักเรียนในภาคใต้. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- ปรัชญา เวสารัชช์. การประถมศึกษาในชนบทไทย. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2527.
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน กองแผนงาน. รายงานการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2526. 2526. อัดสำเนา.
- _____. รายงานการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2527. 2527. อัดสำเนา.
- _____. รายงานการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2528. 2528. อัดสำเนา.
- _____. เทคนิคการวางแผนกำหนดที่ตั้งสถานศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของกระทรวงศึกษาธิการ. 2538.

- ผกาทิพย์ กระหม่อมทอง. การศึกษาเปรียบเทียบความมุ่งหวังของบิดา เกี่ยวกับการศึกษาของบุตร ในเขตเมืองและชนบทของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- แผนที่ทหาร , กรม. แผนที่ลำดับชุดที่ L 7017 ระหว่างที่ 5237 I, 5237 II, 5237 III, 5237 IV, 5236 IV มาตราส่วน 1: 50,000. กรุงเทพฯ : กรมแผนที่ทหาร , 2534.
- พรพาวศ นนทยาธร. ความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมแบบประสมในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อัดสำเนา.
- พรทิพย์ รัตนวิเชียร. ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- พรพีโล ลัญจิตเสรี. สื่อการศึกษากับการพัฒนาการเมือง การศึกษากับการวิจัยเพื่ออนาคตของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2538.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ไพรัช อรรถกามานนท์ และ พนมม ถาวรกิจ. "บันทึกภาพการศึกษากรุงเทพมหานคร," วารสารการศึกษา กทม. 4 กุมภาพันธ์ 2531.
- พัฒนาที่ดิน , กรม. รายงานการสำรวจสภาพการใช้ที่ดินจังหวัดนครนายก. กรุงเทพฯ : กองวางแผนการใช้ที่ดิน , 2539.
- ปิญญู สาธร. "แผนการศึกษานครหลวง," ใน อนุสรณ์มหาวิทยาลัย. แผนกวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 8. นครหลวง : บางกระบือการพิมพ์, 2514.
- รังสรรค์ กัณหเนตร. การวางแผนกำหนดจุดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดพระนคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อัดสำเนา.
- รัตนา รุจิรกุล. การประเมินตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการแบ่งเขตและสร้างแผนที่โรงเรียน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- รัตนา ก่อเกียรติศิริกุล. การประเมินตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการแบ่งเขตและสร้างแผนที่โรงเรียน ในเขตอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- โรงพยาบาลตำรวจ. รายงานจำนวนผู้ป่วยอุบัติเหตุจราจร จำแนกตามประเภทยานพาหนะ พ.ศ. 2530 – 2538. กรุงเทพฯ : งานสถิติเวชระเบียน, 2539.
- วิจิตร บุญยะโศตระ. การป้องกันอุบัติเหตุ : อุบัติเหตุจากการจราจร. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2536.
- วินัย บุษบา. การประเมินตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการแบ่งเขตและสร้างแผนที่โรงเรียน ในเขตอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (ภูมิศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

- ศึกษาธิการ , กระทรวง. รายงานการวิจัยการติดตามประเมินผล การแบ่งห้องที่การศึกษาใน กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา , 2521.
- _____. เทคนิคการวางแผนกำหนดที่ตั้งสถานศึกษา (Scholl Mapping) ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของกระทรวงศึกษาธิการ. ม.ปท., 2538.
- _____. หลักการและแนวปฏิบัติในการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2539. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2539.
- _____. การกำหนดพื้นที่บริการการรับนักเรียนเข้าเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของกลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง กลุ่ม 1 ปีการศึกษา 2541. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2541.
- _____. การรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประจำปีการศึกษา 2541. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา , 2541.
- _____. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา , 2540.
- ศิริ วรศิริ. สำรวจภาวะการศึกษาของประชากรในแหล่งชุมชนหนาแน่น บริเวณบ่อนไก่ ตำบลลุมพินี จังหวัดพระนคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม.. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2513. อัดสำเนา.
- ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์. "ทัศนคติในแง่จิตวิทยา," วัดผลทางการศึกษา. 2 : 1 - 6 ; กันยายน - ธันวาคม 2524.
- สมพร พรหมจรรย์. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา. กรมสามัญศึกษา , กรม. , กองแผนงาน. แนวทางการพัฒนาชนบทของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร ; กรมสามัญศึกษา , 2528.
- _____. โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา , 2530.
- _____. แนวปฏิบัติในการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2539. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2539.
- สามัญศึกษาจังหวัดนครนายก , สำนักงาน. แผนพัฒนาการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาระดับจังหวัด (2535 – 2539). นครนายก : สำนักงานฯ, 2534.
- _____. การกำหนดพื้นที่บริการของจังหวัดนครนายก ในการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ของสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในปีการศึกษา 2541. นครนายก : สำนักงานฯ, 2541. อัดสำเนา.
- สาธารณสุข , กระทรวง. สรุปสถิติสาธารณสุขที่สำคัญ พ.ศ. 2537 – 2538. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนฯ, 2538.
- สาธารณสุขจังหวัดนครนายก , สำนักงาน. ข้อมูลสาธารณสุขปี 2541. นครนายก : สำนักงานฯ, 2541.

สาธารณสุขจังหวัดนครนายก , สำนักงาน. ข้อมูลด้านสาธารณสุขปี 2542. นครนายก : สำนักงานฯ, 2542.

สถิติแห่งชาติ , สำนักงาน. "รายงานผลเบื้องต้นการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2537 – 2538," ใน สถิติรายปีประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ , 2539.

สุเทพ ทองมังกร. การศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนและสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนคาทอลิกในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

สุวจิ กุศลจริยากุล. การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของนักเรียน ในการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เกิดขึ้นจริง กับที่คาดหมายของผู้ปกครอง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.

โสริช โพธิ์แก้ว. "สาระของชีวิตในจิตวิทยาแบบเกสตัต์," วารสาร คุรุศาสตร์. 2 : 79 – 87 ; ตุลาคม – ธันวาคม 2527.

อภิชัย พันธเสน. "วิเคราะห์สัดส่วนการร่วมรับภาระในการจัดการศึกษา," ใน การหามาตรการเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : กองแผนงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536.

อังคณา อรรถวานิช. การประเมินตำแหน่งที่ตั้งโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการแบ่งเขตและสร้างแผนที่โรงเรียน ในเขตอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

อุทัย หิรัญโค. สังคมวิทยาประยุกต์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2519.

เอกสารฝ่ายวิชาการภูมิอากาศ. กรุงเทพฯ : กองภูมิอากาศ กรมอุตุนิยมวิทยา, 2538.

Administrative Committee of the Federal School Construction Program. Rural School with Teacher 's Home. New York : McGraw – Hill, 1968.

American Association of School Administrators. American School Buildings. Washington D.C., 1949.

Anastasi , Anne. Psychological Testing. 4th ed. New York : Mac Milan publishing Co., 1976.

Asian Regional Institute for School Building Research. School Building Design Asia. Sri Lanka : Sponsored by UNESCO, 1972.

Arthur and Judith Getis. Introduction to Geography. 3 rd ed. USA : Illinois University, 1991.

Becker Gary S. Demographic and Economic Change in Developed Countries. NBER, Princeton University, 1960.

Bell R. Robert and Stub R. Holger (1968). The Sociology of Education : a Sourcebook. Homewood. Illinois : The Dorsey.

Engelhardt , Nicholas Louis. Planning Secondary School Buildings. New York : Reinhold, 1949.

- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. 3rd ed.
New York : McGraw – Hill, 1971.
- Finn, Jeremy D. "Expectation and Education Environment," Journal of Teacher Education.
2(3) : 1962.
- Getzels, W. Jacobs. et al. Education Administration as a Social Process. New York :
Harper and Row, 1968.
- Gould, Peter & Thomas R. Leinbach. "An Approach to the Geographical
Assignment of Hospital Services," Tijdschrift Voor Economische en Sociale
Geografie L VII. 1966.
- Hallak, Jacques. Planning the Location of School : An instrument of Education
Policy. Paris, 1977.
- Hansen, David O. and others. "Determinant of Access to Higher Education in
Indonesia," in Comparative Education Review. 33(3) : 1989.
- Hurlock, Elizabeth B. Adolescent Development. Newyork : Mc Graw - Hill Book Company,
1974.
- Inkeles, Alex and David H. Smith. Becoming Modern. 2nd ed. USA. : Harvard
University, 1976.
- IIEP ; International Institute for Education Planning. Basic concept and techniques
for education planning : technical modules. UNESCO, 1985.
- Malek – Ardel, Anisuzzaman Anouar. The Transformation of the World Volume 3
Culture and Thought. Great Britain : The United Nations University and Macmillan
Press Ltd., 1983.
- Murphy, Ramond E. An American City : An Urban Geography. New York : McGraw
– Hill, 1966.
- Musgrave, P.W. The Sociology of Education. 3rd ed. New York : Methuen , Inc., 1983.
- Paoletti, Michel and Steele Ross. Civilisation Francaise Quotidienne. Paris : Hatier,
1986.
- Perkin, Lawrence Bradford. Schools. New York : Reinhold 264 ; 1949.
- Rokeach, Milton. Beliefs, Attitudes and Values. San Francisco : Jossey Bass Tne., 1970.
- Scott, William A. "Attitude Measurment," In the Handbook of Social Psychology. Edited by
Gardner Lindzey and Elliot Armoon. ed V 2 Massachusetts : Addison - Wesley
Publishing Company, 1968.
- Russell , Ivan L. , "Motivation for School Achievement Measurement and Validation,"
The Journal of Educational Research, 62 : 263 – 266 ; February , 1969.
- Thurstone , L.L. "Attitude Can be measured," In Reading in Attitude Theory and
Measurment, 1967.

Todaro , Michael P. Economic Development in the Third World. 3 rd ed. New York : Longman Inc., 1981

Whiltaker , James D. Introduction to Psychology. Philadelphia : Saunder, 1965

Yamane Taro. Statistic and Introductory Analysis. 2 nd ed. New York : Harper and Row, 1967.

Yeates , Maurice H. An introduction to Quantitative Analysis in Economic Geography. Mc Graw – Hill Book, 1968.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาสาเหตุการเรียนรู้ข้ามเขตบริการในการรับนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์ที่
ราชการกำหนด ในจังหวัดนครนายก

แบบสอบถามมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนและข้อมูลพื้นฐานบางประการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง

คำชี้แจง

แบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนและข้อมูลพื้นฐานบางประการ เมื่อนักเรียนอ่าน
ข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับกรกระทำของนักเรียนมากที่สุด สำหรับในช่อง
ลำบากมาก ลำบาก ปานกลาง สะดวก สะดวกมาก

ลำบากมาก หมายถึง เดินทางได้สะดวกในบางฤดูกาล ฤดูฝนไม่สามารถเดินทางได้สะดวก

ลำบาก หมายถึง เดินทางได้สะดวกสามารถเดินทางโดยจักรยานได้ แต่ใช้เวลาเกินกว่า 1 ชั่วโมง

ปานกลาง หมายถึง เดินทางได้สะดวก มีรถประจำทางวิ่งผ่าน โดยแต่ละเที่ยวใช้เวลาห่างกันเกิน
กว่าชั่วโมงต่อเที่ยว

สะดวก หมายถึง เดินทางได้สะดวก มีรถประจำทางวิ่งผ่าน โดยแต่ละเที่ยวใช้เวลาห่างกันไม่เกิน
1 ชั่วโมงต่อเที่ยว

สะดวกมาก หมายถึง มีรถประจำทางวิ่งตลอดเวลาทุกวัน

แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน และแบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง เมื่อนัก
เรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ในช่องจริงที่สุด
จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก

ไม่จริง หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก

ไม่จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนตัวบางประการของนักเรียน คำตอบของนักเรียน
จึงไม่มีข้อใดถูกหรือผิด และไม่มีผลกรรมกระทบกระเทือนต่อนักเรียนแต่อย่างใด นักเรียนจึงไม่ต้องลงชื่อ
ของนักเรียน และคำตอบทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ขอ
ความร่วมมือให้นักเรียนตอบให้ตรงความรู้สึก ความคิดเห็น หรือการกระทำของนักเรียนมากที่สุด โปรด
ตอบให้ครบทุกข้อ ถ้านักเรียนเว้นไม่ตอบข้อใดข้อหนึ่ง แบบสอบถามนี้จะใช้ไม่ได้

ขอขอบคุณที่ร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นายสำเริง เกระสุวรรณสุข
นิสิตปริญญาโท วิชาเอกภูมิศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

8. ความสะดวกในการคมนาคมจากบ้านไปยังโรงเรียน

- ☐ [] ลำบากมาก
- ☐ [] ลำบาก
- ☐ [] ปานกลาง
- ☐ [] สะดวก
- ☐ [] สะดวกมาก

9. นักเรียนมาเรียนต่อในระดับนี้ มีจุดมุ่งหมายอย่างไร

- ☐ [] ใช้เป็นพื้นฐานที่จะมาเรียนในระดับสูง
- ☐ [] ใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
- ☐ [] ต้องการมีความรู้ระดับตนเอง
- ☐ [] ต้องการใบประกาศนียบัตร
- ☐ [] อื่น ๆ (โปรดระบุ)

10. ผู้ชักชวนแนะนำให้มาเรียน คือ

- ☐ [] ผู้ปกครอง
- ☐ [] ญาติพี่น้อง
- ☐ [] คนรู้จัก
- ☐ [] ครูในโรงเรียนประถมศึกษา
- ☐ [] ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา
- ☐ [] ผู้นำหมู่บ้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระ
- ☐ [] มาเรียนด้วยตนเอง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลือกโรงเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่ สุด	จริง	ไม่ จริง	ไม่จริงที่ สุด
1	ต้องเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งมานาน มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม				
2	ต้องเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีอาณาบริเวณกว้างขวาง				
3	สภาพแวดล้อมโดยรอบโรงเรียนและภายในโรงเรียนมีความร่มรื่น เป็นระเบียบ สะอาด				
4	ครู – อาจารย์มีความสามารถ ดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี				
5	มีอุปกรณ์การเรียนครบครัน ทันสมัย				
6	ศิษย์เก่าสามารถสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้เป็นจำนวนมาก				
7	นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนนี้มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี				
8	โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้บ้านพักอาศัย การเดินทางไป – กลับ สะดวก				
9	เลือกเข้าเรียนตามเหตุผลที่ผู้ชักชวน แนะนำให้มาเรียน				
10	เลือกเข้าเรียนด้วยตนเอง				

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
1	ผู้ปกครองไม่ว่ากล่าวตักเตือน เกี่ยวกับการไม่ตั้งใจเรียนของข้าพเจ้า				
2	ผู้ปกครองอยากให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเรียนมากกว่าออกไปเล่นกับเพื่อน				
3	ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนให้จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วออกมาช่วยงานบ้านหรือประกอบอาชีพ				
4	ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา				
5	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาด้านการเรียน ผู้ปกครองจะช่วยแก้ไข				
6	ผู้ปกครองให้กำลังใจข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าพบอุปสรรคต่าง ๆ				
7	ผู้ปกครองให้โอกาสข้าพเจ้าตัดสินใจเลือกกระทำตามความต้องการของข้าพเจ้าเอง				
8	ผู้ปกครองต้องการให้ข้าพเจ้ากระทำสิ่งที่เหมาะสมกับความสามารถของข้าพเจ้า				
9	ผู้ปกครองไม่สนใจซักถามเรื่องการเรียนของข้าพเจ้า				
10	ผู้ปกครองจะให้กำลังใจเมื่อข้าพเจ้าทุ่มเทเวลาให้กับการเรียน				

ข้อมูลแผนชั้นเรียนปีการศึกษา 2541 – 2543

เขตการศึกษา 12		ปีการศึกษา 2541										ปีการศึกษา 2542										ปีการศึกษา 2543				
นศ.ชาย	รายการ	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4
อ.เมือง	ห้อง	12	10	10	8	7	7	54	12	12	10	8	8	7	57	12	12	12	12	8	7	57	12	12	12	8
	นร.	559	517	442	356	301	728	2453	480	559	517	320	356	301	2533	480	559	480	480	356	301	2533	480	559	480	320
	ห้อง	7	8	7	4	3	3	32	8	7	8	4	4	3	34	8	8	8	8	4	3	34	8	8	8	4
	นร.	256	288	256	185	80	81	1146	320	256	228	160	185	80	1289	320	256	320	320	185	80	1289	320	256	320	160
	ห้อง	3	3	3	2	1	1	13	4	4	3	2	2	2	17	4	4	4	4	2	2	17	4	4	4	2
	นร.	95	80	115	52	26	30	398	160	160	95	80	80	52	627	160	160	170	185	80	52	627	160	170	95	96
	ห้อง	7	7	7	5	5	5	36	7	7	7	5	5	5	36	7	7	7	7	5	5	36	7	7	7	5
	นร.	309	279	291	179	174	117	1349	280	309	279	200	179	174	1421	280	309	280	280	179	174	1421	280	309	280	200
	ห้อง	2	2	2	1	1	0	8	2	2	2	1	1	1	9	2	2	2	2	1	1	9	2	2	2	1
	นร.	45	65	75	17	18	0	220	80	45	65	40	17	18	265	80	45	80	80	17	18	265	80	45	80	40
อ.บ้านนา	ห้อง	10	10	10	4	4	4	42	12	10	10	5	4	4	45	12	10	12	12	4	4	45	12	10	12	5
	นร.	432	459	431	193	135	136	1786	480	432	459	200	193	135	1899	480	432	480	480	193	135	1899	480	432	480	200
	ห้อง	2	2	2	1	1	1	9	3	2	2	1	1	1	10	3	3	3	3	1	1	10	3	3	3	2
	นร.	81	85	89	43	35	35	368	120	81	85	40	43	35	404	120	120	120	120	43	35	404	120	120	120	80
	ห้อง	3	3	2	1	0	0	9	3	3	3	1	1	0	11	3	3	3	3	1	0	11	3	3	3	1
	นร.	98	87	87	12	0	0	284	120	98	87	40	12	0	357	120	120	120	120	12	0	357	120	120	120	40
อ.ปากพื	ห้อง	3	4	4	2	1	1	15	3	3	4	3	2	1	16	3	3	3	3	2	1	16	3	3	3	3
	นร.	107	139	137	80	38	40	541	120	107	139	120	80	38	604	120	107	120	120	80	38	604	120	107	120	120
อ.งศกัณฐ์	ห้อง	3	2	2	1	1	0	9	3	3	2	1	1	1	11	3	3	3	3	1	1	11	3	3	3	1
	นร.	107	69	85	24	34	0	319	120	107	69	40	24	34	384	120	107	120	120	24	34	384	120	107	120	40
	ห้อง	9	8	8	6	6	5	42	9	9	8	6	6	6	44	9	9	9	9	6	6	44	9	9	9	7
	นร.	367	335	319	224	179	181	1605	360	367	335	240	224	179	1705	360	367	360	360	224	179	1705	360	367	360	280
ยอดรวมจังหวัด 11 จังหวัด	ห้อง	61	59	57	35	30	27	269	66	61	59	37	35	30	288	66	61	66	66	35	30	288	66	61	66	39
	นร.	2456	2403	2327	1365	1020	898	10469	2640	2521	2358	1480	1393	1046	11488	2665	2456	2650	2650	1393	1046	11488	2665	2456	2650	1576

แบบสำรวจข้อมูลนักเรียนสำหรับอาจารย์ประจำชั้น ปีการศึกษา 2542

- คำแนะนำ 1. ข้อมูลในแบบสำรวจนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมการเพื่อการทำปริญญานิพนธ์ ของนิสิตปริญญาโท ภาควิชาภูมิศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ
2. กรุณากรอกชื่อ - สกุล ที่อยู่ ของนักเรียนแต่ละคนในชั้นเรียนของท่าน ลงในแบบฟอร์มข้างล่างนี้

ชื่อโรงเรียน หมู่ที่ ชื่อหมู่บ้าน (ถ้ามี) ตำบล
อำเภอ จังหวัด สังกัด
ชั้นเรียน จำนวนนักเรียนชาย คน หญิง คน รวม คน

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	ที่อยู่ปัจจุบัน
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			

ภาคผนวก ข

BIG SCHOOL

ขนาดของโรงเรียน

AREA by SCHOOL

SCHOOL							
AREA	Tot Pct						Row
		1	2	3	4	5	TOTAL
	2	23	15	2	16	-	56
		41.1	26.8	3.6	28.6	-	18.1
		18.4	34.9	3.6	30.2	-	
		7.4	4.8	0.6	5.2	-	
	3	74	23	32	31	20	180
		41.1	12.8	17.8	17.2	11.1	58.1
		59.2	53.5	57.1	58.5	60.6	
		23.9	7.4	10.3	10.0	6.5	
	4	28	5	22	6	13	74
		37.8	6.8	29.7	8.1	17.6	23.9
		22.4	11.6	39.3	11.3	39.4	
		9.0	1.6	7.1	1.9	4.2	
Column	125	43	56	53	33	310	
Total	40.3	13.9	18.1	17.1	10.6	100.0	

<u>Chi – Square</u>	<u>Value</u>	<u>DF</u>	<u>Significance</u>
Pearson	38.97239	8	.00000
Likelihood Ratio	46.00899	8	.00000
Mantel-Haenzel test for linear association	2.59022	1	.10752

Minimum Expected Frequency - 5.961

<u>Statistic</u>	<u>Value</u>	Approximate		<u>Significance</u>
		<u>ASE1</u>	<u>Val/ASED0</u>	
Contingency Coefficient	.33418			.00000*1

*1 Pearson chi – square probability

Number of Missing Observation: 0

BIG SCHOOL

การใช้เวลาเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

TIME by SCHOOL

SCHOOL							Row
TIME	Tot Pct	1	2	3	4	5	TOTAL
1	16	16	6	1	7	1	31
		51.6	19.4	3.2	22.6	3.2	10.0
		12.8	14.0	1.8	13.2	3.0	
		5.2	1.9	.3	2.3	.3	
2	41	41	16	10	19	6	92
		44.6	17.4	10.9	20.7	6.5	29.7
		32.8	37.2	17.9	35.8	18.2	
		13.2	5.2	3.2	6.1	1.9	
3	64	64	19	21	24	16	144
		44.4	13.2	14.6	16.7	11.1	46.5
		51.2	44.2	37.5	45.3	48.5	
		20.6	6.1	6.8	7.7	5.2	
4	4	4	2	14	2	6	28
		14.3	7.1	50.0	7.1	21.4	9.0
		3.2	4.7	25.0	3.8	18.2	
		1.3	.6	4.5	.6	1.9	
5	-	-	-	10	1	4	15
		-	-	66.7	6.7	26.7	4.8
		-	-	17.9	1.9	12.1	
		-	-	3.2	.3	1.3	
Column		125	43	56	53	33	310
Total		40.3	13.9	18.1	17.1	10.6	100.0

<u>Chi – Square</u>	<u>Value</u>	<u>DF</u>	<u>Significance</u>
Pearson	73.68839	16	.00000
Likelihood Ratio	72.28718	16	.00000
Mantel-Haenzel test for linear association	15.49732	1	.00008

Minimum Expected Frequency - 1.597

Cells with Expected Frequency < 5 - 9 OF 25 (36.0%)

<u>Statistic</u>	<u>Value</u>	Approximate		<u>Significance</u>
		<u>ASE1</u>	<u>Val/ASED0</u>	
Contingency Coefficient	.43824			.00000*1

BIG SCHOOL

ฐานะทางเศรษฐกิจ ของผู้ปกครอง

AREA by SCHOOL

		SCHOOL					Row
INCOME	Tot Pct	1	2	3	4	5	TOTAL
	2	60	25	12	29	10	136
		44.1	18.4	8.8	21.3	7.4	43.9
		48.0	58.1	21.4	54.7	30.3	
		19.4	8.1	3.9	9.4	3.2	
	3	65	18	44	24	23	174
		37.4	10.3	25.3	13.8	13.2	56.1
		52.0	41.9	78.6	45.3	69.7	
		21.0	5.8	14.2	7.7	7.4	
	Column	125	43	56	53	33	310
	Total	40.3	13.9	18.1	17.1	10.6	100.0

<u>Chi – Square</u>	<u>Value</u>	<u>DF</u>	<u>Significance</u>
Pearson	20.87374	4	.00034
Likelihood Ratio	21.84947	4	.00021
Mantel-Haenzel test for linear association	2.48329	1	.11506

Minimum Expected Frequency - 14.477

<u>Statistic</u>	<u>Value</u>	<u>ASE1</u>	<u>Val/ASED0</u>	Approximate <u>Significance</u>
Contingency Coefficient	.25117			.00034*1

*1 Pearson chi – square probability

Number of Missing Observations: 0

BIG SCHOOL

ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน

DISTANCE far from home by SCHOOL

AREA by SCHOOL

DISTANCE	SCHOOL					Row	
	Tot Pct	1	2	3	4	5	TOTAL
	2	33	13	8	16	5	75
		44.0	17.3	10.7	21.3	6.7	24.2
		26.4	30.2	14.3	30.2	15.2	
		10.6	4.2	2.6	5.2	1.6	
	3	79	23	25	28	18	173
		45.7	13.3	14.5	16.2	10.4	55.8
		63.2	53.5	44.6	52.8	54.5	
		25.5	7.4	8.1	9.0	5.8	
	4	13	7	23	9	10	62
		21.0	11.3	37.1	14.5	16.1	20.0
		10.4	16.3	41.1	17.0	30.3	
		4.2	2.3	7.4	2.9	3.2	
	Column	125	43	56	53	33	310
	Total	40.3	13.9	18.1	17.1	10.6	100.0

<u>Chi – Square</u>	<u>Value</u>	<u>DF</u>	<u>Significance</u>
Pearson	28.16724	8	.00044
Likelihood Ratio	26.76507	8	.00078
Mantel-Haenzel test for linear association	6.24694	1	.01243

Minimum Expected Frequency - 6.600

<u>Statistic</u>	<u>Value</u>	Approximate		<u>Significance</u>
		<u>ASE1</u>	<u>Val/ASED0</u>	
Contingency Coefficient	.28861			.00044*1

*1 Pearson chi – square probability

Number of Missing Observations: 0

BIG SCHOOL

อาชีพของผู้ปกครอง

JOB by SCHOOL

JOB	SCHOOL					Row	
	Tot Pct	1	2	3	4	5	TOTAL
1	20	8	11	10	6	55	
	36.4	14.5	20.0	18.2	10.9	17.7	
	16.0	18.6	19.6	18.9	18.2		
	6.5	2.6	3.5	3.2	1.9		
2	18	6	9	8	5	46	
	39.1	13.0	19.6	17.4	10.9	14.8	
	14.4	14.0	16.1	15.1	15.2		
	5.8	1.9	2.9	2.6	1.6		
3	29	11	11	13	9	73	
	39.7	15.1	15.1	17.8	12.3	23.5	
	23.2	25.6	19.6	24.5	27.3		
	9.4	3.5	3.5	4.2	2.9		
4	47	18	12	19	8	104	
	45.2	17.3	11.5	18.3	7.7	33.5	
	37.6	41.9	21.4	35.8	24.2		
	15.2	5.8	3.9	6.1	2.6		
5	2	-	1	-	-	3	
	66.7	-	33.3	-	-	1.0	
	1.6	-	1.8	-	-		
	.6	-	.3	-	-		
6	9	-	12	3	5	29	
	31.0	-	41.4	10.3	17.2	9.4	
	7.2	-	21.4	5.7	15.2		
	2.9	-	3.9	1.0	1.6		
Column		125	43	56	53	33	310
Total		40.3	13.9	18.1	17.1	10.6	100.0

<u>Chi – Square</u>	<u>Value</u>	<u>DF</u>	<u>Significance</u>
Pearson	21.51331	5	.00065
Likelihood Ratio	23.04497	5	.00033
Mantel-Haenzel test for linear association	4.34332	1	.03715

Minimum Expected Frequency - 1.413

Cells with Expected Frequency < 5 - 2 OF 12 (16.7%)

<u>Statistic</u>	<u>Value</u>	Approximate		<u>Significance</u>
		<u>ASE1</u>	<u>Val/ASED0</u>	
Contingency Coefficient	.25474			.00065*1

*1 Pearson chi – square probability

Number of Missing Observations: 0

BIG SCHOOL

ความคาดหวังของผู้ปกครอง

ENTRANCE by SCHOOL

ENTRANCE	SCHOOL					Row	
	Tot Pct	1	2	3	4	5	TOTAL
1	4	3	-	2	-	9	
	44.4	33.3	-	22.2	-	2.9	
	3.2	7.0	-	3.8	-		
	1.3	1.0	-	.6	-		
2	49	20	6	20	5	100	
	49.0	20.0	6.0	20.0	5.0	32.3	
	39.2	46.5	10.7	37.7	15.2		
	15.8	6.5	10.9	6.5	1.6		
3	45	12	27	16	16	116	
	38.8	10.3	23.3	13.8	13.8	37.4	
	36.0	27.9	48.2	30.2	48.5		
	14.5	3.9	8.7	5.2	5.2		
4	27	8	23	15	12	85	
	31.8	9.4	27.1	17.6	14.1	27.4	
	21.6	18.6	41.1	28.3	36.4		
	8.7	2.6	7.4	4.8	3.9		
Column		125	43	56	53	33	310
Total		40.3	13.9	18.1	17.1	10.6	100.0

<u>Chi - Square</u>	<u>Value</u>	<u>DF</u>	<u>Significance</u>
Pearson	33.55549	12	.00079
Likelihood Ratio	38.12922	12	.00015
Mantel-Haenzel test for linear association	9.37026	1	.00220

Minimum Expected Frequency - .958

Cells with Expected Frequency < 5 - 5 OF 20 (25.0%)

<u>Statistic</u>	<u>Value</u>	<u>Approximate</u>		<u>Significance</u>
		<u>ASE1</u>	<u>Val/ASED0</u>	
Contingency Coefficient	.31252			.00079*1

*1 Pearson chi – square probability

Number of Missing Observations: 0

BIG SCHOOL

โรงเรียนที่มีชื่อเสียง

FAMOUS by SCHOOL

FAMOUS	SCHOOL					Row	
	Tot Pct	1	2	3	4	5	TOTAL
	1	2	-	1	-	-	3
		66.7	-	33.3	-	-	1.0
		1.6	-	1.8	-	-	
		.6	-	.3	-	-	
	2	18	9	-	9	-	36
		50.0	25.0	-	35.0	-	11.6
		14.4	20.9	-	17.0	-	
		5.8	2.9	-	2.9	-	
	3	49	18	20	26	14	127
		38.6	14.2	15.7	20.5	11.0	41.0
		39.2	41.9	35.7	49.1	42.4	
		15.8	5.8	6.5	8.4	4.5	
	4	56	16	35	18	19	144
		38.9	11.1	24.3	12.5	13.2	46.5
		44.8	37.2	62.5	34.0	57.6	
		18.1	5.2	11.3	5.8	6.1	
Column	125	43	56	53	33	310	
Total	40.3	13.9	18.1	17.1	10.6	100.0	

<u>Chi – Square</u>	<u>Value</u>	<u>DF</u>	<u>Significance</u>
Pearson	25.82563	12	.01136
Likelihood Ratio	36.23896	12	.00030
Mantel-Haenzel test for linear association	2.64743	1	.10372

Minimum Expected Frequency - .319

Cells with Expected Frequency < 5 - 7 OF 20 (35.0%)

<u>Statistic</u>	<u>Value</u>	Approximate		
		<u>ASE1</u>	<u>Val/ASED0</u>	<u>Significance</u>
Contingency Coefficient	.27731			.01136*1

*1 Pearson chi – square probability

Number of Missing Observations: 0

BIG SCHOOL

ระดับชั้นเรียน แยกเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น – ตอนปลาย

GRADE by SCHOOL

GRADE	SCHOOL					Row	
	Tot Pct	1	2	3	4	5	TOTAL
1		65	27	27	29	18	166
		39.2	16.3	16.3	17.5	10.8	53.5
		52.0	62.8	62.8	54.7	54.5	
		21.0	8.7	8.7	9.4	5.8	
2		60	16	29	24	15	144
		41.7	11.1	20.1	16.7	10.4	46.5
		48.0	37.2	51.8	45.3	45.5	
		19.4	5.2	9.4	7.7	4.8	
Column		125	43	56	53	33	310
Total		40.3	13.9	18.1	17.1	10.6	100.0

<u>Chi – Square</u>	<u>Value</u>	<u>DF</u>	<u>Significance</u>
Pearson	10.97083	3	.01188
Likelihood Ratio	11.07153	3	.01135
Mantel-Haenzel test for linear association	1.22361	1	.26865

Minimum Expected Frequency - 1.413

Cells with Expected Frequency < 5 - 2 OF 8 (25.0%)

<u>Statistic</u>	<u>Value</u>	Approximate		
		<u>ASE1</u>	<u>Val/ASED0</u>	<u>Significance</u>
Contingency Coefficient	.18488			.01188*1

BIG SCHOOL

ความสะดวกในการคมนาคม

COMFORTABLE by school

SCHOOL							Row
COMFORT	Tot Pct	1	2	3	4	5	TOTAL
	3	39	13	8	14	8	82
		47.6	15.9	9.8	17.1	9.8	26.5
		31.2	30.2	14.3	26.4	24.2	
		12.6	4.2	2.6	4.5	2.6	
	4	54	18	19	24	10	125
		43.2	14.4	15.2	19.2	8.0	40.3
		43.2	41.9	33.9	45.3	30.3	
		17.4	5.8	6.1	7.7	3.2	
	5	32	12	29	15	15	103
		31.1	11.7	28.2	14.6	14.6	33.2
		25.6	27.9	51.8	28.3	45.5	
10.3		3.9	9.4	4.8	4.8		
Column	125	43	56	53	33	310	
Total	40.3	13.9	18.1	17.1	10.6	100.0	

<u>Chi – Square</u>	<u>Value</u>	<u>DF</u>	<u>Significance</u>
Pearson	16.71870	8	.03318
Likelihood Ratio	16.60267	8	.03452
Mantel-Haenzel test for linear association	4.66285	1	.03082

Minimum Expected Frequency - 8.729

<u>Statistic</u>	<u>Value</u>	Approximate		<u>Significance</u>
		<u>ASE1</u>	<u>Val/ASED0</u>	
Contingency Coefficient	.22621			.0 3318*1

*1 Pearson chi – square probability

Number of Missing Observations: 0

SMALL SCHOOL

ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง

INCOME by school

GRADE	SCHOOL	Row				
	Tot Pct	8	9	10	11	TOTAL
2	-	5	2	4	11	
	-	45.5	18.2	36.4	24.4	
	-	41.7	28.6	18.2		
	-	11.1	4.4	8.9		
3	4	7	5	18	34	
	11.8	20.6	14.7	52.9	75.6	
	100.0	58.3	71.4	81.8		
	8.0	15.6	11.1	40.0		
Column	4	12	7	22	45	
Total	8.9	26.7	15.6	48.9	100.0	

<u>Chi – Square</u>	<u>Value</u>	<u>DF</u>	<u>Significance</u>
Pearson	10.28767	1	.00134
Likelihood Ratio	11.51014	1	.00069
Mantel-Haenzel test for linear association	10.05906	1	.00152

Minimum Expected Frequency - 5.378

<u>Statistic</u>	<u>Value</u>	Approximate		<u>Significance</u>
		<u>ASE1</u>	<u>Val/ASED0</u>	
Contingency Coefficient	.43136			.00134*1

*1 Pearson chi – square probability

Number of Missing Observations: 0

SMALL SCHOOL

อาชีพของผู้ปกครอง

JOB by SCHOOL

JOB	SCHOOL				Row	
	Tot Pct	8	9	10	11	TOTAL
1	1	1	2	1	6	10
		10.0	20.0	10.0	60.0	22.2
		25.0	16.7	14.3	27.3	
		2.2	4.4	2.2	13.3	
2	2	1	-	2	4	7
		14.3	-	28.6	57.1	15.6
		25.0	-	28.6	18.2	
		2.2	-	4.4	8.9	
3	3	-	5	2	2	9
		-	55.6	22.2	22.2	20.0
		-	41.7	28.6	9.1	
		-	11.1	4.4	4.4	
4	4	-	4	-	6	10
		-	40.0	-	60.0	22.2
		-	33.3	-	27.3	
		-	8.9	-	13.3	
6	6	2	1	2	4	9
		22.2	11.1	22.2	44.4	20.0
		50.0	8.3	28.6	18.2	
		4.4	2.2	4.4	8.9	
Column		4	12	7	22	45
Total		8.9	26.7	15.6	48.9	100.0

<u>Chi – Square</u>	<u>Value</u>	<u>DF</u>	<u>Significance</u>
Pearson	16.13495	4	.00284
Likelihood Ratio	20.16422	4	.00046
Mantel-Haenzel test for linear association	1.79357	1	.18049

Minimum Expected Frequency - 3.422

Cells with Expected Frequency < 5 - 8 OF 10 (80.0%)

<u>Statistic</u>	<u>Value</u>	<u>Approximate</u>		<u>Significance</u>
		<u>ASE1</u>	<u>Val/ASED0</u>	
Contingency Coefficient	.51373			.00284*1

SMALL SCHOOL

โรงเรียนที่มีชื่อเสียง

FAMOUS by SCHOOL

SCHOOL		Row				
FAMOUS	Tot Pct	8	9	10	11	TOTAL
	2	-	2	-	-	2
		-	100.0	-	-	4.4
		-	16.7	-	-	
		-	4.4	-	-	
	3	4	4	4	7	19
		21.1	21.1	21.1	36.8	42.2
		100.0	33.3	57.1	31.8	
		8.9	8.9	8.9	15.6	
	4	-	6	3	15	24
		-	25.0	12.5	62.5	53.3
		-	50.0	42.9	68.2	
-		13.3	6.7	33.3		
Column	4	12	7	22	45	
Total	8.9	26.7	15.6	48.9	100.0	

<u>Chi – Square</u>	<u>Value</u>	<u>DF</u>	<u>Significance</u>
Pearson	13.03208	6	.04253
Likelihood Ratio	14.03573	6	.02924
Mantel-Haenzel test for linear association	5.80861	1	.01595

Minimum Expected Frequency - .178

Cells with Expected Frequency < 5 - 8 OF 12 (66.7%)

<u>Statistic</u>	<u>Value</u>	<u>Approximate</u>		<u>Significance</u>
		<u>ASE1</u>	<u>Val/ASED0</u>	
Contingency Coefficient	.47388			.04253*1

*1 Pearson chi – square probability

Number of Missing Observations: 0

